

KINCSESLÉ DA

Evangelikus hittankönyv **1**. osztályosok részére

Tanári kézikönyv

Kincsesláda

Tanári kézikönyv

BUDAPEST, 2014

A könyv a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával készült.

Lektorálta
Bereczky Judit
Szabóné Mátrai Marianna

Szerzők
Kodácsy-Simon Eszter
Lacknerné Puskás Sára

Illusztráció
Bódi Katalin

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2014
Illusztrációk © Bódi Katalin, 2014

© Kodácsy-Simon Eszter, 2014
© Lacknerné Puskás Sára, 2014

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2014
Felelős kiadó: Kendeh K. Péter
Olvasószerkesztő: Miklósné Székács Judit
Műszaki szerkesztő: Török Andrea

TARTALOM

ELŐSZÓ	6
1. Isten hozott!	8
2. Ismerkedős játékok	10
3. Jézus hív (Mk 10,13–16)	11
4. Neveden szólítottalak (Ézs 43,1)	14
5. Mi lesz ebből a kisgyermekből? (Lk 1,66b)	19
6. Drágának tartalak és becsesnek, szeretlek téged (Ézs 43,4)	22
7. „A halló fület és a látó szemet egyaránt az Úr alkotta” (Péld 20,12)	25
8–9. „Látta Isten, hogy ez jó” (1Móz 1,1–2,4a)	29
8. „...elkészült Isten a maga munkájával, amelyet alkotott” (1Móz 2,2)	31
9. „Látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó” (1Móz 1,31)	33
10. Isten teremtménye vagyok (1Móz 1,27.31)	34
11. Mit tettél? (1Móz 3)	37
12–13. „Szövetségre lépek veletek” (1Móz 6,9–9,29)	43
12. „Istennel járni” – hit Istenben, Isten szavában	45
13. Isten szereti a világot, fenntartja az életet	47
14. Oldjuk meg! Összefoglalás, ismételés – a kezdetekről	49
15. A mennyei kincs „Ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is” (Mt 6,21)	52
16. Tied az ország és a hatalom (Mt 13,31–32)	57
17. Erős vár a mi Istenünk! (Zsolt 46)	60
18–20. A templom	62
18. Látogatás a templomban	63
19. Otthonom a templom	65
20. Vendégségben Jézusnál	67
21. Advent (Péld 10,28a; Zak 9,9; Mik 5,1)	70
22. Az Úr veled van! (Lk 1,26–38)	74
23. József és Mária Betlehembe mennek (Lk 2,1–7)	78
24. Hirdetek nektek nagy örömet! (Lk 2,8–20)	82
25. Napkeleti bölcsek (Mt 2,10–11)	86
26. A karácsonyi történet áttekintése	89
27. Karácsonyi ünneplés	91
28. Az otthonom, a családi ünneplés	92
29. Jézus bemutatása a templomban (Lk 2,21–40)	93
30. Jézus korabeli világ	96
31. Jézus kora	100

32. A 12 éves Jézus a templomban (Lk 2,41–52)	101
33. Ünnepnep – vasárnap	105
34. Engem tanít Jézus (Lk 10,38–42)	107
35. Kincset kaptam (Lk 19,1–10)	110
36. Kelj fel és járj! (Lk 5,17–26)	113
37. Ki a felebarátom? (Lk 10,25–37)	117
38. Engem keres Jézus (Lk 15,1–7)	120
39. A tíz leprás (Lk 17,11–19)	124
40. Aki kősziklára épít (Lk 6,47–49)	126
41. Összefoglalás	129
42. Isten gyermeke vagyok	130
43. Figyelj szavaimra (Péld 4,20–22)	133
44. Szólok hozzád, Istenem (1Thessz 5,16–18)	136
45. Imádság	141
46. Ének	143
47. Hozsánna a Dávid Fiának! (Mt 21,1–11)	144
48. Jézus meghalt értünk (Mt 26–27 részletek, Jn 3,16)	147
49. Jézus feltámadt! (Mt 28,1–10)	151
50. Húsvét ünnepe	154
51. Összefoglalás, ismétlés – Jézus élete	155
52. Összefoglalás, ismétlés – Jézus élete	156
53. Séta a természetben II.	159
54. Óvjuk a teremtett világot	161
55. Isten gondviselése (Lk 12,22–31)	164
56. Van egy jó hírem! Biblia 1.	167
57. Lapozgassuk a Bibliát! Biblia 2.	170
58. Biblia 3.	171
59. Az első gyülekezet (ApCsel 2,42–47)	172
60. Keresztények vagyunk – Isten nagy családja (ApCsel 11,26)	175

ELŐSZÓ

Kedves Hitoktatók!

A *Kincsesláda* című, első osztályosoknak szóló evangélikus hittankönyv használatával kapcsolatban szeretnénk néhány útmutató gondolatot megosztani az Olvasóval.

A feldolgozott anyag a Magyarországi Evangélikus Egyháznak az Országos Presbitérium által 2013-ban elfogadott hivatalos **tantervére** épül. A tananyag felépítésének célja, hogy magában foglalja mindazokat a fontos **kérdéseket**, amelyek az embert Istenhez, a környezetéhez és önmagához való viszonya területén foglalkoztatják, illetve felhívja ezekre a kérdésekre minden tanuló korosztály figyelmét a maga életkori sajátosságainak megfelelő módon. Ugyanakkor mégsem csupán érdeklődésünk kielégítésére törekszünk, hanem azt keressük, **mit üzen nekünk Isten** a természet csodáin, életünk eseményein és mindenekelőtt a Szentíráson keresztül. A feldolgozott bibliai történetek követik az **egyházi év** ünnepeit. Az ünnepek nem csupán tananyagként kerülnek elő, hanem az egyes fejezetek lehetőséget kínálnak az együtt ünneplésre, az Isten által készített ünnep megélésére.

A tananyag feldolgozható **heti egy- és kétórás** munkatervben egyaránt. A heti egyórás változathoz a tanmenet összeállítását segítik azok a leckék, amelyekhez nem tartozik tankönyvi oldal. Ezek kihasználásával sem szakad meg a felépített gondolatmenet. Ugyanakkor érdemes minden csoport esetében a csoportra szabottan kiválasztani, mit hagyunk el, hiszen a tankönyv nélküli leckék a változatosságot is szolgálják, az ünneplésre és az ismétlésre is alkalmat adnak, amire a heti egy órában tanulóknak is szükségük van. Jó megoldás lehet az is, ha a kimaradó leckék egyes elemeit építjük be megfelelő helyeken a kiválasztott leckék anyagába, így akár két-két tankönyvi leckés óra anyagát összekombinálva egy-egy tankönyv nélküli tanóra is bekerülhet a tanmenetbe.

A tanári kézikönyv minden leckéhez körültekintő **exegézist** nyújt. Ezek azonban nem a teljesség szándékával íródtak, nem merítenek ki minden szempontot az adott igeszakaszra nézve, hanem az óra tananyagából való készülést segítik a hangsúlyok kiemelésével. Céljuk, hogy háttérül szolgáljanak a hitoktató részére. Semmiképpen sem elvárás, hogy az ebben foglaltakat a gyerekek megtanulják. Szükséges azonban, hogy felvértezzük magunkat kellő ismerettel a megtanítandó anyaggal kapcsolatban. Ezáltal elkerülhetjük azt a hibát, hogy a gyerekek kedvéért leegyszerűsített mondanivaló elveszítse belső tartalmát vagy tévedésekhez vezessen.

Fontos meghatározni az óra elején a **célkitűzést**. Ez megóvhat attól, hogy elveszünk az érdekes játékokban, a kézműves tevékenység vagy az éneklés, beszélgetés kellemes hangulatában. Természetesen célunk az is, hogy mindezek örömet okozzanak az órán, de ugyanakkor szolgálják az üzenet átadását. Válhat a hittanóra lelkipásztori alkalommá is, amikor valamilyen fontos kérdésnek a tervezettnél nagyobb teret engedünk vagy egy ünnep alkalmával többet játszunk, énekelünk. De semmiképpen se ezzel kompenzáljuk a fáradságunkat vagy készületlenségünket. A célkitűzések **iránymutatóak**. Minden hitoktató maga tudja eldönteni, mennyit tud belőlük megvalósítani a saját csoportjában. Lehetnek vegyes korcsoportok, ahol hozzá kell tenni, vagy más helyzetűek, ahol el kell venni belőle.

A feldolgozáshoz egy-egy **javasolt óravázlatot** is felkínálunk. Mindenekelőtt azért látjuk ezt szükségesnek, mert a tankönyv – főképp az első félév leckéinél – kevés írott szöveget tartalmaz. Így önmagában nehéz kitalálni a képek, feladatok céljait, a bennük rejlő lehetőségeket. A tankönyv ilyen értelemben tanári kézikönyv nélkül nem elegendő, de a tanári kézikönyvet igyekeztünk úgy felépíteni, hogy rövid készülés is megadja a segítséget, s hogy könnyen átlátható legyen a tankönyvhöz nyújtott segítség.

A hittanóra felépítésénél fontosnak tartjuk, hogy a hittanóra ne csupán a tankönyvre koncentráljon.

Részben azért nem, mert az első osztályos gyermekek csak rövid ideig tudnak egyféle tevékenységre koncentrálni, szükségük van mozgással is járó **változatos tevékenységi formákra**. Másrészt a hittan természeténél fogva is elemi igény a beszélgetésen, éneklésen, imádságon, átélésen keresztül való tanítás minden életkorban. A hittan közösségi mű – ezért kiemelten fontos az elbeszélés és a megbeszélés, párbeszéd megvalósítása.

A egyes korcsoportokkal foglalkozók részére számos leckéhez mellékelünk nagyobb gyerekeknek való feladatlapokat. Ezek a **differenciált** foglalkozást teszik lehetővé. A közös beszélgetés, éneklés, imádság, játék azonban legyen az egész csoport élménye. Az óravázlat célja a hangsúlyok arányos elosztása, ötletek adása. Fontos azonban, hogy ez csak egy lehetséges ajánlás, és minden hitoktató elsősorban a gyerekeket lássa maga előtt készülés közben, valamint a hittanórán, ne pedig az óravázlatot. Annyit valósítson meg és úgy, ahogy az a csoportnak leginkább megfelel. Bátran mélyedjenek el egy-egy részletben, ami a csoporthoz közel áll, vagy valósítsanak meg saját ötleteket, amelyek segítik a bibliai üzenet hiteles tolmácsolását.

A tervezés segítéséhez a tanári kézikönyvben a cím alatt rövidítésekkel jelöltük azokat a lecke-
ket, amelyekhez tartozik:

- TK = tankönyvi oldal
- TK-M = tankönyvi melléklet
- TK-matrica = tankönyvben matricás mellékletből részlet
- tkk-M = melléklet a tanári kézikönyvben
- tkk-F = kiegészítő feladatlap nagyobbak számára a tanári kézikönyvben

Jó, ha már a tanév elején kialakít a hitoktató egy olyan **keretet**, ami személyiségéhez közel áll, s ami megadja az állandóság, stabilitás érzését a hittanórákon. Ez állhat imádságból (saját vagy a tankönyv végén található valamelyike), éneklésből, valamilyen üdvözlési formából. Az imádság alkalmával legyünk tekintettel azokra a gyerekekre, akik számára ez még idegen. Ne erőltessünk rájuk olyan külső formákat, amelyek számukra semmilyen belső tartalmat nem hordoznak, ne zárjuk el annak a lehetőségét, hogy egyszer közlelről megérintse őket az imádság meghittsége.

Az óra keretéhez szeretnénk hozzájárulni a címadó kincsesládával is. Ennek bibliai háttere a mennyei kincsről szóló példázat. A példázat is előkerül majd az év folyamán. Most a tankönyv elején található beköszöntő segítségével ragadhatjuk meg ezt a vezérfonalat. A vonalra írjuk be minden gyermek nevét már a tankönyv kiosztása előtt, hogy sajátjának érezhesse azt, és megszólítottnak érezze magát. Lehet a csoportnak egy közös kincsesládája, vagy ha a lehetőségek engedik, mindenkinek sajátja. Készülhet egyszerű cipősdobozból, amit bevonunk egy szép papírral vagy feldíszítünk. Ebbe az év folyamán különféle kincsek kerülnek majd, amelyek az órán hallottakra emlékeztethetik a gyerekeket. Lehet ez egy kavics vagy egy búzaszem, a mennyei kincsekre utaló dolgok, ígés lap vagy közösen elkészített alkotás. Az óravázlatok végén olvasható erre vonatkozó javaslat, de természetesen itt is van helye a saját ötleteknek. Lényeg, hogy a kincs ne anyagi érték hordozója legyen, hanem az adott bibliai szakasz üzenetére emlékeztessen minket.

Minden csoportnak eredményes, örömteli kincskeresést kívánunk!

A szerzők

1. Isten hozott!

TK, tkk-M

Köszöntés

Az „Isten hozott!” szép magyar köszöntés. Ma már ritkán használják, a fiatal nemzedék körében egészen idegen. Talán éppen ennél fogva a meglepetés erejével hathat egy ilyen megszólítás a hittanórán. Nincs közvetlen szentírási háttere, de a helyzetre alkalmazva közvetíthetjük azt a biblikus szemléletmódot, hogy Isten, a történelem Ura eseményeken, így az életünk történésein keresztül is munkálkodik. Annak tudatában fogunk munkához, hogy Isten hívott ide bennünket, az ő hívását közvetítették mindazok, akiknek köszönhetően létrejött ez a hittanos csoport.

* * *

Az óra célja

Ismerkedés, csoportalakítás

Kulcsfogalmak

Isten

Az óra menete

- 5 perc *Játék*
Néhány báb segítségével tehetjük oldottá az első órát.
Köszönjenek először a bábok, s viszonyozzák a gyerekek a köszöntést. Legyenek különbözőek (ember- és állatfigurák is), hogy különbözőképpen kelljen köszönni nekik. (Például: Szervusz, mackó! Jó napot, bácsi!)
Köszöntsük egymást is, egyúttal mutatkozzunk be.
(Érdekesebbé tehetjük ezt a bemutatkozást egyszerű síkbábok előkészítésével. Hurkapálcára különböző állatfigurák vagy akár növények, virágok, gyümölcsök képét ragaszthatjuk. Ezekből válogassanak a gyerekek nekik tetszőt, s „mögéjük bújva” mutatkozzanak be. Például: Orsi mackó vagyok, téged hogy hívnak?)
A hitoktató válasza minden köszönésre: Isten hozott!
- 15 perc *Beszélgetés*
Miért mondtam, hogy Isten hozott?
Tankönyv képe alapján beszélgetés: Ki hogyan érkezett? Kivel? Mivel? Milyen érzésekkel? Örült-e? Izgult-e? Mit meséltek a szülők vagy nagyobb gyerekek az iskoláról? Milyen volt az első nap? Ismerte-e a helyet, ahol tanulni fog? Mit várt az iskolától, és mit talált ott tényleg?

10 perc *Tanítás*

Egy képes Bibliát kézbe fogva mondjuk el (csak általánosságban), hogy Istenről fogunk hallani. Róla beszél a Biblia. Sok olyan történetet találunk benne, amelyben emberek útra kelnek, vándorolnak. Van köztük idős és fiatal ember, kisgyerek, család vagy egy egész nép. (Keressünk ki ezt ábrázoló képeket, például Ábrahám, József testvérei, Mózes, József és Mária, Jézus, Pál apostol. Most még nem a történetek ismerete a cél, csak benyomások szerzése!) Isten vezeti őket, jelen van az életükben.

Aki elhozott téged ide, Isten hívásának tett eleget. Ezért mondjuk: Isten hozott!

Kérdések

Szoktatok-e otthon Istenről beszélgetni? Jártál-e hittanra óvodás korodban?

Gondoltál-e arra, miről fog szólni a hittanóra? A tankönyv borítólapja, valamint a beköszöntő szavak segítségével hívjuk a gyerekeket közös kincskeresésre. Itt megtörténhet a közös kincsesláda bevezetése, elnevezése is.

5 perc *Ének*

Gyermekek, jöjjetek (JÉ 100) vagy *Ha te Jézust követed* (EÉ 539)

10 perc *Feladat*

Az üres oldalra rajzolhatnak egymásnak a gyerekek ajándékot: lerajzolhatják egymásnak az óvodai jelüket, ha tudják, odaírhatják a nevüket, vagy tehet mindenki egy ujjlenyomatot (amelyből akár ki is alakíthatnak közösen egy képet: virágokat, szőlőfürtöt, egy fa lombját, fagyit, repülő léggömböket stb.) Mindenki gyűjtsön így a többiektől egy kis tablót a könyvébe. (Az ujjlenyomatkép készítése kis létszámú csoportnál is kellően színes eredményt adhat.)

Meg is ajándékozhatjuk az óra végén a gyerekeket egy „Isten hozott!” feliratú felakasztható figurás ajtódíszszel. (A tanári kézikönyv mellékletében találunk egy angyalt, akinek a ruhájára írhatunk (például „Isten hozott, Marci!”), a két szárnya közé pedig egy fonalat varrhatunk fel, így akasztható lesz a dísz.) Akár elkészíthetünk mindenki részére egyet előre, de kaphatnak olyat is, amit órán maguk színezhetnek vagy díszíthetnek tovább.

A kincsesláda bevezetése: egy dobozt nevezzünk ki kincsesládának, s beszéljük meg, hogy minden órán belerakjuk azt a kincset, amit akkor azon az órán találtunk meg. A doboznak adhatunk nevet, és rá is írhatjuk: „kincsek” vagy „Isten ajándékai”.

- A doboz az osztály/csoport kincsesládája lesz.
- Ha a gyerekek szeretnék, akkor nekik maguknak is lehet egy-egy kincsesdobozuk, amelybe gyűjtik a kincseiket.

2. Ismerkedős játékok

tkk-M

Az óra célja

Egymás megismerésének elmélyítése. Érzékeltesük a gyerekekkel, hogy Isten nem csupán valaki, akiről a hittanórán beszélünk, hanem szerető mennyei Atyánk, aki személyesen van jelen az életünkben.

Kulcsfogalmak

Isten jelenléte

Az óra menete

15 perc *Játék*

- Kire gondolk? Például: barna hajú – feláll minden barna hajú; barna szemű – állva marad, akire ez is ráillik; piros pulcsis – még kevesebben maradnak állva; szemüveges, stb. Addig szűkítjük a kört, míg már csak egy gyerek áll – megmondjuk a nevét. Több „kört” is játszhatunk, akár egy-egy gyerek is lehet „játékvezető”.
- Nevek: Ha nagy létszámú a csoport, s nem ismerik egymást az iskolából, játszhatjuk a hagyományos ismerkedő játékokat is. Két példa: Labdát dobunk – nevet mondunk. Körben állunk, a középén álló (esetleg bekötött szemű) gyerek mond két nevet, s ők helyet cserélnek.
- Miért tetszik? Elővehetjük az előző óra bábait, s elmondhatják a gyerekek, miért éppen azt választották maguknak. Így indirekt módon adhatnak információt magukról, gondolataikról.

2 perc *Tanítás*

Van még velünk Valaki: Beszéljünk arról, hogy a hittanórákon feltétlenül számítunk a mennyei Atya jelenlétére. Kérjük is Őt, hogy legyen itt velünk, érezhessük szeretetét, ismerhessük meg nekünk szóló üzenetét.

10 perc *Ének*

A mennyei Atya (EÉ 555)

15 perc *Játék*

Memóriajáték: Mi mindent szeret a mennyei Atya? – Az ének elemeit két-két példányban kinyomtatva készíthetünk hagyományos memóriajátékot. A rajzokat a gyerekek ki is színezhetik, közben lehet beszélgetni az ének tartalmáról.

Nagy létszámú osztályban, ahol nem férnek el egy asztal körül, játszható a következő változat: a képeket nagyobb méretben nyomtatjuk ki. Minden gyerek előtt egy kép van a padon, amit lefelé fordítva kap meg a hitoktatótól. Ezután a hitoktató jelentkezés alapján felszólít két gyereket, akik felfordítják az előttük levő képet, s hangosan megmondják, mit ábrázol. Ha párt találtak, így hagyják (ha van hely, kiállhatnak egymás mellé). Ha nem talált, visszafordítják, mint a hagyományos játékmenetben. Itt is az a cél, hogy megjegyezzék, melyik kép kinél található, s ennek alapján keressék a párokat.

3 perc *Az ének ismétlése* (Költhetünk egy – vagy több – saját versszakot a gyerekek nevével.)

A kincsesládába tehetünk egy párt a memoriter képeiből.

3. Jézus hív (Mk 10,13–16)

TK, tkk-F

A gyermekek

Hogy milyen korú gyermekekről volt szó a történetben, az nem derül ki pontosan. A *paidion* szót Jn 16,21 az újszülöttre, Mk 5,39–42 a tizenkét éves gyermekre alkalmazza. A pontos életkori meghatározásnál azonban fontosabb, hogy ezek a gyermekek tétlenek a történetben. Őket *hozzák* Jézus elé. Személyükben olyanok vannak jelen, akik kicsik, gyengék, másokra utaltak, akik nem tudnak semmit felmutatni, akiknek még nincs szavuk a közösségben. Sehol nincs szó a gyermekek büntelenségéről, tisztaságáról, ártatlanságáról.

A felnőttek

Hangsúlytalan marad azok személye, akik a gyermekeket hozzák. Nem említi egyik evangélium sem, hogy édesanyák, édesapák vagy esetleg nagyobb testvérek hozták-e a kicsiket Jézushoz. Arra sem derül fény, milyen indítékkal jöttek. Az írásmagyarázók is különböző feltevésekkel élnek: egyikük szerint Jézus érintésétől isteni csodás erő közvetítését várták az oda érkezők. De a tanítványok úgy ítélték, hogy mindezzel az igénnyel nem társul a hit. Így csupán valami mágikus erő kiáradására számítottak, s e hamis gondolkodás miatt dorgálják meg őket a tanítványok, őrizvén ezzel a hit tisztaságát. A nyolcadik fejezetben azért vitték a bétsaidai vakot Jézushoz, hogy megérintse. Tanulságos, hogy ez a történet a farizeusok üres jelkívánása és Péter vallástételének története között szerepel. Ott valóban markánsan előkerül a hit belső igénye.

Emlékeztet a jelenet arra a szokásra is, amely szerint a nagy engesztelő napon a gyerekeket rövid böjt után az írástudók elé vitték, hogy érintsék meg őket, buzdítsák szorgalmas tanulásra, hogy egykor majd megismerhessék a Tórát, s ezzel alkalmassá váljanak arra, hogy bejussanak Isten országába.

De általánosságban is kérhették az áldást, ahogyan a családi események, születés, házasságkötés alkalmával vagy az élet dolgaival kapcsolatban szokásos volt a gyakori áldásmondás. Valószínűnek látszik ez utóbbi feltevés: egyszerűen áldást kértek Jézustól, a közelébe szerettek volna kerülni.

A teológusok

Máté és Márk szerint Jézus a jelen szituációt megelőzően a házassági elválásról beszélt. Lukácsnál az Isten országa és az Emberfia eljövetele, az örök életről szóló példázatok, beszélgetések közé ágyazottan jelenik meg a gyermekek megáldásának története. Ott szinte úgy is érezhetjük, kapóra jött, hogy éppen akkor érkeztek a gyermekek. Azt is mondhatta volna Jézus: „Látjátok, erről beszéltem eddig!” Máté és Márk evangéliumában a családi élet bonyodalmairól beszélgetnek Jézussal, de ebben az esetben is az Isten országáról szóló tanítás kerül a történet középpontjába. Nem spontán alakul ez így, nem véletlenül kanyarodik erre a beszélgetés. Akik eddig a gyerekekre „lefelé” néztek, azoknak a tekintetét Jézus „felemeli” az Isten országának irányába:

- Jézus áldása üdvösségre szól.
- Az üdvösségnek sem a felnőttek törvényismerete, sem a gyermekek „büntelensége”, „tisztasága” nem feltétele.
- Isten országát csak elfogadni lehet, azzal a bizalommal, ahogyan azt a gyermekek teszik.

* * *

Az óra célja

Isten elénk jövő, elfogadó szeretetének érzékeltetése, a gyermekek bizalmának megerősítése. A mai gyermekek életében sokszor több mindent szabad, mint ami szükséges. Ezzel szemben azonban hiányt szenvednek a szülővel tölthető minőségi idő tekintetében. Jézus közelsége minőségi idő az életünkben, vele az Isten országa van jelen közöttünk. Jézus önmagához engedi közel, önmagával ajándékozza meg a gyermekeket.

Kulcsfogalmak

áldás

Az óra menete

- 10 perc *Beszélgetés*
Melyek azok a dolgok, amiket azért nem engednek meg a felnőttek, mert még kicsi vagy?
Mik azok, amiket azért nem lehet, mert már nagy vagy?
- Feladat*
A tankönyv ábrái közül keretezzék be zölddel azokat, amiket megengednek nekik, s pirossal, amiket nem. Lehet köztük olyan, amit csak feltétellel vagy korlátok közt engednek (például tévé), erről külön is beszélhetünk. Ezeket keretezhetik sárgával. Hogyan szoktátok ezeket megbeszélni otthon? (Rövid párbeszéd is rögtönözhető)
- 5 perc *Beszélgetés*
Előfordult-e, hogy azt mondták a felnőttek: amiről itt szó van, az nem gyerekeknek való, amiről most beszélgetünk, azt te még nem érted? Van úgy, hogy a szülő nem ér rá odafigyelni, mesélni, játszani. Volt-e, hogy nehéz volt kivárni, mire rád került a sor? Érezted-e, hogy nagyon vágysz a szüleid közelségére, de valamiért várnod kell a viszontlátásra, a meghallgatásra?

15 perc *Tanítás (Hangsúlyok)*

- Olyan történetet fogunk tanulni, ahol a felnőttek komoly beszélgetése közben hirtelen egy csapat kisgyerek érkezett.
- Jézus korában a gyerekeket nem engedték oda a felnőttek beszélgetéséhez.
- Éppen ilyen beszélgetésben volt Jézus a tanítványok, a sokaság és még sok tudós ember társaságában, amikor kisgyermekeket vittek oda hozzá. Szerették volna, ha megáldja őket. A tanítványok azonban rájuk szóltak.
- Jézus félbehagyta a gyerekek kedvéért a komoly beszélgetést. Megdorgálta tanítványait, és így szólt: „*Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket, és ne tiltsátok el őket, mert ilyeneké az Isten országa.*” Ekkor átölelte, és kezét rájuk téve megáldotta őket.

Beszélgetés

- Milyen lehetett Jézus és a felnőttek beszélgetése? Milyen lehetett az arcuk, a hangjuk? (Komoly, fontoskodó, figyelmes, nehéz elképzelni, hogy például nevetgéltek volna közben.)
- Hogyan utasították el a tanítványok az érkezőket? (Elképzelhetik és előadhatják a gyerekek az udvarias, a határozott, a szigorú elutasítást.)
- Tanuljuk meg együtt, mit válaszolt Jézus: Engedjétek...
- Mit gondolsz, miért engedte Jézus, hogy közel menjenek hozzá a gyerekek? Ő kevésbé volt szigorú?
- Meg kellett érteniük az ott állóknak, hogy Jézus számára éppen az a legkomolyabb dolog, ha valaki vágyakozik az ő közelében lenni. Nem a nekik nem való dolgokat engedte meg a gyerekeknek, hanem önmagához engedte közel őket.

10 perc *Feladat*

Oldják meg a gyerekek a labirintust. (Az egyes gyerekek útját különböző színekkel jelölhetik.)

Beszélgetés

- Mit jelent az, ha valakinek közel kerülünk a szívéhez vagy ő a miénkhez? Ki áll közel a te szívedhez?
- Kikkel beszélgetett először Jézus? A tankönyv képét is felhasználva: Kik vannak Jézus közelében? Hogyan fogadja a gyerekeket Jézus? Figyeljük meg, hogy a képen különböző korokból és kultúrákból érkező gyermekek vannak. Jézus mindig mindenhol hívja a gyermekeket magához.
- Melyik szereplő lennél szívesen? Felnőtt, aki komoly dolgokról beszélhet Jézussal? Tanítvány, aki megválogatja, ki mehet Jézus közelébe? Felnőtt, aki más valakit – talán épp egy gyermeket – visz oda Jézushoz? Kisgyerek, aki boldog Jézus közelségében? Beszélget-e a gyerekekkel Jézus? Szereti-e őket? Szeretett-e már a tavalyi születésnapodon is Jézus? És amikor még egészen kicsi voltál?

Feladat

- Az üres helyre mindenki berajzolhatja magát: akár aznapi ruhájában, akár kedvenc ruhadarabjában; kiszínezheti a szemét, haját olyanra, mint a sajátja (a lányok rajzolhatnak hosszú haját maguknak) stb.

0-5 perc A mellékletből vágjuk ki az ehhez a leckéhez tartozó igeverset. Egyet tegyük be a csoport kincsesládájába. A saját kincsesládájába mindenki elrakhatja a saját ígés lapját. Az igevers által kapott kincsünk az üzenet: Jézus minden gyermeket magához hív.

0-5 perc Ének (*A mennyei Atya*, EÉ 555) ismétlése, imádság

Házi feladat

Hozzanak otthonról kiskori képet a következő órára. Kérdezzék meg szüleiket az ő születésük napjáról. (Tanácsos ezt írott formában kiosztani, s az üzenőfüzetbe ragasztva eljuttatni a szülőkhöz.)

4. Neveden szólítottalak (Ézs 43,1)

TK, TK-M, tkk-M, tkk-F

A név

„A régi emberek számára a név nem volt konvencionális megjelölés, hanem egy létezőnek a világegyetemben betöltött szerepét fejezte ki. Isten azzal végzi be a teremtést, hogy megnevezi a teremtményeket, a napot, az éjszakát, az eget, a földet, a tengert, nevéen nevezi a csillagokat, illetve megbízza Ádámot, hogy adjon nevet valamennyi állatnak.” (*Biblikus teológiai szótár*, Szent István Társulat, 1986) A név nem csupán jelöli vagy megkülönbözteti viselőjét, hanem személyiségének is fontos részét alkotja. A név sokszor tükrözte a születés körülményeit, viselője jellemvonását, vagy éppen egy életre indító áldás fogalmazódott meg benne (például Hágár: bujdosó, Jákób: csaló, Sámuel: Isten meghallgatott). Név nélkül az ember jelentéktelen, megvetésre méltó. Isten a saját nevét is kinyilatkoztatta, hogy megszólítható legyen, hogy segítségül hívhassák. (2Móz 3,15: „Az Úr, atyáitok Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákób Istene küldött engem hozzátok. Ez az én nevem mindörökre, és így szólítsatok meg engem nemzedékről nemzedékre!”) Erről a névről nevezik övét is (Ézs 43,7: „mindenkit, akit nevemről neveznek, akit dicsőségemre teremtettem, formáltam és alkottam”). Szavával teremtette az egész világot, „előszólította” a semmiből. (Ézs 40,26: „Tekintsetek föl a magasba, és nézzétek: ki teremtette az ott levőket? Előhívja seregüket szám szerint, néven szólítja mindnyájukat. Olyan hatalmas és erőteljes, hogy egy sem mer hiányozni.”)

A megszólított ember

Az ember már teremtettségénél fogva is Istentől megszólított személy. Ahogy Isten elhelyezte őt az Éden kertjében, rögtön szólott hozzá, feladattal bízta meg. „Amíg meg nem értjük, hogy emberi létünk rezponzorikus (válaszó) lét, addig nem vagyunk magunkkal tisztában. Isten szól hozzám – én pedig válaszolok neki. Ez istenképességünk lényege. Az ember méltósága, hogy Istené. Ehhez természetesen az is hozzátartozik, hogy személyként a többi emberhez személyes kapcsolat fűzi. »Szeresd Istenedet teljes szívedből..., és felebarátodat, mint magadat!« Ha ezt megértjük és elfogadjuk, akkor érthetővé válik számunkra az ember teremtésben betöltött rendkívüli helyzete. Ez elsősorban nem abban nyilvánul meg, hogy a többi teremtmény bizonyos tulajdonságai az embernél kifinomultan jelennek meg. Az ember különlegességének titka az, hogy Isten megszólítja és elhívja őt.” (VOIGT, 37. o.)

A megváltó megszólítás

Ézsaiás mondataiból már jóval Jézus előtt a megváltás, az újjáteremtés szava hangzik. Az ige a kifosztott karavánok képéhez nyúlik vissza, amelyeknek elfogott tagjait gúzsba kötve hagyták magukra a sivatagban. A karaván képe annak az állapotnak a kifejezése, amelyből nincs menekvés. Ebből hív elő Isten újjáteremtő szava: Ne félj! Amikor Isten hatalmánál fogva megszólít, egyúttal megszabadít, „elszólít” ellenséges hatalmak fogságából. (43,6: „Ezt mondom északnak: Add ide! – és délnek: Ne tartsd fogva!”) Isten megszólító szava bátorító szó. Legmarkánsabb újszövetségi párhuzamként érdemes említeni Jn 20,11–18-at: „Uram, ha te vitted el, mondd meg nekem, hova tetted, és én elhozom.” Jézus nevéen szólította: „Mária!” Ez a megszólítás Jézus jelenlétének felismerését eredményezte, a megszakadt kapcsolat helyreállítását.

Elhívó megszólítás

Ézsaiás mondatát Lévi elhívásának történetével tesszük a gyermekek számára megfoghatóvá. Lévi vámszedő volt, akiket a bűnösökkel, rablókkal, gyilkosokkal és paráznákkal emlegettek egy sorban. A vámszedés jogát a Római Birodalomtól bérelték, így a pogány hatalom kiszolgálóiként is tekintettek rájuk. Jézus azonban nem a kerülni és megvetni való bűnöst látja maga előtt, hanem a beteget, akinek orvosra és gyógyulásra van szüksége. A gyógyulás pedig éppen azt jelenti, hogy Lévi a kirekesztettség, a semmirekellőség helyett azt érezheti: szükség van szolgálatára, szükség van rá mint tanítványra. Az elhívás leírása egészen egyszerű: Jézus megszólítására és Lévi engedelmes elindulására szorítkozik. Lévi nevének jelentése is ezt erősíti: elkísérni, csatlakozni. A kommentárok csak sejteni engedik, hogy a Máté név Jézustól kapott új név lenne; sem biztosan nem igazolják, sem nem cáfolják. Máté jelentése: Isten ajándéka. Nincs tehát a két név között olyan sorsfordulót kifejező ellentét, mint ahogy Jákób, a csaló Istennel megvívott küzdelme során kapja az Izrael nevet. Mégis az elhívás lényegéhez tartozik, hogy a Jézus megszólításának hatása alá kerülő, az elinduló, hozzá csatlakozó ember élete ajándék lesz.

* * *

Az óra célja

Az idő múlásával nevünk egyre többet jelent majd egymás számára. Kicsit osszunk meg egymással abból, hogyan van ez otthon, s mit hoztunk magunkkal személyünkben. Közvetítsük a gyerekek felé Jézus megszólító szavát, ami által érezhetik, hogy az ő életük is ajándék.

Kulcsfogalmak

megszólítás, elhívás

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

- Ismered-e már minden osztálytársad nevét? Kiét jegyezted meg könnyen, kiét nehezebben?
- Mi a neved a családban? Becenév otthon vagy az iskolában. Előfordulhat, hogy valakinek csúfneve van. Ha ilyesmi szóba kerül, fontos, hogy ezt lelkipásztori szeretettel tegyük helyre, ne pedig lehetőséget nyissunk a csoportban a csúfolódásra. Jó ezt már előre végiggondolni, mire számíthatunk, s hogy tudjuk határozottan kezelni azt. Természetes, ha a gyerekek a saját csúfnevükről nem szívesen beszélnek. Lehet általánosságban és kellő határozottsággal véleményt formálni a csúfolódásról.

0-10
perc

Feladat (a tanár felolvassa vagy elmeséli az alábbi mesét)

„Végre feltűnt a karám! A Pásztor megállt, lerakta tarisznyáját, és kinyitotta az ajtót. Megálltak. Nem rohantak, nem tolakodtak be az ajtón, hanem türelmesen vártak. A Pásztor az ajtóban állt, és minden juhához volt egy-egy szava. Mindegyik megállt előtte, ránézett, mielőtt belépett volna a karámba.

- No gyertek, kedveseim! Elfáradtatok, ugye? Különösen te, Kisöreg – s rátette kezét az előtte álló juh fejére –, nehezen bírnak már a lábaid. – Aztán jött a második, harmadik, sorban egymás után mind. Valamennyit a nevéen szólította, fejükre téve kezét.
- No, Bökődös, egész úton összeférhetetlenkedtél, lám, meg is sérült az orrod.
- Míg egyhez beszélt, a többi várt, állt némán a helyén, csak akkor indult, ha rá került a sor.
- Te kis Gyámoltalan, még most is reszketsz... Nyugodj meg... Itt már nem érhet semmi baj! Itthon vagyunk.
- Hogy nézel ki, Merész!... Mutasd, hány sebed van! – vizsgálgatott a Pásztor egy szép, erős juhot. – Más a bátorság és más a vakmerőség, ezt még meg kell tanulnod!
- A juhek lassan mind bejutottak a karámba, mindegyik megkereste a maga helyét, megálltak várakozva, türelmesen.
- Gyere csak, Izgága, veled számolnivalóm van! – emelte fel a fülét egy nyugtalan szemű juhnek. – Mondd, miért kell mindenki rosszat keresni? Mindig a csúnyát látni és mondani, mikor annyi a szépség ebben a csodálatos világban. Ezért vagy mindig keserű és bizalmatlan. Na, eredj...
- Fáj még a lábad, Sántika?
- Utolsónak maradt Csendes. Fáradtan, kimerülten állt meg a Pásztor előtt, aki érezte, hogy remeg, amint a kezét a fejére tette.
- Hát te, Csendes?... – A Pásztor hangja olyan lágy és szeretettel teljes volt, hogy Csendes minden baját elfelejtette, csak azt kívánta, bárcsak így maradhatna mindig a Pásztor keze a fején. Boldog melegség járta át egész testét.”

(Farkas Jánosné: *Fehérke*, Evangéliumi Kiadó)

Kérdések

A bárányoknak beszédes nevük van. Adhatnak a gyerekek maguknak (vagy ha ismerik egymást, akkor egymásnak is) „báránynevet”, vagyis beszédes nevet.

0-5 perc *Beszélgetés*

Mit jelent a neved? (Kikereshetjük az utónévkönyvből, de készüljünk fel erre: ha akad valaki, akinek a neve nem túl hízelgő dolgot jelent, akkor inkább tekintsünk el ettől.)

10 perc *Tanítás:*

- Milyen helyzetekben tapasztalod, hogy a neveden szólítanak? Az ember felfigyel a nevére. (A tanító felszólít, az orvosi váróteremben behívnak, a játszótéren szólnak, hogy indulunk haza, találkozunk egy jó barátal stb.) Játszhatunk rövid jeleneteket, ahol nem annyira történetet kell megjeleníteni, hanem azokat a hangulatokat, ahogyan a nevünkre felfigyelünk. Az iskolában válaszra készen. (Az elsős gyerekek reménység szerint még jól érzik magukat akkor, ha felszólítják őket, és elmondhatják, amit tudnak.) Az orvosnál eszünkbe jutnak korábbi jó vagy fájdalmas tapasztalataink. Esetleg fellélegzünk, ha hosszan kellett várakozni. A játszótéren lehet, hogy „nem hallja” rögtön a gyerek a nevét, mert szeretne maradni még.
- Fontos számunkra, hogy megszólítottak legyünk. Ebből érezzük, hogy számon tartanak, hogy kíváncsiak a gondolatainkra. Rossz érzés, ha nem tudják a nevünket, és csak körülírják: Hé, te ott... Ha szüleink szólítanak, abban benne van minden szeretetük. Isten mennyei Atyaként szólít meg minket. Először a keresztségünkör tette ezt. (A keresztség részleteiről később lesz szó, most csak utalunk rá. Ha nincs mindenki megkeresztelve a csoport tagjai közül, legyünk erre tekintettel: ne érezze magát kívülállónak, nem feltétlenül kell most még a keresztségről szólni.) Máskor úgy szólít meg, mint egy jó barát, aki kíváncsi a gondolatainkra, véleményünkre, s maga is szeretné megosztani velünk a gondolatait. Úgy is szólít, mint a tanító: tudjuk-e, amit ránk bízott, hogy megtanuljuk? Ha arra van szükség, úgy szólít meg, mint az orvos, aki szeretné tudni, mi a gondunk, hogy aztán segíthessen. Ezekből tudhatjuk, hogy nagyon fontosak vagyunk számára, hozzá tartozunk.
- Isten mondja: *„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!”* (Ézs 43,1)

10 perc *Tanítás (közben a tankönyv képét nézzük)*

- Elmondok egy történetet, amikor Jézus úgy szólított meg egy embert, hogy arra mindenképpen oda kellett figyelnie. Ez az ember vámszedő volt. Lévinek hívták. A város forgalmas utcája volt a munkahelye. Nem autók tették forgalmassá, hanem gyalogosok, kereskedők. Járművük esetleg számár volt vagy tevé. De vajon mit csinál egy vámszedő? Megállítja a kereskedőket, megnézi, mit szándékoznak eladni a városban, majd ennek megfelelő díjat, azaz vámot kér el tőlük. Ez a beszédett pénz rajtuk keresztül a birodalom kincstárát gyarapította. De ezek a vámszedők rafinált emberek voltak. Mindig többet kértek el a kereskedőktől, mint amennyit szabad lett volna. Így aztán hamarosan nagy vagonra tettek szert. Nem is szerették őket az emberek.

Feladat

- Keressétek meg a képen Lévit! Hogyan telhetett egy napja? Hogyan nézhettek rá az arra járók? Ki állt vele szóba? (Valószínűleg leginkább azok, akiket hivatalból megszólított.) Miről beszélhettek egymással? (áruról, pénzről, üzletről) Milyen hangulatban?
- Keressük meg a tankönyv jobb oldalán szereplő kis képeket a bal oldali nagy képen. (A katona és a szakáll kivételével a tárgyakból több is szerepel a nagy képen; a katona pedig háttal áll a nagy képen.) Mi az, amivel ma is találkozánk az utcán járva? Milyen lehetett egy ilyen városban élni? Az egyes tárgyak kapcsán beszéljünk arról, milyen célt szolgáltak, milyen szerepük volt, miért voltak jellemzőek.

Tanítás

- Egyszer csak Jézus állt meg Lévi előtt. Hol látszik ő a képen?
- Jézus így szólt Lévihez: Kövess engem!
- Milyen hangon szólhatott hozzá Jézus? Mit érezhetett ekkor Lévi? Mire gondolhatott? Mit tett?
- Lévi mindent otthagyt, felkelt, és követte Jézust. Megfigyelte szavait és tetteit. Tanítványa lett. Lévi neve azt jelenti: elkísérni, csatlakozni. Lévi nemcsak egy rövid úton kísérte el Jézust, hanem egész életét Jézus követésének szentelte. Új nevet is kapott tőle: Máté. Ez azt jelenti: Isten ajándéka. Jézus mellett érezhette, hogy az élete valóban Istentől való ajándék.

5-15 perc *Feladat*

- A mellékletből vágjuk ki az ajtót a szaggatott vonal mentén. A vastag vonalnál hajtsuk be a bal oldali sávot az ajtó alá, s ennek mentén ragasszuk be a tankönyvi ajtókeretbe.
- Az ajtó névtáblájára írd fel saját nevedet, vagy rajzold rá óvodai jeledet. (A tanár is felírhatja a gyerekek nevét a névtáblára.)
- Téged is felkeres Jézus, hogy megszólítson, hogy érezd, ajándék az életed.
- Ha szeretnék, a gyerekek kiszínezhetik az ajtót, s ha kihajtják az ajtót, akkor belülről pedig lerajzolhatják saját szobájukat. Otthoni szorgalmi feladat is lehet.

5 perc *Ének*

Ó, mily csodás isteni szeretet (JÉ 197) vagy Jézus kopogtat (EÉ 528)

A tankönyv mellékletében megtalálható ennek a leckének az igeverse, amelyet azonban nem kell most kivágnunk és megtanulnunk. Ráérünk majd megtanulni a keresztelezésről szóló leckében (42. lecke), most elég, ha a „neveden szólítottalak” részt megtanuljuk.

Egy ígés lapot készíthetünk is ezzel a rövid szakasszal, amelyet elhelyezünk a közös kincsesládánkban.

5. Mi lesz ebből a kisgyermekből? (Lk 1,66b)

TK, TK-matrica, tkk-F

Jézus és János

Jézus és János születésének eseményei egymásba fonódva jelennek meg az evangéliumban, kifejezve ezzel személyük és küldetésük szoros kapcsolatát is. János születését keretbe foglalja az angyal szava és Zakariás éneke, megfogalmazva a születendő, illetve a már megszületett gyermek küldetését. János próféta, útkészítő, a megtérés hirdetője, az üdvösség útjának tanítója. Fontos, hogy később ő maga is Jézushoz viszonyítva identifikálja magát: neki növekednie kell, nekem pedig kisebbé lennem.

Várakozás és engedelmisség

Zakariás két reménységet egyesít szolgálatában: a szabadításra váró nép reménységét és azt a személyes várakozását, amely csak rejtetten van jelen, hiszen időskorára egyre csökkent a realitása a gyermekáldás megérkezésének. Az angyal szava teszi mindkettőt világossá: feleséged, Erzsébet fiút szül *neked*, és *sokan* örülnek majd az ő születésének. Mégis úgy tűnik, hirtelen és váratlanul teljesül be a várakozásuk. Ezért hihetetlen. Talán éppen emiatt az engedelmisség nem magától értődő: Zakariás kezdeti hitetlenkedésének következménye lett a megnémulása. A további várakozás ideje egyúttal az elfogadás megérlelődésének ideje is. Figyelemre méltó e téren a házaspár közötti összhang, ami a névadással kapcsolatban nyilvánul meg mindenki számára.

Isten cselekszik

Keresztelő János születésének története igazi életkép. Minden úgy történik, ahogy az szokás volt: összejött a rokonság, hogy együtt örüljenek. Elvégezték a körülmetélést, hogy ez által az Istennel kötött szövetség részesévé tegyék a gyermeket. Nevet is a hagyomány szerint akartak választani, az apa nevét, ami továbbviszi a családi folytonosságot. A szülők azonban az angyal utasítása szerinti nevet választják: János a neve. Kifejezik ezzel, hogy itt többről van szó, mint pusztán családi boldogságról. Isten cselekszik, Isten újat kezd, fogantatásától kezdve terve van a gyermekkel. Jelek kísérik az első pillanattól. (Nem véletlenül esett a sors éppen Zakariásra a papi szolgálat elvégzésénél. Az angyal megjelenése, Zakariás megnémulása, a magzat megmozdulása.) Hogy mi lesz belőle, azt nem a család vágyai szabják meg, hanem küldetést kell teljesítenie.

Zakariás kérdése

A feltett kérdés nem csupán az aggódó apa szívéből fakad, hanem Isten szándékára vonatkozik. Mit jelent a családnak, a közösségnek János küldetése? Hova mutat előre majdani szolgálata?

Nevének jelentése: Isten kegyelmes. Ezt a kegyelmet élhette át a család, hisz öregkorukban, a már elveszített reménység idején ajándékozta meg őket gyermekkel az Isten. De János küldetése is ez: előkészíteni annak az útját, akiben „megjelent az Isten üdvözítő kegyelme”.

* * *

Az óra célja

Nem akarjuk megtanítani Keresztelő János születésének történetét, sem Zakariás és családjának háttérét. A címben foglalt kérdés mentén szeretnénk hozzásegíteni a gyermekeket, hogy születésüket, életüket Isten ajándékának láthassák. Minden gyermek születése csoda, élete Istennek köszönhető, akinek terve van vele.

Kulcsfogalmak

növekedés testben, lélekben

Az óra menete

5 perc *Feladat*

- A tankönyv első feladata: Keressük meg az egymáshoz tartozó képeket. Melyikből mi lesz? (A képek közül van, amelyiknél „körforgást” is feltételezhetnénk: a fán nő a termés, a termésből lesz a fa, a virághagymából lesz a virág és fordítva, stb.). Ha a gyerekek ezt felvetik, hívjuk fel a figyelmet arra, hogy az már egy másik fa, mint amelyikről a termés leesett. A képek között azért szerepel kakas a tyúk helyett, hogy ott egyértelműbb legyen az irány.)
- Ezekről tudjuk, hogy mi lesz belőlük. Hogyan történik mindez? (Elültetik a növényeket, táplálkoznak, fejlődnek az állatok.)

10 perc *Beszélgetés*

- Nézzük meg a csecsemő képét, s tegyük fel a címben megfogalmazott kérdést! Ha van kedvük, találgathatnak, de beismerhetjük, hogy erre a kérdésre nem tudunk választ adni. Reménység szerint lesz belőle óvodás, iskolás, felnőtt, majd idős ember (ezt is szemléltethetjük a tanári kézikönyv mellékletében található, a fejlődés fokozatait ábrázoló képekkel, amelyeket akár ki is vágathatunk előre, s a gyerekek rakják majd sorba).
- Mire van szüksége egy kisgyereknek ahhoz, hogy felnőjön? (Fontos, hogy a testi és lelki szükségletek egyaránt előkerüljenek.)
- Nézegetjük meg az otthonról hozott kiskori képeket. (Játékosan is megoldhatjuk: összegyűjtjük a képeket, húzunk egyet közülük, s megpróbálják kitalálni, ki az.) Beszéljük meg, mit tudnak saját születésükről. (Hol? Mikor? Hallottak-e valami érdekes történetet, családi legendát róla?)

5 perc

- Tőled kérdezték már, hogy mi leszel, ha nagy leszel? Tudsz erre válaszolni? (Nem csoda, ha nem. Ne várjuk el, hogy konkrét válasszal rendelkezzen minden gyerek, de mindig vannak olyan gyerekek is, akiknek határozott elképzeléseik és terveik vannak.)
- A tankönyv képei vagy más alapján: Mi minden lehet az emberből felnőttkorára? Nézzük meg a mesterségeket. Miért jó annak, aki pék, tanár stb.?
- Miért jó nekünk, hogy van pék, tanár stb.?
- Mindenkire szükség van.

- 5 perc *Tanítás*
 Keresztelő János történetéből csak a címben feltett kérdésre irányuló mozzanatokot emeljük ki. Született egy kisfiú, akinek az angyal jelentette ki már előre a nevét. Ezzel kicsit el is árulta Isten tervét, mire szánja őt a mennyei Atya. Elmondta, hogy születésének örülni fog a családja is, de fontos feladata lesz az emberek között. Isten üzenetét kell majd továbbadnia. A képen látjuk, amint körülveszi őt a család sok szeretettel. Ők még nem tudják, hogyan alakul majd ennek a kisgyermeknek az élete, de már most gondolkoznak rajta: vajon mi lesz ebből a kisgyermekből?
- Kérdések*
- Hogyan veszi körül a gyermeket a család?
 - Mi mindennek örülhetnek a család tagjai?
 - Ők mit gondolhattak, mi lesz majd nagykorában? Pap lesz, mint az apja?
 - A neve is az lesz, mint az apjáié?
- 5-10 perc *Feladat*
- A mellékletből ragasszuk ide Keresztelő János felnőtt alakját. Hívjuk fel előre a gyerekek figyelmét, hogy a részeknek már a ragasztás előtt próbáljuk megkeresni a helyét.
 - A beragasztott kép fölött át is írhatjuk JÁNOS nevét.
- Tanítás*
 Ahogy a kirakó darabjaiból lassan alakul a kép, úgy alakul ki az ember élete. Mindig hozzáteszünk egy kicsit mi is, mások is, de aki a képet már előre ismeri, az a mennyei Atyánk.
- 5 perc *Beszélgetés*
 Velünk is van Istennek ilyen terve? Igen, az a dolgunk, hogy felfedezzük ezt a saját életünkben, és e szerint éljünk. Nem szabja meg, hogy milyen foglalkozást válasszunk, de azt igen, hogy milyen embereknek szeretne látni minket. Családunkkal együtt Istenhez tartozunk. Ő azt szeretné, hogy életünk örömet okozzon a környezetünknek. Ezzel mi is továbbadjuk Isten szeretetét.
- 0-5 perc *Játék (célja az előbbi állítás szemléltetése)*
 Soroljunk emberi tulajdonságokat. Aki szeretne olyan lenni, feláll, aki nem, az leguggol. Például becsületes, erős, durva, önző, szorgalmas, szép, csaló, kedves, magas, nyafogó, okos, verekedő stb. Egészítsék ki ők maguk a sort.
- 0-5 perc *Ének*
 Az eddigiek ismétlése vagy *Jézust áldja énekünk* (EÉ 538)

6. Drágának tartalak és becsesnek, szeretlek téged (Ézs 43,4)

A kiválasztott nép

Ézsaiás próféciája a fogságban, száműzetésben élő néphez szóló üdvörakulum. Ahogy a zsoltárok szerkesztésében gyakran a panaszdal hirtelen felváltja Isten vigasztaló szava, ugyanúgy itt is éles váltásnak lehetünk tanúi. Csakhogy itt (a 42. fejezetben) a panaszos is maga Isten. A nép értetlensége, hűtlensége miatt panaszkodik. „*De most így szól...*” Az elvetett, megítélt nép most ismét Isten megszólítottja lehet. Nem érdekem, nem politikai változások hozzák a fogságban élők számára a fordulatot, hanem Isten határozott szándéka, Isten régtől fogva meglevő kiválasztó szeretete, amelytől ő nem tántorodik el. Izrael népe az ő saját tulajdona, ezért nem hagyja veszni. Isten szeretete önnön ítélő haragjától is megmenti a népet. Ézs 42,25 az ítélet tüzéről beszél, amely lángol a nép körül, de az nem érti; égeti őt, de nem szívleli meg. A halott érzéketlenségével viseltetik Izrael a katasztrófa iránt. Ézs 43,2 azonban már egészen másképp mutatja ugyanezt a helyzetet: a tűzben járó – tehát eleven – ember érintetlen, sértetlen marad a veszedelemtől. Isten oltalmát élvezzi az ítéletkor. Ezzel párhuzamosan a víz képe lehet ellentétes párhuzama a Nőé idejében végbement ítéletnek, de ébreszthet történelmi emlékeket is a Vörös-tengeren való átkelésre utalva. Isten oltalmának egyetlen alapja az ő feltétel nélküli szeretete, kiválasztása. Mit jelent az, hogy Isten népeket, embereket, királyságokat ad Izraelért?

A történelem is igazolja Isten szabadítását, ám nem egyfajta sikertörténet formájában. A hit látására van szükség ahhoz, hogy a szabadítás, hazatérés, újjáépítés nehézségei közepette felismerjék Isten jelenlétét. Talán éppen ezek a nehézségek szükségesek ahhoz, hogy Izrael kiválasztott helyzetét ne a népek között való kiemelt státuszként fogja fel, hanem küldetésként, amelyben egyedül Istené a dicsőség. Hiszen Isten kiválasztásának célja nem a többi nép háttérbe szorítása, hanem az Ábrahámnak tett ígéret: „*Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége.*” Ma az egyházzal beszélhetünk mint Isten népéről: „*Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket, akik egykor nem az ő népe voltatok, most pedig Isten népe vagytok, akik számára nem volt irgalom, most pedig irgalomra találtatok.*” (1Pt 2,9)

A kiválasztott gyermek

Az első osztályos gyermekek még nem léptek túl az egocentrikus gondolkodás és világlátás korszakán. Ez egyfajta „kiváltságosságtudatot” is eredményez. Fontos, hogy ezt jól kezeljük, úgy, mint a gyermeki biztonságérzet elengedhetetlen kellékét. Így elkerülhetjük a rideg „felelősségre ébresztés” „életre nevelés” és az értelmetlen kényeztetés vagy bálványozás hibáját egyaránt. Vagyis hiba, ha ezt a természetes egocentrikus gondolkodást összetévesztjük a felnőttkori egoizmussal, és felelősségre vonjuk érte a gyermeket. Hiba az is, ha nem vesszük észre, mikor van itt az ideje, hogy a gyermek már kifelé is tekintsen saját kis köreiből. Feladatunk, hogy lépésről lépésre kíséreljük és segítsük érlelődni a lassú folyamatot, amelyben képes lesz megérteni mások gondolatait és érzéseit is. A gyermek a szülei számára „kiválasztott”, személye egyszeri és megismételhetetlen. Minden gyermeknek szüksége van a feltétlen elfogadásra és arra, hogy érezze: drága és becses az őt körülvevő felnőttek szemében. Saját értékeinek néven nevezése sok esetben a felnőtt dolga. A közösségben is mértékadó a gyerekek között a felnőtt véleménye. Az ige fenti elemzésének semmiképpen sem lehet célja, hogy a gyermekeket a büntudaton keresztül vezessük Istenhez, csupán kortörténelmi háttér a hitoktató számára!

Az óra célja

A gyermekek helyes önértékelésének megerősítése. Annak éreztetése (nem megértése!), hogy az emberi élet értéke Isten teremtő és elfogadó szeretetéből fakad.

Kulcsfogalmak

életünk értéke

Az óra menete

5 perc *Játék*

Rögtönözzünk jeleneteket: aranyérem-átadás, kutyusnak jutalomfalat (bábkutyussal), valaki virágot ad egy másik embernek köszönetképpen – mi a közös bennük? (elismerés, dicséret, jutalom)

10 perc *Beszélgetés*

Téged miért szoktak megdicsérni? Hogyan jut ez kifejezésre? (szóban, jutalommal, gesztussal, ajándékkal, piros ponttal...)

Előfordul-e, hogy elmarasztalnak? Hogyan? Miért?

Melyiket hogyan fogadod? Mit érzel közben? Mit válaszolsz vagy teszel?

Szerinted mit érez az, aki téged megdicsér? (veled örül, büszke rád)

Mit érezhet az, aki elmarasztal? (Lehet, hogy a gyerek úgy érzi, bosszantja őt vagy haragszik rá. Talán nem is szereti olyankor. Fontos kifejezni, hogy szükségünk van a minket helyreigazító szándékú kritikára. A szüleink olyankor is szeretnek, amikor megrónak vagy büntetnek. Ha bántalmazott gyerekekkel van dolgunk, akkor ezt mindenképpen meg kell különböztetnünk az előbbiektől.)

A beszélgetés témáit kevésbé elvontan gondolhatjuk végig, ha közben pillanatképeket rögtönözzünk: te vagy apa, te az anya, te a gyerek. Zsuzsika ügyes volt az iskolában – mit mond otthon apa, anya? Hogy érzi magát egyik és másik szereplő? Kérdezhetjük tőlük is, akik „átélték” a pillanatot, de mindenki elmondhatja erről a véleményét. A többi szituációt is hasonlóan felvázolhatjuk. Lehet váltogatni a módszereket, hogy fenntartsuk a figyelmet a hosszabb beszélgetés közben: az egyiket eljátsszuk, a másikat csak elképzeljük.

10 perc *Tanítás*

A kincsesládánk aljába rejtünk el egy tükröt, amely lehetőség szerint minél nagyobb legyen. Erre az időre vegyük ki az eddig gyűjtött kincseket. (Vagy készítsünk otthon előre egy cipősdobozból kincsesládát. Esetleg vigyünk be egy tükröt, s takarjuk el egy kendővel, hogy ne lássák a gyerekek.)

Jelentsük be: Hoztam egy kincsesládát, amiben nagyon különleges kincs van.

Mindenki nézzen bele, de ne árulja el aztán a többieknek, hogy mit látott. Aki már sorra került, gondolkozzon el azon, vajon mennyit ér ez a kincs. Miután mindenki belenézett, beszéljük is meg, mennyit ér ez a kincs nekünk, szüleinknek, Istennek. Most áruljuk el, mit láttunk a kincsesládában.

Kérdések

- Vajon mást vártak? Mire számítottak? Csalódtak? Örültek? Tetszett?
- Mikor szoktál tükörbe nézni? Milyenek látod magad? Mindig ugyanolyanok vagyunk? Beszéljünk helyzetekről, amelyek jót vagy rosszat váltanak ki belőlünk, amelyek lelkesítenek vagy elszomorítanak.
- Milyenek látnak mások? Kinek a véleménye fontos számodra? Milyenek látnak a szüleid? Visszautalhatunk a nevekre: benne van-e a megszólításukban, hogy ők milyenek látnak? (angyalom, bogaram...)
- Ők miért szeretnek téged?

Tanítás

Mert az övék vagy.

Isten ma ezt üzeni: Drágának tartalak és becsesnek, szeretlek téged – tanuljuk meg!

15 perc *Feladat*

Mindenki mondjon egy dicsérő mondatot a mellette ülőről: „Megdicsérlek, mert...” Sorban haladjunk, ne kölcsönösen dicsérjék meg egymást a padtársak. Ne adjunk lehetőséget a válogatásra, ki kit akar megdicsérni, mert így könnyen előfordulhat, hogy valakit mindenki kerül. Érdekességképpen körbeadhatunk valami szép tárgyat, ami a dicsérő eszközünk lesz, vagy dobhatunk a következőnek egy piros labdát mint kézzelfogható piros pontot.

Könnyű volt-e okot találni a dicséretre? Készítsenek egymásnak kitüntetését vagy érmet annak elismeréséül, amiről az iméti dicséret szólt.

5 perc *Ének*

Ismétlés: *A mennyei Atya...* (EÉ 555)

A kincsesládánkban rakjunk bele egy tükrödarabot, amelyben mindig magunkat láthatjuk meg mint Isten ajándékát, kincset.

7. „A halló fület és a látó szemet egyaránt az Úr alkotta” (Péld 20,12)

Hallás és látás a bölcsességirodalomban

Ez a nagyon egyszerűnek tűnő igevers valójában nagyobb távlatok felé mutat. Első olvasásra úgy tűnhet, mintha egyszerű megállapítása lenne annak a ténynek, hogy Isten teremtette olyan alapvető feladatokat ellátó szerveinket, mint a szem és a fül. Ám ha figyelmet fordítunk az „egyaránt” szóra is, akkor egy mélyebb üzenetet is felfedezhetünk: a jó tanítás meghallására való készség és a nyitott, felfedező szem az, ami segíthet abban, hogy valaki bölccsé váljon.

Isten igéjének meghallása

A bölcsességirodalom a hallást a látás elé (vagy fölé) helyezi, mert a szem nem mindig a lényeges dolgokat veszi észre. A látás során könnyen elkalandozhatnak gondolataink: *„Az értelmes ember előtt ott van a bölcsesség, de az ostoba szeme a föld végén kalandozik.”* (Péld 17,24) Ellenben a hallás az, ami segíthet Isten igéjének meghallásában, amely az Isten útján való járás első lépése. Ezt a szemléletet megtalálhatjuk a Példabeszédek 1–9. fejezeteiben is az ösvény szimbólumában: az ösvényt látni kell, észre kell venni, de a parancsoknak való engedelmességhez a hallásra van szükség. A meghallott ige nyithatja fel szemünket arra, hogy Isten útján járjunk: *„Akinak a füle hallgat az életre való feddésre, az a bölcsék között marad.”* (Péld 15,31)

Hasonlóan vélekedik Luther is, aki szerint a keresztény hit számára a fül a leglényegesebb emberi szerv, hiszen *„a hit hallásból van”* (Róm 10,17).

János evangéliumában pedig többször is olvashatjuk a látás és hallás szerinti különbségtételt. Eszerint az igazság és az Atya látása az Istennel való közvetlen kapcsolatra utal, amely Jézusnak adatik meg; a hallás pedig a szemtől szemben adható kinyilatkoztatástól távolabbi emberek számára segíti a hitre jutást. Lásd például: *„Én azt mondom, amit az én Atyámnál láttam, és ti is azt teszitek, amit a ti atyátoktól hallottatok.”* (Jn 8,38)

Isten szavával hallás útján találkozunk, azonban a hit nem egyszerűen érzékelés, hanem több annál: *„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.”* (Zsid 11,1)

Látás és hallás mai világunkban

Számos vizsgálat kutatta az érzékeink által szerzett ismeretek megmaradását. Eszerint három nap után egy ember az olvasott anyag 10%-ára, a hallott anyag 20%-ára, a látott anyag 30%-ára, a hallott és látott anyag 50%-ára, a kimondott anyag 70%-ára, a kimondott és megtapasztalt cselekvéshez kötött anyag 90%-ára emlékszik vissza. Más vizsgálatokkal azt mutatták ki, hogy a látott információ felülírja a hallott információt: ha egy szöveget valaki olyan arckifejezésekkel kísérve mond el, amelyek egyébként ellentmondanak a szöveg tartalmának, a szöveget figyelők sokkal inkább emlékeznek az arckifejezésekre, a tartalomra pedig szinte alig.

Ezek a kutatások nem mondanak ellent a Biblia vagy Luther gondolatainak. Sőt inkább megerősítik azokat: bár nehezebb a hallott dolgokat megjegyeznünk, mint a látottakat, mégis – éppen ezért – fontos arra jobban figyelni, mint a láthatóakra. Léteznek kutatások arra nézve is, hogy látott

információkkal szemben a hallott szöveg, a hallás utáni tanulás, a hallott információk feldolgozása az, ami jobban fejleszti a gyermek szövegértését, kreativitását, önálló gondolkodását, érzelmi világát.

A média és az internet korában egy látvány érdekes és magával ragadó lehet, de legalább ekkora figyelmet kellene fordítanunk a tartalomra, a hallott dologra is. Napjainkban, a képek és a filmek világában különösen fontos ezt hangsúlyozni a gyermekek számára is.

* * *

Az óra célja

A diákok értsék meg, hogy a fülünket, szemünket és minden testrészünket Isten alkotta, s hallják meg, hogy a hit hallásból van.

Kulcsfogalmak

látás, hallás, hit

Az óra menete

Lehetőség szerint tegyünk egy sétát a természetben, és ott beszéljük meg az alábbi kérdéseket. Ha ez nem megoldható, akkor maradjunk a tanteremben.

A kérdések sora tetszőlegesen bővíthető és szűkíthető, ne akarjunk minden kérdést ebben a sorrendben megbeszélni. Hagyjunk kellő időt a kérdésekre, s ha a diákok egy-egy kérdésnél szívesen időznek el, akkor kevesebb kérdést tárgyaljunk meg egy-egy kategóriából. A lényeg, hogy sétáljunk, kutakodjunk; fedezzük fel, milyen fontos ajándékot kaptunk érzékszerveinkben Istentől, és közben beszélgessünk.

A kérdéseknél nincs jó és rossz válasz (például milyen formája van a felhőnek). Mindenféle választ értékeljünk.

10 perc *Beszélgetés (séta közben)*

Bevezető kérdések, megfigyelésre épülnek:

- Mit látunk a kertben/teremben stb.?
- Milyen színeket látunk a kertben/teremben stb.?
- Maradjunk csendben egy kicsit. Milyen hangokat hallunk a kertben/teremben stb.? (Csukjuk be a szemünket hozzá.)
- Milyen illatokat, szagokat érzünk a kertben/teremben stb.? (Fogjuk be a fülünket, csukjuk be a szemünket.)
- Milyen ízelet érzünk/érezhetnénk a kertben/teremben stb.?
- Mit tudunk a kezünkkel, bőrünkkel érzekelni? Mi az, ami hideg, meleg, puha, kemény, sima, rücskös, vizes, száraz stb.?

10 perc *Beszélgetés (séta közben)*

Nehezebb kérdések, megfigyelésre és gondolkodásra épülnek:

- Hogyan néz ki egy vízcsepp közletről? Egy helyben áll vagy mozog?
- Milyen érzés a pocsolyába nyúlni, lépni?
- Milyen színű az égbolt? Milyen színű a pocsolya?
- Milyen a felhők formája?
- Milyen illata van a levegőnek eső után? Milyen illata van eső előtt? Milyen illata van száraz időben? Milyen télen, milyen nyáron?
- Találunk-e állatokat a pocsolyában?
- Van-e hangja a szélnek?

10 perc *Beszélgetés (séta közben)*

Kérdések, amelyek a személyes gondolatokra és reflexiókra épülnek:

- Mi az, aminek örülünk, hogy észrevettük? (Süt a nap, katicabogár a fűben, sárgulnak a falevelek, meleg a pad, stb.)
- Mi az, amit nem szívesen veszünk észre? Mi a zavaró? (Mentő szirénázása, sárgulnak a falevelek, hűvös van, reggel túl hangosak voltak a madarak, stb.)

10 perc *Beszélgetés (séta közben)*

Elemző kérdések:

- Mi volt könnyebb: meglátani vagy meghallani dolgokat?
- Mit volt a legnehezebb meghallani?
- Hogyan tanulunk?
 - Honnan tudja a kisbaba, hogy mi a forró?
 - Honnan tudja a kisbaba, hogy az anyukája kiment a szobából?
 - Honnan tudja a kisbaba, hogy éppen felviszik a lépcsőn?
 - Hogyan tanul meg beszélni?

5 perc *Tanítás*

Sok dolgot hallás alapján tanulunk, hallás után lesz ismert számunkra.

A hit is hallásból van.

A szemünket, a fülünket is Isten teremtette.

A természetben tett séta során gyűjthetünk „kincseket” a kincsesládánkba: mindent, amit fontosnak tartunk, ami tetszik, ami érdekes és ami elvihető (nem élő növény vagy állat stb.). A kincsekről megbeszélhetjük, hogy melyiket milyennek látjuk és halljuk. Mindegyik kincs Isten ajándéka.

Rossz idő esetén vigyük be a természet részeit a terembe. Például egy csokor virágot, faágot, mohát, csigaházat, madártollat, gyógynövényeket, fűszernövényeket, bogyós és más terméseket stb. Ezekkel játszhatunk felismerős játékokat: mindenki kitapinthatja, mi van a dobozban, és próbáljon meg felismerni egyet-egyét a tapintásáról, az illatáról vagy egyes részleteinek a látványából.

A felhasznált termésekből végül készíthetünk képet, vagy például a kavicsokból festhetünk katicát, teknőst és más állatokat.

A szemlélődés és a kérdések során feltehetünk ide kapcsolódó találós kérdéseket is:

Ló lába szúrta,
Kerék talpa gyúrta,
Disznó orra túrta. *(sár)*

Verőfényes őszi időben
Selyem száll a levegőben. *(ökörnyál)*

Télen ad jó meleget,
Ősszel táplál tégedet,
Nyáron árnyékot terít,
Tavasszal meg felderít. *(fa)*

Ki gyászol a legtarkább ruháját felvéve? *(A fa, mikor levelét a dér megcsípte.)*

Kötekedik fűvel, fával,
Játszik mások kalapjával,
Lovagol az ember hátán,
Soha nem áll saját lábán. *(szél)*

Úton megyen, nem poroz,
vízen megyen, nem csobog,
nádon megyen, nem suhog,
sáson megyen, nem susog,
eső érik, nem ázik,
ha fagy éri, nem fázik. *(napsugár)*

Szegényt és gazdagot
egyformán melegít. Mi az? *(a nap)*

Mindennap süt, mégse eszik süteményt. Mi az? *(a nap)*

Se oldala, se fenéke,
mégis megáll a víz benne. Mi az? *(felhő)*

Miért esik az eső? *(Mert másképp nem tud lejönni a földre.)*

Fenn kacag az apa,
Lenn dörög az anya,
A lányuk szövönő,
Hétszínű kendőt sző. *(szivárvány)*

Mi van az üres kancsóban? *(levegő)*

Este hosszú, délben kurta,
falon néha nagyon furcsa. Mi az? *(árnyék)*

Forrás: Varga Ferencné (szerk.): *Szó, fon, nem takács. Mi az? Találós kérdések gyerekeknek.* Móra
könyvkiadó, Budapest, 2009.

Tóthné Pánya Marianna: *Zöld burookban születtem – Találós kérdések.* Tóth Könyvkereskedés és
Kiadó Kft., Debrecen, 1999.

8–9. „Látta Isten, hogy ez jó” (1Móz 1,1–2,4a)

Teremtő

Egyszerű és fenséges, méltóságteljes, mégis természetes, alapos és mégis tökéletesen érthető: a teremtéstörténet nagyszerű bevezetése nem csupán Mózes első könyvének, de az egész Szentírásnak is. Mózes 1,1 megadja az alaphangot és rögzíti a témát. Isten a teremtője az egész világnak: a menny és a föld összessége itt az egész világot jelenti. A teljesség itt több szempontra is utal: Isten a teremtője az *egész világnak*, *kizárólag Isten* a teremtője a világnak, Isten a *teremtő* a szó teljes értelmében: a létét, a létezését és a célját is ő határozza meg az egész teremtett világnak.

Hitvallás

Az első teremtéstörténeten végighúzódik Isten erejének, hatalmának megmutatása. A teremtéstörténet hitvallás arról, hogy Isten teremtette a világot, s az egész teremtett világ hozzá tartozik. A teremtéstörténet Istenről szóló, őt dicsőítő hitvallás, amelyben Isten teremtői munkájának csodáit láthatjuk meg. Ez egy összetett szerkesztésű, bölcsen kiszámított mű. A szerző remek szerkesztői érzékkel rendelkezett, és az időrendnél sokkal fontosabb célok motiválták őt!

Ritmus

A leírásnak sajátos ritmusa van. Már az első napnál megjelennek azok a formulák, amelyeket később refrénszerűen ismétel meg a leírás. Ez az ismétlődés azonban egyáltalán nem mechanikus ismétlése a mondatoknak. Noha a napok eseményeinek formai elemei ugyanazok, mégis az egyes napok szűkítése vagy bővítése újabb elemekkel változatossá és érdekessé teszi a leírást.

Azután ezt mondta Isten:

Legyen ... és lett ...

És látta Isten, hogy ... jó

És elválasztotta Isten ...

Így lett este, és lett reggel: ... nap

Mire jó az ismétlődés?

- Hogy a szóhagyomány útján terjedő szöveget könnyebben megjegyezhessek.
- Arra mutat, hogy Isten tudatos és szándékos döntésének eredménye a teremtés (nem csak véletlen események sorozata, nem akaratlan energiakiáradás, nem tudattalan megtörténés).
- Hangsúlyt helyez a világban található rendre, rendezettségre, szabályokra.

Antropocentrikus leírás

Azok a részek kapnak nagyobb figyelmet és hosszabb leírást, amelyek az emberhez közelebb állnak, amelyek az emberrel közvetlenebb kapcsolatban vannak: a növények és az állatok. Az ember teremtésének és feladatának leírása pedig a leghosszabb részt jelenti az első teremtéstörténetben. A leírás lényegi pontja az embernek Isten képmására történt megalkotása.

Szemben más népek mítoszaival

Az 1Móz 1,1–2,4a részben olvasható (első vagy papi) teremtéstörténet az ókori keleti népek körében uralkodó mitikus-vallási elképzelésekkel szemben megfogalmazott hitvallás. A papi teremtéstörténetet Kr. e. 550 körül fogalmazhatták meg Izrael papjai, akik az egész néppel együtt ekkor babiloni fogságban éltek (kb. Kr. e. 587 és 520 között). A teremtéstörténet megfogalmazásában törekedtek arra, hogy saját népük vallási meggyőződését erősítsék, s hogy más népeknek bizonyosságot tegyenek a teremtő Istenről. Mindehhez felhasználták a korabeli ismereteket, valamint válaszoltak az ókori keleti népek körében uralkodó mitikus-vallási elképzelésekre is.

- A semmiből való teremtés (*creatio ex nihilo*, 1. vers) szemben áll azzal az akkoriban népszerű elképzeléssel, hogy az anyag már az istenek teremtő munkája előtt is létezett valamilyen preegzisztens formában, vagyis készen állt a megformálásra. A bibliai teremtéstörténetben Isten nemcsak formál, de létrehoz, teremt.
- A bibliai teremtéstörténet egy békés teremtést ír le, nem pedig a többi istennel, az ellenféllel vagy a káosszal szembeni küzdelemből születik meg a világ.
- A hatalmas tengeri vízi állatok (tengeri szörnyek) és az égitestek, csillagok teremtése is nagy jelentőséggel bír. Ugyanis más népek elképzelésével szemben ezek nem az istenekkel szemben (de azonos szinten) álló lények, akik folyamatos harcot vívnak valamely istennel a győzelemért, hanem ők is Istennek köszönhetik létüket, ők is Isten teremtményei. (Például a babiloni vallásban Istar az ég, az alvilág, a szerelem és a termékenység istennője volt, jelképe az esthajnalcsillag, a bibliai teremtéstörténetben pedig ő is csak egy égitest a sok közül. Más ókori keleti vallásokban is hasonló gondolatokkal találkozhatunk.)
- Istennek nincs szüksége demiurgoszra, vagyis alacsonyabb rendű istenségre, aki a tisztátalan anyaggal érintkezett azért, hogy a főisten mint tiszta szellem ne szennyezze be magát.
- Az ember teremtésében is találhatunk lényegi különbséget a keleti mitológikus teremtéstörténetekhez képest: az ember ugyanis nem egy hiányokkal rendelkező istenség, akit azért száműztek a földre, hogy a többi istent élelemmel lássa el, hanem Isten önálló teremtménye, aki Istentől speciális feladatot, megbízatást kapott, s akinek Isten minden növényt rendelkezésére bocsátott élelemül.
- A hetedik nap Mezopotámiában baljós előjel volt, a Bibliában az áldás és a megszentelés napja.

A hetedik nap

A pihenőnap elrendelése nem következmény. A hetedik nap kapcsolata az előző hattal a folyamatában keresendő. A jellege és a formája alapján különbözik a megelőzőektől. A hetedik nap mindenekelőtt annak a napja, hogy Isten megpihent teremtő munkája után. Az összes nap közül egyedül a hetedik az, amelyet megáld és megszentel Isten. Eltérő irodalmi formája elválasztja a többitől, éppúgy, ahogyan Isten megpihenése és megszentelése is elválasztja tartalmilag az első hat naptól a hetediket.

Ahogy más dolgok is az ember javára alkottattak meg, úgy a hetedik nap, a pihenés napja is. 1,14 és 2,1–3 is arra utalnak, hogy a teremtéstörténetet megfogalmazók számára az ünnep és a kultusz rendkívül nagy jelentőséggel bírt.

Az ember teremtése megkoronázza a teremtéstörténetet, de a mű célja a pihenőnap elrendelése. Ahogy más dolgok is az ember javára alkottattak meg, úgy a hetedik nap, a pihenés napja is. Ennek értelme pedig az, hogy relativizálja a munkát: megóvja az embert attól az eltévelyedéstől, hogy a munkát tekintse egyedüli életcéljának. Az ember nem a munkában teljesezhet ki, hanem a Teremtővel való közösségében.

* * *

8. „...elkészült Isten a maga munkájával, amelyet alkotott” (1Móz 2,2)

TK, TK-matrica, tkk-F

Az óra célja

A diák ismerkedjen meg a teremtéstörténettel: a létterek megteremtésével (a szétválasztással) és benépesítésével, valamint a pihenés napjának teremtésével.

Kulcsfogalmak

teremtés

Az óra menete

5 perc *Tanítás: a teremtés 1–3. napja*

A tanár beszél az első három nap teremtői munkájáról. Közben nézzük a megfelelő képeket.

- Az első napon ezt mondta Isten: Legyen világosság! És lett világosság. Látta Isten, hogy a világosság jó. Elválasztotta Isten a világosságot a sötétségtől. Elnevezte Isten a világosságot nappalnak, a sötétséget pedig éjszakának nevezte.
- A második napon ezt mondta Isten: Legyen égbolt a vizek között, hogy elválassza egymástól a lenti és a fenti vizeket. Isten elnevezte a boltozatot égnek.
- A harmadik napon ezt mondta Isten: Gyűljenek össze az ég alatt levő vizek egy helyre, hogy láthatóvá válják a száraz. Elnevezte Isten a szárazat földnek, az összegyűlt vizeket pedig tengernek nevezte. És látta Isten, hogy ez jó. Ezen a napon teremtette Isten a növényeket: a füveket és a gyümölcsfákat. Látta Isten, hogy ez jó.

10 perc *Beszélgetés*

- Milyen lehetett ez a világ? (égitestek, állatok és emberek nélkül elég üres)
- Milyen hangok lehettek benne? (szélzúgás, vízcsobogás, mennydörgés, falevelek susogása stb.)
- Mi mozoghatott benne? (faágak, folyó vize, kavics csörgése stb.)
- Milyen változások történhettek benne? (virág kinyílhatott, faág letörhetett, tenger hulláma kicsapott stb.)
- Laknál itt szívesen? (Hiányérzetünk van: még nincsenek égitestek, amelyek jelölik az időt, vagy állatok és emberek, akik mozognak, hangot adnak stb.)

5 perc *Tanítás: a teremtés 4–6. napja*

A tanár elmeséli a második három nap teremtői munkáját. Közben nézzük mellékletben a beragasztható figurákat.

- A negyedik napon ezt mondta Isten: Legyenek világító testek az égbolton, hogy elválasszák a nappalt az éjszakától, és jelezzék az ünnepeket, a napokat és az esztendőket. Megalkotta Isten a napot, hogy uralkodjék nappal, és a holdat, hogy uralkodjék éjszaka, meg a csillagokat. És látta Isten, hogy ez jó.
- Az ötödik napon ezt mondta Isten: pezsdüljenek a vizek élőlények nyüzsgésétől, és repdessenek madarak a föld felett, az égbolt alatt. Megteremtette Isten a vízi élőlényeket és a madarakat. És látta Isten, hogy ez jó.
- A hatodik napon ezt mondta Isten: hozzon létre a föld különféle fajta élőlényeket: különféle fajta barmokat, csúszómászókat és egyéb földi állatokat. Megteremtette Isten a szárazföldi állatokat. És látta Isten, hogy ez jó. Aztán ezt mondta Isten: alkossunk embert a képmásunkra, hozzánk hasonlóvá. Megteremtette Isten az embert a maga képmására, férfivá és nővé teremtette őket. És látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó.

10 perc *Feladat*

Isten benépesítette – vagy középkori teológusok szavaival úgy is mondhatnánk, hogy feldíszítette – azokat a tereket, amelyeket már megteremtett. A 4–6. napon teremtett dolgokat vágjuk ki és ragasszuk be a képekbe:

- a negyedik napra ragasszuk be a napot (világos részre), holdat, csillagokat (sötét részre),
- az ötödik napra a vízi állatokat és madarakat,
- a hatodik napra a szárazföldi állatokat és embert (férfit és nőt is).

10 perc *Beszélgetés*

- Milyen lehetett ez a világ? (megszűnik az üresség: nyüzsgés, mozgás, hangok vannak benne)
- Milyen hangokat lehetett benne hallani?
- Milyen mozgást lehetett benne látni?
- Milyen változások történtek benne?
- Milyen érzés lehetett volna ebben a világban sétálni?

5 perc *Tanítás: a teremtés 7. napja*

A tanár elmeséli a hetedik nap teremtői munkáját. Közben nézzük a rajzokat.

- A hetedik napra elkészült Isten a maga munkájával, amelyet alkotott, és megpihent a hetedik napon egész alkotó munkája után.

A hetedik nap a pihenésé. Az egész teremtett világ pihen a hetedik napon.

- Milyen a hetedik nap hangulata?
- Milyen állatok élnek együtt? Mit tesznek?

Alternatív feladat lehet: A hetedik nap képen szereplő állatokból 1-7 darab van, megkereshetjük mindet.

1: oroszlán, béka, krokodil, medve, mókus, róka

2: zsiráf, nyúl, lepke

3: teknős, szitakötő

4: ló

5: kacsa

6: galamb

7: bárány

Kereshetjük ezt játékos formában is:

- Melyik az az állat, amelyikből épp anyi szerepel a képen, ahányadik napon Isten szétválasztotta az alsó és felső vizeket? (válasz: zsiráf, nyúl, lepke)

Ha a játékot választjuk, akkor se legyen azon a hangsúly, hogy egymás után „megtanuljuk” a napokat!

9. „Látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó” (1Móz 1,31)

Az óra célja

Az előző órán tanultak (teremtéstörténet) elmélyítése.

Kulcsfogalmak

teremtés

Az óra menete

15 perc *Beszélgetés, játék*

Ismétlés: a teremtéstörténet újbóli elmondása.

- A diákok mondhatják együtt a tanárral. Az elbeszélés ritmikusságát és ezen keresztül a tudatos szerkesztést demonstrálhatjuk azzal, ha egy-egy gyerek kap egy-egy szót vagy mondatrészt („látta Isten”, „hogy ez jó”, „lett este, lett reggel”, „ezt mondta Isten”, „elválasztotta Isten”), s amikor az elbeszélésben az ő szövegéhez kerül a sor, akkor ha a tanár ránéz, ő mondja azt a pár szót.
- Úgy is lehet az elbeszélés ritmikusságát érzékeltetni (és mozgalmassá tenni a diákok számára), hogy megbeszéljük, hogy az adott, ismétlődő szavaknál milyen cselekvést kell végezniük a gyerekeknek (tapsolnak egyet, felállnak, körbefordulnak stb). A cselekedetek képekben is megjeleníthetjük az elhangzó kifejezéseket (például a „lett este, lett reggel” mondatrésznél körbefordulhatnak, ahogyan a nap is újra kél keleten minden reggel, az „ez jó” kifejezésnél tapsolnak, ami az öröm kifejezése lehet, stb.)
- Ismétlésként játszhatjuk az előző óra végi alternatív játékot.

25 perc *Feladat*

A teremtéstörténetben erősen megmutató alkotói örömet példázhatjuk a só-liszt gyurmából való alkotással.

Egyszerűbb formában rajzolhatunk is: például közös, nagy rajzot készíthetünk csomagolópapírra.

Előkészíthetjük a következő órát azzal, hogy magunkat rajzoljuk le: tegyünk egy tükröt (akár a „drágának tartalak” leckében használt tükröt) a gyerekek elé, s rajzolják le magukat, mint Isten teremtményét. A következő órán vegyünk újra elő a rajzot, s amikor arról beszélünk, hogy Isten hasonlatosságára teremtett minket, akkor nézzünk rá a rajzra.

Minden esetben tudatosítsuk a gyermekekkel, hogy Isten örült a teremtésnek, a teremtett világnak, s jónak látta azt.

5 perc *Ének*

Ki teremtette ezt a világot? (JÉ 92) Költhetnek a gyerekek további versszakokat, amelyeket kedvük szerint mutogatással kísérhetnek.

A mellékletből vágjuk ki az ehhez a leckéhez tartozó igeverset. Egyet tegyünk be a csoport kincsesládájába. A saját kincsesládájába mindenki elrakhatja a saját ígéslapját.

Az igevers által kapott kincsünk az üzenet: Isten minden alkotása jó!

10. Isten teremtménye vagyok (1Móz 1,27.31)

„Igen jó”

Isten nemcsak megteremti a világot, de szabályokat is ad bele, a rendet is megszabja benne: elválaszt dolgokat egymástól, határt szab a természet részeinek, elnevezi a teremtett dolgokat, időtartamot jelölő égitesteket ad, áldást oszt, feladatot ad, kötelességet ír elő. S mindezt úgy teszi, hogy a végeredmény jó. „Igen jó.” Ez a megállapítás a teremtés tökéletességét és az isteni akaratnak való megfelelést erősíti meg.

A világ kifejezi, visszatükrözi Teremtőjét. Minden napot Isten teremtett, s a teremtett dolgok mind engedelmeskednek Istennek. Az ismétlődő megerősítés („és úgy történt”) a teremtés rendezettségét fejezi ki. A pozitív értékelés („látta Isten, hogy ez jó”) pedig a teremtés tökéletességét és az isteni akaratnak való megfelelést mutatja be. Így töltik be az isteni célt, amelyről a Biblia más lapjain is gyakran olvashatunk: *„Az egek hirdetik Isten dicsőségét, kezének munkájáról beszél a menny.”* (Zsolt 19,2)

Pozitív teremtéstörténet

A bibliai teremtéstörténet korának más elképzeléseihez képest pozitív alternatívát fogalmaz meg, amelyek pozitív jellege minden korban minden kérdésben megmutatkozik.

1. Isten más társistenek vagy versenytársak nélkül teremt. Nem kell megküzdenie az istenek között a hatalomért. A nap és a hold az ő keze munkája, nem ellenfeleié.
2. Isten mindenhatósága és ereje végigvonul az egész leíráson. Abban is megmutatkozik mindenhatósága, hogy a szavával teremt: egyszerű parancsa is elegendő ahhoz, hogy megvalósuljon mindaz, amit mond.

Az ember

Ez a leírás feltárja az ember igazi természetét is. Ő az egész teremtett világ tetőpontja: az egész leírás az ember teremtése felé halad. Noha az ember osztozik a növényekkel és állatokkal a szaporodási képességben, mégis egyedül ő az, aki Isten képmására teremtetett. Az Isten képmására való teremtettség azt jelenti, hogy valamilyen értelemben a férfi és a nő hasonlít Istenre – bár ebben a leírásban nincs meghatározva, hogy ez a hasonlatosság mit jelent. Annyit tudunk, hogy az Isten képmására való teremtettség teszi képessé az embert arra, hogy Isten közvetlenül megszólíthassa őt, és valóságosan Isten képviselőjeként lehessen jelen a földön, akinek úgy kell uralkodnia más teremtményeken, mint egy jóságos királynak.

Az ember lehetőséget is kapott, de a feladattal együtt felelősséget is.

* * *

TK

Az óra célja

A diák lássa meg, hogy minden ember (így ő is) Isten teremtménye, továbbá, hogy Isten teremtői munkájának eredménye az is, amelynek megformálásában az ember is részt vesz. Semmi sem létezhetne Isten teremtése nélkül. Az ember pedig jót vagy rosszat is tud formálni valamiből.

Kulcsfogalmak

emberi alkotás, Isten képmása

Az óra menete

10 perc *Beszélgetés*

Az előző órán tanultak átisméltése: beszéljük át, mi mindent teremtett Isten, külön emeljük ki ismét a pihenőnapot. Eközben oldjuk meg az alábbi feladatot.

Feladat

Színezzük ki, amiről előző órán hallottunk, hogy Isten teremtette. (nap, felhő, víz, föld, növények, állatok, ember stb.)

10 perc *Beszélgetés:*

Mi maradt fehéren? (autóút, ház stb.)

- Az autóutat is Isten teremtette? A házakat is Isten teremtette? Ki alkotta az autóutat? Ki építette a házakat? Benne van-e Isten teremtői munkája?
- Nézzük meg, minek mi az alapanyaga. Isten adta az alapanyagot? Az emberi alkotómunka is benne van, de a semmiből nem tudunk alapanyagot létrehozni. Isten teremtett világot az ember formálhatja tovább, így építünk például a kőből házat stb.
- (Érdeklődőbb csoportnál megemlíthetjük azt is, hogy az ember jót és rosszat is tud formálni az alapanyagból: például kést, fegyvert stb.)

5 perc *Beszélgetés*

- Milyennek látta Isten a teremtett világot? (Jónak! Isten rendet teremt, szabályokat ad, határt szab, nevet ad, áldást oszt. Közben hétszer is megállapítja, hogy minden igen jó.)

5 perc *Tanítás*

- Engem is Isten teremtett. (Isten ajándéka a gyermek, az életünk Istené, a földön anya és apa a szüleim.)
- A teremtés leírásában azt olvashatjuk: „*Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket.*” Isten saját képmására alkotott minket.

10 perc *Feladat*

- Mit jelenthet a képmás?
- Keressük meg a tankönyv bal oldali rajzán, ki kire hasonlít. Kössük össze vonallal. (Japán gyerek japán szülőkre stb.) Ők is mind Isten képmásai.
- (Nem minden gyerek–szülő páros egyértelmű. Hasonlíthat egy gyerek több szülőre is, és fordítva. Mégis próbáljunk meg családokat alkotni a képekből.)
- A képmás nem azt jelenti, hogy Istennek is éppolyan füle, szeme, szája stb. van, mint az embereknek! Hiszen akkor nem tudnánk eldönteni, hogy Istennek barna bőre van vagy fehér, fekete haja van vagy szőke, kék a szeme vagy zöld. A szüleinkre is úgy hasonlítunk, hogy közben nagyon sok mindenben különbözünk tőlük. (Kérdés: ki melyik szülőre miben hasonlít, miben nem?)
- Az Isten képmására való teremtettség nem külső hasonlóságot jelent, hanem sok belső tulajdonságot: például Isten képessé tett arra minket, hogy meghalljuk a hangját, hogy ő meg tudjon szólítani minket; vagy azt is jelenti, hogy lehetőséget és képességet kaptunk az alkotásra, a formálásra stb.

Alternatív feladat lehet:

- Tegyük magunk elé egy tükrot, és gyurmából formáljuk meg magunkat vagy rajzoljuk le az arcunkat. Nem lesz ugyanolyan, mint az igazi arcunk, s nem is lesz mindenkié egyforma. Mégis hasonlít ránk.

5 perc *Tanítás*

- Mindannyiunkat Isten teremtett. A világon senki sincs, aki pont olyan, mint te!
- Az üres körbe ragasszunk egy képet magunkról, rajzoljuk le magunkat, vagy tegyük bele egy ujjlenyomatot. (Az ujjlenyomatunk egyedisége jól jelképezi egyediségünket a világon.)

2 perc

- *Ének*
- *Áldjuk Teremtőnk: értünk alkotott, 1. vsz. (EÉ 253)*

A korábban (7. lecke) gyűjtött kincseket átnézhetjük: mit teremtett Isten, mit alkotott az ember és miből, stb.

Minket is Isten alkotott: mindenki tehet magáról valamit a kincsesládába: hajszálat, cérnaszálat a ruhájából, ujjlenyomatot, fényképet stb.

11. Mit tettél? (1Móz 3)

TK, TK-M, tkk-F

A szerkezet, a szerző

A Jahvista stílusára jellemző jegyek nagyon erősen vannak jelen ebben az elbeszélésben éppúgy, mint a második (Jahvista) teremtéstörténetben: az élénk és színes elbeszélői stílus, a természetközeli gondolkodás, az antropomorf istenkép (aki a fazekashoz hasonlóan formázza meg az embert és sétálgat a kertben), Isten Jahveként való megnevezése.

Éden

Édenben a kertet valószínűleg az ember teremtése után készítette Isten a Jahvista szerző szerint. A helyhatározó arra utal, hogy Éden egy terület nevéként szerepelt, s ezen belül készített Isten egy zárt területet, a kertet. Éden behatárolásához semmilyen megbízható adat nem áll a kutatók rendelkezésére (sokan Mezopotámia és az Akkád Birodalom területére teszik, de ugyanannyi érv szól a feltételezés ellen, mint mellette). Valószínűbb az a gondolat, hogy Éden nem egy konkrét földrajzi helyet jelöl, hanem az öröm és gyönyörűség helyét. Az ókori Kelet kietlen, puszta, száraz, sziklás tájain élő nép a Bibliában mindenhol úgy említi Édent, mint egy termékeny, vízzel jól ellátott, hatalmas fákkal benőtt, vonzó tájat a távoli Keleten. Kelet egyébként is fontos volt az emberek számára: itt kel fel a nap, a fény pedig mindig kedvelt metaforája volt az isteni kinyilatkoztatásnak. Valószínűbb tehát, hogy mindenekelőtt Isten tartózkodására vonatkozó szimbolikus hely volt Éden, nem egy konkrét fizikai hely. Mégis lehetett valamilyen földrajzi táj, amelyhez próbálták már a szöveg rögzítésekor is kötni Édent, erre utal a négy folyó megnevezése.

Jó és rossz tudásának fája

Éden kertjének közepén két fa kap helyet: az élet fája, valamint a jó és a rossz tudásának fája. A fa a Bibliában számos helyen szerepel az élet szimbólumaként, amelyek közül néhány fontosabb példa: Péld 3,18; 11,30; 13,12; Zsolt 1,3; Jer 17,8; 1Móz 21,33; 2Móz 25,31–35; 3Móz 24,1–9; 5Móz 12,2.

A jó és a rossz tudásának fája azonban csak ebben a történetben található meg, itt viszont négyszer is szerepet kap (2,9.17; 3,5.22). Mi lehet ennek a fának a jelentése? Korábbi vélekedésekkel ellentétben nem az erkölcsi jó és rossz közötti különbségtétel megismerését, nem a mindentudás megszerzését s nem is a szexualitás megismerését jelenti. Utal viszont arra a jelentéstartalomra, amely az egész elbeszélés üzenete: az Isten iránti bizalomból kiesve az ember már nem lesz képes használni a jó és a rossz megkülönböztetésének tudását. Ádám és Éva azáltal, hogy az isteni törvény elé helyezték az isteni bölcsesség és tudás iránti vágyukat, halált kaptak, nem életet: ki akarták venni Isten kezéből ezt a tudást, de végül épp ebben buktak el.

Tiltás

Isten atyai gondoskodása itt is megmutatkozott: sokféle „szemre kívánatos” fát helyezett el a kertben, amelyeknek gyümölcsét fogyaszthatta az ember. A két különleges fa közül csupán az egyikről nem

volt szabad ennie az embernek. Az ember akár ehetett is volna az élet fájáról, ha akarta volna. (Ez is lényeges különbség más ókori mítoszokhoz képest.)

A tiltás határozott és egyenes. A „nem ehetsz” forma hasonlít a Tízparancsolatban megfogalmazott mondatokra, de nem hasonlít a Tóra más törvényi szabályozásainak formájára. Az itt használt forma olyan, mint az isteni vagy királyi parancsok a prófétai szövegekben. Ezek a párhuzamok arra utalnak, hogy a fáról való evés nem azért volt tiltott, mert a fa gyümölcse mérgezett lett volna, hanem mert egy parancs tartozott hozzá. A hozzá fűzött halálos ítélet pedig Isten parancsának legnagyobb komolyságát mutatja.

Kígyó

Az elbeszélés „kísértés”-jelenetében megváltozik a korábbi édenkerti hangulat. A harmónia helyébe lép valami más, a bizalmat gyanakvás váltja fel. A kígyó az ókori társadalmakban tisztátalan állatnak számított, a ravaszságára való utalás pedig már a történet elején rossz érzéseket kelt az emberben. A kígyó kétágú nyelve a hazugság és a kettősség szimbóluma volt, s ugyanígy nesztelen közeledése is alattomos szándékra utal.

Az asszonnyal folytatott párbeszéde első olvasatra finom modorú, udvarias, civilizált. Nyitókérdése egészen ártatlannak tűnhet. Akár úgy is tűnhetne, mintha a kígyó nem csapná be az embert, hiszen eleinte nem nyilvánvaló hazugságokat állít: nem mondja azt az embernek, hogy legyen engedetlen Isten szavával szemben, s egyen a gyümölcsből.

De egy mélyebb szinten teljesen félrevezetőek a szavai, ami már a kígyó kérdésében is látszik:

- A kígyó a személytelen Istenről beszél, nem pedig a személyes, közvetlen Úristenről, aki a teremtéstörténetben szerepel.
- Honnan tud a kígyó a jó és a rossz tudásának fájáról?
- A kérdés feltevésének módja és megfogalmazása rossz szándékra utal („csakugyan”, „egyetlen” stb.).

Éva a kígyónak adott válaszában kijavítja őt, s a közvetlen, személyes teremtő Úristenről beszél.

De végül a kígyó szavai elérik céljukat: Éva bizalmatlanná válik Istennel szemben. A kígyó által ígért dolgok egy része („megnyílik a szemetek”, vö. 3,7) megtörténik majd, csak hogy nem úgy, ahogy vágyra rá az ember: szemük megnyílt, s így meglátták mezítelenségüket és a teremtő Istentől való különbözőségüket.

Következmény

Isten ítéletében mindennek megvan a következménye. A modern gondolkodás számára ezek már evidenciának tűnhetnek (a kígyó testtartása, a szülés fájdalma, a munka nehézsége). Ám a teremtéstörténethez képest, ahol „minden jó”, hatalmas a különbség! A bűnbeesés leírása erre ad magyarázatot.

- A kígyó, aki korábban minden állatnál ravaszabb volt, most minden állatnál nagyobb büntetést kap. Már a testtartása is elidegeníti a teremtés többi részétől.
- A nő szintén olyan területen kap büntetést, amely létkérdés számára: házastársi és anyai szerepében. Az ókori társadalmakban a nő nagy családra vágyott sok gyerekkel, ami azonban épp akkora nehézségekkel járt, mint sokszor a férjétől való függése.
- A férfi, aki gondtalan létezését (és munkáját) élvezhette az Éden kertjében, most fárasztó munkával tartja fenn magát és családját, végezetül pedig visszatér abba a földbe, amelyből vétetett.

A bűn értelmezése

1Móz 3. fejezete arra ad választ, hogy az első teremtéstörténetben olvasható „minden jó” megerősítés miért nem látható és tapasztalható már a mai világunkban.

Az ember bűnének lényege az egyetlen isteni paranccsal szembeni bizalmatlanság volt. A következményei pedig mind fizikai (fájdalom, halál stb.), mind lelki téren (Istentől való elidegenedés) megjelennek. Ez a tanítás jelenik meg az Ószövetség más könyveiben is: az Isten szavával szembeni bizalmatlanság átkot és halált von magával (például 5Móz 30,15–19; Ézs 24,4–6; Jer 21,8; Péld 14,12).

* * *

Az óra célja

A gyermekek ismerjék fel, hogy a teremtéstörténet, valamint az édenkerti állapot (ahol még „minden jó” volt) és a mai világ között különbség van. A különbség oka az ember bizalmatlansága Teremtője iránt: inkább hiszünk másnak, mint Isten szavának.

Kulcsfogalmak

bízni valakiben, következmény

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

- Kértetek-e már olyan müzlit/joghurtot/újságot, amit azért akartatok megvenni, mert az volt rá rajzolva, az volt hozzá ígérve, hogy valami nagyon izgalmas, érdekes, jó ajándék jár hozzá? Valóban jó ajándékot kaptatok mellé?
- Volt, aki csalódott, mert nem tetszett az, ami a dobozban rejtett?
- Volt, akinek valójában a müzli/joghurt nem is ízlett vagy az újság nem is tetszett?
- Ez a reklámok trükkje. Gyakran becsapás. A dobozban rejlő árut valamilyen trükk segítségével próbálják eladni, és sokszor becsapják a vásárlót.
(Mindezt elmesélhetjük úgy is, mint ami velünk történt meg.)

5-10
perc

Tanítás: Ádám és Éva története, 1. rész, 1. kép alapján

- Az elmúlt órákon arról tanultunk, hogy Isten megteremtette a világot. Az egész világon mindennek ő a teremtője. Isten megalkotta az embert is: férfit és nőt teremtett Isten. A férfit Ádámnak hívták, a nőt Évának.
- Isten alkotott egy gyönyörű kertet, amelyet Éden kertjének neveztek. Maga az Éden szónak is van jelentése, ahogyan a mi nevünknek is: azt jelenti, hogy öröm, gyönyörűség.
- Isten növesztett a kertben mindenféle fát: szépeket is, és olyanokat is, amelyeknek nagyon finom gyümölcsei voltak. A kertben volt két különleges fa: az élet fája a kert közepén, meg a jó és a rossz tudásának a fája. A kertben fakadt egy folyó is, amely a kert növényeit öntözte. A kertben sok állat is lakott: égi madarak, mezei élőlények. Ezt a kertet adta Isten lakóhelyül Ádámnak és Évának.
- Ádám és Éva feladata az volt, hogy ezt a kertet műveljék és őrizzék.
- Isten azt mondta Ádámnak és Évának, hogy a kert minden fájából ehetnek, amelyikről csak szeretnének, csupán egyetlenegről nem (ez a jó és a rossz tudásának a fája).
- Ádám és Éva nyugodtan éltek a kertben, végezték a feladatukat, mindennap jóllaktak a különféle gyümölcsökkel.

Beszélgetés

- Milyen a kert?
- Hogyan élnek együtt az állatok (róka, nyúl stb.)?
- Hogyan élnek az emberek? Mit dolgoznak?
- Hogyan élnek együtt az állatok és az emberek?
- Milyen a hangulat?
- Mit mondott nekik Isten?

Feladat

Színezzük ki az első képen a fehéren maradt részeket. Mit mondhatunk ezekről? (békében él egymással az oroszlán és az őz, a növények gazdag termést hoznak)

5-10
perc

Tanítás: Ádám és Éva története, 2. rész, 2. kép alapján

- A kertben élő állatok közül az egyik a kígyó volt. A kígyó egyik nap odament Évához, és megkérdezte tőle: „*Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehetnek?*”
- Éva erre azt válaszolta, hogy csak egyetlen fának a gyümölcséből nem szabad enniük.
- A kígyó viszont erre ezt mondta: „*Ha esztek belőle, megnyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint az Isten: tudni fogjátok, mi a jó, és mi a rossz.*”
- Évának tetszett ez a gondolat, ezért evett a gyümölcsből, és adott Ádámnak is belőle.

Beszélgetés

- Ki beszélget kivel?
- Mit mondott a kígyó?
- Kinek hitt Éva: Isten vagy a kígyó szavának?
- Kinek hitt Ádám: Isten, a kígyó vagy Éva szavának?

Feladat

Színezzük ki a második képen a fehéren maradt részeket. Mit mondhatunk ezekről? (Tiltott fa, nem tudjuk, milyen gyümölcs volt. (Az almafa középkori elképzelés, a *malum* = 'rosszat' latin szó további jelentése.) Tetszőleges színű lehet a gyümölcse a fának.)

5-10
perc

Tanítás: Ádám és Éva története, 3. rész, 3. kép alapján

- Abban a pillanatban mindent máshogy láttak. Rosszul érezték magukat, mert olyat tettek, amit Isten megtiltott nekik. Megpróbáltak elbújni Isten elől.
- Isten azonban beszélni akart velük. Megkérdezte Ádámot, hogy evett-e arról a fáról, amelyről nem volt szabad ennie. Ádám azt válaszolta, hogy Éva adott neki a fáról, és így evett. Akkor Isten megkérdezte Évától: „Mit tettél?” Erre Éva ezt felelte: „A kígyó szedett rá, azért ettem.”

Beszélgetés

- Mit érezhetett Ádám és Éva a kígyó iránt, egymás iránt, Isten iránt? (kígyó iránt: becsapta őket, egymás iránt: bizonytalanságot, Isten iránt: büntudatot)
- Szerette őket a kígyó? Teljesült-e az, amit a kígyó ígért? Jobb lett Ádámnak és Évának?
- Becsapta őket a kígyó? Igazat mondott a kígyó? Olyanok lettek, mint Isten?
- Vajon miért bújtak el?
- Mit kérdezett Ádámtól Isten? Mit válaszolt Ádám? Mit válaszolt Éva?
- Ki kire néz? Ki kit hibáztat?
- Miért rossz az egymásra mutogatás?

Feladat

- Színezzük ki a harmadik képen a fehéren maradt részt. Mit mondhatunk erről?

5-10
perc

Tanítás: Ádám és Éva története, 4. rész, 4. kép alapján

- Isten szomorú lett, hogy Ádám és Éva nem bíztak benne, hanem inkább hittek a kígyó szavának, és végül ettek a gyümölcsből. Ádám és Éva tettének, bizalmatlanságának az lett a következménye, hogy el kellett hagyniuk az Éden kertjét. A mindennapi dolgaik is nehezebbek lettek: a munka fárasztóbb lett számukra, megjelent a fájdalom az életükben, és nem élhettek akármeddig.
- Isten azonban nem hagyta el őket: ruhát készített számukra, továbbra is törődött velük, figyelt rájuk mindenben, s szerette őket.

Beszélgetés

- Mit érzett Isten, amikor látta, hogy Ádám és Éva inkább hittek a kígyó szavának, mint neki?
- Mi lett a következménye annak, hogy ettek arról a fáról, amiről nem lett volna szabad? Gyűjtsük össze a kép alapján, hogy az első képhez viszonyítva mi változott! Mi lett a következmény a férfire nézve, a nőre nézve, a természetre/állatokra nézve, a kígyóra nézve?
- Isten magára hagyta az embereket? (Nem, továbbra is törődött velük, például ruhát készített nekik.)
- Szerette-e továbbra is Isten az embert? (Igen, ezt mutatja gondoskodása is.)
- Mit tehetett volna másképp Ádám és Éva? Hol lehetett volna megváltoztatni a történetet? Mi volt az egész probléma gyökere? (Ha nem a kígyó szavának hisznek, hanem Isten szavának.)

Feladat

- Színezzük ki a negyedik képen a fehéren maradt részeket. Mit mondhatunk erről?
- (Nem él békében egymással az oroszlán és az őz, tövist teremnek a növények.)

- 5 perc *Beszélgetés (a képekről vagy saját tapasztalatainkról)*
További kérdések:
- Történt-e már velünk olyan, hogy becsapott valaki: jót ígért, és mégsem lett jó belőle?
 - Volt-e már olyan, hogy másokat hibáztattunk akkor, amikor mi voltunk bajban? Vagy minket hibáztattak?
 - Próbáltunk-e már elbújni az elől, akivel szemben hibáztunk?
 - Milyen tettünknek mi a következménye? (Például ha nem hisszük el anyunak, hogy még nem érett a cseresznye; nem hisszük el apunak, hogy nem szabad felmászni a farakásra; stb.)
- 0-15 perc *Ének*
Ha te Jézust követed (EÉ 539)
Feladat (ez a téma feldolgozásának második órája is lehet)
Gyümölcsfa készítése. WC-papír guriga + két részletben kivágható lombkorona a mellékletből. A lombkoronát ki kell vágni, gyümölcsöket rajzolni rá, színezzni, a két hosszabb bevágható résznél egymásba illeszteni. A kisebb bevágható részeknél a gurigára lehet illeszteni, amelyet előtte szintén kifesthetünk.
A kincsesládában elhelyezhetünk egyet az elkészített gyümölcsfák közül, mint ami emlékeztet minket erre az elbeszélésre.

A történet hangsúlyai ennek a korosztálynak

- Ha nem bízunk Istenben, ha nem hallgatunk a szavára, azzal fájdalmat okozunk neki is és másoknak is.
- A történet lényege nem az, hogy olyat tettek, amit nem szabad, hanem hogy nem hittek Isten szavának! Nem az engedetlenség a lényeg, hanem a bizalmatlanság: az, hogy jobban bíztak a kígyó szavában, mint Istenében. Ha nem csak erkölcsi tételeket akarunk tanítani, hanem hitre akarjuk nevelni a gyermekeket, akkor ne az engedelmességet hangsúlyozzuk, hanem arról beszéljünk nekik, hogy nem mindegy, kinek a szavában hiszek.
- Ha rosszat teszünk, annak vannak következményei. Ne a büntetés szót használjuk, hiszen az eredeti szövegben sem szerepel, csupán az évszázadokkal később hozzátoldott feliratban! Büntetés helyett sokkal érthetőbb és célravezetőbb a következmény megtanítása. (Sokszor a következmény épp elég büntetés, ne terheljük a gyermekek lelkiismeretét!)
- Néha el akarunk rejtőzni Isten elől, de ő akkor is tudja, hol vagyunk. S ha bármi rosszat teszünk, Isten akkor sem hagy el minket, akkor is törődik velünk és szeret minket.

12–13. „Szövetségre lépek veletek” (1Móz 6,9–9,29)

Özönvíz

Az özönvíz története minden korban és kultúrában gyakran felbukkanó téma. A hatalmas víztömeg, amely felett az embernek nincs uralma, a megmenekülők és az elpusztulók száma és személye, az egész földet – vagy akár csak egy-egy területet – elpusztító áradat mindig vonzotta az emberek figyelmét.

Az ókori mítoszokban az özönvíz mindig két korszakot választ el. A vízözön bibliai történetében is így van ez: az özönvíz előtt a történelem előtti eseményeket láthatjuk, amelyek nyelvezete bővelkedik szimbólumokban, s amelyek üzenete az egész emberiségre igaz. Az özönvíz után azonban új korszakba lépünk, amikor az események egy-egy embercsoportot érintenek, a történetek konkrétabbak és személyhez kötöttebbek, a cselekedetek közvetlenebbek.

A Biblia özönvíztörténetének lényegi pontjai a következők: Isten gyűlöli a bűnt és elpusztítja azt (ami a végső pillanatban a bűnösök számára is nyilvánvalóvá válik), ugyanakkor menedéket, vigaszt és biztosítékot is ad az igazaknak, s megmenti őket az örök életre.

Szerkezet

Az özönvíz-elbeszélésnek három fő része van: Isten megmenti Nóét és a bárkában lévőket; özönvizet küld, amely elpusztítja a világ nagy részét; végül megígéri, hogy soha többet nem küld ilyen özönvizet a földre.

A vízözöntörténetben az időpontok (7,11; 8,4–5.13–14) és időtartamok pontos megjelenítése egyedülálló: az őstörténet egyetlen más helyén sem találkozunk ilyen időbeli precizitással. Ennek célja, hogy emlékeztesse az olvasót Isten gondviselő cselekedetére, amely az elbeszélés lényegi pontja: Isten megmentette Nóét.

Erőszak

Az erőszak elterjed a földön, betölti azt, pedig Isten szándéka és parancsa az volt, hogy az emberek és állatok (1,22.28) töltsék be a földet. Az erőszak héber kifejezése gyakran kapcsolódik össze az elnyomás szóval. Az erőszak szó minden antiszociális, az embertársakat figyelmen kívül hagyó cselekedetet jelöl. Nagyon gyakran jelenti az állati, kegyetlen erő használatát vagy a gyengék és erőtlenek kizsákmányolását, a szegények elnyomását a gazdagok által (Ám 6,1–3) vagy a tudatlan és naiv emberek elnyomását az okosok által (Péld 16,29). Minden gátlástalan és lelkiismeret nélküli cselekedet ide tartozik, amely nem veszi figyelembe mások jogait, amelyet önzés és gyűlölet motivál, és amelyhez gyakran kapcsolódik fizikai erőszak és brutalitás.

Igaz ember

Mit jelent az, hogy Nóé igaz ember volt? Azt, hogy „feddhetetlen” volt, aki „az Istennel járt” (6,9). Mindenben (nemcsak jogi, de erkölcsi értelemben is) teljes mértékben engedelmeskedett Istennek, az ő utasításait követte az özönvíz előtt, közben és utána is. A bárkát is így építette meg, az állatokat is így gyűjtötte össze: „*meg is tett mindent, úgy járt el, ahogyan Isten megparancsolta neki*” (6,22; 7,5.16). A bárkát is akkor hagyja el, amikor Isten parancsolja neki (8,16), s első dolga az, hogy hálából az Úrnak áldozatot mutasson be. Nóé igaz és istenfélő ember volt, aki ismeri a tiszta és tisztátalan

állatok közötti különbséget, s aki teljesíti feladatát: segít életben maradni a többi élőlénynek is (6,19–20; 7,3). Erről a feladatáról akkor sem feledkezik meg, amikor a bárka ugyan nyüzsög az élőlényektől, Nóé mégis várja vissza az egyetlen kint lévő madarat.

Mindebben az engedelmességében pedig az a döntő, hogy hitt Istennek, s hite által (Zsid 11,7) engedelmeskedett az Úrnak. A hit különbözteti meg attól, hogy „programozott robottá” váljon, aki mindent megtesz, amit parancsolnak neki.

Az igaz ember üdvözü?

Az elbeszélés nagy hangsúlyt helyez arra, hogy Nóé igaz ember volt, de ezzel mégsem azt mondja el, hogy Nóé azért menekült meg, mert jót és jól cselekedett. Sokkal inkább úgy tűnik, hogy Nóé azért igaz ember s azért menekül meg, mert egyfajta szövetségben az Istennel.

A történet másik vonása, amely nem az emberi cselekedeteket, hanem Isten kegyelmét hangsúlyozza, a föld megőrzése és az özönvíz után adott áldás (9,1). Mindezeket nem azért mondja Isten, mert Nóé úgy cselekedett volna, hogy „kiérdemelte” a föld megőrzését. Sőt Isten tudja, hogy továbbra is „gonosz az ember szívének szándéka ifjúságától fogva” (8,21). Mégis ígéretet tesz a megtartásra, és megerősíti Ádámnak adott áldását.

(A gonoszság megmaradására rögtön bizonyítékot szolgáltat az áldás utáni jelenet: Nóé megrészegetik a bortól, s kisebbik fia, Hám ifjúságában mutatja meg szíve gonosz szándékát. Az áldás így tovább száll a két nagyobb testvérre, az átok pedig Hámra.)

Új kezdet

Az özönvíz lerombolta a régi világot, Isten eredeti teremtését, de mindebből új világ született.

A teremtéstörténetek és az özönvíz elbeszélései között látható párhuzamok vannak: az állatok csoportok szerinti felsorolása 6,7-ben hasonlít 1,20–26 felosztásához, míg a lélegzethez való kötés 7,21–22-ben emlékeztet a második teremtéstörténetre 2,7-ben. A teremtéstörténetben a káosz megszüntetése a részek szétválasztásával itt épp ellenkező irányt vesz: az alsó és a felső vizek összeérnek, visszaalakítva így a káoszt. Ugyanígy az elbeszélés második felében az újrateemtés is párhuzamban áll az eredeti teremtéstörténettel: a fordulópont (8,1) után Isten szeptet küld, hogy felszárítsa a földet, ahogyan a papi teremtéstörténet elején „Isten Lelke lebegett a vizek fölött” (1,2). S a teremtéstörténet sorrendjéhez hasonlóan itt is megjelenik az új teremtés: először a szárazföld, a hegyek teteje látszódik, aztán a fák, növények, végül Nóé kiengedi az állatokat is, hogy benépesítsék a „léttereket”.

Isten áldása (9,1) majdnem szó szerint ismétli meg az Ádámnak adott áldást (1,28). Bár Nóé szerepe hasonló Ádáméhoz (a megújított teremtés atyja), a körülményeik mégis teljesen mások. Bár Isten megígéri, hogy nem ad új átkot a földre, de a régit sem veszi el: a föld továbbra is átkozott, az ember és a vadállatok közötti idegenség és ellenségeskedés továbbra is fennáll, a hús evése – bizonyos korlátokkal – engedélyezetté válik. Az emberi bűn és gonoszság Nóénál, a második Ádámnál már hétköznapi velejárója az életnek. Bár Nóé is eszik egy gyümölcsből, s ezáltal vétkezik, de a következmények csak a család adott részét érintik, nem az egész családot.

12. „Istennel járni” – hit Istenben, Isten szavában

TK, tkk-F

Az óra célja

Nóé történetének megismerése során a diákok gondolkodjanak azon, hogy mit jelent hinni Istenben, mit jelent az, hogy Isten szavát követjük.

Kulcsfogalmak

erőszak, hit Istenben

Az óra menete

5 perc *Játék*

Soroljunk fel minél többféle élőlényt, amelyet Isten teremtett: minél többféle madarat, emlős állatot, bogarat, vízi állatot.

Lehet énekelni a „Ki teremtette ezt a világot” kezdetű éneket is, tovább bővítve a gyerekek által kitalált versszakokkal. Ez a dal felsorolja az élőlényeket, minden versszak egy állatot, jellemző mozgással kísérvé. Ilyeneket a gyerekek is tudnak kitalálni.

10 perc *Beszélgetés*

- Milyen rossz dolgokat tudnak tenni az emberek? (Gyilkosság, lopás, rablás, verés, árulás, hazudás, csúfolás, rombolás, pusztítás, gyújtogatás stb.)
- Mit jelent az, hogy valaki erőszakos? (Durva, kegyetlen, bántó, lenéző, önző, gyűlölettel teli stb.)

(A beszélgetéshez már használhatjuk a 15. leckéhez készített szituációs kártyákat: a diákok válogassák ki belőlük azokat, amelyeken valamilyen rossz, erőszakos dolgot tesznek az emberek. Ha van olyan kártya, amelyikről nehéz eldönteniük, hogy erőszakos cselekedetet látnak-e rajta, annak alapján próbáljuk tisztázni, hogy mit jelent számunkra az erőszak fogalma.)

5-10 perc *Tanítás: Nóé történetének elmésélése*

Hangsúlyok:

- Az erőszak elterjedt a földön, Isten elszomorodott.
- Nóé igaz ember volt, az Istennel járt: hitt benne és hitt a szavának.
- Isten szól Nóénak, hogy özönvizet bocsát a földre, ezért építsen bárkát, hogy ne pusztuljon el. A bárkába vigyen magával 2-2 állatot mindegyik fajtából.
- Isten bezárja Nóéra a bárkát, elindul az özönvíz.
- 150 napig áradt, de Isten nem feledkezett meg Nóéról.

10 perc *Tanítás: A történet első felének megbeszélése*

- Isten teremtette az egész világot. Milyen lehetett látnia, hogy az emberek erőszakosak? („*Megszomorodott szívében*”, 1Móz 6,6.)
- Miben volt más Nőé, mint a többi ember a földön? (Igaz ember volt, feddhetetlen, hitt Istennek.)
- Mit mondott Isten Nőének? (Építsen bárkát, hogy ne pusztuljon el, mert özönvíz fog jönni. A bárkán legyen ajtó és ablak, három szint, s menjen be családjával, és vigyen magával minden állatból kettőt.)
- Mekkora volt a bárka? (140x23 m, 14 m magas, egy ablaksor volt a tetejétől kb. fél méterre és egy ajtó az oldalán. Belül három szintre volt osztva.) Képzeld el, hogy az iskola/gyülekezet épületéhez képest ez mekkora lehetett. (Az alapját ki is mérhetjük az udvaron.)
- Mit tett Nőé? (Hitt Isten szavának, és mindent pontosan úgy tett, ahogy Isten mondta.)

5-10 *Feladat*

perc Keressük meg a rajzon az állatpárokat! (Ilyen állatok éltek azon a területen, ahol Nőé élt.)

5 perc *Ének*

Az Úr jósága, hogy még élünk a földön (ZÉ 16)

Alternatív lehetőség kreatív munkára:

Két parafadugót keresztben bevágunk fél cm mélységben. Kivágunk egy kb 10 cm-es hajóformát kartonpapírból, kiszínezzük. A hajót beleillesztjük a parafadugók réseibe, így a hajónk úszni tud a vízen.

13. Isten szereti a világot, fenntartja az életet

TK, TK-M

Az óra célja

A diák értse meg Nőé történetén keresztül, hogy Isten szereti a világot, és szövetséget kötött az emberrel, s mindig van új kezdet.

Kulcsfogalmak

szövetség, új kezdet

Az óra menete

5 perc *Ének*

Az Úr jósága, hogy még élünk a földön (ZÉ 16)

5 perc *Beszélgetés*

A múlt órán Nőé történetéről tanultak átisméltése

10 perc *Tanítás: Nőé történetének folytatása (közben nézzük a tankönyvi képet)*

- 150 napig apadt a víz, majd megfeneklett a bárka. 40 nap múlva Nőé kiengedett egy hollót, de az visszatért hozzá, mert nem volt szárazföld, ahova leszálljon. Ugyanígy a galamb is. Újabb hét nap múlva ismét kiengedte a galambot, ami már egy olajággal a csőrében tért vissza hozzá.
- Isten szólt Nőének, amikor kijöhetett.
- Nőé hálás volt Istennek, első dolga volt, hogy oltárt építsen az Úrnak, és hálaáldozatot mutasson be neki.
- Isten elhatározta, hogy szövetségre lép az emberrel: nem pusztítja el az embert, mert szereti őt. Isten új kezdetet ad! Új kezdetet ad az egész emberiségnek és minden egyes embernek is. Akkor is, ha tudja, hogy az ember hibázik (1Móz 8,21), akkor is ad új kezdetet!
- Isten ígéréteinek, szövetségének jele a szivárvány.

Szemléltetésnek feltehetik az asztalra az előző óra parafadugós hajóját, mellé kis kavicsokból építhetnek egy kis oltárt, végül pedig majd ide kerülhet a szivárvány tanári példánya is, amit a mellékletből készítenek.

10 perc *Beszélgetés: A történet második felének megbeszélése*

- Milyen lehetett Nóénak a bárkában? (Lehet, hogy félt, zsúfoltan voltak, stb. De hitt benne, hogy Isten vigyáz rá, mert ő zárta rá a bárka ajtaját.) (Közben nézzük a tankönyvi lecke középső képét.)
- Mit érzett Nóé, amikor kijött a bárkából? (Hálás volt Istennek.)
- Mit tett Isten? (Elhatározta, hogy szövetségre lép az emberrel.)
- Mit jelent a szövetség? (Isten ígéretet tesz, hogy nem pusztítja el az embert és az élőlényeket. Az embernek pedig azt parancsolja [9,5], hogy nem veheti el a másik ember életét.)
- Történt már olyan veled, hogy elhibáztál valamit? (Elfelejtettél valamit, megbántottál valakit stb.) Segített valaki helyrehozni a hibádat? Jó érzés volt, hogy nem voltál egyedül? Isten mindig velünk van, akkor is, ha hibázunk valamiben.
- Milyen az nekünk, mit jelent az számunkra, hogy van új kezdet? Hogy minden hibánk után kapunk új kezdetet?

Feladat

Keressük meg a tankönyvi lecke jobb oldali képén az új élet jeleit. (Tojások, kiscsibék, virágok, zöld növények, friss hajtások, szárazföld, Nóé egyik menyé várandós, szivárvány.)

15 perc *Feladat*

Szivárványos névkártya készítése.

- A szövetség jele a szivárvány. Vágjuk ki a mellékletből, és színezzük ki a szivárvány fekete-fehér oldalát! (A szivárványt a világoskék háttér mentén – és ugyanúgy a másik felén – vágjuk körbe, de középen ne vágjuk el, csak hajtsuk ketté, így kettéhajtva meg fog tudni állni a szivárványunk.)
- Isten mindenkivel szövetséget kötött: írd be a szivárvány alá a nevedet. (Aki nem tudja leírni, annak a tanár segít, vagy lerajzolhatja magát.)

Alternatív kreatív feladatok lehetnek:

- Egy vastagabb fehér papírra fessünk szivárványt úgy, hogy a papírt előbb vizes ecsettel bekenjük, majd utána festjük rá a sárga, piros és kék színeket, s hagyjuk egymásba folyni őket. A vizes papíron a színek egymásba folynak, s kiadják a narancs, lila, zöld színeket. Ez nagyon szép lehet, és sokkal jobban hasonlít az igazi szivárványra. A szivárvány alá mindenki beírhatja a saját nevét.
- Jó kézügyességűek készíthetnek hetes fonást hét darab színes fonálból.
- Krepp-papírból készíthetünk nagyméretű szivárványt, amelyet felragasztunk az ajtó fölé. Le is fényképezhetjük magunkat alatta, s a képet betehetjük a kincsesdobozba.

Házi feladat

A következő lecke 4. feladatához állatfigurákat lehet hozni otthonról.

A kincsesdobozunk tetejére festhetünk egy szivárványt, vagy a dobozba beletehetünk egy közösen készített kis méretű szivárványt.

14. Oldjuk meg!

Összefoglalás, ismétlés – a kezdetekről

TK

Az óra célja

Az őstörténet eddigi részeiről tanultak átismétlése a tankönyvi lecke és beszélgetés által.

Kulcsfogalmak

őstörténet

Az óra menete

Az órán játszunk olyan játékokat, játékos feladatokat, amelyek segítségével az őstörténetből eddig tanultakat mélyíthetjük el. Semmiképpen ne tegyük ezt az ismétlő, összefoglaló órát sem számonkérésé, sem egymás közötti versengéssé!

A feladatok közben ismétljük a tanult énekeket.

Néhány példa az órai játékos beszélgetésre:

1. *Kire gondolok?*

- Isten a hatodik napon teremtett engem
 - sajnos nem mindig Istenre hallgattam
 - férfi vagyok
 - az első férfi vagyok
- (Ádám)

- az Istenbe vetett hit volt a legfontosabb számomra
 - igaz embernek tartottak
 - a szivárványnak fontos jelentése volt számomra
 - bárkát építettem Isten parancsára
- (Nóé)

- Isten azon a napon teremtett engem, amikor a zebrákat és a macskákat is
 - egyszer csak fontosabbnak tartottam más szavát, mint Istenét
 - nő vagyok
 - Ádám társa vagyok
- (Éva)

- engem is Isten teremtett
 - el tudtam érni, hogy az ember ne bízson Istenben
 - én mondtam Évának, hogy egyen arról a fáról, amit Isten megtiltott nekik
 - földöncsúszóvá lettem
- (kígyó)

- három fiam volt
 - a házastársamat sokan furcsának tartották
 - én is a bárkában töltöttem az özönvíz idejét
 - a férjemmel szövetséget kötött Isten
- (Nóé felesége)

- sok gonoszsgot elkövettem, és egyáltalán nem törődtem Istennel és a parancsaival
 - sokat nevettem egy bolondnak tűnő emberen
 - akin neveltünk, az egy nagy hajót épített
 - nem hittem Istenben, amint Nóé tette
- (Nóé egy kortársa)

- mindenek előtt voltam
 - mindent ismerek és mindent meghatározok
 - Ádámnak és Évának is az atyja vagyok
 - én teremtettem az egész világot
- (Isten)

2. *Ki/kik jutnak eszedbe az alábbi dolgokról? (Több megoldás létezik, csak néhány példát sorolunk fel.)*

csillagok – Isten

galamb – Nóé

bőrruha – Ádám, Éva

gyümölcsfa – Isten, kígyó, Ádám, Éva

világ – Isten

szivárvány – Nóé

bárka – Nóé

én, te – Isten

3. *Próbáljuk közösen elmondani, miről szólnak az alábbi történetek. (Mindenki mondhat egy-egy mondatot, közösen rakjuk össze a történetet.)*

- Teremtéstörténet
- Ádám és Éva az Éden kertjében
- Az özönvíz története

4. *Játsszuk el a gyerekekkel az alábbi történeteket:*

- Teremtéstörténet: Készíthetünk egy terepasztalt, amelyre a teremtéstörténetnek megfelelő sorrendben helyezzük el a dolgokat. (Házi feladatként mindenki hozhat otthonról műanyag állatfigurákat, amelyeket majd elhelyezünk ide az asztalra.)
- Ádám és Éva az Éden kertjében: Játsszunk el két jelenetet a tankönyv képei alapján: az egyikén boldogan művelik a kertet, a másikon pedig már nehezen, fáradságos munkával. Mondjanak minél több mondatot, ami így kezdődik: „Boldog vagyok, mert...” (szépen terem a körte, minden olyan nyugodt, stb.), illetve: „Panaszkodom, mert...” (feltörte a kezem a kapa nyele, megint megszúrt egy tövis, stb.).
- Az özönvíz története: „Mit visz a kis hajó?” Ülünk körbe. A hitoktató tegye fel az iménti kérdést. Az első gyerek válasza: őzet visz a kis hajó. A másodiké: őzet és kengurut visz a kis hajó. Mindenki egy újabb állatnevet mond, s mindenkinek meg kell jegyezni az előzőeket, és tartani a sorrendet. Aki eltéveszti, „beleesik a vízbe”: ki kell úsznia, vagyis kiül a kör szélére. Feltehetünk a történettel kapcsolatos kérdést, ha jól válaszol, visszaülhet.

5. A tanár a tankönyv leckéinek képeit felmutatva kérdezheti meg a diákokat, hogy milyen történet jut eszükbe a képről, milyen szereplők vannak benne, mi a legfontosabb az adott történetben, stb.

6. Az ismétlés történhet a kincsesládánk átnézésével is: melyik kincs kapcsán miről tanultunk, melyik miért fontos nekünk.

7. Oldjuk meg a tankönyvi összefoglaló lecke feladatait!

- A zebrából és a teknősből még egyet kell rajzolni, Nóé mellé pedig hét embert (felesége, három fia és az ő feleségeik).
- Kakukktojás a tövis (ez nem volt az Édenkertben), a bárány (ezt nem az ötödik, hanem a hatodik napon teremtette Isten) és a kalapács (ennek létrehozásában az ember is közreműködött, a többi megteremtésében nem). A kakukktojás keresésénél természetesen más megoldások is lehetnek, az a fontos, hogy a diák jó magyarázatot tudjon adni a választásához.

15. A mennyei kincs „Ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is” (Mt 6,21)

tkk-M

Háttér, szerkezet

Az evangélium írója három rövid versben fogalmazza meg azt, hogy mi az igazi kincs. Ebből a részből kiderül, hogy az igazi kincs ellentétben áll az e világi gazdagságra való törekvéssel, és sokkal inkább jelenti az Atya akaratának követését.

Az igazi kincsről szóló versek nemcsak Máté és Lukács evangéliumában találhatók meg, de az apokrif iratok között, például Tamás evangéliumában is szerepelnek. Ebből következtethetünk arra, hogy ezek a gondolatok nagyon népszerűek és elterjedtek voltak, s a szóbeli hagyományozódás során sok helyre eljutottak.

A gondolatsorban nagyon erős szimmetria fedezhető fel. 6,20 formailag teljesen ismétlése 6,19-nek, csak néhány szó tartalmi különbsége okozza a feszültséget és fokozza az üzenetet:

- a kezdő szó különbözik: 19-ben „ne” szerepel, míg 20-ban „hanem”,
- a „földön” és a „mennyenben” ellentéte erősíti az üzenetet,
- valamint a tagadószó („sem”) is hangsúlyozzák a különbséget.

A 21. vers, amely a csattanót tartalmazza, önmagában is szimmetrikus formájú, de az igeidő és az alany változása kiemeli a lényegét.

E világi és mennyei kincsek

A rozsdá és a moly arra utal, hogy semmiféle kincs, amit ezen a világon tárolunk, nincs biztonságban: a természetes pusztulásnak és az emberi rombolásnak is számos formája létezik. A moly, penész és a rozsdá éppoly gyakoriak voltak az ókori világban, mint a rablás, tolvajlás és lopás. (A kincs kiásása szó szerint érthető, mivel az ókorban az emberek gyakran a ház padlója alá rejtették a kincseiket, s a tolvajok könnyen kiásták azokat.) Az e világi kincsek tehát mindig időszakosak, mulandóak, nem adnak biztos pontot számunkra.

A tanítványokat arra buzdítja Jézus, hogy gyűjtsenek kincset a mennyekben. A mennyei kincs fogalma nem volt ismeretlen a zsidó hagyomány számára: a zsidó tanítás szerint a jól végzett munkákra emlékezni fog Isten. Jézus tanítása szerint a mennyei kincs az igazi szeretet, amely számos formában megnyilvánulhat.

A kincs és a szív

Ezeknek a verseknek a lényeges pontja, az üzenet újdonsága a 21. versben található.

Testünk legfontosabb és legközpontibb szerve a szív, s ez metaforaként értelmezhető az ember belső életére nézve is: egy ember figyelmének és elköteleződésének központi, lényegi része ez. Mindenki, aki e világon halmozza fel a kincseit, figyelmét és elköteleződését a földi dolgokra fordítja, nem pedig a mennyei Atya akaratának teljesítésére. Amire figyel a szívünk, az emészti fel energiánkat, időnket, elköteleződésünket; de ez az a motor is, ami hajtja előre életünket.

A kincsek azonban nem csak a gazdagságra, az anyagi javakra vonatkoznak. Jézus mondatainak lényege, hogy az igazi és feltétel nélküli tanítványságot bemutassa. Az anyagi javak a tanítványi lét előtt álló akadályoknak csak egyik – bár talán leggyakoribb – megvalósulási formái. Csak nagyon

kevesen vannak, akik úgy tudják az e világi javakat birtokolni, hogy közben ne váljanak azok szolgálivá, s ne kerüljenek ily módon távol a tanítványságtól. Jézus szavaiból azt láthatjuk, hogy nincs olyan abszolút követelmény, amely a szegénységet állítaná a tanítványság feltételéül. Ám a tanítványoknak érezniük kell, hogy hol van az a pont, amikor a gazdagság és az anyagi javak már nem egyeztethetők össze a tanítványsággal.

A pénz és az anyagi javak követése mellett a szellemi javak harácsolása is ugyanolyan erős lehet. Nemcsak a tárgyak lehetnek e világi kincsek, de szellemi dolgok is válhatnak azzá. Így például az öncélú munkavégzés, a karrier hajszolása vagy a minél több különóra járás az egyre nagyobb tudás megszerzése érdekében mind válhat e világi kincssé, ha a felnőtt vagy a gyermek figyelmét elfordítja a lényegről.

Jézus kompromisszum nélküli elköteleződésre hív. Nem lehet részben követni Jézust, vagy „részmunkaidős” tanítvánnyá válni. Nem lehet Jézus mellett más urat szolgálni, legyen az akár pénz, akár valami más.

A Jézust követő élet teljes elköteleződést kíván, amelynek fényében minden e világi dolog – így az anyagi és szellemi javak is – más fényt, más távlatot kapnak.

* * *

Az óra célja

Az e világi és a mennyei kincsek közötti különbségtétel.

Kulcsfogalmak

mennyei kincs

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Nóé történetére visszaautalni: ki mit tett volna, amikor kijön a bárkából? (Sopánkodunk, szomorkodunk, egyből elkezdünk új házat építeni, stb.)

Nóé mindezekkel szemben a legjobbat tette: hálát adott az Úrnak, és rá figyelt, nem a házépítésre, panaszkodásra vagy más dolgokra.

Nóé hite (amiből a hálaadás is fakadt) igazi kincs volt számára!

5 perc *Tanítás*

Jézus tanításának elmondása. Hangsúlyok:

- Jézus beszélt a kincsekről a tanítványainak.
- Kétféle kincsről beszélt: e világról és mennyeiről.
- Jézus azt mondta, hogy az e világit rozsda és moly emészti meg, és tolvajok vihetik el. A mennyeit viszont sem a rozsda, sem a moly nem emészti meg, sem a tolvajok nem viszik el.

- 5 perc *Feladat*
 Játék: a teremben rejtünk el minél több szituációs kártyát, amelyeken különböző események vannak. (A szituációs kártyák [24 darab] a tanári kézikönyv mellékletében található.) A játék célja minél több olyan szituációs kártyát találni, amelyen egy mennyei kincs képe szerepel. (A kártyákat akár több példányban is lemásolhatjuk, és mindegyikből elrejthetünk több darabot is.) (Hely hiányában kiteríthetjük ezeket az asztalon vagy a gyerekek kezébe adhatjuk, s ők egyenként megmutatják a kártyát és beszélnek róla.)
- 10 perc *Beszélgetés (akár az összegyűjtött kártyák alapján egyenként végigbeszélhetjük a kérdéseket)*
- Milyen értékük van azoknak, amiket összegyűjtöttünk? Kik számára fontosak ezek? Kik örülnek nekik? Kiket szeretünk ezzel a kincssel? Nehéz ezeket a kincseket megvalósítani, „gyűjteni”?
 - Szedjük össze most azokat is, amelyeket senki nem gyűjtött be. Milyen értéket képviselnek ezek? Kiknek fontosak? Kik örülnek nekik? Kiket szeretünk ezzel a kincssel? Mi lesz velük?
- Tanítás*
- Jézus tanítása szerint a mennyei kincs nem egyszerűen a jól végzett munkát vagy a jócselekedeteket, például a segítséget jelenti. Ezek mind nagyon fontosak, de a mennyei kincs sokkal inkább az igazi szeretetet, amely számos formában megnyilvánulhat, amint azt a kártyákon is látjuk.
- 5 perc *Játék*
- Tartsunk egy pénzérmet a gyerekek szeméhez egészen közel. Kérdezzük meg, mit látnak. (A válasz többnyire az, hogy semmit.)
 - Tartsuk most a pénzérmet távolabb a szemüktől. Tegyük fel ismét a kérdést, hogy mit látnak. (A válaszban sok minden szerepel – a pénzérme mellett.)
- Tanítás*
- Isten azt szeretné, hogy dolgozzunk azért, hogy legyen pénzünk arra, hogy ételt, italt, ruhát vásároljunk. De a pénz ne fordítsa el figyelmünket róla, s ne törődjünk jobban a pénzzel, mint Istennel.
 - Esetleg beszélhetünk arról is, hogy nemcsak a pénz, hanem más – szellemi – dolgok is elfordíthatják a figyelmünket Istenről. (Például versengés, túl sok munka stb.)
- 5 perc *Tanítás*
- – Ezekben a napokban következik a halottak napja.
 - – Az elmúlásról való gondolkozás során (vagy a temetőbe járásnál) jusson eszünkbe, hogy mi az e világi kincs és mi a mennyei.
- 5 perc *Feladat*
- – A tankönyv mellékletéből vágjuk ki az ehhez a leckéhez tartozó ígés lapot (Mt 6,21). Egyet eltehetünk a kincsesládába, s mindenki hazaviheti a sajátját.
 - – Nézzük meg a kincsesládánkat. Az igazi szeretet hozzánk közel álló, megvalósítható (vagy már megvalósított) megnyilvánulási formái közül tegyünk be párat a kincsesládánkba. (Válasszanak a gyerekek a szituációs kártyák közül.)
- 5 perc *Ének*
A mennyei atya (EÉ 555) vagy Kincseket, kincseket (EÉ 541)

Az órát kiegészítő alkotó feladat lehet:

- Érme készítése, egyik oldalán szív, másik oldalán ígevers (Mt 6,21). Ki kell vágni, összeragasztani.
- Ékszer készítése: gyémánt alakú rajz, közepére ráírva például a „hit” szó, ki kell vágni és színezn.

Amennyiben a diákok nyitottak a halottak napjáról való beszélgetésre, felolvashatunk egy részletet a *Bambi* című elbeszélésből (lásd alább), bevihetünk egy csokor színes falevelet, s beszélgethetünk az elmúlásról, s ennek kapcsán a mennyei és e világi kincsekről.

FELIX SALTEN: BAMBI (53–55. o.)

A rét szélén egy nagy tölgyfáról lassan hullott a levél. S hullott a többi fáról is. A tölgy egyik ága, magasan a többi felett, egész a rétre kinyúlt.

Legszélső ágán két levél kuksolt egymás mellett.

– Már nem úgy van, mint régen – mondta az egyik levél a másiknak.

– Nem – ismételte a másik. – Ma éjjel is annyian elmentek közülünk... Már jóformán csak mi maradtunk ezen az ágon.

– Nem lehet tudni, melyikünkön van a sor – mondta az első. – Amikor még meleg volt, és a nap forróságot árasztott, olykor egy-egy vihar vagy felhőszakadás tört ránk, és sokan közülünk már akkor elsodródtak, holott még nagyon fiatalok voltak. Nem lehet tudni, melyikünkön a sor.

– Most a nap csak ritkán süt – sóhajtott a második levél –, és ha süt is, már nincs ereje. Új erőre volna szükségünk.

– Vajon igaz-e – kérdezte az első –, vajon igaz-e, hogy helyünkbe újak jönnek, ha mi leperegünk, és aztán újra mások, és mindig újra?

– Biztosan igaz – suttogta a másik. – El se tudom képzelni... Ez már meghaladja a mi fogalmainkat.

– És aztán olyan szomorúak leszünk tőle – tette hozzá az első.

Egy ideig hallgattak, aztán az első csöndesen mondta maga elé.

– Miért kell elmennünk?

A második kérdezte:

– Mi lesz velünk, ha lehullunk?

– Lehanyatlunk...

– Mi van ott lenn?

Az első felelte:

– Nem tudom. Az egyik ezt mondja, a másik azt... De senki sem tudja.

A második kérdezte:

– Vajon érzünk-e még valamit? Vajon tudunk-e még valamit magunkról, ha ott lenn leszünk?

Az első ismételte:

– Ki tudná megmondani? Aki lehullott, még sose tért vissza, hogy erről beszéljen.

Újra hallgattak. Aztán az első levél gyöngéden így szólt a társához:

– Ne bánkódj olyan nagyon, hisz reszketsz már.

– Hagyd csak – felelte a másik. – Mostanában olyan könnyen reszketek. Már nem érzem magam olyan biztosan a helyemen.

– Ne beszéljünk többé ilyen dolgokról – mondta az első levél.

A másik felelte:

– Nem... Hagyjuk... De mi másról beszélhetnénk? – Hallgatott, és kis szünet után folytatta: – Vajon ki megy el közülünk elsőnek?

– Ezzel még ráérünk – csillapította az első. – Emlékezzünk inkább a múltra. Milyen szép volt. Milyen csodálatosan szép! Amikor a nap oly forrón tűzött ránk, hogy majd' kicsattantunk az egészségtől. Emlékszel még? És aztán reggel a harmat... És az enyhe, pompás éjszakák...

– Most iszonyatosak az éjjelek – panaszkodott a másik –, és nem akarnak véget érni.

– Nem szabad panaszkodnunk – mondta az első szelíden –, hisz tovább élünk, mint sokan-sokan közülünk.

– Ugye, nagyon megváltoztam? – érdeklődött az első levél félénken, de sürgetően.

– Szó sincs róla – erősítette az első. – Te persze azért gondolod, mert én olyan sárga és csúnya lettem, ó, nálam az egészen más...

– Ugyan, ne tréfálgj! – vágott a szavába a másik.

– De igazán úgy van – ismételte az első buzgón –, higgy nekem! Olyan szép vagy, mint az első napon. Itt-ott egy-egy vékony, sárga csík, alig lehet észrevenni, és csak még szebb leszel tőle. Higgy nekem!

– Köszönöm – suttogta a másik levél meghatottan. – Nem hiszek neked... Legalábbis nem egészen...
Te mindig olyan jó voltál hozzám. Most értem csak meg egészen, mennyire jó.
– Hallgass! – Mondta az első, és maga is elhallgatott, mert a bánat a szavát vette.
Most hallgattak mind a ketten. Az órák múltak.
Nedves szél húzott hidegen és ellenségesen a fák felett.
– Ó... most... – mondta a második levél – én... – Megtört a hangja. Lassan levált ágáról, és
kerengélve lehullt.
Itt volt a tél.

16. Tied az ország és a hatalom (Mt 13,31–32)

Mustármag és kovász

A mustármag és a kovász példázata párt alkot. A kicsiny kezdet és a ragyogó, látványos eredmény kettősségét fogalmazza meg mindegyik az Isten országára vonatkoztatva.

A mustármag Jézus korában közmondásokból volt ismerős, szimbóluma a parányi dolgoknak, hiszen ez volt a vetőmagok közül az elképzelhető legkisebb. Mégis a vetemények sorában elképesztően nagy, 3-4 méter magas növény lesz belőle. Még a madarak is fészket rakhatnak ágai között. Emlékeztet Ezékiel könyvének cédrusfájára (Ez 17,23), amely egy letört, gyenge kis hajtásból nő hatalmasra, amelyen majd mindenféle madár lakik. Ez a cédrus a helyreállított Izraelt jelenti, amely Isten hatalmát és dicsőségét hirdeti majd. Jézus példázatbeli nagy fája azonban még többet mond, ez jelképezi Isten országát. Ez már nem olyan körülmények között épül, mint a földi országok vagy birodalmak, hanem eszkatologikus távlatba mutat előre. Rienecker a példázat értelmének három síkjára mutat rá: a) Isten földön vándorló népét, amely sokszor erőtlen és gyenge, egykor úgy állítja maga elé dicsőségben, „*hogyan legyen rajta folt, vagy ránc, vagy bármi hasonló, hanem hogy szent és feddhetetlen legyen*” (Ef 5,27). b) A gyenge emberi szóként elhangzó ige mégis „*a Lélek bizonyító erejével*” (1Kor 2,4) szól. Ennek a szónak pedig szintén örök távlatai vannak: „*Az ég és a föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el.*” (Mt 24,35) c) Jézus személyében is megmutatkozik az iménti kettősség földi életének alázatában és dicsőséges visszajövetelében.

A kovász képét a zsidóság szokásosan negatív értelemben használja. Talán ez is fokozhatta hallgatói körében Jézus szavainak meglepő voltát. Hiszen a kevés kovász egészen nagy mennyiségű lisztet tud megkeleszteni. A példázatban szereplő három mérce mintegy 13 liter lisztnek felel meg (kb. 8 kg). Jézus pedig egészen egyértelműen pozitív kicsengést ad a képnek. Ahogyan a világban megjelenő Isten országa alig észrevehető, úgy jut az végül mégis mindent áthatóan teljességre.

* * *

Az óra célja

Ősz van, a halottak napja körül járunk. Ahogy az előző óra igazi kincsről szóló példázata az örök, el nem múló értékek felé irányította a figyelmet, úgy a mostaniak az örök távlatot szeretnék a gyerekek elé vetíteni.

Kulcsfogalmak

Isten országa

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Elővesszük a kincsesládát, és megnézzük, mi mindent gyűjtöttünk már bele. Ennek alapján felidézhetjük az előző órán tanultakat.

- 5 perc *Játék*
Egy bábbal a kezünkben mutassunk be egy királyt, akinek hatalmas vagyona volt. Nem is egy kincses ládát töltött már meg vele. Nézzünk be a kincstárába. (Nem szükségesek kézbe vehető kellékek, a gyerekek jól el tudják képzelni a „levegőkincstárat” a „levegőládákkal” és „-kincsekkel”.) Mi minden található ott? Honnan szerezte ezeket? Sereget gyűjtött (eljátszhatjuk: felállhatnak a gyerekek, és beállhatnak a király seregébe), lovakat vásárolt (üljünk föl a lóra), felfegyverezte katonáit, és meghódította a többi országot. Nagy birodalma és vagyona lett.
- 5 perc *Ének*
Volt egyszer egy király
Ha jól kijátszottuk magunkat, üljünk le, és hallgassuk meg az éneket, ami egy másik királyról szól: „Volt egyszer egy király...” A refrén előtt megkérdezhetjük, ki lehet ez a titokzatos király, s a választ megerősíthetjük a refrén eléneklésével: „Jézus a jó király...”
- 20 perc *Beszélgetés*
- Vegyük elő újra a kincsesládát: legyen benne most már egy darab kovász (otthon készítsük elő lisztből, vízből, élesztőből, kis cukorral) és néhány mustármag.
 - Keressék meg ezeket a gyerekek. Mire valók ezek a kincsek?
 - Magyarázzuk el, hogy a kovász keleszti meg a kenyér tésztáját: próbáljuk is ki. Egy adag liszttel és szükséges mennyiségű langyos vízzel gyúrjuk össze (a langyos víz azért fontos, hogy még az óra végéig látható legyen a tészta növekedése). Takarjuk le és tegyük félre (ha már van fűtés, akkor a fűtőtest közelébe).
 - Ezután nézzük meg a mustármagot. Mi lesz belőle? (fotó) Vihetünk többféle magot is: paprikáét, babét, kukoricáét. Rakjuk őket nagyság szerint sorrendbe. Mutassuk meg képen ezeket a növényeket is. Utána a fal mellett egy mérőszalag segítségével mutassuk meg, milyen magasra nőnek ezek a növények. Ne vesszünk bele a számokba, még nem tanultak mérni a gyerekek, csak vizuális élményt nyújtunk. Paprika 30-40cm, bab 20-30 cm, de a futóbab 100 cm körüli is lehet, kukorica 150 cm, mustár 3-4 m – legalább a plafonig ér. (A legkisebb magból lesz a legnagyobb növény!)
- 5 perc *Tanítás*
- Ilyenek Jézus kincsei. Különös dolgokat mondott róluk. Isten országa a legnagyobb és legdicsőségesebb birodalom. Mégsem kellett hozzá hadsereg vagy pénzeszsák, hogy ilyen nagyra nőjön.
 - Egészen más kincsre van hozzá szükség. Olyanra, mint a mustármag és a kovász. Mindkettő kicsi, és láthatatlanul, belül van az ereje, ami nagy növekedést eredményez. Jézus kincse Isten szeretetének az üzenete. Ezzel akarja meghódítani a világot.
 - Isten szeretetének szava kicsi szó, de nagy ereje van: bátorít, erőt ad, megörvendezett, közösségbe gyűjt, segítséget nyújt. Ha figyelünk szavára, mi is az őországnak tagjai lehetünk. Mi is adjuk tovább szeretetének jó hírét.
- 5 perc *Ének*
Boldog, aki hallgatja (EÉ 294)

A kincsesládába tegyük egy mustármagot vagy rajzoljunk le egy darab kovászt, kenyeret.

További ötletek:

- Mivel a kelt tésztát kisütni nincs (vagy csak ritkán van) lehetőség iskolai keretek között, lehet vinni kóstolót, hogy a végső eredményt is élvezhessék a gyerekek. A mondanivaló lényege azért maradjon a tészta növekedése.
- Készíthetünk magvakból képet: a rajzlapot bekenjük ragasztóval, s a rászórt magokból mintázzuk a képet. Szükség esetén előre halványan meg is rajzolhatjuk a kívánt formát még a ragasztózás előtt. A mondanivalót támaszthatjuk alá, ha fát készítünk ilyen technikával, de mást is lehet.

- Kiegészíthetjük ezt az órát egy pékség meglátogatásával, ha van rá lehetőség. Megnézhetik a gyerekek a kenyérsütés folyamatát.

Ének:

Volt egyszer egy király,
ma is él, köztünk jár.
Országát ne keresd,
térképeid feledd.

Hintója sose volt,
mindig csak gyalogolt,
szolgákat nem akart,
szolgálni ő akart.

Volt egyszer egy király,
földre jött, közénk állt.
Mindenkit szeretett,
senkit meg nem vetett.

Tanított tereken,
hegytetőn, réteken,
ételt, italt adott,
beteget gyógyított.

Volt egyszer egy király,
velünk élt, köztünk járt,
az emberek gyűlöltek,
elfogták, megölték.

Feltámadt, visszatért,
negyven nap köztünk élt,
győzött a szeretet,
halálból élet lett!

Jézus a jó király,
országá nyitva áll.
Hallgasd a csend szavát,
s meghallod hívását.

Ő soha nem hagy el,
szólj csak, és átölel,
tán észre sem veszed,
úgy fogja a két kezéd!

17. Erős vár a mi Istenünk! (Zsolt 46)

TK, TK-M

A reformáció

Nyilván nem lehet célunk, hogy első osztályos gyerekeknek egyháztörténetet tanítsunk. Elmondhatunk azonban elbeszélő stílusban néhány – vagy egy kiválasztott – mozzanatot Luther Márton életéből, amely a gyerekekhez is közel áll. Beszélhetünk az ő istenkereséséről. Átadhatjuk azt az élményt, ahogy ő megtalálta az irgalmas Istent, akitől nem félni kell, hanem akibe bele lehet kapaszkodni. Erre legalkalmasabbnak az erős vár képe látszik, ami szimbolikájával jól kapcsolódik az Isten országáról szóló előző fejezethez, s híven tükrözi a reformáció szellemiségét. Luther 1521–22-ben élt Wartburg várában. 1527–29 közt írhatta az *Erős vár a mi Istenünk* kezdetű korált. Ez a mondat pedig az evangélikusság jelmondatává, köszönésévé is lett.

A Luther-rózsa

Minden közösség életében összetartó erőt jelent a közös jelképek használata, hiszen azok térben és időben összekötik az embereket. Az evangélikusok legismertebb jelképe a Luther-rózsa. Ez eredetileg Luther személyes címere volt, amire leginkább óriási méretűvé duzzadt levelezése miatt volt szükség. Vitairatait, okmányait és leveleit a kor szokásai szerint hitelesítette. Luther személyes címere még valamivel egyszerűbb volt a mai Luther-rózsánál: egy ötszirmú rózsza közepén szív volt látható, abban egy kereszt. 1530-ban ebből készült el a ma is ismert változat, amelyben a színeknek is nagy jelentősége van. Luther így írt a pecsét elkészítőjének:

„Mivel tudni akarja, hogy pecsétemet jól eltalálta-e, barátilag közlöm önnek elgondolásomat arra vonatkozólag, milyen legyen pecsétem, hogy az jellemezze teológiámat. A kereszt legyen az első, feketén, szívbe helyezve, ami természetes színű. Ezzel arra akarom magamat emlékeztetni, hogy a Megfeszítettben való hit üdvözít bennünket. Ugyanis csak akkor igazulunk meg, ha szívből hiszünk. Ez a szív fehér rózsza közepén legyen annak kifejezésül, hogy a hit örömmel, vigasztalással és békességgel ajándékoz meg, és egyenesen egy fehér, üde rózsába helyez. Mivel nem olyan békesség és öröm ez, amilyent a világ ad, azért legyen a rózsza fehér, és ne piros. A fehér szín ugyanis a lelkek és angyalok színe. Ez a rózsza égszínkék mezőben legyen, mert az ilyen lelki és hitbeli öröm az eljövendő mennyi örömnél kezdete. A mező körül arany gyűrű legyen; jelezze, hogy ez a mennyi üdvösség örökké tart, és nincs vége soha; emellett értékesebb minden örömnél és vagyonnál, amint az arany a legnemesebb és legértékesebb fém.” (<http://www.onlinehittan.hu/h-1-23.htm>. Letöltés: 2013. július 10.)

* * *

Az óra célja

Reformáció ünnepéhez közeledve szerezzenek a gyerekek benyomásokat a reformáció körülményeiről, üzenetéről. Ismerjék meg az evangélikusok szimbólumát: a Luther-rózsát.

Kulcsfogalmak

reformáció ünnepe, Luther Márton, Luther-rózsa

Az óra menete

10 perc *Beszélgetés*

- Nézegessük meg a középkori város képét. Melyek a fontos részei? (Városfal, templom, a falon belül voltak a lakóházak, kézművesek műhelyei, piac, kút, fogadó, őrtorony. Estére ember, állat hazatért, ha elég közel volt, és akkor bezárták a kaput.)
- Az erős fal védelmezte az embereket a vadállatoktól, a rablóktól és az ellenségtől.
- De most nappal van. Mindenki végzi a munkáját. Az egyik házban valaki elmélyülten olvas. Keresd meg! Ez az ember pap. Luther Mártonnak hívják. Már eddig is sokat tanult, rengeteg könyvet elolvasott. Most a Bibliát tanulmányozza. Sokat hallott, tanult Istenről.
- Úgy tanították, hogy Isten egy szigorú, haragos úr. Márton pap azonban nagyon vágyott Isten szeretetére. Kutatta a Biblia üzenetét, hogy minél jobban megismerje belőle őt.
- Egyszer aztán úgy érezte: ez a könyv hozzá szól. Megértette belőle, hogy Isten nagyon szereti őt. Úgy veszi körül szeretetével, mint a város erős fala a házakat. Azt akarta, hogy ez az örömhír minden emberhez eljusson. Ezért tanította az embereket Isten ismeretére. Könyveket és éneket is írt.

5 perc *Ének*

Erős vár a mi Istenünk! (EÉ 254)

5 perc *Beszélgetés*

- Mitől kell minket megvédeni?
- Emlékeztetőül használhatjuk a korábbi szituációs kártyákat. A táblára rajzoljunk egy kört: ez a városfal. Helyezzük el kívül-belül a szituációs kártyákat, egyenként megbeszélve, melyek azok az értékek, amelyeket védenünk kell. Melyek azok, amelyek megtámadják a szívünket? Mindig számíthatunk Isten segítségére, ha harag, önzés stb. jelenik meg az életünkben.

20 perc *Feladat*

Luther-rózsa színezése. Magyarázat (amíg a gyerekek színeznék): a kereszt Jézusra emlékeztet. Luther annyira a szívébe zárta őt, hogy mindennél fontosabb lett számára. (Az alkotórészeket egyenként rakhatjuk a táblára.) Jézus szeretete olyan tiszta, mint a rózsa fehér szirma. A kék mező az ég kékjét jelzi, s az aranygyűrű körben Isten végtelen szeretetét.

Befejezésül elmondhatjuk, hogy Luther, mint tudós, sok levelet írt, amelyeket futárral juttatott el a címzetthez. Ezeket pecsétjével zárta le. Ez a pecsét a viaszba nyomott Luther-rózsa volt. Készíthetünk mi is viasznyomatot. Rajzlapra csepegtetett gyertyaviaszba nyomhatunk kagylót, csigaházat vagy bármilyen kemény tárgyat. Ha van idő, mindenki készíthet egyet, ha nincs, akkor egy közöset mutassunk be.

Egy kiszínezett Luther-rózsát tehetünk a kincsesládánkba is (vagy felragaszthatjuk az oldalára), s megbeszélhetjük, hogy ez miért kincs számunkra.

18–20. A templom

Isten jelenléte

Már a korai ószövetségi történetekben találkozunk azzal, hogy Isten megnyilatkozásának helyeit megjelölték egy-egy felállított kövel, oltárépítéssel. (1Móz 28,16–17: „Bizonyára az Úr van ezen a helyen, és én nem tudtam! [...] Milyen félelmes ez a hely! Nem más ez, mint Isten háza és a menny kapuja.”) Kiemelkedik ezek közül a Sínai-hegy mint szent hely, a törvényadás és a szövetségkötés helye. Ettől kezdve a szövetség sátra lesz az a hely, amihez Isten kinyilatkoztatása, jelenléte, a néppel, illetve annak képviselőivel való találkozása kapcsolódik. (2Móz 25,9.22: „Készítsenek nekem szentélyt, hogy közöttük lakjam. [...] Ott jelenek meg neked, és beszélek veled...”) Nem véletlenül kapta a sátor a „bizonyosság hajléka” megnevezést (2Móz 38,21). Salamon kőtemplomának fölépítése „helyhez köti” a kultuszt, ugyanakkor hangsúlyos a gondolat: „De vajon lakhatik-e Isten a földön? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak be téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem!” A kultuszt helyhez kötő nép lélekben mégis el tudott távolodni Istentől. Jeremiás szavaiból azonban már felsejlik az Isten lélekben való imádásának gondolata, amely a fogságban élő népet vigasztalja. (Jer 31,3: „A messzeségben is megjelent az Úr: Örök szeretettel szerettek, azért vontalak magamhoz hűségesen.”) Mindez Jézus szavaiban teljesebbé válik. (Jn 4,21.23: „Higgy nekem, asszony, hogy eljön az óra, amikor nem is ezen a hegyen, nem is Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. [...] De eljön az óra, és az most van, amikor igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres magának.”) Végül Jézus halála előtt saját testének templomáról beszél, amelyet lerombol, majd három nap múlva újra felépít.

A keresztény templom és istentisztelet

Az apostoli korban, miután a zsinagógákból kiszorultak Jézus követői, házaknál tartottak istentiszteletet. Ezek az alkalmakon a fő istentiszteleti elemek a következők voltak: tanítás, közösség, a kenyér megtörése, imádság. Jézus szava a missziói parancs (Mt 28,18–20) és az úrvacsora elrendelése (Lk 22,19–20) mentén határozza meg a keresztény élet gyakorlatát. Erre rímel Luther megfogalmazása is az Ágostai hitvallás VII. cikkelyében: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki.” Ezt a meggyőződést szolgálja az evangélikus templomok belső terének kialakítása. Az ige és a szentségek egyenlő hangsúlya a szószék és az oltár, valamint a keresztelőmedence elhelyezésében jut kifejezésre. A szószék és az oltár közel kerül egymáshoz, sok esetben egybe is épül (szószékoltárok), de nincs versenyhelyzetben egymással. A keresztelőmedence helye is ennek az elvnek megfelelően van kijelölve. Sok esetben a szószékoltár előtt középen helyezkedik el, mintegy tengelyt alkotva ezzel együtt, máskor a szószékkel egyensúlyt alkot az oltár két oldalán, s így jön létre a hármas egység. Mindez a gyülekezet számára látható helyen van, formálisan is szolgálva a közösség létrejöttének lehetőségét. A templom bejáratánál elhelyezett keresztelőmedence szimbolikája pedig az, hogy a csak a bűnnek való meghaláson, az újjászületés fürdőjén keresztül vezet az út az életbe.

* * *

18. Látogatás a templomban

Az óra célja

A templomépület és templom belső terének megismerése.

Kulcsfogalmak

oltár, szószék, keresztelőmedence, orgona

Az óra menete

Ideális helyzetben a templomot először „élőben” ismerik meg a gyerekek. Ha rendszeresen templomba járó családból jönnek, akkor ismerősként járhatják be annak esetleg olyan zugait is, amelyekhez eddig még nem jutottak közel. Felfedezhetik a „titokzatos” helyeket az oltár mögött vagy a szószék feljáratát. Megismerhetik a templom rejtett kincseit, amelyek csak különleges alkalmakor kerülnek elő, vagy amelyeket eddig csak távolról láthattak. Mindez persze ne kegyetlen leleplezés legyen, hanem tisztelettel teljes felfedezés. Aki pedig most jár itt először, vagy legalábbis ritka vendég itt, annak hadd legyen az újdonság, a különlegesség erejével ható élmény.

Templomba indulunk:

- Tudja-e valaki az utat? Van-e több templom is a közelben vagy a településen? Miről ismerjük meg a mi templomunkat? Mi a hasonlóság, illetve különbség külsőre a többi épülethez képest? Mire való a torony? (Az ég felé mutat, ott látjuk rajta a Jézusra emlékeztető keresztet. Régen a falvak templomtornyai irányjelzők is voltak a gyalogosan közeledő vándor számára, de a torony ma is irányt mutat lelki értelemben Jézus követésére.)
- Álljunk meg az ajtó előtt, nézzük meg azt is, ha van felirat, olvassuk el. Ha különleges nagy kulcsa van, azt is meg lehet csodálni. Mit szoktunk tenni az ajtó előtt, ha valahova megérkezünk? (Csengetünk vagy kopogunk. Ezzel jelezzük, hogy szeretnénk belépni.) Kell-e a templomajtón csengetni? (A harang formája hasonlít a csengőéhez, de jóval nagyobb. A hangja messze hangzó. Nem nekünk kell csengetni, hogy bemehessünk, hanem a harang hangja hív. Jézus Krisztus vár minket vele való találkozásra.)
- Mit kell tenni, ha belépünk valahova? (Köszönünk, levesszük a cipőnket.) A Bibliában is találkozunk olyan történettel, ahol az Isten iránti tisztelet jele volt a cipő levétele. A templomba lépve kicsit lehalkítjuk a hangunkat, a fiúk leveszik sapkájukat. Hogyan köszönünk? (Erős vár a mi Istenünk. Természetesen nem ragaszkodunk mereven ehhez a köszönési formához. A gyülekezet tagjai nyilván köszönhetik egymást az egyébként megszokott módon is.)
- Lépjünk be, nézzünk körül. Először csak csendben szemlélődjünk. Mindenki figyelje meg és jegyezze meg, mit lát, szippantsa be a templom illatát, élvezzük egy pillanatig a templom csendjét. Ha vendég érkezik, hellyel szokták kínálni. Foglaljunk helyet. Ki itt a vendég, és ki van otthon? Aki már többször volt itt, otthon érezheti magát. Lehet, hogy van megszokott helye is. Jó lenne, ha mindenki így jönne ide hamarosan.

Megtanulhatjuk Túrmezei Erzsébet *Otthonom a templom* című versét:

Ajtaján belépve mindig hazatérek.
Ismerősen csendül fülemben az ének.
Mintha minden hangja simogatás lenne!
Égi Atyám keze simogat meg benne.

- Az otthonossághoz az is hozzátartozik, hogy jól ismerjük annak minden részletét.
- Kik szoktak még itt lenni? (Lelkészs, gyülekezet, kántor – hol szoktuk őket látni? Mit tesznek ott?) Először fogalmazzák meg ezeket a gyerekek a saját szavaikkal, aztán említsük meg a helyes megnevezéseket, de nem kell őket sulykolni. A tantermi órán ezeket még lesz alkalom elmélyíteni.
- Járjunk körbe, fedezzük fel együtt a különböző helyeket. Készíthetünk kártyákat a berendezési tárgyak nevével, vagy ha még nem tudják elolvasni, a képével. Ezeket előre elrejthetjük a templomban. Amíg keresik őket a gyerekek, addig is bejárják, felfedezik az épületet. Ha megtaláltak egyet, oda kell menni, ahol a kártyán szereplő dolog található.
 - Oltár – hasonlít egy asztalhoz.
 - Szószék – miért kell oda felmenni? (Hogy jól lássák és hallják az emberek az igehirdetőt.)
 - Keresztelőmedence – mire való? (Csak röviden, a keresztségről lesz még szó.)
 - Elővehetjük a kincseket is: a keresztelőkancsót, úrvacsorai edényeket, oltárterítőket. Rendezhetünk az oltárterítők közt szépségversenyt. Kinek melyik tetszik és miért? Nem kell mély teológiai magyarázatot adni a szimbólumokról, de azok hangulatát, a gyerekekre tett hatását megfogalmazhatjuk, egy-egy mondatban szólhatunk ezek kapcsán is Isten szeretetéről.
 - Orgona – legjobban, ha valaki meg is tudja szólaltatni, ha nem, énekelhetünk mellette egy éneket. (Megtanulhatjuk: *Vasárnap van, szól a harang...* EÉ 535)
 - Nézzük meg a templomunkra jellemző díszítést, szimbólumokat. Ne törekedjünk súlyos teológiai értelmezésre, inkább a gyerekek számára megragadható mozzanatokra hívjuk fel a figyelmet. Lehet játékosan is, például: Ki találja meg, hol van a templomunkban galamb?
 - Persely – Az istentisztelet végén az emberek adományukat a perselybe dobják. Ebből fizetik ki a templom fűtését, világítását, javítását. Amikor pénzt dobunk a perselybe, azt is kifejezzük ezzel, hogy amink van, azt Istennek köszönhetjük. Az ő szeretetét nem lehet megfizetni, nem is az istentiszteletért fizetünk, hanem azért, mert szeretnénk, hogy az istentiszteleti hely szép rendben lehessen.
- Búcsúzóul imádságban adjunk hálát lelki otthonunkért.

További ötletek: Lehet egy báb a templom egérkéje, beszélgethet a gyerekekkel, végezhet ő is idegenvezetést. Körbejárhatjuk a templomot kívülről, megszámolhatjuk, hány lépés hosszú, hány lépés széles.

**

19. Otthonom a templom

TK, TK-matrica, tkk-F

Az óra célja

A templom megismerésének elmélyítése.

Kulcsfogalmak

oltár, szószék, keresztelő medence, orgona

Az óra menete

20 perc *Ének*

Vasárnap van, szól a harang (EÉ 535)

Beszélgetés

Vetélkedő a templomban látottakról. (Ha nem volt lehetőség elmenni a templomba, képek segítségével tegyünk egy képzeletbeli sétát az evangélikus templomban. Ebben az esetben hosszabb időt is fordíthatunk erre.)

Vagy:

Lehet csapatverseny villámkérdésekkel. Ezek a kérdések nem a számonkérést szolgálják, csupán emlékeztetők, játékos felmérése annak, mit jegyeztek meg a gyerekek a templomlátogatáskor. Ne kívánjuk, hogy szakszerű választ adjanak, főképp, ha még újdonság számukra a templom. Örüljünk annak is, ha körülírva vagy saját szavaikkal neveznek meg valamit. Ezeket az ismereteket most fogjuk igazán elmélyíteni, a dolgok nevét helyesen megtanulni.

- Milyen színű a templomunk?
- Mi jelzi az istentisztelet kezdetét?
- Milyen színű az a terítő, amin a galamb látható?
- Hogy hívják azt a berendezési tárgyat, ami asztalhoz hasonlít?
- Mi „világít” rajta?
- Milyen könyv van rajta?
- Milyen színű volt most az oltárterítő?
- Hol foglalnak helyet, akik az istentiszteletre érkeznek?
- Mit jelölnek a falon a számtáblák?
- Milyen hangszer kíséri az éneket?
- Mire való az a berendezési tárgy, ami... (színével, formájával, díszítő elemeivel írjuk körül saját templomunk keresztelőmedencéjét).
- Milyen edényt használnak a kereszteléshez?
- Voltak-e még más edények is a templomban?

Természetesen kiegészíthető a sor a saját templom jellegzetességeire vonatkozó kérdésekkel.

5 perc *Tanítás*

- A templomlátogatáskor az volt a cél, hogy a gyerekek felfedezzék mindazt, ami megragadja figyelmüket. Engedjük hatni rájuk a templom atmoszféráját, illatát, színeit. Barátkozhassanak lelki otthonukkal, megkérdezhessék, amit tudni szeretnének.

20 perc *Feladat*

- Milyen a templom külseje? A számok összekötésével rajzoljuk meg a templomot; a tőcserepeket rajzoljuk át, s folytassuk a sort. (Színezhetik a képet az órán vagy otthon.)
- A mellékletből ragasszák helyükre a berendezési tárgyakat.
- Ennek alapján rendezzük gondolatainkat. Figyeljük meg, mit látunk középen, mondjuk el újra együtt is a főbb berendezési tárgyak nevét.

A kincsesládánkba rakhatunk egy fényképet a templomunkról.

* * *

20. Vendégségben Jézusnál

TK

Az oltár

Az Ótestamentumban az oltár az áldozat bemutatásának, az Istennel való találkozásnak a helye. A templomi ünnepek csúcsát is a nagy engesztelési ünnep képezte, amikor áldozatot kellett bemutatni a nép bűnéért (3Móz 16). Később, a próféták korában sok probléma forrása volt a hamis istentisztelet, a kiüresedett formák, az áldozat bemutatásának pogány gondolatokkal való keveredése, a mindennapi életnek Isten akaratától, a hit mércéjétől való eltávolodása. Isten üzenete: „*Mert én szeretetet kívánok, és nem áldozatot, Isten ismeretét, és nem égőáldozatokat.*” (Hós 6,6)

A keresztény oltár legfőbb kelléke a feszület, amely Krisztus egyszer s mindenkorra érvényes áldozatára emlékeztet. Az oltár a *consecratio* helye is.

Az első keresztények már a katakombákban is fontosnak tartották az oltárt. Krisztus monogramjával vagy biblikus képekkel díszítették. Az evangélikus templomok oltárképein jellemző a nagyheti események valamelyikének megjelenítése.

A nyitott Biblia Isten ígéjére, a gyertya a világ világosságára utal. A virág Isten általános kinyilatkoztatását jelöli, vagyis hogy ő az egész teremtett világon – a természetben, a történelmen és a lelkiismeretünkön – keresztül is megszólít minket. Az oltárterítő színe és a rajta megjelenő szimbólumok az egyházi évet követik.

* * *

Az óra célja

Az oltár felszerelésének és néhány szimbólumnak a megismerése.

Kulcsfogalmak

oltár

Az óra menete

5 perc Siv Widerberger: *Sóderparti*
Daniel,
aki az osztályunkba jár,
a vacsorát Sóderpartinak hívja.
„Sódert esztek vacsorára?” –
kérdeztem egyszer
(mert szerintem ez a
Sóderparti
olyan lükén hangzik).
„Frászt – mondta Daniel –,
húst eszünk,
és mindenki nyomhatja a sódert,
és senki se mondja,
hogy fogd be a szád,
és mindig kipakolhatod,
ami a szívedet nyomja” –
mondta Daniel, és nevetett.
Mégiscsak lükén hangzik, hogy Sóderparti.
De Ami a Szívedet Nyomja, az már igen!
Nálunk csak olyan közönséges Vacsora van.

Beszélgetés

- Mikor ülünk közösen az asztalhoz? Milyen az, amikor sietni kell, vagy nincs is idő rendesen étkezni, teríteni? Előfordul-e ilyen?
- Milyen az igazán kellemes étkezés? Mi az, ami kellemessé teszi? (Nyugodt előkészület, vagy éppen olyan jó lehet az izgatott készülődés is. Szép külsőségek, finomságok. Mindenki együtt van, ráérünk közben beszélgetni. Nem kell sietni a befejezéssel, meghallgatjuk egymást.)
- Ha van hely és idő, meg is teríthetünk egy ilyen asztalt, vagy a táblára felrakhatjuk a kellékek képeit. Milyen lehet az a sóderparti? (Jó és rossz hangulatban egyaránt fontos, szükségünk van rá.)

5 perc *Beszélgetés*

- Ismételjük el a tanult verset: *Otthonom a templom*
- Már tudjuk, hogy ebben az otthonban is van egy asztal. Milyen a formája? Hasonlít-e más asztalokhoz? Miben? Ha mellé állunk, meddig ér nekünk? (Fel is állhatunk, megnézhetjük, meddig ér a tanterem asztala, megmutathatjuk egy mérőszalag segítségével, milyen magas az oltár.) Körül lehet-e járni a mi templomunk oltárát? (Itt beszélhetünk az oltárképről, újra megnézhetünk fényképen egy miénkhez hasonló szerkezetű oltárt. Akár képeken össze is hasonlíthatunk különböző felépítésű oltárokat.)

20 perc *Feladat*

Készítsünk oltárt! (akár a tanári asztalból is lehet)

- Beszéljük meg, hogy az oltár körül soha nincs kapkodás, mint a sietve befalt reggeliknél. Gondos kezek mindig szép rendben készítik elő az istentiszteletre.
- Először a terítő kerül rá. Ki emlékszik, milyen színű terítőket láttunk a templomban? (Vihetünk többféle színű krepp-papírt, ezek közül válogassák ki a gyerekek, milyen oltárterítők vannak. Feltереgethetjük őket a táblára. Ha egyszerű rajzokat tudunk készíteni az oltárterítőink szimbólumairól, rá is tűzhetjük vagy ragaszthatjuk ezeket a megfelelő színű papírra.) Közben megbeszélhetjük: Mikor teszünk otthon hófehér terítőt az asztalra? (Ünnepkor. Az oltáron is a legnagyobb ünnepeinken: húsvétkor és karácsonykor láthatjuk a fehér terítőt.) Tegyük az asztalra a most aktuálisat. Felülre fehéret.
- Feszület: Hol láthatunk még keresztet? (A templom tetején.) Arra emlékeztet, hogy Jézus az életét adta értünk.
- Biblia: kinyitva tesszük az oltárra, mert belőle Isten üzenetét érthetjük meg. Ő mindig szól hozzánk.
- Gyertya: Arra emlékeztet, hogy Jézus a világ világossága. Nekünk is utat mutat az életünkben.
- Virág: Eszünkbe juthat róla, hogy mi mindent teremtett Isten, a bennünket körülvevő világ is az ő jelenlétére emlékeztet.
- Van-e edény ezen az asztalon? (Kehely és ostyatartó. Amikor Isten igéjével egy korty bort és egy kis ostyát kapnak az ide jövők, átéli a Jézussal való teljes közösséget. Ezt az alkalmat úrvacsorának nevezzük. Aki úrvacsorát vesz, elmondja Istennek, ami a szívényt nyomja. Átélteti, hogy Isten számára fontos, mi történik velünk, mit érzünk, mit gondolunk. Ha valamit elrontottunk, kérhetjük a bocsánatát, ha valamit nem értünk, kérhetjük a segítségét, ha örülünk, ő velünk örül.)

10 perc *Feladat*

- Egészítsük ki a könyvben az oltár képét: hiányzik a kereszt, a Biblia, a gyertyák, a virágok; kidíszíthatjuk az oltárterítőt is valamely egyházi szimbólummal, s kiszínezhajtuk az egész képet.
- Most nézzük meg együtt a templombelső képét a tankönyvben. Mi minden van ebben a templomban? Mi az, ami nem illik oda? Mi az, ami különleges, csak a templomra jellemző? Mi az, ami nálunk is így van, és mi van másképp?
- A keresgélés során vegyük észre azt, ami nem illik a templomba, de a cél az, hogy mindegyik kapcsán beszéljük is meg, hogy miért való vagy nem való oda! Több olyan tárgy is van, amely nem egyértelmű: például a seprűre szükség van a templom takarításához, de az istentiszteleten már nincs szerepe; a pókháló és az elhervadt virág előfordulhat, de ha észrevesszük, tehetünk ellene; vagy az iPad segítség lehet, ha valaki a bibliai textust azon követi, de ha másra használja, akkor nincs helye az istentiszteleten.

21. Advent (Péld 10,28a; Zak 9,9; Mik 5,1)

TK-M, tkk-M

Ennek a leckének a háttérében három olyan igehely áll, amelyek Jézus eljöveteléről, valamint a várakozásról, a reményteli várakozásról szólnak, s amelyek így advent témáját alapozzák meg. Az órákon nem vesszük elő mindhárom igehelyet, de a készülésnél segítséget nyújthatnak a teljesebb kép kialakításához.

„Az igazak várakozása öröme fordul” (Péld 10,28a)

A Péld 10,28a vers pozitív hangulatú, és a beteljesedés reményét adja a várakozásnak. Azt a reményt mutatja meg, amely irányt és értelmet ad az életnek (s amely Izrael életében folyamatosan jelenlévő valóság). A reményteli várakozás számos helyen megjelenik a Példabeszédek könyvében, valamint a messiási próféciaikban is.

Az igazi várakozás nem egyszerű semmittevést, hanem kitartó és türelmes reménykedést jelent. A várakozás tárgya valamilyen formában mindig Isten. Az Ószövetség ismeri a hiábavaló várakozást is, amelynek a tárgya célt tévesztett (Péld 11,7), és még az embert is tönkreteszi (Péld 13,12).

A legtöbb prófétánál és a Példabeszédek könyvében is mindig reménység társul az igazi várakozáshoz. (Egy kivétel van, amikor Izrael azt hitte, nincs már remény számukra [Ez 37,11], ám a fogságban lévőknek akkor is volt reményük és jövőjük a visszatérésben [Jer 29,11].)

„Örvendj nagyon, Sion leánya, ujjongj, Jeruzsálem leánya! Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmas, alázatos, és számaron ül, számarcsikó hátán.” (Zak 9,9)

Zak 9,9–10 egy bevonulási liturgia formáját mutatja: az elején olvashatunk a bevonuló királyra való várakozásról, örömeikről, ünneplésről, majd a király leírásáról. A bevonuló király igazságos és győzedelmes, s mindemellett alázatos is, aki elűzi a háborút, és békét hoz az egész világra. (A béke jelentéséhez lásd a 23. leckét.)

Ez az egyik legismertebb messiási prófécia. Zakariás a Kr. e. 8. századi prófétáktól veszi át a királyra vonatkozó nyelvezetet (lásd pl. Ézs 9,6–7; Mik 5,2–4; 1Móz 49,10–11). A bevonuló királyt a nép kiáltozással üdvözölte, amely az ókori kultikus vallások jellemzője volt. Itt azonban más a helyzet. A király is alázatosan vonul be egy számaron (nem a hadviselést jelképező lovon), az őt köszöntő tömeg pedig nem kiáltozik, hanem örvend és ujjong.

A várakozásnak van értelme, akár hosszú évszázadokon át is, hiszen olyan király érkezik, aki nem hétköznapi és e világi, hanem az egész világ királya lesz, s akinek eszkatológiai jelentősége van.

Kétségtelen, hogy ennek a szakasznak hatása lehetett Jézusra, hiszen jól ismert volt a zsidóság számára. Jeruzsálembe való dicső bevonulásakor Jézus ezt a békés és egyetemes uralkodóképet tarthatta szem előtt.

„Te pedig, efrátai Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izraelen. Származása visszanyúlik a hajdankorba, a távoli múltba.” (Mik 5,1)

A reményt és a várakozás értelmét támasztja alá egy másik nagyon fontos jövendölés Mikeás prófétától. Jeruzsálem népe ugyan érzi, hogy baj van, és próbál valamit tenni (Mik 4,14), de rossz úton járnak. Nem önmaguk vagdosása, arcul csapása az, ami segíthet, hanem egy új király.

A szabadítás onnan érkezik, ahonnan a legkevésbé várnák: a legkisebb és leginkább jelentéktelen törzsből, Benjámin törzséből.

A Messiásra való várakozás nagyon régi időkre nyúlik vissza. Nem a királyság korából származik, hanem sokkal régebből, Izrael törzseinek idejéből, vagy még régebből: Ádámnak az Éden kertjéből való kiűzetésétől.

* * *

Az óra célja

A diákok értsék meg advent lényegét, ami nem más, mint Jézus eljövetele és az erre való várakozás. Karácsonykor a születését ünnepeljük, előtte négy hétig erre várunk, erre készülünk.

Kulcsfogalmak

advent, várakozás

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Szoktatok-e várni valamire?

Kire, mire vártatok legutóbb?

Milyen érzés várakozni az orvosi rendelőben? Mivel szoktatok tölteni a várakozás idejét?

Milyen volt várakozni nyáron arra, hogy elkezdődjön az iskola?

15 perc *Játék*

Olyan közösségi és egyéni játékok, amelyek a várakozás és a türelem témájához kapcsolódnak, s amelyekben próbára tesszük a türelmünket és várakozunk valamire/valakire.

- A tanári kézikönyvben található adventi összerakós hátoldal mellékletet nyomtassuk ki. A papír másik oldalára nyomtathatjuk az adventi összerakós eleje mellékletet vagy egy olyan képet, rajzot, amely jól szimbolizálja a várakozásunkat. Ezután vágjuk szét a papírt a hátoldal vonalai mentén, hogy kirakó legyen belőle. Szükségünk lesz még egy dobókockára.

- A játék menete: Sorban dobjon minden gyerek. Aki egyest vagy hatost dob, kap egy darabot a képből. (Az eredményes munka érdekében egy sarokelemmel kezdhethetjük, amit mi magunk választunk ki előre.) A gyerekek most csak a készülő kép hátoldalát láthatják, ne derüljön ki, mi áll majd össze. A vágások mentén található kis jelek szerint kell mindig a következő darabot az előzőkhöz illeszteni. Ha minden elem a helyére került, akkor celluxszal ragasszuk össze a darabokat. Ezután megfordíthatjuk a képet.

- A játék alapján lehet beszélgetni a várakozásról, az adventről. A játék célja, hogy türelmesen kivárják a kép kialakulását. Szemlélteti, hogy milyen az, amikor nem tudjuk pontosan, mire is várunk. Van benne feszültség, izgalom, türelem, néha szeretnénk siettetni is.

(Szébb képet kaphatunk, ha tankönyvek bekötésére használatos öntapadós fóliát használunk cellux helyett. Ez esetben legyen nálunk egy vastag karton, hullámpapír vagy parafa alap, amire a fóliát rá tudjuk tűzni, s ehhez való rajzszögek. A fóliát erősítsük úgy a hátlapra, hogy a védőlap lehúzója után a ragasztós oldala legyen fölfelé, ide kerül majd darabonként az adventi koszorú képe.)

10 perc *Beszélgetés*

Milyen érzés várakozni?

Jó dolog várakozni? Nehéz várakozni?

Mi teszi könnyebbé a várakozást? (Könnyebb-e akkor várakozni, ha tudom, hogy kire várok, és tudom, hogy még mennyit kell várnom?)

Mi az izgalmas a várakozásban?

Mikor fárasztó a várakozás?

5 perc *Tanítás*

- Jézus születésére nagyon sokan vártak. Hosszú éveken át, sok-sok évszázadon keresztül.
- Voltak, akik előre megmondták, hogy Jézus meg fog születni – őket prófétáknak nevezzük. Voltak olyan próféták, akik Jézus születéséről vagy származásáról mondtak fontos dolgokat, s voltak olyan próféták, akik Jézus életéről beszéltek. De a közös bennük, hogy mindannyian reményt adtak a népnek, akiknek így könnyebb volt várakozniuk. Nekünk is könnyebb akkor várakoznunk, ha tudjuk, hogy valaki tényleg el fog jönni. Akkor is könnyebb várakoznunk, ha tudjuk, hogy milyen lesz, aki eljön.

- Jézusról azt mondták a próféták, hogy ő lesz a szabadító. A neve is ezt jelenti. Ezért nagyon várták az emberek Jézust.

- Most is várunk Jézusra, a karácsony ünnepét megelőző heteket adventnek nevezzük.

- Advent Jézus eljövételét jelenti. Adventben Jézus eljövételére várakozunk.

5 perc *Feladat*

- Az adventi várakozást egy adventi naptár segítségével is átélhetjük. A könyvünk mellékletében található egy adventi színező, amelyben be vannak számozva az egyes részek. Mindennap csak azt a részt szabad kiszíneznünk, amelyik aznapra van beszámozva. De azt a részt ne is felejtsük el minden nap kiszínezni. A szünet utáni első órára mindenki hozza magával, s közösen megnézzük, kinek milyen lett az adventi képe!
- Az adventi színezővel is a türelmes, de aktív várakozást gyakoroljuk!

5 perc *Ének*

Jézus kopogtat (EÉ 528)

Kincsesládánkba berakhatjuk az elkészített kirakót.

22. Az Úr veled van! (Lk 1,26–38)

TK, tkk-F

Az angyal

Az angyalok Isten küldöttei, akik Isten akaratát adják hírül az embereknek. Angyalokkal találkozhatunk a Biblia számos könyvében.

Isten már az Ószövetség lapjain is konkrét feladattal bízta meg az angyalokat, amelynek elvégzése annyira fontos, hogy e mellett az angyal alakja, személye, lénye teljesen lényegtelennek válik. Az, hogy miért nem maga Isten végzi el ezeket a feladatokat (például miért nem ő maga közöl egy üzenetet), két érveléssel magyarázható: egyrészt így Isten transzcendenciája jobban megőrizhető, másrészt Isten közvetlen közelségét nem tudná elviselni az ember (lásd pl. 2Móz 33,2 – az angyal vezeti Izraelt).

Az újszövetségi írók átveszik az ószövetségi angylaszemléletet, és külön hangsúlyozzák az angyalok közvetítő szerepét. Az evangéliumokban az angyalok Jézus útját kísérik, de Jézus mint Isten Fia egyértelműen nagyobb az angyaloknál. Pál apostol háttérbe helyezi az angyalokat: például a szeretet még az angyalok nyelvén való szólásnál is több (1Kor 13,1). Az Újszövetség tud bukott angyalokról (2Pt 2,4) és a Sátán angyalairól (2Kor 12,7) is.

A Lk 1,26 versben szereplő megfogalmazás nem illeszkedik a szokványos héber szóhasználathoz. Gábrriel angyal megnevezésére (amelynek jelentése „az Úr vitéze”) más ószövetségi részben (az apokrif iratokat is beleértve) nem igazán lehet hasonlóságot találni. Gábrriel az arkangyalok közül egy. Négy arkangyalról tudunk, amelyek közül kettőt kanonikusan ismerünk: Gábrrielt és Mihályt. Rafaelról az apokrif iratokból tudunk.

Mária

Az ókori keleti vallásokban gyakori momentum volt az, hogy valaki egy istentől és egy embertől származik. Azonban hatalmas különbség, hogy más vallásokban ez mindig valamilyen testi kapcsolattal járt együtt, míg Lukácsnál szó sincs ilyesmiről. Ebben az értelemben Jézus fogantatása nem hasonlít semmilyen más ókori mitológiai elemre.

Mária szüzessége – sok egyéb tanítással ellentétben – Lukács leírása szerint nincs sem felmagasztalva valamilyen különleges értéként, sem más dimenziókra rávetítve, például lelki vagy erkölcsi tisztaságként értelmezve. A teológia történetében többször előfordult, hogy a szüzességet erénynek, valamilyen magasabbrendű életforma értékének tartotta az egyház. Ebben a bibliai leírásban is fontos szerepet játszik a szüzesség ténye, hiszen kétszer is leírja Lukács, azonban a szüzesség valódi célja az, hogy a csodát kiemelve. A szüzesség ugyanis akadályként jelenik meg a gyermek fogantatásában („*Hogyan lehetséges ez...?*” – 1,34), azonban ennek is az a szerepe, hogy megmutassa: Istennek minden lehetséges.

Mind Zakariás esetében (1,15), mind Máriánál (1,35) a Szentlélek eszkatológiai cselekedete van elsősorban szem előtt. Semmilyen jelzés nincs a szavakban vagy az egész szövegben arra nézve, hogy a Szentléleknek köze lenne a fizikai fogantatáshoz. Sokkal fontosabb, hogy a születéshez, a gyermek születéséhez s annak eszkatológiai vonatkozásaihoz van köze a Szentléleknek. (Téves és felületes lenne az az értelmezés is, miszerint a fogantatás pillanata az 1,35 igevers. Jézus fogantatása az angyali üdvözlés utánra, valamikor az 1,38 és 1,39 versek közé helyezhető.)

József bevonása ebbe a leírásba Lukácsnál azért fontos, hogy igazolja Jézus törvényes dávidi származását. A zsidó hagyomány szerint egy lányt 13 éves kora körül jegyezték el, s így a törvény szerint házasnak számított, gyakorlatilag viszont még nem volt az. Körülbelül egy évvel később adták át a lányt a vőlegénynek, aki ezután a vőlegény házában lakott, s ekkor kezdődött el közös életük és házas-

életük is. A lány átadása előtt azonban mindenféle testi kapcsolat a házassági szabályok megszegésének minősült. (Ezt emeli majd ki Lk 2,5 igevers is: „*jegyessel..., aki áldott állapotban volt*”. Mária és József ugyan családként utaznak, de a jegyességre való utalás fontos annak hangsúlyozásában, hogy valójában még nem voltak házasok, és így még testi kapcsolat sem lehetett közöttük.)

Mária utolsó mondata az angyal felé a készséget, elfogadást és a hitét mutatja meg. Fontos szerepet tölt be Mária elfogadó mondata abban az értelemben, hogy különbözik azoktól az ószövetségi történetektől, amikor valakinek a születését jelentik be. Utóbbiaknál ugyanis mindig a természetfeletti fél mondja ki az utolsó szót, itt azonban Mária tesz bizonyosságot hitéről.

Az öröm

Az „üdvöz légy” görög szava (χαίρε) bevett görög köszöntés volt, amely örömrre hívott (lásd pl. Mt 28,9; vagy ugyanez iróniával: Mt 26,49; Mk 15,18).

Ugyanarról az örömről beszél az angyal Zakariásnak (1,14), a pásztoroknak (2,10) és Máriának (1,28). Mária esetében ez a görög szó Mária megszólításával is alliterál (κεχαριτωμένη – kegyelemmel teljes), amely fokozza az örömet. Már a megszólítás jelöli Mária komoly feladatát, s így érthető, hogy Mária már a megszólításon elcsodálkozik (1,29). (Érdekes észrevenni a különbséget Zakariás reakciója [1,12] és Mária reakciója között.) Ehhez hasonló megszólítás és feladatmeghatározás fogalmazódik meg Gedeon (Bír 6,12) és Dániel elhívásánál (Dán 9,23) is.

„Az Úr veled van” kifejezéshez hasonló mondat többször is elhangzik az Ószövetségben, például Gedeon (Bír 6,12) vagy Ruth (Ruth 2,4) történetében, de Mária esetében teljesedik ki. Ez a köszöntés nem egyszerű kegyességi formula, hanem azt a célt szolgálja, hogy kifejezze Isten dinamikus és jelen lévő erejét: azt, amely a 35. versben éri el csúcspontját.

Jézus

A fogantatás-születés-névadás hármasa 1Móz 16,11-ben jelenik meg hasonló módon: angyal által hozott üzenetként és hasonló szóhasználattal.

Az Isten által adott neveket általában megmagyarázza a Biblia (lásd pl. Mt 1,21), de ebben a szövegben ez a magyarázat elmarad, hiszen az olvasók számára egyértelmű volt a jelentése.

A 32–33. versek egyértelműen az ószövetségi messiási várakozások beteljesedésére utalnak. Mindazokat a váradalmakat betölti majd Jézus, amelyek korábban a Messiásra vonatkoztak, sőt Lukács ezekkel a versekkel a zsidóságon túlmutató, az egész világra kiterjedő messiási tudatot szeretné erősíteni.

Az 1,35 igevers félreértelmezésének gyakori következménye az, hogy Istent úgy képzelik el Jézus apjának, mint ahogyan Máriát anyjának. A szöveg azonban nem erre utal, hanem ismét a csodát hangsúlyozza: az angyal olyan gyermek születését jelenti be, akinek különleges kapcsolata lesz Istennel. Ő lesz a Messiás Fiú. Ezek a kategóriák a zsidók számára ismertek voltak, noha számunkra már nem mindig ismert minden jelentésrétegük. Azonban a szövegre nem húzható rá a mai apa–fiú kapcsolat. Jézus és Isten különleges kapcsolatára mutat a szent kifejezés is: Isten kezdeményezi azt, hogy Jézus a Messiás lesz.

Ki lehet akkor Jézus apja? A csoda hangsúlyozása mellett talán az a legjobb magyarázat, amely leginkább egyezik a szöveggel és annak történetiségével: Jézus emberi apa közreműködése nélkül született. A fiúságában Istennel való különleges kapcsolata mutatkozik meg, fiúként pedig a Dávid házából származó József jegyesének a gyermeke.

* * *

Az óra célja

A lecke lényege az öröm, aminek hírének az angyal hozza, ami átragad Máriára, és ami most minket is érint. Örülünk Jézus születésének. Lehet örülni a karácsonynak sok minden miatt, de a legfontosabb és legnagyobb öröm, ami karácsonykor ér minket, az Jézus születése.

Kulcsfogalmak

angyal, Mária, öröm, Szabadító

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Ismétlés: Jézus születésére sokan, sokáig vártak. Most advent időszakában vagyunk, az ő születésének megünneplésére készülünk. Többek között úgy, hogy tanulunk Jézus születéséről.

10 perc *Tanítás (hangsúlyok)*

- Élt egyszer egy fiatal lány, akit Máriának hívtak. Mária hitt Istenben. (Emlékezzünk vissza Nőéra, aki igaz ember volt, mert hitt Istenben. Nőé engedelmeskedett Istennek. Mit jelent az igaz ember? – Aki hisz Istenben.)
- Ahogyan sokan mások, úgy Mária is várta Jézus születését. Hitt Istenben, és várta, hogy elküldi majd Jézust az emberek közé.
- Egy napon Máriához eljött Gábrriel angyal.
Az angyalok Isten küldöttei. Az angyalok mindig Isten nagyon fontos üzenetét mondják el az embereknek.
- Az angyal köszöntötte Máriát: „Üdvöz légy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van!” Mária erre nagyon elcsodálkozott, és azon gondolkodott, mit jelenthetnek ezek a szavak. Ez a köszöntés azt jelentette: „Örülj, Mária, az Úr veled van!”
- Az angyal a köszönés után így folytatta: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál az Istennél!” Majd elmondta, hogy milyen üzenetet hozott Máriának Istentől: fiút fog szülni, akit Jézusnak nevezzen majd el. Az a Jézus születik majd így meg, akire oly régóta oly sokan vártak. Ő lesz a Magasságos Isten Fia.
- Mária csodálkozott az angyal üzenetén, majd így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!”
- Ezek után az angyal eltávozott tőle, Mária pedig örült mindannak, amit az angyal mondott neki.

15 perc *Feladat*

- Kössük össze a pontokat, s színezzük ki a képet! (Az angyalt színezzük tetszőleges színűre a gyerekek, ne kössük meg, hogy csak fehér vagy csak aranyszínű lehet.)
- Kössük össze az angyal felett a betűk pontjait. Ki is színezzük a betűket. Így elolvashatjuk, hogyan köszönti az angyal Máriát.

További feladat lehet: a tanári kézikönyv 1. leckéjéhez tartozó mellékletből vágjuk ki az angyalfigurát, színezzük ki, s írjuk rá: „Az Úr veled van!” vagy „Örülj!”

5 perc *Beszélgetés*

- Kivel beszélget Mária?
- Hogyan köszön neki az angyal? (Örömet hirdet.)
- Örül az angyal? Örül Mária?
- Miért örülnek? Minek örülnek?
- Hogyan fogadja Mária az angyal üzenetét?
- Mit mond az angyal, hogyan fogják hívni a gyermeket?

5 perc *Feladat*

Mit jelent Jézus neve?

- Mária mögött a falvédőn elolvashatjuk, hogyan nevezte az angyal Jézust. A bal felső sarokból indulva jobbra, majd lefelé olvassuk el a betűket. Így megkapjuk, mit mond Jézusról az angyal Máriának. (Szabadító)

5 perc *Ének*

Elküldötte az Úr (EÉ 132) vagy *Jézus kopogtat* (EÉ 528) – ismétlés

A kincsesládánkba készíthetünk egy ígéslapot („Az Úr veled van!” vagy „Örülj!”) vagy egy angyalfigurát.

23. József és Mária Betlehembe mennek (Lk 2,1–7)

TK, tkk-F

Az összeírás

Lukács elbeszélésének különös hangulatot adnak kezdőszavai. Az „azokban a napokban” kezdés nemcsak valami különlegesre és ünnepélyesre utal, hanem már itt érezhető a beteljesedés és a megvalósulás felhangja.

Az „egész föld” (ἡ οἰκουμένη) eredeti jelentése szerint az egész lakott földre vonatkozott, azonban a Római Birodalomban bevett szóhasználat szerint a legjobb esetben is csak a birodalom területén lakó népeket jelentette. A Római Birodalomban azonban egyetlen olyan népszámlálás sem volt, amely valóban az egész birodalomra kiterjedt volna. A cél minden alkalommal az volt, hogy az uralkodó saját hatalmát érvényesítse és elismertesse a birodalom népei között. Így volt ez Augustus császár esetében is, akinek a római szenátus Kr. e. 27-ben adott egyeduralmat, amely Kr. u. 14-ben bekövetkező haláláig tartott. Később Jézus életében és működésében egyre jobban érezhetővé válik majd a Jézus által tanított uralkodásfogalom és a világi (római) uralkodáseszme közötti kontraszt.

Az összeírás megkövetelte a személyes jelenléte (és a jegyesét is) a lakhelyen, amelyet a zsidóknál valószínűleg a felmenők alapján határoztak meg. Ezt támasztják alá a 2,4 és 2,39 igeversek is.

Betlehem

A 2,4-ben szereplő „felment” (ἀναβαίνειν) szót az Ószövetségben a Júdeába történő utazásra használták (pl. Ézs 7,6; 2Sám 2,1). „Dávid városának” az Ószövetség sokszor nem Betlehemet nevezi, hanem Jeruzsálemet (pl. 2Kir 9,28; 2Sám 5,9). Ám Betlehem volt Dávid születésének városa (lásd 1Sám 20,6), s a messiási prófécia (Mik 5,1) is Betlehem városát említi, mint ahonnan majd a Megváltó származik.

Betlehem körülbelül 5 mérföldre volt Jeruzsálemtől s 85 mérföldre Názárettől.

Mária és József valószínűleg az alábbi tájakon mehetett keresztül Názáretből Betlehembe tartó útjuk során:

- Názáret és a Galileai-tó környéke dombos-lankás, zöld fákból és virágokban gazdag táj,
- a Tábor-hegy lábánál vadabb vidék,
- a Jordán folyó völgye szakadékosabb, mert a dombokat meredek lejtők szabdalják,
- három nagyobb hegy (Ébál, Gerizim, Efraim) és a Jordán-folyó közötti út kies táj, vad vidék, vadállatokkal és tövises bokrokkal,
- a Jordántól eltávolodva Jerikó városa,
- Olajfák hegye, barátságosabb olívaerdős vidék,
- Jeruzsálem, város a hegyen,
- tovább délebbre Betlehem.

Az a tény, hogy Jézus Betlehemben született, valószínűleg történetileg is megállja a helyét, de a betlehemi születés feltételezésében nagy szerepet játszott az, hogy a hely már korábban is nagy teológiai jelentőséggel bírt.

Születés

Jézus születésének beszámolója szükségszerű. Ennek egyik oka lehet az, hogy Lukács már korábban, 1,26–38-ban írt részletesen a dávidi leszármazott születéséről. Másrészt a drámai beszámoló pár

verssel később olvasható, amikor az angyal jelenti a pásztoroknak Jézus születését (2,10–14). Harmadrészt Jézus születése épp olyan, mint bármely másik születés. A különbséget a származás (1,35), az identitás (2,11) és a végkifejlet (1,32–33) fogják jelenteni. A legfontosabb azonban az, hogy az evangéliumok sem Jézus születését, sem halálát nem úgy mutatják be, mint később a könyvek vagy a filmek. Az evangéliumi beszámolók visszafogottak, mert nem az érzelmek fokozására építenek.

Az „elsőszülött” előkészíti a 2,23 versben megjelenő üzenetet Jézus bemutatásáról a templomban, de semmilyen támpontot nem ad ahhoz a kérdéshez, hogy vajon Máriának született-e később másik gyermeke.

Szállás

A gyermek bepólyálása az anyai gondoskodás jelképe. Palesztinában minden anya pólyába tette újszülött gyermekét (lásd pl. Ez 16,4). A jászol említésének célja az, hogy a pásztorok számára jel legyen (2,12.16). A jászol eredetileg az állatok takarmányozására szolgáló vályú volt, de néha meghosszabbítva állványként is használták különböző tárgyak tárolására. A jászol vagy szabadon állt a fal mellett, vagy a falhoz volt rögzítve.

A „szállás” (κατάλυμα) tág jelentéssel bírt: az egyszerű fogadótól kezdve a ház vendégszobáján át a teljesen meghatározatlan tartózkodási helyig mindent jelölhetett ez a szó.

Számos kommentár érdekesen magyarázza a 2,7 igevers mellékmondatát: „a szálláson nem volt számukra a gyermeknek hely”. Szerintük nem az egész családra vonatkozóan igaz, hogy nem volt számukra hely a házban. József és Mária nem egy emberektől távoli helyen, barlangban vagy városon kívüli istállóban szállt meg, s nem ilyen helyen kellett megszületnie Jézusnak.

Mindezt alátámasztja a kortörténeti háttér: ha Jézus korában egy palesztinai parasztházra gondolunk, akkor többnyire egyszobás házat látunk magunk előtt, amelyben egy fedél alatt laktak emberek és állatok. Legfeljebb egy padlószint különbség választotta el az embereket a jászol mellett élő állatoktól. A népszámlálás idején egy ilyen ház egy-két vendég befogadásával már különösen túlszűfolt lehetett.

A szállás tehát utalhatott arra a szobarészre, amelyben Mária és József még túlszűfolva elfértek, de a gyermeket már a szoba másik falánál lévő jászolba fektették. Az újszülöttnak már igazán egy „pólyányi” hely sem maradt a szobában, ezért – hogy fedél alatt maradhassanak a szülők és a gyermek – felhasználják a fal mellett álló jászlat is. Szó sincs azonban a gyermek magára hagyásáról: ezt később 2,16 is alátámasztja. Mint szerény igényekkel rendelkező család, a szülők alkalmazkodtak a körülményekhez, s a lehetőségeiket kihasználva a lehető legnagyobb gondoskodással fordultak a gyermek felé: Mária bepólyálta a gyermeket, és a tőlük karnyújtásnyira álló jászolba fektette. Az eredmény egy különös kép, amely a gyermek isteni természetével kap fokozott figyelmet: nem más ez, mint Isten leereszkedésének paradoxona.

* * *

Az óra célja

A diákok lássák meg Isten gondoskodását abban, hogy Mária, József és Jézus számára a hosszú út után szállást biztosított, s megértsék, hogy a befogadó emberek részéről ehhez szükség volt arra, hogy a kevés helyüket is megosszák a vendég családdal.

Kulcsfogalmak

Jézus születése, szállás, jászol

Az óra menete

- 5 perc *Beszélgetés*
Ismétlés: Mit jelent advent? Mit teszünk adventben? Ki lesz Jézus édesanyja? Hogyan tudta meg Mária, hogy ő lesz Jézus anyja? Örült-e?
- 5 perc *Tanítás (hangsúlyok)*
(Közben nézzük a lecke bal oldalán a képet.)
- Mária jegyese volt Józsefnek. József mindig Mária mellett volt.
 - Nem sokkal azelőtt, hogy Jézus megszületett, Izraelben népszámlálást írt ki a császár. Ez azt jelentette, hogy mindenkinek el kellett mennie a saját szülővárosába, hogy számba vegyék. Ezért Józsefnek és Máriának is el kellett mennie Betlehembe, ahonnan József családja származott.
 - József és Mária felkerekedtek, és elindultak Názáretből, hogy Betlehembe menjenek. Ez a két város nagyon messze volt egymástól, több napig kellett gyalogolniuk.
- 10 perc *Beszélgetés (közben nézzük a lecke térképét, s mondjuk el, milyen tájak mellett mentek el – lásd exegézis)*
- Milyen tájak mellett mentek el?
 - Melyik tetszik neked?
 - Hol pihennél meg útközben?
 - Melyik mellett sietnél el gyorsan?
 - Mire gondolhatott Mária és József a hosszú út alatt és után? (Mikor érnek már oda, fárasztó az út, másokkal beszélgettek útközben – minden válasz jó lehet.)
- 10 perc *Feladat*
- Nagyon fáradtak lehettek, amikor végre Betlehembe értek. Minden ember elment a saját szülővárosába, ezért sokan voltak Betlehemben is.
 - József és Mária szállást kerestek maguknak, hogy éjszaka tudjanak aludni valahol. Keressük meg József és Mária szállását! Színezzük ki a képet. (Ez lehet otthoni feladat is, ha órán nem marad rá idő.)
- 5 perc *Tanítás (hangsúlyok)*
- Máriának és Józsefnek nem volt könnyű szállást találnia, mert sokan érkeztek Betlehembe is. A vendégfogadó is tele volt már olyan emberekkel, akik ide érkeztek a népszámlálás idejére. Több házba is bekopogtak, hogy megkérdezzék, valaki tudna-e szállást adni nekik.
 - Mária és József örültek, hogy szállást kaptak valahol. Azért is örültek, mert közben eljött Mária szülésének ideje, és itt született meg Jézus, Betlehemben.
 - Miután megszületett, édesanyja bepólyálta őt, és a jászolba fektette, mert ott volt még hely egy kisgyermeknek. Mária és József mindenben gondoskodtak az újszülöttről, s mindig vele voltak.
 - Örültek Jézus születésének, és annak is, hogy Isten gondoskodott róluk: szállást adott nekik erre az éjszakára is.
- Beszélgetés*
- Milyen lehetett az a szállás, ahol József és Mária helyet kaptak? (Zsúfolt, kicsi, szűkös, nagyon egyszerű, de biztonságot adó, meleg, és segítő szándékú, befogadó emberekkel voltak körülveve.)

5 perc *Beszélgetés*

- Ha ma keresne szállást Mária és József, és bekopognának hozzánk, adnánk nekik szállást? Hova tennék a kis újszülöttet a lakásunkban? Ha csak a te ágyadban lenne már helye, megosztanád vele az ágyadat? Elférnétek benne?
- Volt, hogy valakit úgy fogadtatok be a házatokba, hogy már nehezen fértetek el? Örült a befogadott ember?

5 perc *Ének*

A kis Jézus megszületett (EÉ 549)

Kincsesládánkba tehetünk egy szalmaszálat (esetleg egy szalmából készült karácsonyfadíszet), utalva a jászolra.

24. Hirdetek nektek nagy örömet! (Lk 2,8–20)

TK, tkk-F

Pásztorok és örömük

A 2,8 vers a korabeli pásztoréletet írja le: a lakott területektől nem messze, szabad ég alatt éjszakáztak nyájaikkal együtt a pásztorok. Az „örködtek” többszáma arra utal, hogy a pásztorok felváltva őrizték a nyáját: egyikük mindig ébren volt, a többiek aludtak.

A körülmények már itt előkészítik a 9. vers látványosságát: a sötét, de csendes és nyugodt éjszakát hirtelen betölti a világosság.

A pásztorok első reakciója, a félelem általános válasz Isten dicsőségének megjelenésére (lásd pl. Lk 1,12). Később azonban a pásztorok nagy nyitottságról és bizalomról tesznek tanúságot: a „sietve” (2,16) szó mutatja vágyukat és igyekezetüket, hogy lássák a megígért jelet. 2,20-ban pedig már átveszik az angyaloktól hallott örömezenetet, s immár ők dicsőítik Istent, ezzel a drámai leírás méltó lezárását adják.

Jézus élete során gyakran találkozunk majd az elbeszélésnek ezzel a szerkezetével, amikor a Jézussal való találkozás után a szereplők végül Istent dicsérik (pl. Lk 5,25; 7,16; 13,13; 17,15; 18,43; 23,47). Lukácsnál ennek a pásztorok az első példái.

Mennyei elemek

„Az Úr angyala” kifejezés több helyen is előfordul az Ószövetségben (pl. 2Móz 3,2; Bír 6,12, 1Móz 16,7), ahol ez nem egy meghatározott angyali lény (a fogság utáni korban vált gyakorivá az angyalok névvel illette), hanem sokkal inkább egy kifejezésmódja Isten látható jelenlétének az emberek között.

Az Úr angyala megjelenését az Úr dicsőségének kápráztató fénye veszi körül, amely mindent megvilágít a pásztorok körül. Az angyali küldött először a pásztorok természetes félelmét oszlatja el, s biztosítja a pásztorokat arról, hogy Isten szándéka kegyelmes. Nemcsak pillanatnyi jelről van itt szó, hanem az ígéretek beteljesedése feletti öröm íve itt is azonnal megjelenik (mint a Lk 1,14.28 versekben), amelynek a gyermek születése ad aktualitást.

A félelmet keltő angyal megjelenése után a pásztoroknál mennyei seregek sokasága jelenik meg. A jelenésnek Isten dicsőítése az oka, nem a pásztorok megijesztése vagy informálása. A betlehemi mezőnek kozmikus jelentősége lesz, a világ középpontjába nagy hirtelenséggel a menny lakói látogatnak el, hogy csodálkozzanak a kozmikus csodán. A 13–14. versekben a mennyei seregek megjelenése különbözik az ószövetségi teofániáktól. A doxológia itt ugyanis nem egy mennyei helyszínen zajlik, s nem is Isten időtlen dicsőítéséről van szó, amelybe valaki egy pillanatra betekintést nyer. Ez Isten újfajta cselekvése, amelyet dicsérnek a mennyei seregek.

A dicsőítés szövege rendkívül különös: sem ígék, sem névelők nem szerepelnek a mondatban. A háromszoros dicsőítéssel a Szentháromságot dicsőítik. A menny teremtő Atyját, aki elküldte Fiát a földre, hogy békét hozzon, és az emberek a Szentlélek munkája által jóakarattal legyenek. A békeség nem egyszerűen valamilyen belső tulajdonságot jelent, vagy a háborúk és konfliktusok hiányát, hanem egy sokkal nagyobb szinten megvalósuló békét: a társadalmi rend és jólét, a biztonság és a harmónia megvalósulását, amely az Üdvözítő által jön el. A jóakarattal való kapcsolatot jelenti. Ebben a kapcsolatban Isten kegyelmét és erejét tapasztalja meg az ember. Ezért a katolikus fordítással ellentétben nem egy kiemelt jóakarattal közösségről van szó, hanem az emberekről, akik jóakarattal lesznek, ahogyan Isten jót tesz velünk.

Egy első században élő görög ember számára ez az üdvözlési forma hasonlíthatott Augustus csá-

szár dicséretéhez. Noha a császár és Krisztus között semmilyen versengésről nem volt szó a politikai hatalomért, itt mégis kifejeződik az, hogy az igazi békét, amely egy mélyebb szinten valósul meg, Krisztus hozza el.

Krisztus, az Üdvözítő

Az Üdvözítő kifejezés itt jelenik meg először és utoljára Lukács evangéliumában Jézusra vonatkozóan (1,69-ben Istenre utal). Lukács az Apostolok cselekedeteiben kétszer használja még ezt a szót Jézusra (5,31; 13,23). Ez nem valamilyen különleges áldást jelent egy személy vagy egy csoport életében, hanem Isten megváltó cselekedetét mutatja egy egész nép számára. A „ma” megjelöléssel ez a cselekedet az ígéretből, a prófétai jövendölésből valósággá vált, még ha csak annak a kezdeténél vagyunk is.

Az Úr Krisztus kifejezés nem fordul elő máshol az Újszövetségben (csak a nagyon hasonló „Úr Krisztusa” Lk 2,26-ban).

Jel és fogadtatás

A pásztoroknak adott jel a jászolban fekvő kisgyermek (a bepólyálás mellékes, nem azon van a mondat hangsúlya). Az, hogy a jel nem egyszerűen csak a felismerést szolgálja, hanem komolyabb jelentése van, 2,20 alapján lesz érthető, amikor a pásztorok mindent „pontosan úgy hallottak és láttak”, ahogyan Isten megüzente nekik.

A jelnek a pásztorok számára van szerepe: segít abban, hogy megtalálják Jézust. Más nem várnak az újszülöttől, és további figyelmet nem is szentel a szöveg, és így a pásztorok sem neki. A figyelem középpontja az angyali üzenet: amit mondott a pásztoroknak az angyal, azt most ők továbbadják – minden valószínűség szerint azoknak is, akik a házukat osztották meg Józseffel és családjával (erre utalhat 2,18).

A „mindenki elcsodálkozott” (ἐθαύμασαν) kifejezés rendszeresen fordul elő az isteni kinyilatkoztatás fogadtatásának leírására Lukácsnál, ami a felfedezés lenyűgöző voltára utal: minden, amit Isten tesz, csodálatra méltó.

Mária is osztozik másokkal az Isten tettei felett való csodálkozásban, de őt külön említi Lukács. Nincs azonban semmi alapja sem annak, hogy a gyermek messiási identitása felett lepődne meg és csodálkozna akár Mária, akár mások. A „mindezeket a dolgokat” vonatkozik mindarra, ami az angyali üdvözlettel kezdődött, majd folytatódott Máriának az Erzsébettel való találkozásában és a születéstörténetben. A „forgatta szívében” pedig azt jelentheti, hogy igyekezett megtalálni és megérteni az isteni kinyilatkoztatás igazi értelmét. A pásztorok szavai hozzáadódnak Mária korábbi kinyilatkoztatásélményeihez (angyali üdvözlet, Erzsébettel való találkozás), amelyeket ő gondosan meg is őriz.

* * *

Az óra célja

A Jézus születése feletti örömhírt a pásztoroknak is hirdeti az angyal, s bár ők az elején félnek, később rájuk is átragad az öröm. A diákok ismerjék meg a Jézus születése feletti örömet. Éreztesük meg a „mindent úgy találtak” kifejezés megnyugtató érzését: a pásztorok konkrét tapasztalataikkal győződtek meg arról, hogy igaz a Jézusról szóló örömhír.

Kulcsfogalmak

angyal, pásztorok, örömmüzenet

Az óra menete

5 perc *Bevezetés*

Ismétlés: Hol született Jézus? (Betlehemben, egyszerű házban.)

Hova fektették Jézust? (jászolba)

10 perc *Tanítás (hangsúlyok) (Közben kérdések)*

A legjobb, ha a gyerekekkel eljátsszuk: mi vagyunk a pásztorok. (Ha megoldható, nyomjunk a fejükbe süveget, vagy tekerjünk a fejükre kendőt, adjunk a kezükbe pásztorbotot.)

- Betlehem környékén pásztorok legeltették a nyájaikat. Nappal legeltek a bárányok a mezőn, éjszakára összetertették őket, a pásztorok pedig melléjük telepedtek, és együtt aludtak. A pásztorok felváltva őrködtek, hogy farkas vagy tolvaj el ne ragadja a bárányokat. (Te hogyan vigyáznál a bárányaidra?)
- Így történt ez azon a napon is, amikor Jézus megszületett. Este, a sötét, de csendes és nyugodt éjszakában egyszer csak megjelent egy angyal, s nagy világosság vette őt körül. (Te mit csinálnál? Mit gondolnál? Mit éreznél?)(Közben nézhetjük a könyv képét.)
- A pásztorok felébredtek és megijedtek. Nagyon féltek. Nem tudták, mi történik, s mi fog történni. (Te mitől félnél? Miért ijednél meg?)
- Az angyal azonban megszólalt: „*Ne féljete, mert íme, hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.*” Az Üdvözítő másik kifejezés a Szabadítóra. Így mondta el az angyal, hogy megszületett Jézus Betlehemben. Megszületett az a Jézus, akit olyan régóta olyan sokan vártak. (Elhinnéd az angyal szavait? Örölnél? Mit éreznél? Gondolj arra, hogy milyen régóta vártok Jézus megszületésére.)
- Az angyal ezután azt is mondta, hogy amit ő hirdet nekik, azt ők meg is kereshetik egy jel alapján, és megnézhetik saját maguk is. Az angyal így folytatta: „*A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban.*” Ezután az angyal a mennyei seregekkel együtt dicsérte az Istent, majd eltávozott a pásztoroktól. (Te mit tennél? Érdekelne, mi ez a jel? Megkeresnéd?)
- A pásztorok pedig ezt mondták maguk között: „*Menjünk el egészen Betlehemig, és nézzük meg: hogyan is történt mindaz, amiről üzent nekünk az Úr.*” Úgy is tettek: sietve elmentek, és megtalálták Mária, József és a jászolban fekvő kisgyermeket.

10 perc *Feladat*

Segítsünk a pásztoroknak megtalálni a jászolban fekvő kisgyermeket!

Beszélgetés

- Könnyű volt megtalálnunk?
- Vajon a pásztoroknak könnyű lehetett az éjszakában megtalálni Jézust?
- Mit gondolsz, siettek vagy lassan és ráérősen készülődtek? Vajon miért?

- 5 perc *Tanítás (hangsúlyok) (Közben kérdések)*
- A pásztorok mindent pont úgy találtak, ahogyan az angyal mondta. (Meglepődnél, hogy tényleg úgy van minden, ahogyan az angyal megüzente?)
 - Ott elmesélték, hogy az angyal hogyan küldte őket ide, és mindenki csodálkozott rajta. (Vajon miért csodálkozott mindenki?)
 - Aztán visszaindultak a mezőre. Nagyon örültek, boldogok és meglepődtek voltak, s így dicsőítették és magasztalták Istent, hálát adtak neki mindazért, amit láttak és hallottak. (Vajon hogyan adhattak hálát?)
 - Mi is megtalálhatjuk Jézust? Olyan formán nem, ahogyan a pásztorok. De szeretete eljut hozzánk a minket körülvevő embereken keresztül, szavát megérthetjük a Biblia üzenetén keresztül, mi magunk pedig megszólíthatjuk az imádságon keresztül, vagy ha mi magunk is kifejezzük szeretetünket a másik ember felé.
- 10 perc *Feladat*
- Adjunk mi is hálát! Fejezzük ki az örömünket!
- Mi mivel tudjuk dicsérni Istent? Mivel tudjuk kifejezni neki örömünket? Énekeljünk, imádságban fogalmazzuk meg a hálánkat és örömünket, rajzoljuk le, milyenek vagyunk, amikor örülünk, vagy egyszerűen csak boldogan gondoljunk Jézus születésére, és beszéljünk róla.
 - A tankönyvi mellékletből vágjuk ki a leckéhez tartozó igés lapot (Lk 2,14). A mennyei seregek sokasága által elmondott istendicséretet a templomban is sokszor szoktuk mondani. Ismételjük el, s ezzel is fejezzük ki örömünket! Az igés lapot betehetjük a kincsesládánkba vagy beragaszthatjuk a tankönyvi leckéhez.
- 5 perc *Ének*
Pásztorok, pásztorok (EÉ 550)

25. Napkeleti bölcsek (Mt 2,10–11)

Történelmi esemény?

Noha az elbeszélés történetiségét sokan megkérdőjelezik, még sincs semmi okunk tagadni azt, hogy a Máté által felhasznált hagyománynak történelmi gyökerei vannak.

Az elbeszélés mintájának más kultúrkörökből is ismertek párhuzamai. A görögöknél például népszerű volt az elképzelés, hogy a nagy emberek születését (és halálát) egy csillag vagy valamilyen égi jelenség jelezte előre. Vergilius arról is ír, hogy Aeneas egy csillag vezette Róma alapításának helyére. Hasonlóan közismert volt az ókori világban az a motívum, amikor távoli országok nagy emberei teszik tiszteletüket egy királynál. (Így látogatta meg Tiridatész örmény király a szomszéd országok uralkodóival Néró császárt Kr. u. 66-ban, s azután más útvonalon tértek haza.)

Ezek a párhuzamok arra mutatnak rá, hogy Jézus születése korában Máté elbeszélése nem tűnt annyira idegennek és különösnek, mint amennyire annak tűnhet a mai ember számára.

Ugyan a napkeleti bölcsek elbeszélése mögött történelmi hagyomány húzódik meg, az üzenet szempontjából azonban mégsem ez a legfontosabb szempont. Sokkal lényegesebb az a teológiai üzenet, amelyet egy történelmi (vagy annak szánt) elbeszélésbe ágyazott az író.

A napkeleti bölcsek látogatása

Máté arról ír evangéliumában, hogy a bölcsek egy házban találják meg a gyermek Jézust. A bölcsek leborulása jól tükrözi a korabeli uralkodó hagyományokat: az ókori Keleten a hódolat jele volt az, hogy leborulva megérintették fejükkel a földet. Így fejezték ki hódolatukat és tiszteletüket, engedelmességüket és alázatukat.

A kincsesládák kinyitásával a bölcsek felajánlják ajándékaikat: az aranyat, a tömjént és a mirhát. Ez a momentum más ószövetségi helyeken is megjelenik (Zsolt 72,10–11; Ézs 60,1–6). Ezt ugyan Máté nem hangsúlyozza külön (például beteljesedett próféciaként), de egészen biztosan tud róla, s igyekszik a zsidók számára ennek leírásával is igazolni Jézus messiási voltát, amelyet még a távoli pogány népek is felismernek, ellentétben a zsidókkal. Az ószövetségi párhuzamok azért is fontosak, mert később ezek alapján gondolták úgy egyes írásmagyarázók, hogy a napkeleti bölcsek valójában királyok voltak. Az arany és az értékes fűszerek mint ajándékok nem voltak ugyan szokatlanok, de bizonyos mértékű gazdagságot feltételeztek az ajándékozó részéről. Annyi bizonyos, hogy a bölcsek nem számukra lényegtelen és felesleges dolgokat vittek ajándékba, hanem olyan kifejezetten értékes és hasznos tárgyakat adtak át, amelyeket valószínűleg féltve őriztek az úton.

Később egyes teológusok úgy vélték, hogy a három ajándéknak jelentése van, de Máté láthatólag nem tud erről. Augustinus is leírja azt a közismert véleményt, miszerint az arany Krisztus királyságára utal, a tömjén Jézus Isten voltára, a mirha pedig a szenvedéseire. (A tömjén egy olaj, amely a felkenésre utal, a mirha pedig egy olyan tapadós-ragadós állagú anyag, amit a mirhafa megvágásából nyernek.)

* * *

Az óra célja

Az óra célja az, hogy az ajándék fogalmáról gondolkodjunk a gyermekekkel.

Kulcsfogalmak

ajándék

Az óra menete

Ezen az órán a diákok nem ismerkednek meg a napkeleti bölcsek teljes történetével (honnan jöttek, kik voltak, hogyan és miért találkoztak Heródesssel, vagy hogy másik utat választottak hazafelé vezető útnak). Ezek a kérdések a második osztály tananyagai lesznek. Ezen az órán csak azt emeljük ki a történetből (amit már a legtöbb óvodás gyermek is tud, s amit így maguktól is feltesznek kérdésként), hogy Jézust nemcsak a pásztorok látogatták meg, de távoli országok nagy emberei is, akik hoztak valamilyen ajándékot Jézusnak. Az órán az ajándéokra kerül a hangsúly: ez számukra fontos és értékes dolog volt, amit örömmel adtak Jézusnak. Ezen az órán a történetből egyetlen igeversre helyezzük a hangsúlyt: Mt 2,11.

10 perc *Beszélgetés*

Ismétlés: Hol született Jézus? Kik látogatták meg? Honnan tudták, hogy megszületett Jézus? Mit jelent Jézus neve?

5 perc *Tanítás (hangsúlyok)*

- Nemcsak a pásztorok látogatták meg Jézust Betlehemben, hanem távoli országok nagy emberei is. Hárman voltak, s napkeleti bölcseknek nevezi őket a Biblia.
- Mindhárman hoztak valamilyen ajándékot Jézusnak.
- Az ajándék nem akármilyen volt, hanem egy számukra fontos és értékes dolog, amit örömmel adtak Jézusnak.
- Amikor a napkeleti bölcsek megtalálták Jézus születése helyét, akkor „...bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.”

10 perc *Beszélgetés*

- Mit jelent az ajándék?
- Milyen ajándékokat szoktunk kapni? És adni?
- Minek szoktunk örülni karácsonykor? (Ne csak tárgyi ajándékokat soroljunk, hanem említsük meg a közös vacsorát, a templom és istentisztelet ünnepélyességét, az igehirdetést és a karácsonyi éneklést, a gyertyák meghitt fényét és még sok-sok más értéket. Figyeljünk azokra a gyerekekre is, akik egészen másokat – vagy semmit sem – mondanak.)
- Karácsonykor (és máskor is) lehet örülni sok mindennek, de a legfontosabb és legnagyobb öröm, ami karácsonykor ér minket, Jézus születése.
- Örömünkben mit adnánk Jézusnak?

10 perc *Feladat*

- Hajtogassunk egy dobozt, vagy egy kész cipősdobozt vonjunk be színes papírral.
- Az elkészített dobozkába tehetünk aranyat, tömjént és mirhát. (Tehtünk valami hasonlót, vagy fényképeket róluk.) Vagy az elkészített dobozt használhatjuk ajándékos doboznak: más gyerekeknek küldhetünk benne ajándékot.

vagy

Játék

Játszhatjuk azt a játékot, amelyben „ajándékot viszünk” valakinek. Az első ember elkezd mondani: „Küldök a dobozban egy gyereknek egy könyvet.” A mellette ülő hozzátész valamit: „Küldök a dobozban egy gyereknek egy könyvet és egy színes ceruzát.” S ez így folytatódik, amíg meg tudjuk jegyezni a mondatot.

5 perc *Beszélgetés*

- A napkeleti bölcsek nem valami számukra lényegtelen és felesleges dolgot vittek ajándékba, hanem olyan kifejezetten értékes és hasznos tárgyakat adtak át, amelyeket valószínűleg féltve őriztek az úton, s amelyeket örömmel adtak Jézusnak.
- Ha szeretnénk, beszélgethetünk a gyerekekkel arról is, hogy mi mit adnánk oda szívesen a saját kincsesládáinkból. Nem azért, mert Jézusnak lenne rá szüksége, hanem azért, mert mi is szívesen és örömmel adnánk neki valami féltve őrzött ajándékot.
- Arról is beszélgethetünk, oda tudnánk-e adni a játékaink, könyveink, ruháink közül valamelyiket olyan gyerekeknek, akiknek valóban szükségük lenne rájuk. Ebben a beszélgetésben tegyünk különbséget a „selejtezés” és az ajándékozás között.

5 perc *Ének*

Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj (EÉ 545)

26. A karácsonyi történet áttekintése

TK-M

Az óra célja

Jézus születésének történetét Lukács elbeszélése szerint egészben lássuk együtt, s kössük azt a mai életünkhöz.

Kulcsfogalmak

születéstörténet

Az óra menete

40 perc *Feladat (karácsonyi történetet összefoglaló körlap készítése)*

- Vágjuk ki a születéstörténetet összefoglaló forgatható körlapot a mellékletből. Közben beszéljünk az alább felsorolt témákról, kérdésekről.
- Az üres körcikkbe mindenki rajzoljon valamit arról, amit neki advent jelent (gyertyát, adventi koszorút, félig kinyílt ajtót stb.), vagy amivel az adventi várakozást jelölik. (Nagyobbak egy szót vagy igehelyet is írhatnak ide.) Utána nézzük meg egymásét. Meséljék el, mit rajzoltak, fűzzék hozzá szóban adventi élményeiket. Milyen fények, illatok, hangok jellemzik adventet? Hogy lehetett ez akkor, amikor Jézus születését várták?
- Színezzük ki a mai karácsonyunkról szóló körcikket.
- Végül kapcsoljuk össze a két körlapot miltonkapocccsal, és ismételjük át újra a születéstörténetet. Foglaljuk össze a tanultakat ezzel a kifejezéssel: Jézus születéstörténete.

Kérdések:

- Mit érezhetett Mária, amikor az angyal megszólította? Hogyan készülődhettek a betlehemi útra? Keressük meg, honnan valók a következő jelenetek. Lapozzunk vissza az útjukat ábrázoló tankönyvi oldalra, mondjuk el, mit tudtunk meg erről az útról. Milyen lehetett a hangulat a szálláshelyen? Mi lehetett József és Mária szívében, gondolataiban? Fordítsuk tovább a korongot. Kik voltak Jézus első látogatói? Ők minek örültek? Kik hoztak ajándékot Jézusnak? Színezzük ki az utolsó körcikket, s meséljen mindenki az otthoni karácsonyokról. Beszéljünk arról is, hol a helye Jézusnak a mi karácsonyainkban. Ügyeljünk arra, hogy ne kérjük számon a gyerekeken, ha családjuk nem úgy ünnepel keresztény módon, ahogy esetleg mi azt szeretnénk. Ne teremtsünk konfliktushelyzetet a családdal. A hittanóra célja nem a számonkérés, hanem az örömhír továbbadása. Inkább azt próbáljuk elérni, hogy a nem hívő háttérű gyerekeknek is gazdagodjon a hittanóra segítségével a karácsonya. Beszéljünk Jézus születéséről mint a legnagyobb ajándékról.

Mit jelent, miről szól:

- advent, adventi várakozás
- angyali üdvözlés, örömhír átadása
- betlehemi szálláskeresés, Isten gondoskodása
- pásztorok látogatása, örömhír továbbadása
- napkeleti bölcsek, ajándék adása

Minden kérdéskört zárjunk a mi életünkre vonatkozó kérdéssel:

- Mi hogyan várunk ma karácsonyra, Jézusra? Mit szoktunk tenni adventben?
- Számunkra mit jelent az örömhír, hogy Jézus a Szabadító?
- Adnánk-e szállást Jézusnak?
- Mit tennénk, ha mi lennénk a pásztorok?
- Mi a legnagyobb ajándék nekünk?

5 perc

Ének

Mennyből az angyal (EÉ 548) vagy más karácsonyi énekek

A kincsesládánkba tehetünk egyet az elkészített forgókból (például egy fénymásolatot, hogy mindenkinek megmaradhasson a sajátja), azt jelképezve, hogy a születéstörténet nagy kincs, ajándék számunkra.

27. Karácsonyi ünneplés

Az óra célja

Együtt ünnepeljük karácsonyt. Éljük át a gyerekek a közösségben a nyugodt, ünnepélyes és szeretetteljes ünnepi légkört.

Kulcsfogalmak

ünnep, ünneplés

Az óra menete

Ez a szünet előtti utolsó alkalomra javasolt óra. Fontos lenne, hogy ez semmiképp se maradjon el. (Ha szükséges, mert nem fér bele az időkeretbe, inkább a napkeleti bölcsek vagy a körforgós barkácsoló óra maradjon el.)

Az óra lényege, hogy a tanár és a gyerekek együtt ünnepeljenek.

Teremtsünk karácsonyi hangulatot: lehet bevinni gyertyát, fenyőágot, karácsonyi zenét stb. Az óra első részében a tanár és a gyerekek közösen is feldíszíthetik azt az asztalt, amelyet majd körbeülnek. A tanár hozhat egy kis apróságot ajándéknak: mézeskalács, dióhéj bölcso, termékdísz, karácsonyfára akasztható papírdísz stb.

Mindenki megmutathatja az adventi színezőjét, s megnézhetjük, ki milyen színnel rajzolta meg az egyes részleteket.

Az óra legyen rugalmas, de tartalmas és ünnepélyes. Beszélgessünk arról, hogy milyen jó, hogy van mit ünnepelnünk, milyen jó dolog ünnepelni, és még várakozni is. Ahogy a teremtéstörténetben és ahogy karácsonyban is, ez a legfontosabb, mert minden ebben kap értelmet: az ünnepben. Ezért szánjunk időt az ünneplésre! Az ünneplés természetesen történjen a csoport érdeklődésének és adottságainak megfelelően. Lehetnek benne közös éneklések, beszélgetések, történetolvasás vagy történet mesélése, közös vagy egyéni imádkozás, és a meghitt csend is helyet kaphat. (Ha a közös imádkozásnál a gyerekek nem szeretnék hangosan imádkozni, akkor előre beszéljük meg, ki miért szeretne imádkozni, s a tanár fogalmazza meg majd hangosan egyben mindezeket a kéréseket.)

28. Az otthonom, a családi ünneplés

Az óra célja

A korábban tanultak átismétlése az ünnep során szerzett személyes élmények alapján.

Kulcsfogalmak

várákozás, öröm, ajándék

Az óra menete

A téli szünet utáni első óra.

Beszéljük meg, kinek milyen élmény volt a karácsony otthoni és templomi megünneplése. Fontos, hogy a kérdések segítsék a gyerekeket arra, hogy ne csak az ajándékokról beszélgessünk. A beszélgetésben célirányosan kérdezzünk rá a korábbi tananyagra.

- Milyen érzés volt várákozni? Jó volt-e, nehéz volt-e, izgalmas volt-e, fárasztó volt-e? (Akár az egész adventi időszakra gondolhatunk, akár a karácsony esti ajándékozásra, akár a rokonok, vendégek várására, akár a templomi előkészületekre.)
- Nézzük meg közösen, kinek milyen lett az adventi színezős naptára! Nehéz volt megállni, hogy csak az aznapi részletet színezzük ki? Nehéz volt várákozni erre? Utoljára az újszülött Jézust kellett kiszíneznünk. Örültünk, hogy teljes lett a kép? Megérte várni és készülni erre?
- Ki minek örült legjobban karácsony ünnepén? Ajándékoknak, a másik embernek, a közös éneklésnek, a csendes imádságnak, a templomi ünnepnek, Jézus megszületésének? Hogyan örültünk? Miről láttuk, hogy mások is örülnek? Hogyan örültek mások? Minek örültek legjobban a szüleink, nagyszüleink, testvéreink, gyülekezeti tagok, szomszédok stb.? (Ne „értékeljünk”: az életkori sajátosságokhoz tartozik, ha a gyermek a tárgyi ajándékoknak örül legjobban!)
- Láttunk-e vendégül valakit? Kellett-e szállást adnunk valakinek? Zsúfoltan voltunk-e? Ha igen, akkor is megmaradt a karácsony öröme? Esetleg éppen fokozta a hangulatot az átmeneti zsúfoltság?
- Látott-e valaki szép betlehemest valahol? Milyen volt? Volt-e a templomban betlehemes műsor? Esetleg részt is vett valaki benne? Milyen szerepet vállalt/kapott? Milyen volt a karácsonyi műsorban szerepelni?
- Ki milyen ajándékot kapott? Melyik a legszebb, leginkább személyes, leginkább meglepő, legféltebb? Ki milyen ajándékot adott? Melyik a legszebb, leginkább személyes, leginkább meglepő, legféltebb? Küldött-e, adott-e valaki ajándékot ismeretleneknek (például távoli gyerekeknek) is?

A beszélgetés során ismétljük át az eddig tanult énekeket. Például minden kérdéscsoport után lehet egy-egy éneket énekelni.

29. Jézus bemutatása a templomban (Lk 2,21–40)

TK-M

Tisztulási törvények

Amint a 21. versben a körülmetélés adja az alkalmat a névadásra, úgy a 22. versben a tisztulás az apropója annak, hogy Jézust felvigyék Jeruzsálembe, és bemutassák az Úrnak. A körülmetélést a születés utáni nyolcadik napon végezték, a tisztulási időt Mózes törvényei fiúgyermek esetében 40 napban határozták meg, lánygyermek esetében pedig 80 napban. A tisztulási idő letelte előtt a szülő asszony nem érinthetett semmilyen szent tárgyat, sőt a templomba sem léphetett be.

Simeon és Anna

Simeon ismeretlen személy számunkra. A Simeon név gyakori volt a zsidók között. Az „igaz” (δικαιος) jelzőt Lukács Zakariásra és Erzsébetre használja korábban (1,6), később Arimátiai Józsefekre (23,50), majd Kornéliuszra (ApCsel 10,22). A „kegyes” (εὐλαβής) jelző határozottan lukácsi, és a görög kegyességi szóhasználathoz tartozik, amelyet Lukács a vallási becsületesség jelzésére használ a zsidó gondolatvilágon belül. Simeon várakozása, türelmes magatartása a Messiás iránti reménységben gyökerezik.

Simeon várakozásában nincs egyedül: osztozik vele ebben a reménységben Anna is. Annát olyan prófétanőként mutatja be az evangélium, akinek feladata a gyermek „azonosítása”. A gyermek körüli férfi és női szereplők egyensúlyba hozása fontos Lukács számára: hasonló súlyt kap Mária mellett Zakariás, ebben a történetben pedig Anna és Simeon. Anna előrehaladott kora, régóta özvegy állapota, az Északi királyságból való származása mind tiszteletre utaló megállapítások. A 84 év lehet konkrét életkor is, vagy az özvegyiség éveinek száma, de a 7x12 év szimbolikus jelentéssel is bírhat: utalhat a Messiásra való várakozás teljességére. Az imádkozás és böjtölés a zsidó kegyességi szokásoknak megfelelt, így Anna kétszeresen is megbízható volt a gyermek felismerése tekintetében: egyszerre volt prófétanő és kiemelkedően kegyes zsidó ember.

A templomban

Simeon és a család találkozása Isten közreműködésének az eredménye. Simeon ugyanis a Lélek indítatására ment a templomba, ahol – valószínűleg papi szolgálatként – átvette a gyermeket Máriától, aki nőként nem mehetett be a templom belső részébe.

Az „áldotta Istent” kifejezés egyezik azzal, amikor Zakariás áldotta Istent (1,64). Mivel azonban a következő mondatok (29–32) nem hagyományos értelemben vett áldásmondatok, ezért valószínűleg az áldás a 29–32. versek előtt hangzott el, s Lukács csupán az „áldotta Istent” kifejezéssel tudósít arról.

Simeon a 34. versben megáldja Józsefet és Máriát is. Ez is arra utal, hogy Simeon valószínűleg pap lehetett, s amint Éli megáldja Sámuel szüleit (1Sám 2,20), úgy Simeon is papként áldja meg Jézus szüleit.

Meglátni és felismerni

Jézus születéstörténetében a pásztorok egy jelet kapnak (a jászolban fekvő gyermek), amelynek alapján megtalálják az újszülöttet. Simeon és Anna azonban nem valamilyen fizikai jel segítségével, hanem lelki szemekkel ismerik fel és látják meg Jézusban Izrael Megváltóját.

Simeon szavaival Istenhez szól. A „most” kifejezi azt a fordulópontot, amely nemcsak Simeon életében következik be, hanem amely az egész nép hosszú várakozásában is beteljesedést hoz. Simeon várakozásának célja most beteljesedett, hiszen az ő feladata az volt, hogy felismerje majd Jézust. Mivel ez beteljesedett, a nagy nap elérkezett, ezért őt már el lehet bocsátani ebből a papi feladatból.

A felismerés egyszerűen úgy történik, hogy a Lélek nyitotta fel szemeit arra, hogy meglássa a gyermekben a megígért Messiást. Ez a lelki nyitottság az Istenhez való közelségéből adódik.

Olyan kegyes, igaz és megbízható emberek, mint Simeon és Anna is – noha fontos, de – csupán „tájékoztató” szerepet töltenek be Jézus Messiásként való felismerésének folyamatában.

Üdvösség zsidóknak és pogányoknak

Simeon Jézusban látja megtestesülni az üdvösséget: azt, amely a pogányoknak világosságot, a zsidóknak pedig dicsőséget (2,32) jelent. Ezzel Lukács arra utal, hogy Izrael már Isten népe, és Isten kegyelméből üdvösséget nyer, de a pogányok sem maradnak ki ebből az ajándékból. A zsidók és pogányok egymás mellé helyezésével Lukácsnál sokszor találkozhatunk az Apostolok cselekedeteiben, ahol Isten mind a zsidókat, mind a pogányokat egyformán megajándékozza a Jézusban adott üdvösséggel. Noha Izrael volt eddig Isten népe, de az üdvösség a pogányoknak is éppúgy szól, mint a zsidóknak.

Az öröm és az áldás után Simeon Máriának mondott szavai komorak ugyan, de ezek is jelként szolgálnak az üdvösség eljövételére.

Befejezés

Az elbeszélést lezárja az Úr törvényéhez való visszatérés (39. vers). A szöveg azt a benyomást kelti bennünk, hogy a család akkor ment a jeruzsálemi templomba, amikor Betlehemből tartottak hazafelé, Názáretbe. Így nem csak a 2,21–40 szakaszt zárják le az utolsó mondatok, hanem az egész születéstörténetet is.

* * *

Az óra célja

A diákok lássák meg, hogy Jézus az igazi ajándék, s hogy ezt mások is felismerték.

Kulcsfogalmak

várakozás, öröm, jel

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Milyen ajándékot vittek a napkeleti bölcsek Jézusnak?

Hogyan ismerték fel a pásztorok Jézust? (Jelet kaptak: jászolban fekvő gyermek.)

10 perc *Tanítás, történet elmesélése*

(Megkereshetjük a betlehemi szálláskeresés oldalánál Jeruzsálemet és a templomot a térképen. A történet mesélése közben nyitva lehet ez a két oldal, s visszafelé „bejárhatjuk” az utat Betlehemből Názáretbe, Jeruzsálemen keresztül.)

- Mária és József felmentek a jeruzsálemi templomba, hogy bemutassák Jézust. Akkoriban ez volt a törvény.
- Jeruzsálemben élt egy ember, akinek Simeon volt a neve. Igaz ember volt, hitt Istenben, imádkozott hozzá. Ő is várta Jézus megszületését.
- Azt az üzenetet kapta, hogy nem hal meg addig, amíg meg nem látja Jézust.
- Amikor Mária és József a templomba vitték Jézust, akkor Simeon is a templomban volt.
- Simeon a karjába vette Jézust, és hite által, „lelki szemeivel” felfedezte a gyermekben a Megváltót. Áldotta Istent és hálát adott neki, amiért beteljesedett a várakozása. Nagy örömet érzett, és hálás volt Istennek.
- Simeon megáldotta Józsefet és Máriát is.
- Mária és József ezután hazamentek Názáretbe.

20 perc *Feladat*

- Simeon azt mondja: „*meglátták szemeim üdvösségedet*”.
- Vágjuk ki a tankönyvi mellékletből Simeon alakját s a mellette található színes csíkot. Simeon alakjában vágjuk ki a két üres négyzet alját és tetejét (sniccerrel vagy ollóval – ezt jó, ha a tanár végzi minden gyereknél). Bújtassuk át a kivágott réseken a csíkot. Így két pillanatot láthatunk Simeon életéből:
 1. Várakozik, imádkozik (felfelé tartott kezekkel), Isten felé néz (lelkével és testi szemeivel).
 2. A gyermeket tartja kezében, és (lelkével és testi szemeivel) meglátja benne a Megváltót.

5 perc *Tanári magyarázat*

„Most”: fordulópont. Simeon életében is fordulópont volt, Izrael népe életében is és a mi könyvünkben is. Eddig vártunk Jézus születésére, mostantól arra figyelünk, hogy mi mindent hozott el nekünk Jézus, mire tanított, mit mutatott meg. A következő leckékben erről lesz szó.

5 perc *Ének*

Olyan örömet, mint a forrás (EÉ 571)

30. Jézus korabeli világ

TK, tkk-F

Földrajz, éghajlat

Palesztina nem volt nagy kiterjedésű terület, Jézus pár év alatt többször is bejárta. Domborzati viszonyairól tanúskodik az evangéliumok nyelvezete is: az emberek mindig „lejönnek” valahonnan vagy „felmennek” valahova. Kevés valóban sík terület van, amelyek többnyire távol esnek azokról a helyektől, ahol Jézus élt és tanított. Az egymásba fonódó dombok és völgyek által szabdaltnak látszó vidéken gyakoriak voltak a meredek lejtők, amelyek a Jordán folyó mély árka felé zuhantak.

Az evangéliumok gyakran tudósítanak az éghajlatról és az időjárásról, így ezekből a leírásokból is ismerhetjük, hogy a ritka eső következtében gyakori aszályok miatt a víz nagy értéket jelentett. A szelek sokszor tomboló viharokká erősödtek, amelyek könnyen döntöttek össze biztos alap nélküli házakat. Az erős záporok következtében a száraz, kavicsos medrekben hirtelen áradó patakok jelentek meg. A napsütés forró és tikkasztó volt, déltájban elviselhetetlen.

Öltözködés

A korabeli ruházat bőrből vagy valamilyen textilből készült. A ruha elsődleges funkciója az volt, hogy megvédje az ember testét az időjárás viszontagságaitól. Ezenfelül kifejezhette a társadalmi rangot, a vallási hovatartozást, a papi vagy prófétai szolgálatot, néha a szeretetet vagy a megbecsülést (pl. Lk 15,22). A törvény alapján csak egyféle anyagból készült ruhát lehetett viselni.

A férfi ruházata:

- Ágyékkötő: bőrből, gyapjúból vagy gyolcsból készítették, rövid szoknya alakja volt, övvel erősítették a derekukhoz.
- Alsóruha (*kuttónet*): lenvászonból készült ingszerű ruhadarab, amelyet két téglalap alakú darabból varrtak össze (a nyaknál és az ujjaknál nyitottan hagyva).
- Felsőruha (*szimlák*): felsőruha, egy darabból készült, nagy szögletes kendő, amely az egyik vállon keresztülvetve a másik vállat és a két kart szabadon hagyta. Nyilvános helyen kötelező volt, mert enélkül meztelennek számított valaki. A szegényeknek ez volt a takarójuk is, ezért a zálogba adott szimlák éjszakára vissza kellett adni. A ruha szegélye a mózesi törvények szerint kék volt, szélein bojtokkal, amelyek Isten törvényeire emlékeztettek.
- Lábbeli: a saru nem egy mai, kényelmes, saru formájú lábbeli volt, hanem a talpra erősített bőr- vagy fadarab, amelyet vékony szíjakkal rögzítettek a lábhoz. Ez ugyan nagyon hasznos volt a tövises, sziklás talajon való közlekedés során, de a kóros, portól és egyéb szennyeződésektől, karcoktól nem védett meg. Otthon mezítláb jártak, illetve gyász idején máshol is.
- Kendő: a fej és a nyak védelmére kendőt vagy sálát használtak, amit valamilyen szalaggal, zsinórral erősítettek a fejükre.

A nő ruházata:

- A férfiakhoz hasonlóan: tunika, öv, felsőruha, saru. A különbség abban állt, hogy a nők ruhája finomabb anyagból készült, élénkebb és tarkább színek díszítették a ruházatot. Az alsóruha egészen a földig leért, és hosszú ujjai voltak.
- Fátyol: kifejezetten női ruhadarab. Nem a mai fátyolra kell gondolni, hanem a fejkendőhöz hasonló ruhadarabra, amely a vállig vagy a csípőig is leért. Az izraeli nők a hétköznapi életben nem viseltek fátylat, de a menyasszonynak a vőlegény jelenlétében mindig hordania kellett.

Voltak alkalomhoz kötődő ruhák is, például: gyász idején zsákruha, a papi szolgálathoz szent ru-

hák, sajátos prófétai ruhák, harc idején sisak és páncél (bőrből), királyok vagy előkelő emberek bíbor színű ruhái.

Mesterségek

A nők dolga a ház körüli munka elvégzése volt: sütés, főzés, őrlés, szövés, fonás, ruhák készítése. Jézus korában jól ismert gyakori férfimesterségek voltak: fazekasság, fémművesség (ötvös, rézműves, kovács), bányász, ács, kőfaragó (építőmunkás), földműves, pásztor.

Régészeti ásatások is alátámasztják, hogy a Biblia korában (már az Ószövetség korában is) a templomokban, palotákban volt saját pékség (ahol az őrlést már nem házilag végezték), dolgozott szakács, pohárnok és sütőmester, takács, ruhafestő, kovács, szobrász, vésnök, írnok. A mesterségek fejlődésével szakmai csoportosulások is kialakultak, de ezt a nyersanyag előfordulása is elősegítette: például a fazekasok vagy bőrfeldolgozók vízigénye meghatározta telephelyüket, de tudunk ötvösök vagy takácsok csoportjairól is.

Étkezés

Az Ószövetségben kiemelkedő fontossága van az étkezési előírásoknak, amelyek között szerepel például a fogyasztásra tiltott állatok felsorolása, illetve a vér fogyasztásának tiltása. A Biblia tanítása szerint az étel Isten ajándéka, a bőséges táplálékforrás a kegyelem jele (Ézs 7,22), míg az étel hiánya az ítélet jele (Ézs 36,12; Dán 4,20).

Mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben fontos szerepet kap az együttes étkezés: ez a közösség kifejeződése is.

Az ételről Jézus is úgy tanít, mint ami Isten ajándéka (Mt 6,25). Az étkezés közösségi jellege leginkább az utolsó vacsorában domborodik ki, de a közösségvállalás fejeződik ki a bűnösökkel és a farizeusokkal való közös étkezésekben is (Mt 9,11; Lk 7,36).

A fő táplálékforrást a gabonafélék jelentették, elsősorban a búza és az árpa; de megtalálható volt a tönköly és a köles is. Ezeket leggyakrabban növényi táplálékok egészítették ki, egész ritkán pedig állati eredetű táplálékok is. A húsfélék többnyire ünnepi alkalmakkor kerültek elő, s ezek fogyasztása sokszor kultikus szerepet is betöltött. A hal gyakori eledel volt: a Jordán folyó és a Genezáret-tó bővelkedett halakban, de a Földközi-tengerből is sok halat szállítottak Jeruzsálembe. (Tisztának, vagyis fogyaszthatónak számított minden olyan hal, amelynek uszonya és pikkelye volt.)

A leggyakoribb gyümölcsök voltak a szőlő, olajbogyó, füge, mandula, datolya, alma, dió, gránátalma. A zöldségfélék közül legjellemzőbb a bab, lencse, vöröshagyma, póréhagyma, fokhagyma volt. Számos fűszer- és gyógynövény is ismert volt Jézus korában: izsóp, aloé, mustár, kapor, menta, koriander, kömény, mirha, üröm, sáfrány.

* * *

Az óra célja

A diákok ismerkedjenek meg Jézus korának néhány jellegzetességével.

Kulcsfogalmak

mesterség, ruházat, étkezés

Az óra menete

10 perc *Beszélgetés*

Lapozzunk vissza a betlehemi szálláskeresés oldalaihoz. Nézzük meg a térképet! Ismételjük át, milyen tájakat látunk!

Beszéljük meg a következő kérdéseket:

- Hol látunk zöldebb, növényekben gazdagabb vidéket?
- Látunk-e kopárabb, bozótos területet?
- Hol találunk magasabb hegyeket? Melyik város épült hegyre?
- Hova kellett „*fel*menni”? (A Biblia gyakran írja, hogy Jeruzsálemben *fel*mentek az emberek. A legtöbb gyerek már megérti, ha elmagyarázzuk, hogy a térképen alul van ugyan Jeruzsálem, de ez azért van így, mert délebbre fekszik, valójában pedig magasabban van, mert hegyre épült. Ezt mutatja a felfelé kanyargó út is.)

Nézzük meg a lakóházat, ahol Mária és József szállást kaptak. Ismételjük át a korabeli egyszerű emberek lakóházainak jellemzőit:

- A ház egy helyiségből állt.
- Az állatok vagy bent laktak az emberekkel, vagy a ház oldalához volt építve egy karám. Ha bent voltak, akkor egy padlószintnyi különbség választotta el az emberek és az állatok szállását.
- Miben különbözik ez egy mai, egyszerű falusi háztól? (Elmondhatjuk, hogy nem volt az ablakon üveg, nem volt annyira hő- és légszigetelt a ház, mint egy mai, nem volt világítás, vezetékes víz, telefon, szennyvízcsatorna, nem volt mindenkinek külön szobája, nem volt fürdőszoba, külön konyha stb.)
- Zsúfoltan éltek, de nekik ez így volt természetes.

10 perc *Feladat*

- A Jézus korában leggyakoribb élelmiszereket a képek mutatják be. Mit látunk a képeken? (Füge, kenyér [búza, árpa vagy tönköly], szőlő, hal [pikkelyes és uszonyos], gabonaféle [búza vagy árpa], víz.)
- Mi az, ami a mi étrendünkben gyakori, de itt nincs jelen? (Hús: nem volt tiltva, de csak ritkán, ünnepi alkalmakkor fogyasztották.)
- Egyéb fontos gyümölcsök és zöldségek is voltak, soroljuk fel ezeket. (Lásd fentebb.)
- Nézzük meg jól a képeket (egy percig), miből mennyi van rajzolva, majd takarjuk le az oldal felső felét, és emlékezet alapján rajzoljuk be az oldal alsó felére a hiányzó élelmiszereket. Mindenből próbáljunk meg pontosan annyit rajzolni, amennyi a fenti képen volt. (Könnyített feladat lehet: csak egyenként takarjuk le a képeket, vagy letakarás nélkül másoljuk le a rajzokat.)

Ha a tanárnak lehetősége van rá, behozhat órára egy-egy ilyen élelmiszert: egy olajbogyót, fűgét, árpa- vagy búzakalászt stb.

10 perc *Feladat*

- Nézzük meg a képen a mesterségeket.
- Milyen mesterségek voltak gyakoriak a férfiak számára Jézus korában? (Fazekas, földműves, ács, kovács-fémműves-ötvös, kőfaragó-építőmunkás, pásztor.)
- Milyen munkát végeztek a nők? (Sütés-főzés, szövés-fonás, ruha festése és varrása.)
- Színezzük ki azt, ami Jézus apjának, Józsefnek volt a mestersége! (ács)
- Színezzük ki azokat a munkákat is, amit Jézus anyja, Mária végezhetett! (mindegyik női munkát)

10 perc *Feladat*

- Milyen ruházatot hordtak az emberek Jézus korában? (Ágyékkötő, alsóruha, felsőruha, saru.)
- Egészítsük ki a rajzokat!
- A férfi és a női ruházat között csak annyi volt a különbség, hogy a nők ruhája finomabb anyagból készült, élénkebb és tarkább színekben. Az alsóruha egészen a földig leért, és az ujja is hosszú volt, hogy fedje az egész testet.

5 perc *Ének*

Áldjuk Teremtőnk (EÉ 253)

Kincsesládánkba tehetünk egy búzaszemet vagy rajzot egy búzakaralásról.

31. Jézus kora

tkk-M

Az óra célja

A Jézus koráról tanultak elmélyítése.

Kulcsfogalmak

Jézus környezete

Az óra menete

Lehetőségek a játékra:

- Használjuk a „Jézus korabeli világ” című lecke foglalkozásokat bemutató kártyáit. Az „Amerikából jöttem” nevű játék mintájára játszhatunk „Názáretből jöttem”-et. Egy önként jelentkező húzzon egy kártyát, majd mutassa be a képen látható foglalkozást. Mivel a gyerekek még ismerkednek az ábécével, a „mesterségem címere” ne betű legyen, hanem a játékos nevezze meg azt az eszközt, amit kihúzott. (Pl. mesterségem címere a fonal.) A kor sajátosságai miatt nem mindegyik tevékenység köthető „szakmához”. A nők például nem mesterségként, hanem a házimunka keretén belül végezték tevékenységeiket. Így hát elég, ha kitalálják, hogy a bemutatott személy szó. Egyúttal idézzük föl minden egyes kitalált tevékenység után, amit arról megismertünk. Például mi mindent készítettek a megszótt anyagból, hogyan öltözködtek, milyen eszközt használtak, stb.
- Ugyanezeket a kártyákat két példányban kinyomtatva memóriajátékként is használhatjuk.
- Hozhatunk képen vagy valóságban ételféleségeket. Válogassanak, mi az, amit Jézus is fogyaszthatott.
- Ha van egy műhely vagy konyha a közelben, ki is próbálhatunk egy tevékenységet (kenyérsütés, korongozás). De műhely nélkül az osztályteremben is lehet agyagból kis edényeket formálni.
- Kis szőttest is készíthetünk (kis létszámú csoporttal, csak elszánt barkácsoló kedvűeknek): erős kartonból vágjunk ki kb. A6-os méretű téglalapot. A hosszanti oldallal párhuzamosan végezzük el a fonal „fölvetését”. Ezután egy kis méretű egyenes vonalzóból vagy nagyon erős kartonból készített vetélő segítségével próbálják ki a gyerekek a szövést.

32. A 12 éves Jézus a templomban (Lk 2,41–52)

TK, TK-matrica, tkk-F

A zarándoklat

A Jézus korabeli kegyes zsidónak évente háromszor kellett felkeresnie a jeruzsálemi templomot. A távolból érkezőnek évi egy zarándoklatot kellett teljesítenie. Erre a célra általában a húsvétot (páskaünnepet) választották. Az ünnep egy hétig tartott, a messziről jött zarándokoknak az első két napot kellett a városban tölteniük. Lukács nem bocsátkozik részletekbe: Jézus és családja akkor indul haza, amikor „elteltek az ünnepnapok” (43. vers).

A gyermek Jézus

A törvény a templomlátogatást eredetileg férfiak számára írja elő, de Jézus korában már az asszonyok is velük tartottak. Sőt a Misna szerint amikor egy gyermek már járni tud, ő is csatlakozik a családhoz. Nincs tehát arra bizonyíték, hogy Jézusnak – a bemutatást (2,21–40) leszámítva – ez lett volna az első ilyen útja. A bar micva megünnepléséről pedig ekkor még nem beszélhetünk. Sőt nem is Jézus „felnöttségét” kell a történetben látnunk, inkább a gyermek voltát, mert a történet egyik mondani-
valója épp arra mutat rá, hogy Jézusnak már gyermekkorában birtokában volt egy sajátos bölcsesség.

A gyermekkor történetei

Jézus születéstörténetét Máté és Lukács beszéli el. Máté József szemszögéből mutatja az eseményeket, Lukács pedig Máriából. Gyermekkori történetet azonban egyedül Lukács őriz. Kapcsolódik ezzel olyan irodalmi példákhoz, amelyek nagy embereket, hősöket mutatnak be oly módon, hogy rávilágítanak: már gyermekkorukban is kitűntek különleges adottságaikkal. Ebből a szempontból fontos a tizenkét éves kor. Josephust érdemes felidézni, aki azt mondja Sámuelről, hogy tizenkét éves korában kezdett prófétálni. Lukács ezzel a történettel zárja le evangéliumának bevezető szakaszát, és tér át a következő fejezetben Jézus messiási fellépésére.

Narratívába ágyazott teológia

Lukácsra jellemző, hogy történetbe ágyazza a teológiai mondanivalót. Amikor a szülők észreveszik, hogy Jézus nincs a hazafelé tartó úti társaságban, visszafordulnak Jeruzsálembe. Nem akárhol bukkannak rá, hanem a templomban találják meg, mert ott van a helye, oda tartozik. Atyja közelében kell lennie, az ő dolgaival kell foglalkoznia. Figyelemre méltó szójáték formájában derül ez ki: Mária a földi apára, Józsefekre gondol, Jézus a mennyei Atyáról, Istenről beszél (48b és 49b).

A másik szójáték: nem vészett el, nem keveredett el, nem kell őt keresni, sőt igazán a „helyén” van.

A történetnek ez a sajátos kapcsolat, Jézus fiúsága az igazi mondanivalója, és csak mintegy mellékesen kapunk hírt arról, hogy a templomban – valószínűleg Salamon csarnokában, amely a tanítás helyszíne volt (vö. 3,15; 5,12.21.25) – ámulnak a tudósok a gyermek bölcsességén, értelmén és feleletein. A híradás nem úgy szól, hogy Jézus a tanítvány szerepében, a mesterek lábánál ült, hanem a tudósok között, akik mintegy befogadták őt saját köreikbe.

Sajátos krisztológiai ablakot nyit ki a történet, betekintést ad egy pillanatra Jézusnak Atyájához

fűződő különleges kapcsolatába: már gyermekkorában ismeri, érti Isten akaratát, sőt az övé egyezik azzal; ugyanakkor betekintést enged az inkarnáció mélységébe is: nemcsak a szenvedő és keresztre feszített Jézus valóságos ember, hanem a növekedésben, fejlődésben lévő fiú is.

Apa és Atya

A szülők aggodalma a háromnapi keresés után éles ellentétben áll azzal, ahogyan Jézust teljesen más dolgok foglalják le. Meglepő, hogy az anya az, aki számon kéri a fiát. De Mária a kérdésében egyértelművé teszi, hogy mindkét szülő nevében beszél, irodalmi szinten pedig csak ily módon oldható meg, hogy az apa és az Atya közötti különbség egy elgondolkodtató szójátékban is kiütközzön.

Jézus válaszában semmilyen vádaskodás vagy szemrehányás nincs, sokkal inkább az őszinte meglepődés érezhető szavain. Az 51. vers is alátámasztja, hogy Jézus nem állítja szembe egymással az Istenhez és az emberi családhoz való tartozását. Mégis egyértelműen kifejeződik, hogy az Istennel való kapcsolat minden felett, még a családi kötődések felett is áll. Ám ez nem egy etikai-erkölcsi megállapítás, hanem olyan tény, amely a krisztológiai dimenzió alapján válik érthetővé. Jézus szülei épp ezért teszik fel számonkérően a kérdésüket, mert ők még nem látják Jézus valódi, krisztológiai identitását. Jézus a történet elbeszélése szerint nem volt engedetlen egyik irányban betöltött fiúságával szemben sem. A felnőttlét küszöbére érkező fiú viszont ebben a leírásban megmutat valamit abból a bonyolult kapcsolatból, ami őt Istenhez fűzi.

Visszatérés a hétköznapiakba

A történet végén becsukódik a „krisztológiai ablak”, Jézus szüleivel visszatér a normális életbe. A szülők nem értik beszédét és viselkedését (49. vers); ő engedelmeskedik nekik, gyermekhez méltóan viselkedik. Mária pedig most már másodszor teszi ugyanazt: szívében forgatja az értelemmel föl nem fogható szavakat és eseményeket (vö. 2,19).

Hasonló ismétlődést látunk Jézusnál: növekszik σοφία-ban és χάρις-ban (bölcességben és kedvességben); ez utóbbi kapcsolati fogalom, Istenre és emberekre vonatkozik. Egy szóval egészül ki 2,40 tartalma: az életkori, testméretben való fejlődéssel.

* * *

Az óra célja

Isten mint Atya fogalmával való ismerkedés, valamint az Atyának és az e világi szülőknek való engedelmesség.

Kulcsfogalmak

Atya, engedelmesség

Az óra menete

5 perc *Ismétlés*

Az ünnep fogalma

5 perc *Tanítás*

Jézus a szüleivel egy nagy vallási ünnepre ment (zarándokolt) Jeruzsálembe. (Megnézhetjük megint a szálláskeresés leckéjének térképét, s végignézhetjük, milyen hosszú utat tettek meg Jeruzsálemig.)

Hangsúlyok (közben kérdezhetjük a gyerekeket)

- Egy hétig tartó ünnep, páskaünnep (húsvét) idején, több napig mentek. (Szoktatok-e hosszabb utakra gyalog menni? Voltatok-e már többnapos gyalogtúrán? Fárasztó/érdemes/hangulatos volt az út?)
- A nagycsalád együtt ment, a családtagok akár egymástól távolabb meneteltek órákon át. (Kikkel szoktatok kirándulni? Milyen az, amikor sokan – nagycsalád, barátokkal – együtt kirándultok?)
- Jézus 12 éves volt. (Hanyadikos lenne most? Mit tud egy 12 éves gyerek általában?)

10 perc *Tanítás (történet elbeszélése)*

Hangsúlyok:

- A templomban részt vettek az ünnepen, majd elindultak hazafelé.
- Szülei azt hitték, a nagycsalád többi tagjával jön (nem hagyták le, hanem akkoriban ez volt a szokás), s egy napi járőföldre már elmentek, amikor elkezdték őt keresni.
- Szülei három napig „kétségbeesetten” keresték.
- Végül a templomban találták meg.
- Jézus a tanítómesterek között ült, mindenki, aki hallotta, csodálkozott értelmén és feleletein.
- Szülők aggódó kérdése, Jézus egyértelmű válasza. (Szójáték: apád – Atyám, elveszett – helyén van.)
- Jézus nem azért maradt a templomban, mert nem akart engedelmeskedni a szüleinek, hanem mert az Atyával való közvetlen kapcsolatából adódik számára egyértelműen, hogy az ő helye a templomban van.
- A gyermek feladata azonban az, hogy hazamenjen a szüleivel, s ennek engedelmeskedik is.

10 perc *Feladat*

- Rakjuk sorba a történet képeit. (Helyes sorrend: 3, 6, 1, 5, 4, 2 – balról jobbra és fentről lefelé haladva.)
- A képeket végignézve még egyszer átbeszélhetjük a hangsúlyokat (a szülői kérdésnél az Atyára mutat, Jézus a szüleinek engedelmeskedve hazamegy velük, Mária a szívében őrizte Jézus szavait, stb.)

10 perc *Feladat és tanári magyarázat*

- A családfán keressük meg Jézust, írjuk alá (vagy a matricák közül ragasszuk ide) a nevét. Keressük meg a szüleit is, írjuk le a nevüket, s azt is melléjük írhatjuk (vagy a matricák közül ragaszthatjuk), hogy „apa”, „anya”.
- A különbség (amellett, hogy Jézus egyszerre valóságos ember és valóságos Isten) emberi mivolta tekintetében abban áll az emberekhez képest, hogy Jézus már gyermekkorában tudatában van az Atyjához fűződő különleges kapcsolatának (érti Isten akaratát, sőt az övé egyezik azzal), annak, hogy az egész élete az Atyától kap értelmet s tőle függ. A kép tetején a fehér részre írjuk fel, hogy ATYA.
- A családfán nézzük meg, hogy végső soron mindenki az Atyától függ, tőle származik, ő adja mindenki életét. Nemcsak azért, mert a felmenők felmenői tőle kapták az életüket, hanem azért is, mert egyenként is tőle kapjuk az életünket. Ha szeretnénk, néhány (tetszőlegesen választott) embernél húzzuk meg a közvetlen vonalakat az Atyához úgy, amint Jézus esetében is látjuk.
- A családfán játszhatunk rokonkeresős játékot (pl. keressük meg Jézus unokatestvéreit, Jézus nagymamájának testvérét stb.). A játék célja, hogy meglássuk, hogy Jézusnak ugyanolyan hús-vér rokoni kapcsolatai voltak, mint minden embernek. (Arról is beszélhetünk, hogy Jézusnak később testvérei is születtek.) Jézus valóságos ember, valóságos fiatal fiú, valós rokoni kapcsolatokkal.

5 perc *Ének*

A mennyei Atya (EÉ 555) vagy *Boldog, aki hallgatja* (EÉ 294)

A kincsesládához kártyára lerajzolhatják a saját családjukat.

33. Ünnepnep – vasárnap

„Szenteld meg az ünnepnapot” (5Móz 5,12; Mk 2,27–28)

Az ünnep

Az ünnepek életünk idejének, de mindennapjainknak is sarokpontjai. Tagolják az időt, és megfogalmazzák a létünk alapjairól szóló legfontosabb gondolatokat már a civilizáció kezdetétől. Szoros kapcsolatban állnak az égitestekkel, a természet körforgásával, a pásztor- és földműves élettel és a transzcendens valósággal. Az évszakok ritmusa szorosan összefonódik az Ószövetség világában is Isten cselekvésének eseményeivel: tavasszal a húsvét, nyáron a pünkösd, az aratás és a törvényadás ünnepe, ősszel pedig a szüret és a sátoros ünnep régi zsidó hagyomány. Az ünnepekben a múlt, a jelen és a jövő is összekapcsolódik. Hálaadás a múltért, abban Isten gondviseléséért, előretekintés az ígéretek alapján a jövőre, s a mindenkori jelenre nézve a helyes ünneplés követelménye fogalmazódik meg. A keresztény ünnepek az egyházi év rendje szerint követik egymást Jézus megváltó művének eseményei alapján, amelyek nem csupán új tartalmat adnak a régi ünnepeknek, hanem jelzik, hogy az üdvösség története Jézussal új szakaszba lépett.

A pihenés napja

A teremtés hetedik napja az, amelyen Isten megpihent alkotó munkája után. A *sabbat* = 'valamivel felhagyni, abba hagyni' szóra vezethető vissza. A törvények a legszigorúbban előírják a munkától való tartózkodást. A próféták tanúsága szerint a szombati nyugalom megtartása feltétele az eszkatologikus ígéretek teljesülésének (Jer 17,19–27). Luther a *Nagy káté*-ban azt mondja, önmagában a pihenésre vonatkozó parancs nem vonatkozik a keresztényekre, mert „...ugyanolyan külső dolog az, mint az Ótestamentum más rendelkezései is, amelyek bizonyos szokásokhoz, személyekhez, időhöz és helyhez vannak kötve. Krisztus pedig mindezt már szabad tetszésünkre bízta.” Vagyis a szombati nyugalom megtartása nyilvánvalóan nem jelenthet formális tétlenséget, hanem az adott társadalmi, kulturális közegben figyelmeztet arra, hogy az emberhez méltó életnek része a nyugalom, a pihenés megtartása. Ez ma is szemléletformáló erő a fogyasztói társadalom túlhajtott világában.

Megszentelt nap

Kivonhatjuk tehát magunkat az ünnepnep megszentelésére vonatkozó parancsolat alól? A Jézust kérdező írástudók is a parancsolatok tekintélyét firtatják. Jézus válasza Mk 12,29–31 szerint a parancsolatok összefoglalása a két nagy parancsolatban. Ennek alapja a Tízparancsolat, ami nem valamiféle abszurd diktátum, hanem az embert szolgáló parancsolat. Mk 2,27–28 is ezt támasztja alá: „*A szombat lett az emberért, nem az ember a szombatért; tehát az Emberfia ura a szombatnak is.*” Luther értelmezése is ebben az értelemben folytatódik. A könyörületes Isten tudja, hogy a fárasztó fizikai munkát végző embereknek pihenésre van szükségük. Ám a megszentelés a munkaszünettel önmagában véve még nem történik meg. Ez a hívők összegyülekezésének és az Isten igéjével való foglalkozásnak a napja. „Amikor tehát Isten igéjével foglalkozunk, azt prédikáljuk, hallgatjuk, olvassuk vagy róla elmélkedünk, akkor ez megszenteli személyünket, napunkat és cselekvésünket.” (Luther: *Nagy káté*)

* * *

Az óra célja

Irányítsuk a gyerekek figyelmét a vasárnap ünnep voltára: arra, hogy ez a Jézussal való közösség megélé- sének kiemelt napja. Ne a konzumentársadalom elítélésén legyen a hangsúly, hanem ébresszük fel az ünnep tartalmas eltöltése iránti igényt. Biztathatunk a templomlátogatásra is, de ne feledkezzünk meg arról, hogy ennyi idős gyerekeknek ez még nem a saját döntésén múlik. Ne keverjük őket a családdal való konfliktusba!

Kulcsfogalmak

ünnepnap, vasárnap

Az óra menete

15 perc *Beszélgetés*

- Mondják el a gyerekek, milyen „védett” idők vannak az ő életükben. (Védett tanulási idő, lefekvés ideje, ébresztő, ebédidő, óvodában az ebéd utáni alvás ideje is ilyen volt.)
- Milyen szabályok kötődnek ezekhez? Mi zavarhatja meg ezeket? Miért vigyázunk rájuk?
- Van-e olyan, amit szívesen bevezetnének? (Játékidő – még szükséges is lenne, de a tapasztalat sajnos az, hogy már egész kis korban háttérbe szorul; lehetnek vicces ötletek is: pl. csokievő idő.) Vagy éppen van-e, amit a meglevők helyett elhagynának?
- Van olyan, hogy egy egész nap ilyen „védett idő”? Miért jó az, amikor a család elhatározza: ma együtt leszünk, kirándulunk, játszunk vagy beszélgetünk?
- Beszélgessünk arról, hogyan telik egy vasárnap! Vannak-e visszatérő szokások, amelyeket a család igyekszik megtartani? Mi az, ami ilyenkor másképp van, mint hétköznap? Ki szokott a családjával vasárnap templomba menni? Mi történik ott? Ki az, aki a családból leginkább kezdeményezi, hogy templomba menjünk? Vagy már így természetes? Van-e olyan, ahol valamelyik családtagnak dolgoznia kell időnként vasárnap is? (Orvosi ügyelet, buszvezető stb.) Semmi esetre se marasztaljuk el azt, aki arról beszél, hogy az ő családja nem szokott templomba menni!

10 perc *Tanítás*

Mondjuk el, hogy Isten nemcsak az otthonunkról, a szükséges enni-innivalóról gondoskodik, hanem az életünk jó rendjéről is. Tudja, mik azok a szabályok, amelyek megtartásával boldog, békés életet élhetünk. Ezek közé tartozik, hogy adott védett időt is az életünkbe. Olyan napot, amikor szeretné, hogy vele is együtt legyünk. Az ilyen nap ünnep. Általában ez a vasárnap. Olyankor nemcsak négy szemközt találkozunk Istennel, hanem mindazokkal együtt, akik még a környezetünkben szeretik őt. Isten nagy családja is együtt van ilyenkor. (Vannak persze, akiket munkájuk, betegségük időnként megakadályoz ebben, de gondolatban velünk vannak.) Isten minket is arra kér, hogy tartsuk fontosnak a vele való rendszeres találkozást. Ezt így mondja a Biblia: „*Szenteld meg az ünnepnapot!*”

15 perc *Játék*

Játsszuk el: Hogyan zajlik a vasárnapi fölkelés? Milyen a vasárnapi ebéd? Játsszunk el valamilyen szokásos vasárnapi programot. Hogyan készülünk a templomba?

5 perc *Ének*

Vasárnap van, szól a harang (EÉ 535)

Kincsesládhoz: A harangra emlékeztethet a csengettyű, amelyet boltban vásárolhatunk olcsón, vagy házilag készíthetjük. Ha van idő, az órán is elkészíthetjük: kis méretű, lefelé fordított virágcserepbe az alján levő lyukon keresztül fonalat lógatunk, amelynek végére egy fagolyót kötünk. Temperával vagy szalvétatechnikával ki is díszíthetjük a cserepet.

34. Engem tanít Jézus (Lk 10,38–42)

TK, tkk-F

Egy baráti ház

Lukács nem nevezi meg a helyszínt, ahol a történet játszódik, csupán annyit említ, hogy a ház Mártáé volt. Betánia nevét János híradásából ismerjük. A két beszámoló közötti azonosság teljesen egyértelmű. A két nővér karaktere, viselkedése is hasonlóságot mutat Lukács, illetve János elbeszéléseiben. Márta a tevékeny, aki azonnal a helyzet magaslatán áll, kézben tartja a dolgokat, tudja az illetet, a társadalmi és egyúttal vallási elvárásokat. Lázár halálakor Jézus elé siet, a leprás Simon házában is ő szolgál fel. Mária a befelé forduló, meditatív alkat, aki bensőleg éli meg és dolgozza fel ugyanezeket az eseményeket: Jézus látogatását, illetve testvére halálát. Márta sajátja a produktivitás, Máriáé a receptivitás. Ugyanakkor helytelen lenne a földiekre, illetve a mennyeiekre orientálódott két személyiségtípust látni bennük.

Vendégszeretet

A Talmud előírásai szerint a vendégszeretet nem csupán illem dolga, hanem egyike a legfőbb vallási erényeknek. A hat fő erény közé sorolják, amelyek a földi és a túlvilági boldogságot biztosítják. A tudósok megvendéglése egyenlő volt a templomi áldozással. A vendégszeretet háttérben Mózes törvénye áll: „*Olyan legyen a köztetek tartózkodó jövevény, mint a közületek való bennszülött! Szeressétek, mint magatokat, mert jövevények voltatok Egyiptomban. Én, az Úr vagyok a ti Istenetek.*” (3Móz 19,34)

Jézus nem utasítja el a vendégszeretet parancsát, hanem új tartalommal tölti meg azt, tanításában is áthelyezi annak hangsúlyait. Erre tanít a viszonzás nélküli vendéglátásról szóló szavaival (Lk 14,12–14), illetve az utolsó ítéletről mondott példázatában: „*éheztem, és ennem adtatok...*” (Mt 25,31–46)

Márta aggodalma

Márta maximálisan meg akar felelni a fenti elvárásoknak. Különösen is motivált ebben most, amikor nem mindennapi vendéget fogadhat Jézus személyében. Igyekezetét azonban Jézus ugyanazzal a μεριμνάω szóval illeti, amit az Isten gondviseléséről szóló példázatban is használ: „*ne aggódjatok életetekért*” (Lk 12,22). Jézus kritikája Márta aggodalmát illeti, valamint azt a nyugtalankodást, amit a θορυβάζω szóval fejez ki. Ez zajjal járó, zavaró tevékenységet jelent. Márta szervíroz, felszolgál. Különös szójáték rejlik a megszólításokban. Márta így fordul Jézushoz: „*Uram, nem törödsz azzal, hogy...?*” Jézus válasza Márta kétszeres megszólításával kezdődik: „*Márta, Márta...*” Márta neve úrnőt jelent. Gottfried Voigt felveti a kérdést: ki az úr a házban? Vagyis Márta, aki a ház tulajdonosa, úrnője, felismeri-e, hogy annak van itt az ideje, amikor át kell adnia Jézusnak az uralmat nemcsak a házán, hanem egész életén?

A jó rész

Mit választott Mária? Megtalálta azt a helyet, amelyet Jézus jelenlétében el kell foglalnia. A Mester lábához ült, ahogy a tanítványok szoktak. Pál is így emlékezik vissza: „*Gamáliél lábainál kaptam nevelést.*” (ApCsel 22,3b) Az a kevés, amire szükség van, nem aszkézist jelent vagy puritánságot, hanem azt, amit az evangéliumok másutt így fejeznek ki: „*több az élet a tápláléknál és a test a ruházatnál*”

(Lk 12,23), valamint: „Az én eledelem az, hogy teljesítsem annak akaratát, aki elküldött engem.” (Jn 4,34) De már a zsoltárokból is megszólal ez a felismerés: „Uram, te vagy osztályrészem és poharam” (Zsolt 16,5), „szívemnek kősziklája és örökségem te maradsz, Istenem, örökké!” (Zsolt 73,26)

A példázat nem hasonlítja össze, hogy egyik jó rész lenne, a másik pedig még jobb. Mária választotta a jó részt, ami Jézus igéjének hallgatását jelenti. Erre az egyre van szükség, ezért ez a jó rész. Ez az a bizonyos rész, amely nem vétetik el tőle, vagyis örök érvényű.

* * *

Az óra célja

Jézus ajándékozó szeretetének megismertetése.

Kulcsfogalmak

közösségben Jézussal

Az óra menete

- 5 perc *Beszélgetés, megjelenítés*
Hogyan várunk vendéget? Takarítunk, sütünk-főzünk, játékkal, meglepetéssel készülünk. Játsszák el a gyerekek a készülődést! Tanulságos már annak a megbeszélése is, hogy ki legyen a vendég. Kit fogadnak szívesen és miért?
- 10 perc *Tanítás*
- Bibliai történet: Jézusnak is voltak barátai, akiknek a házában többször is megfordult. Az egyik ilyen baráti testvérpárt Máriának és Mártának hívták.
 - Egyszer, amikor Jézus tanítványaival hozzájuk érkezett, Márta nagy sürgés-forgásba kezdett. Minden jóval megkínálta, amivel akkor a vendéget fogadni szokták.
- Feladat*
- Visszaulva a korábbi kortörténeti órára, a megbeszélés közben rajzolják a gyerekek az asztalra, mi mindent készíthetett Márta Jézusnak.
- 10 perc *Tanítás*
- Mit tett ezalatt Mária?
- Feladat*
- Játsszuk el ezt a történetet is. Először beszéljük meg, ki szeretne Mária lenni, és ki Márta. Miért? (Így elkerülhetjük azt, hogy ítélőszék álljon fel a testvérek ügyében. Sokkal inkább az derülhet ki, hogy a maga szempontjából mindkét asszony helyzete érthető. Ki melyikkel tud azonosulni?) Jézust jelenítse meg a hitoktató egy bábfigurával.
 - Hogyan folytatnátok a történetet? (Ne menjen túl messzire a fantázia, mondjuk el a bábfigura segítségével, mi történt valójában.)

10 perc

Feladat

- Jézus válaszában megértésében segítsenek a tankönyv humoros képei. Ezek szemmel látható az ellentmondás.

Beszélgetés

- Mi a furcsa rajtuk? Miért lehetetlen ez a valóságban? Néha előfordul, hogy egy kis mókázás kedvéért szerepet cserélünk, de nagyon elhagyatottak lennénk, ha ez mindig így maradna, hiszen rászorulunk a felnőttek, a szakemberek gondoskodására.
- Nekünk is vannak feladataink, amelyekben másokról gondoskodunk. Jézussal azonban nem lehet szerepet cserélni. Szükségünk van rá, hogy tanítson, gyógyítson, bátorítson, szavával erőt adjon, szeretetével megajándékozzon minket. Életünket, egészségünket köszönhetjük szüleink gondoskodásának, szellemi fejlődésünket a bennünket tanító felnőtteknek. Ezeket nem nélkülözhetjük, ha nem *kapnánk* őket, mi sem tudnánk továbbadni vagy viszonzni. Nem cserélhető fel a sorrend.
- Jézus gondoskodására, tanító, gyógyító szeretetére, igéjének táplálékára gyerekek, felnőttek minden életszakaszban szüksége van. Ahogy meglátogatta Máriát és Mártát, úgy lép be mindig újra a mi életünkbe is. Ilyenkor le kell ülnünk, hogy figyeljünk rá, és el tudjuk fogadni az ajándékait.

5 perc

Feladat

Rejtvény: Én vagyok az élet kenyere

5 perc

Ének

Olyan örömet, mint a forrás (EÉ 571)

A kincsesládába tehetünk egy konyhai fakanalat, amelynek fejére ráírhatjuk: „Boldog, aki hallgatja Isten igéjét”

35. Kincset kaptam (Lk 19,1–10)

TK, tkk-F

Jerikó

A világ legrégebbi városa a Jordán völgyében. Jelentős vízelőhely közelében épült, ami a környéket oázissá változtatta. Ezért a pálmák városának is nevezték. (Nevének szó szerinti jelentése a hold városa: *Jareah* – hold.) Itt terem a balzsam, aminek jelentős exportja volt. A közeli Holt-tenger pedig a só lelőhelyét jelentette. A város hamar meggazdagodott, ezért is vették már olyan korán fallal körül. Izrael történelmének is fontos pontja, hiszen a honfoglalás eseménye is ide kötődik. Itt valóban létezett a tejjel és mézzel folyó Kánaán. Az újszövetségi korban fontos székhely és határváros volt vámmal. (A vámszedők feladatáról, helyzetéről már Lévi története kapcsán szó esett a 4. leckében.)

A szikomorfa gyakori volt ezen a területen, az eperfafélék családjába, a fügék nemzetségébe tartozik. Egész éven át hozza virágait és nemes termését.

Zákeus

A történet Lukács külön anyaga. Nyilvánvaló párhuzamot mutat Márknak Lévi elhívásáról szóló elbeszélésével, ám mégis sok egyedi vonása van, amiért Zákeus személy szerint is közel kerülhet hozzánk, és különösképpen a gyerekekhez. Rejtőzködése a fán, majd ahogy enged Jézus szeretetének, és teljesen átadja egész egzisztenciáját: ezt jelenti Isten gyermekeivé válnunk. Ennyire sokat jelent Jézus tanítványává válni. Ennyire átforgalmazza az életet, a gondolkodást, az értékrendet, az egész személyiséget. A lelkiismeret-furdalás miatti elrejtőzés helyett a Jézusban megtalált valódi elrejtettség tesz bennünket az Úr gyermekeivé. Márk konklúziója helyett – „*nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek*” – Lukács rá oly jellemzően az elveszett megtalálása feletti örömmel ad hangot.

Zákeus fővámszedő volt. Ez a helyzet erkölcsi és vallási értelemben egyaránt minősítette őt. Nevének jelentése: igaz. Ennek ellenére Zákeus csaló, a pogány elnyomó hatalommal kollaboráló ember volt. Az evangélista hangsúlyozza alacsony termetét. Elképzeltük, hogy az a típus volt, aki kis termetét az erő, a hatalom vagy történetesen az anyagi fölény fitogtatásával igyekszik kompenzálni. Jézushoz jutását nem csupán fizikai adottságai nehezítették, hanem a vele szemben táplált ellenszenv, ami miatt nem remélhette, hogy előreengedik őt az emberek. Szintén csak elképzelnünk tudjuk, hogy belső lelki gátlások és küzdelmek is visszatartották attól, hogy nyíltan Jézus elé álljon.

Ókeresztény hagyomány szerint Zákeus később Cézárea püspöke lett. Gottfried Voigt megállapítja: amennyiben ez csupán legenda, Zákeusnak akkor is jelentős szerepet kellett betöltenie a keresztény közösség életében, ha ilyen pontossággal megőrizték a nevét és minden részletét annak, ahogyan Jézus követőinek a sorába lépett.

A megtalált ember

Zákeus elveszettségét mutatja, hogy minden ráruházott és még azon felül is kapzsi módon megszerzett hatalma ellenére sem volt valódi tekintélye. A keleti ember szemében méltóságon aluli módon került Jézus közelébe: előrefutott, fára mászott.

Jézus jelenléte, megszólító szava azonban minden külső körülményt felülír. Nem szégyellt lejönni a fáról, és megállni előtte. A Jézussal való beszélgetés nyílttá és őszintévé teszi. Jézus szeretete lebont minden eddig felépített válaszfalat, s engedi őt egészen bűnös szíve mélyére látni. Zákeus pedig öröm-

mel szabadul meg életének minden eddigi terhétől. Jézus előtt nem egy porig alázott, megsemmisült ember áll, hanem egy megtisztult, Jézus szeretetébe fogadott, újjászületett ember.

Zákeus nyíltságát mutatja a 8. vers: „előállt”. A példázatbeli vámszedővel szemben, akiről Lk 18,13-ban ezt olvassuk: „*A vámszedő pedig távol állva, még szemét sem akarta az égre emelni*”, Zákeus a kegyelmet nyert ember felszabadultságával áll Jézus elé. Elhatározása a mi gondolkodásunk szerint úgy hangzik, mint egy szociális érzékenységgel megtervezett projekt. Ám Zákeus magára a mózesi törvények által kiszabott elégtételt rója ki. A törvények szerint a tolvajnak, ha önként fizette meg a kártérítést, a teljes értéket és még annak egyötödét kellett megadnia (3Móz 5,20–26). Súlyosabb esetben azonban a kár kétszeresét kellett megtérítenie (2Móz 22,3.8). Zákeus önként vállalja a négyszeres kártérítést. Hiszen megtalálta Jézusnál az egy szükséges dolgot, a vele való közösséget.

A történet kétszer is hangsúlyozza a *ma* szócskát: „Ma a te házában kell megszállnom”, és „ma lett üdvössége ennek a háznak”. Ez a „ma” Jézus jelenlétével függ össze: ahol ő van, ott megjelent az üdvösség. Ezt halljuk születésekor is: „*üdvözítő született ma nektek*” (Lk 2,11) és Názáretben való működésekor is: „*Ma teljesedett be ez az írás fületek hallatára*” (Lk 4,21).

Zákeus újra „Ábrahám fia”, vagyis Isten népe közösségének a tagja, és – most már Jézus szerint – az üdvösség várományosa.

* * *

Az óra célja

Bemutatni, hogy Jézus elfogadó szeretete új élettel ajándékoz meg. A mi válaszuk erre a teljes bizalom lehet.

Kulcsfogalmak

elfogadás

Az óra menete

15 perc *Játék*

- A teremben rejtünk el előre összehajtott cédulákat a következő feliratokkal: hazugság, harag, irigység, csalás, bántás, lopás, önzés; vagy néhányat a hasonló tartalmú szituációs kártyák közül.
- Keressék meg a gyerekek, majd olvassák föl.
- Mi a közös a szavakban? (Mind valami rosszat jelent.) Büszke lehet-e rá, aki ilyesmit tesz? Mit érez az, akinek joggal mondják: amit tettél, az bántó, csaltál a játékban, nem igaz, amit mondtál stb? (szégyen) Aki ilyet tesz, mond, így viselkedik, szeretné ezt elrejteni mások elől. Sokszor úgy viselkedik az ilyen ember, mintha mások nem vennék észre, mi történt. Pedig látható, felismerhető dolgok ezek az életünkben.

10 perc *Tanítás*

- Volt egy ember, Zákeusnak hívták.
- Fővámszedő volt. Kiknek lehet a főnöke a fővámszedő? Keressétek meg a könyvben, hol találkoztunk már vámszedővel. Emlékszik valaki a nevére? Milyen ember volt? Mivel foglalkozott?
- A mi fővámszedőnk is gazdag volt. Nem szerették az emberek. Senki sem barátkozott vele. Azt mondták, a hívők közt sincs helye az ilyen embernek.
- A várost, ahol élt, Jerikónak hívták. Egy alkalommal Jézus közeledett a városhoz. Az emberek továbbadták egymásnak érkezése hírét. Egyre többen csatlakoztak hozzá, hogy hallhassák tanítását, nagy tömeg vette körül Jézust.
- Zákeus is meghallotta, miről beszélnek az emberek. Nagyon vágyott rá, hogy ő is láthassa, hallhassa Jézust. De alacsony volt, és szégyellte is magát, ezért előreszaladt, és felmászott egy vadfügefára ott, amerre Jézus útja vezetett. Jól elbújtt az ágak között. Nemcsak maga akart elbújni, hanem egész életét is el akarta rejtetni előle. Szerintetek meglátja őt Jézus?

Feladat

Keressük meg a fán Zákeust. Hol rejtőzik?

Tanítás

- Jézust a szeretete vezette oda, ahol Zákeus rejtőzött. Rögtön tudta, hogy ott van, és megszólította: „Zákeus, szállj le hamar, mert ma a te házádban kell megszállnom!”
- Zákeus pedig sietve leszállt, és azonnal befogadta. Ő is hallgatta Jézust, ahogy tette Mária is. Mit gondoltok, miről beszélgethettek? (Elmondhatjuk, hogy ezt nem tudjuk pontosan. De biztosan megértette Zákeus, hogy ahogy eddig élt, az helytelen volt, elszomorította vele Jézust. Jézus nagyon szereti őt, és tud segíteni, hogy megváltozzon az élete.)
- Zákeus ekkor odaállt Jézus elé, és így szólt: „Uram, íme, a vagyonom felét a szegényeknek adom, és amit elvettem, négyyszeresen adom vissza.”
- Jézus azt mondta: nagy az öröme most a mennyei Atyának, mert Zákeus most már érti, hogy az ő szeretete mindennél fontosabb, és minden kincsnél többet ér.

10 perc *Feladat*

Milyen lehetett ezután Zákeus élete? A különbségkereső feladat segítségével beszéljünk meg, hogy Zákeus élete gyökeresen megváltozott. A rajzok különbségei között találjuk meg és nevezzük meg a tartalmi különbségeket is!

5 perc *Feladat*

Milyen kincseket kapott Jézustól Zákeus? Írjuk a vonalakra.

5perc *Ének*

Oly csöpp ember volt (JÉ 212)

Fénymásoljunk néhányat a szituációs kártyák közül, amelyeken a szeretet, az öröm vagy a békesség jelenik meg, s válasszunk ezek közül egyet, amit a kincsesládánkba teszünk.

36. Kelj fel és járj! (Lk 5,17–26)

TK, tkk-F

Az esemény Lukács szerint

Lukács két szóban foglalja össze Jézus messiási tevékenységét: tanított és gyógyított (17. vers). De nem volt a szokásos értelemben vett tanító és orvos. Isten εὐδοκία-ja (jó tetszése) mutatkozik meg rajta: sajátos autoritással tanít (vö. 4,32) és Isten erejével gyógyít (vö. 5,17).

Az eseményeket nem a jelen lévő farizeusok, hanem egy másik embercsoport indítja el, akikkel kapcsolatban 20a nyomatékosan használja a πίστις (hit) szót, de nem teoretikusan, hanem narratívában. A hit így elhatározást jelent, cselekvést, erőt és biztatást. Ezekben nyilvánul meg. Egyik evangélium sem közli, hogy ez a hit a bénának is sajátja lett volna, nyelvtanilag azonban bele lehet érteni a mondatba (látva hitüket).

Lukács úgy mutatja be a jelenetet, hogy a külső lépcsőn mentek föl a lapos tetőre, néhány követ odébb tettek, ezzel a tetőn lévő rés kinyílt, és leeresztették a bénát a házba, középre. A nyílás egyébként szellőzésre és a füst eltávolítására is szolgált.

A bűnbocsánat Lukács szerint

Az olvasó várja a csodát, helyette a bűnbocsánat szava szólal meg. Lukácsnál a bűnbocsánat Jézus messiási művének része. Hogy mit jelent konkrétan a bűn, azt nem írja le pontosan a szöveg. Lukács elsősorban nem morális hibákra gondol, hanem az Istennel való kapcsolat megtörésére, amelynek etikai következményei vannak. A bűnbocsánat Isten tette, de azt nem nélkülünk hajtja végre. Ezért fontos itt a hit emlegetése. Nem páli értelemben beszél Lukács erről a témáról, nála az Isten és ember közötti kapcsolat visszaállítása a lényeg. A bűnbocsánattal helyreáll a megrongálódott kapcsolat Isten és ember között. Ez személyes, élő közösséget jelent, amely az ember részéről hitet és szeretetet foglal magában. A bűnbocsánat tehát Lukács számára nem egyszerűen a kereszten realizálódik, hanem Krisztus egész életében és szavában. Fontos elem az ember elhatározása is, ami az Istenhez fűződő megújult kapcsolathoz vezet. Jézus megváltó műve nélkül lehetetlen a bűnbocsánat, ugyanakkor emberi μετάνοια (megtérés) nélkül nem tud megvalósulni.

A farizeusok hevesen reagálnak Jézus tetteire, mert szerintük Jézus istenkáromlást követ el. A blaszfémia számukra abban áll, hogy Jézus olyasmit tesz, amit a Messiástól sem vártak, neki sem tulajdonítottak a zsidók, hanem ami kizárólag Isten privilégiuma volt. A bűnbocsánat közvetítését pedig egyedül a főpap végezhetette évente egyszer, Jóm Kippúr ünnepén. Ezért is blaszfémia a zsidók számára Jézus gyógyító cselekedete, mert a bűnök megbocsátásának hirdetése által Jézus a főpap helyébe teszi magát. Jézus azonban Isten bűnbocsánatát egészen új módon közvetíti. Mit mond mindezzel Lukács? A bűnbocsánat egyedül Isten műve, de az a kérdés, hogy hogyan tapasztaljuk és milyen közvetítéssel kapjuk meg. Az őskeresztény gyülekezet – Lukács – válasza az, hogy Isten Fia által, aki a földön, itt és most a bűnbocsánat teljhatalmát birtokolja.

Első ízben használja itt Lukács az Emberfia krisztológiai címet. Hogy Jézus, az Emberfia bűnt tud megbocsátani, annak az alapja egy bizonyos teljhatalom (vö. 4,32). Az első 3 fejezetben azt mondja el az evangélium, hogy a) Jézus nem lenről, a földről, hanem fölülről, az Istentől származik; b) nem „engedélyt” kapott, hanem joga és ezzel hatalma is van a bűnbocsánatra.

Bűnbocsánat és gyógyítás

A bűn és a szenvedés kapcsolatban állnak egymással a korabeli felfogás szerint, habár Lukács nem állítja, hogy aki sokat szenved, az sok bűnt követett el (vö. Lk 13,1–5). A Jézus korabeli zsidó felfogások egyike szerint a betegség és a szenvedés annak az összetört állapotnak a jelei, amibe az Isten elleni lázadás sodorta az embert. Jézus nem kérdez a szenvedés és a bűn eredetéről, hanem kinyitja a reménység kapuját: a feltámadás mint a szenvedés végérvényes legyőzése még csak eljövendő dolog, de a megbocsátás már most is felkínált lehetőség (5,24), és ez ízelítő a teljességből. Ha a μετάνοια megtagadása a halálba vezet (13,1–5), akkor a bűnbocsánat az élet helyreállítását jelenti. Ezért mutathat rá teológiai értelemben egy gyógyítás a bűnbocsánatra.

Ismét narratívába rejtett teológiaként látjuk, hogy a megbocsátás nemcsak a múltat érinti, hanem a jelent és a jövőt is. Nem egyszerűen a múlté itt a főszerep. A gyógyítás azt mutatja, hogy a megbocsátásnak előretékintő hatása van, a keresztény életre mutat rá. A béna feláll, jár, hazamegy, dicsőíti az Istent. Ez azt bizonyítja, hogy a meggyógyított, vagyis bűnbocsánatot kapott személy mostantól fogva olyan ember, akit az Istenhez való kapcsolat határoz meg. Krisztus lehetővé teszi az új kapcsolatot Isten és ember között, a gyógyításban ebből valami láthatóvá válik, ezért a jelenlévők csodálkoznak, dicsőítik Istent, és félelem fogja el őket.

(François Bovon: *Das Evangelium Lukas*. Benzinger/Neukirchener Verlag, 1989. 247–249. o.)

* * *

Az óra célja

Megtanítani, hogy Jézus számára mindennél fontosabb az Isten és ember közti megbomlott harmónia helyreállítása. Ennek jeleként ajándékoz meg azzal, hogy segítségünkre van napi gondjaink megoldásában, terheink hordozásában, betegségeink gyógyításában.

Kulcsfogalmak

megbocsátotta bűneit

Az óra menete

10 perc *Bevezető beszélgetés vagy játék*

Mindkettő célja annak megvilágítása, hogy a betegség nem csupán fizikai fájdalommal vagy gyengeséggel jár, amit orvosolni kell, hanem meg kell küzdeni azzal az érzéssel is, hogy a fájdalommal egyedül vagyok, azt csak én érzem, nekem kell elviselni vagy legyőzni. A gyógyulásnak éppen ezért fontos része a bizalom mindazok felé, akik ebben segítenek. Fontos tudni, hogy velem vannak, támogatnak, javamat akarják, és nem hagynak magamra. Ez a mozzanat előkészítése a történet üzenetének: Jézus azért kezdi a bűnbocsánat ajándékával, mert mindenekelőtt az Istentől való elszakíttottságunk érzése – helyzete – alól akar feloldani. Ehhez kapcsolódik később a bűnbocsánatról szóló tanítás.)

Beszélgetés

- Szoktál-e félni az orvostól? Van-e, aki kiskorában félt, de most már nem? Mi okozza ezt a félelmet? Mi vagy ki segít ilyenkor? (szülő jelenléte, orvos kedvessége) Voltál-e kórházban? Ott tudott-e lenni veled valamelyik szülő? Milyen az, ha egyedül kell lenni a kórházban?

Játék

- Szerepjáték: kártyákról is kihúzhatják a szerepeket, de kis létszámú, fegyelmezett csoportnál spontán is alakulhatnak azok, vagy közösen is megoldhatják a feladatot.
- Szerepek: beteg, aki nem mer bemenni az orvoshoz (sír, ellenkezik); kedves orvos; türelmetlen orvos; türelmes anyuka; ideges anyuka; játékos apuka; szigorú apuka; többiek a váróteremben.

10 perc *Tanítás (a történet elbeszélése, közben kérdések)*

- Találkoztunk már Jézussal olyankor, amikor nagyon sok ember vette körül, mert hallani akarták tanítását. Most is így találjuk őt. Ezúttal egy házban tanított.
- Volt egy beteg ember, aki bénán feküdt az ágyán. (Mit jelent az, hogy béna?)
- Barátai hallottak Jézusról. Tudták, hogy mennyi betegen segített már. Elhatározták, hogy ők is felkeresik beteg barátjukkal.
- Megfogták az ágyát, és elcipelték addig a házig, ahol éppen Jézus tanított. Rengetegen vették körül. Sehogy sem fértek a beteggel a közelébe. Ezért felmentek a ház tetejére, megbontották a cseréptetőt, s ott engedték le ágyastól középre beteg barátjukat.
- Jézus látva hitüket így szólt: „**Ember, megbocsáttattak bűneid.**”
- Mit szólhattak ehhez a barátok? (A gyerekek valószínűleg meglepetésüknek vagy méltatlankodásuknak adnak hangot, mivel nem ezért hozták a beteget, vagy úgy érzik, egy béna ember nem is képes bűnököt elkövetni. Egyelőre hagyjuk nyitva ezt a kérdést.)
- Nem ők szólaltak meg, hanem a körülöttük álló istenhívő tudós emberek. Felháborodtak! De nem azon, hogy Jézus nem gyógyította meg a beteget, hanem azon, hogy megbocsátotta a bűneit. Hiszen ilyen csak Isten tehet egyedül! Hogy mondhat ilyen Jézus?
- Ekkor Jézus újra a bénához fordult, s így szólt: „*Kelj fel, vedd az ágyadat, és menj haza!*” Ezzel megmutatta az embereknek, hogy az ő hatalmas Istentől való. A beteg pedig dicsőítette Istent és hazament.
- Az ott állók csodálkoztak, meg is ijedtek, és ők is mind dicsőítették Istent.

15 perc *Feladat*

- Az összekötős feladatot közösen oldjuk meg, s ennek mentén beszéljük meg a történetet. Ki hogy élhette át, ami történt? Ki is választhatnak maguknak egy-egy „fejet”, s elmondhatják, mit éltek át. Vagy a történet sorrendjének megfelelően felolvassuk az egyes mondatokat, kijön valaki, kikeresi a hozzá tartozó fejet, feltesszük a táblára, majd mindenki megkeresi ugyanezt a könyvében is, és összeköti a mondattal.
- Pl.: „Tanított.” – Kire illik ez? – Jézusra. Idézzük fel a történet körülményeit (ház, tömeg, nem lehet beférni). – Kiket látott maga körül Jézus, kik voltak ott a tömegben? (Akik szerették, akik kíváncsiak voltak rá, akik vártak tőle valamit – engedjünk teret a gyerekek ötleteinek –, és az írástudók – elég, ha csak nagyon egyszerűen magyarázzuk el, hogy ők a nép tanítói voltak.)
- „Látta hitüket.” – A tömegből valakiét? – Nem, a tetőn levőkét. – Miből látta Jézus a hitüket? (Mindent elkövettek, hogy közel jussanak hozzá.) Hogy kerültek a tetőre? Miért? A betegnek is láthatta a hitét? (Ezt csak feltételezhetjük, de talán nem akarta volna, hogy ennyit vesződjenek vele, ha maga nem hiszi, hogy van ennek értelme.) – Mit mondott neki Jézus?
- „Jézus megbocsátotta bűneit.” (Itt térhetünk vissza a bűnbocsánat kérdésére. A „bűnbocsánat” szó nehéz még ekkora gyerekeknek. Nem az a cél, hogy ez bekerüljön a szótárunkba; elég, ha a tartalmával, a vele járó érzülettel megismerkednek. Kicsi gyerek számára természetes, hogy ha bajba jut, gondja van, szüleit keresi. Örömeit is megosztja velük. Isten a mennyei Atyánk. Rá tartozik életünk minden dolga, akár kicsik vagyunk, akár nagyok vagy már felnőttek. Mégsem természetes számunkra, hogy minduntalan hozzá forduljunk. Ez a bűn. Nem bízunk benne, hogy Isten az, aki legjobban ismeri életünket, és segíteni tud rajtunk. Jézus azért jött, hogy bátorítson bennünket: Isten mégis nagyon szeret minket, forduljunk hozzá bizalommal. Ez a bűnbocsánat.)
- „Zúgolódtak.” – Az írástudók, akik nem értették meg Jézusnak ezt a végtelen nagy szeretetét.
- „Csodálkoztak, megijedtek.” – Bizonyára volt, aki csak „néző” maradt, s nem értette meg, mi történt, talán megijesztette Jézusnak ez a nagy hatalma. Olyan lehetett, mint az orvostól féltő gyerek, aki még nem érti, hogy meg akarják gyógyítani.
- „Dicsőítette az Istent.” – A meggyógyult ember örömeiben, és a tömegnek legalább egy része is, mert átérték, hogy Isten nagysága tiszteletet érdemel.

10 perc *Feladat*

Barkácsolás: hordágy. Adjunk a gyerekeknek előre kivágott textil téglalapot és két hurkapálcát. Ragasztózzák be a téglalap két hosszabb oldala mentén a textil szélét, helyezték rá a hurkapálcákat, és hajtsák rá a ragasztós sávot. Ilyesféle ágyon vihették a bénát Jézus elé.

Ének

Az Úr jósága (ZÉ 16)

Kincsesládánkba tehetünk egyet az elkészített hordágyakból.

37. Ki a felebarátom? (Lk 10,25–37)

TK, TK-matrica, tkk-F

A törvénytudó kérdése – Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?

A törvénytudó, másutt írástudó, akinek a rabbi megszólítás is dukált, az az ember, aki jártas volt a Tórában, értett annak magyarázatához. Miután a prófétálás megszűnt Izraelben, ők voltak a Szentírás magyarázóí, s mint ilyenek, a nép vezetői is.

Lk 11,44–45 szerint az írástudók elhatárolták magukat a farizeusoktól. Kérdése szó szerint meg- egyezik a gazdag ifjú kérdésével. Ám míg az ifjú őszinte, egzisztenciális kérdést szegez Jézusnak, addig a törvénytudó a kísértés, a törbe csalás szándékával teszi ugyanezt. Éles hangulati váltás mutatkozik a fejezeten belüli előzményekhez képest is, holott ugyanazon a gondolati szálon, az Isten országa kérdésének mentén futnak az események és a beszélgetések.

Jézus kiküldi a hetvenkét tanítványt, hogy hirdessék: „*Elközelített az Isten országa*” (Lk 10,9). Magatartásukat, értékrendjüket is ez kell hogy meghatározza (10,11). A sikeresen végrehajtott kül- detés örömeivel visszatérő tanítványoknak személyre szabottan is hirdeti Jézus: „*nevetek fel van írva a mennyben*” (10,20). Majd Jézus örömről olvashatunk: „*Magasztallak, Atyám, menny és föld Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és az értelmesek elől, és felfedted a gyermekeknek.*” (10,21)

A Mester és tanítványai közt fennálló mély belső kapcsolat ezen megnyilvánulásait hideg szakér- telemmel töri meg a törvénytudó kérdése. „Jézus öröme ismeretlen számára, aki az üdvösség minden reménységét a törvény szigorú megtartásához kötötte. Az ő szemében komolyan gondolkodó ember számára ez akkora nehézségeket támaszt, hogy az nem okozhatott volna valódi örömet.” (Rienecker) Ebből kiindulva Jézustól csak valami – az ő szemében – eretnekségnek minősülő válaszra számít- hatott. Vagy nem veszi komolyan a törvény szigorát, vagy valami más követelményt támaszt, ami ugyancsak eltér az előírásoktól.

Jézus a rabbinista vitatkozás módjának megfelelően viszontkérdést intéz a kérdezőhöz: mi van megírva, hogyan olvasod? Vagyis hogy szólnak az erre vonatkozó részek, amiket magyarázni szoktál? A törvénytudó válaszában ugyanazt a két mózesi parancsolatot társítja egymással, amit Mt 22,35–40 és Mk 12,28–31 szerint Jézus foglal egybe, amikor ugyancsak egy törvénytudó kérdésére felel. Ott szintén a törvényhez való viszonyát firtatták: „*Melyik a nagy parancsolat a törvényben?*” A Márk sze- rintí változatban a provokáló hangvétel összhangba torkollik, mire Jézus így szól a törvénytudóhoz: „*Nem vagy messze az Isten országától.*” A nagy parancsolat első fele a zsidó hitvallás, a Sömá alaptétele, tehát a kiválasztott nép identitásának lényege (5Móz 6,5). Az emberek szeretetére vonatkozó tétel 3Móz 19,18-ra utal. Jézus válaszában nincs szó a törvény értelmezéséről, csupán annak cselekvésére szólítja fel kérdezőjét.

Egy másik kérdés – Ki a felebarátom?

A törvénytudó tovább firtatja Jézus válaszáat, talán azért, hogy mégis fogást találjon rajta. Ki a felebarát? Ennek értelmezése az idők során változott. Mózes törvénye leginkább az Izrael házához tartozókat érti alatta, de a szeretet és tolerancia parancsolatait kiterjeszti a jövevényre is, mint a vendégszeretet parancsolatát. A fogság után kétféle irányzat figyelhető meg. Az egyik leszűkíti a felebarát fogalmát kizárólag a nép tagjaira. A másik éppen kiterjeszti mindenkire, akivel Izrael népe akár csak futólag is érintkezésbe kerül. Jézus korában mindinkább csak Izrael népének tagjaira értették.

Felebaráttá lenni

„Jézus példázattal válaszol. Ez az első Lukács négy példázata közül, amelyek külön típust alkotnak, és amelyeket példatörténeteknek szoktunk nevezni (12,16–21; 16,19–31; 18,8–14). Jézus más példázatokban Isten cselekvését ábrázolja emberek történetével. Ezekben a példatörténetekben pedig emberek állnak emberek előtt közvetlenül.” (Próhle) A szövegben az egész kérdéskör végtelenül egyszerűvé válik. Sem tanítványi küldetésről, sem az Ábrahám-tól eredeztetett kiválasztásról, sem a törvény ismeretéről nincs szó. A felebarát nem jogi vagy vallási, de még csak nem is etikai kategória. Nem cselekvésre kényszerítő körülmény vagy emberi kapcsolat. Jézus nem azt kérdezi, kinek volt felebarátja a bajba jutott ember, hanem hogy neki ki volt a felebarátja. Az ember a cselekvése által válik felebaráttá. Az elénk rajzolt samaritánus ebben válik példává. Röviden így foglalhatnánk össze: tedd meg mindazt a jót, amire lehetőséged nyílik. *„Mert az ő alkotása vagyunk, akiket Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtett, amelyeket előre elkészített Isten, hogy azok szerint éljünk.”* (Ef 2,10) Ennek a határokat nem ismerő szeretetnek a szabadságával tartjuk meg a nagy parancsolat második mondatát.

A példázat

AZ ÚT

A Jeruzsálemből Jerikóba vezető út kb. hétórányi távolságot jelentett. Veszélyes kősvatag a hegyvidéken, amelynek természetes sziklabarlangjai alkalmas bújóhelyet jelentettek a rablóknak és az útonállóknak. „Jerikó papi város. Gyakran jártak be papok és léviták templomi szolgálatra Jeruzsálembé. Itt lefelé mentek, tehát templomi szolgálat után voltak, de Jézus erre sem tesz hangsúlyt.” (Próhle)

A PAP ÉS A LÉVITA

Isten szolgálatában álló, törvényt ismerő és tisztelő emberek. Joggal várhatunk tőlük segítséget, emberséget. Mulasztásuk magyarázatára mindig újra születnek találgatások:

- Ha a kezük közt halt volna meg az ember, tisztátalanná tette volna őket.
- A rablók még ott lehettek a közelben, így a közvetlen életveszély esete a törvény szerint is mentesíti őket a segítségnyújtás kötelezettsége alól.

Ám fontos figyelni arra a körülményre, hogy maga Jézus sem fűz semmilyen magyarázatot a magatartásukhoz.

A SAMARITÁNUS

Az asszír fogság idején elhurcolt samáriai lakosság után elnéptelenedett területre idegeneket telepítettek. Ők az ott maradt izraeliekkel vegyes népeiséget alkottak, akikre a később visszatelepülők megvetéssel néztek. A zsidók nem érintkeztek a samáriaiakkal, a samáriaiak pedig szidalmazták a Jeruzsálembé zarándokló zsidókat.

AZ IRGALMASSÁG

„Izrael számára az irgalmasság két gondolatáramlat találkozási pontján foglal helyet: egyik a részvét (»Amilyen irgalmas az apa fiaihoz, olyan irgalmas az Úr az istenfélőkhöz«, Zsolt 103,13), másik a hűség (»Mert nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva visszük eléd könyörgéseinket«, Dán 9,18).” (*Biblikus teológiai szótár*) Isten és ember megromlott viszonyának helyreállítása nem képzelhető el másképp, csak Isten irgalmából, amikor nem tölti ki jogos haragját az emberen. Ugyanakkor a nép megtérésének jele is az irgalmasság cselekvése kell hogy legyen. Jézus munkásságát is ez vezérli: *„Menjetek, és tanuljátok meg, mit jelent ez: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot.”* (Mt 9,13) Lk 6,36 szerint pedig így tanít Jézus: *„Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.”*

* * *

Az óra célja

Tanítsuk meg, hogy Jézus határokat nem ismerő szeretete minket is egymás iránti szeretetre kell hogy indítson.

Kulcsfogalmak

irgalmasság

Az óra menete

20 perc *Beszélgetés*

Beszélgessünk a tankönyv jobb oldali, hiányos képéről. Kiket látunk rajta? Kire, mire van ezeknek az embereknek szüksége? A mellékletből ragasszuk be a „segítőket”. Voltál-e már hasonló helyzetben: bajban, vagy éppen segítettél valakinek? Milyen érzés bajban lenni? Milyen érzés segíteni? Milyen érzés, ha nem tudok segíteni, és milyen az, ha nem is akarok vagy nem is próbálok? Mi indít minket arra, hogy segítsünk? Más-e a helyzet, ha látja valaki, hogy segítünk, és könnyebben elmulasztjuk-e a segítségnyújtást, ha úgysem látja senki? Miért?

15 perc *Tanítás (Közben nézzük a tankönyv bal oldali képét. Ha felmerülne kérdésként, akkor mondjuk el, hogy a képen a hegy tetején nem a jeruzsálemi templom látható, hanem Jerikó városa.)*

Mondjuk el Jézus példázatát. (Fontos, hogy használjuk a példázat szót akkor is, ha nem akarjuk most még megtanítani, mit is jelent pontosan.)

Hangsúlyok:

- Az írástudó kérdése (Jól ismerte Isten parancsolatait, igyekezett megtartani azokat. Szerette volna, ha Isten megjutalmazza ezért.)
- A nagy parancsolat
- Ki a felebarátom?
- Jézus példázattal válaszolt (Bábokkal megjeleníthetjük – adjuk mindjárt a gyerekek kezébe, s elbeszélés közben irányítsuk, mit kell tenniük. Ugyancsak az elbeszélésbe beleszöve mutassuk be a helyszínt, mondjuk el, mit kell tudni a szereplőkről.)
- Ki volt a felebarátja a bajba jutott embernek?
- Menj el, te is hasonlóképpen cselekedj!

5 perc *Beszélgetés*

Rövid levezető beszélgetésben válaszoljunk a címben megfogalmazott kérdésre: „Ki a felebarátom?” – most már magunkra vonatkoztatva. Kinek a segítségre számíthatok, s kinek lehetek én magam a segítségére?

5 perc *Ének*

Elfogadtál és elhívtál (EÉ 475)

Kincsesládánkba tehetünk egy kis ragtapaszt vagy géztekercset.

38. Engem keres Jézus (Lk 15,1–7)

TK, tkk-F

A háttér és a cél

Jézus egyre gyakrabban és egyre közelebbi kapcsolatba kerül a vámszedőkkel és bűnösökkel (Lk 5,30; 7,34). Ez a magatartás nemcsak Jézus korában botránkoztatta meg a társadalom egyes rétegeit – a farizeusokat és írástudókat –, hanem azóta is számos példát találhatunk erre a történelemben. Az elveszett juh példázata arra hívja az egyházat, hogy értse meg és kövesse Jézus tanítását: menjen az egyházon kívül álló „bűnösök” után, és örüljön minden egyes megtérő embernek.

A racionális kérdés és az irracionális válasz

Lk 15,4 kérdésében („*vajon nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja?*”) rejlik a példázat ereje. Az itt feltett kérdésre a hétköznapi, „józan” ész alapján azt válaszolhatnánk, hogy fontosabb a biztos kilencvenkilenc, mint a bizonytalan egy. Különösen igaz ez akkor, ha általánosságban gondolunk „valakire” (15,4), aki egy számunkra ismeretlen, tőlünk távol álló személy.

A példázat azáltal éri el célját, hogy személyesen érdekeltté tesz bennünket az üzenetben. Nem egy általánosságban vett személyről van szó, hanem rólunk. Amint a sajátunkként kezeljük azt az egyetlen elveszett bárányt, amint úgy gondolunk a százra, mint amiből minden egyes bárány hozzánk tartozik és értékes számunkra, akkor érthetővé válik, hogy az az egy elveszett is ugyanolyan fontos, mint a már mellettünk lévő kilencvenkilenc. Sőt az az egy fontosabbá is válik, mint a többi kilencvenkilenc együttevée. A tulajdonosnak ugyanis már együtt van, biztonságban van kilencvenkilenc báránya, az elveszett egy azonban valahol egyedül, veszedelmek között van. Ezért fordít rá aránytalanul nagyobb figyelmet, s koncentrál arra, hogy azt is megtalálja.

Az öröm

Az egyetlen elveszett bárány mérhetetlenül fontos. Ezért a példázatban nemcsak a keresés céltudatossága számít, hanem a megtalálás örömeinek képe is ugyanúgy jelen van.

Egy boldog ember cipeli vissza az elveszett és megtalált bárányt a nyájhoz, s öröme szerény vendégségben is kifejezésre jut. A megosztott öröm célja az, hogy Jézus tanításának és tetteinek megismétlésére biztassa és bátorítsa az egyházat: olyan kifelé tekintő szemlélet megélésére, amely a bűnösök megnyerését tűzte ki célul, s képes a megtérők feletti örömben osztozni.

A tulajdonos

A példázat értelmezéséhez ismerni kell a tulajdonos fogalmát. A nyáj, amelytől a vámszedők és a bűnösök elkóboroltak, Isten tulajdona (Ez 34,11–16; Zsolt 23,1–3), a példázat mégis Jézus viselkedését igyekszik megvédeni és igazolni. Bizonyos értelemben Jézus Isten cselekedeteit hajtja végre itt, nemcsak az elveszettség pillanatában, de a megtalálásában is.

Az eltévedt ember

A példázat utolsó mondata (15,7) kitágítja az értelmezést. Ahogyan a nyáj tulajdonosa örül az elveszett bárány megtalálása felett, úgy lesz öröm „a mennyben egyetlen megtérő bűnösön” is, hiszen Isten számára is ugyanolyan fontos minden egyes elveszett ember. Ebben az utolsó mondatban azonban a bűnös megtéréséhez bűnbánatra is szükség van. Az igaz, „akinek nincs szüksége megtérésre”, a bűnösrel szemben áll. Vannak, akik nem távolodtak el a nyájtól úgy, ahogyan például a vámszedők és a bűnösök, s így az egyszerű logikai következtetés szerint nekik nincs szükségük bűnbánatra és megtérésre.

Ám kire mondhatjuk, hogy nem távolodott el a nyájtól, és nincs szüksége bűnbánatra? A példázat kimondatlan következtetése az, hogy mindannyiunknak szüksége van arra, hogy Jézus megtaláljon, hogy bűnbánatot tartsunk, s hogy mi is osztozzunk a bűnösök megtérése feletti örömben. A kilencvenkilenc háttérbe szorulása itt kap értelmet: valójában senki nem szorul a háttérbe, senki nem kap kevesebb figyelmet és törődést Jézustól, hacsak önmagát nem rekeszti ki ebből a körből azáltal, hogy öntelt módon hiszi saját igaz voltát.

* * *

Az óra célja

A gyerekek lássák meg, hogy Jézus mint az emberek pásztora megkeres minden embert, s örül minden embernek.

Kulcsfogalmak

Jézus a pásztor

Az óra menete

10 perc *Feladat*

- Segíts a pásztornak megkeresni a képen a bárányokat! (Könyv nélküli változat: kis bárányrajzokat rejtünk el a teremben vagy a kertben, ezeket keressék meg a gyerekek.)
- Hol vannak fekete, szürke, foltos bárányok? Őket is megkerestük? (Ha a gyerekek felvetik, beszéljünk arról, hogy mit jelent a „fekete bárány” kifejezés. Nagyobbaknak elmondhatjuk, hogy Jézus körül is voltak olyanok, akiket mások „fekete bárányak” tartottak, de Jézus sokszor éppen őhozzájuk szólt, őket kereste meg.)
- Szeretnénk, hogy minden bárányt megtaláljon a pásztor?
- Mi is találjuk meg mindet: a pásztor melletti nyájon kívül 24 darab bárány van elrejtve a képen.
- Mit jelent elveszettnek lenni? Megtörtént-e már velünk, hogy szem elől tévesztettük a szüleinket vagy eltévedtünk az utcán? Ki mit érzett ekkor?

15 perc *Tanítás (a példázat [Lk 15,4–6] felolvasása)*

- „Ha valakinek közületek száz juha van, és elveszít közülük egyet, vajon nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja? És ha megtalálta, felveszi a vállára örömben, hazamegy, összehívja barátait és szomszédait, majd így szól hozzájuk: Örüljetek velem, mert megtaláltam az elveszett juhomat.”

Beszélgetés

Beszéljük meg a hallottakat! Kérdések:

- Kik szerepelnek a történetben?
- Mi a feladata a pásztornak?
- Milyen állatai vannak neki? Hány darab?
- Mindegyikért ugyanannyira felelős? Mind ugyanolyan fontos neki?
- Mi történik?
- Hány vész el, és hány van meg?
- Mit tesz a juhok pásztora?
- Meddig keresi?
- Hogyan viszi haza?
- Mit tesz otthon?
- Mit érez? Miért?

Tanítás

- Jézus azért mondta el az elveszett bárány példázatát, mert ezzel azt akarta megtanítani, hogy ő is olyan, mint egy pásztor. Ő az emberek pásztora.
- Jézus úgy szeret és úgy őriz minket, ahogy a pásztor a nyáját. Ahogy a pásztor számára természetes, hogy a bárányok az övéi, és helyük van a nyájban, úgy mi is Jézushoz tartozunk, az ő népéhez. Helyünk van az ő „nyájában”.
- Ahogyan a bárányok pásztora minden bárányt megkeres, úgy Jézus is minden embert megkeres. Akkor is, ha százból csak egyről van szó, akkor is elindul, és megkeresi azt az egy embert. S minden egyes ember megtalálásának örül!

10 perc *Feladat*

- Kérdés: Ki szereti ezt a játékot? Ki szokott gyorsan megoldani ilyen feladatokat? Mi ebben a feladatban a cél? (A válaszok közül emeljük ki azt, hogy általában az szokott a cél lenni, hogy megtaláljuk, hogy a pásztor mely bárányhoz tud eljutni.)
- Szerinted melyik bárányhoz fog a pásztor eljutni?
- Találd meg az utat a bárányhoz!
- Ha már egy bárányhoz eljutottak a gyerekek, kérdezzük meg: Ki melyik bárányhoz jutott el? (Más-más eredményt fognak mondani, mert mindhárom bárányhoz el lehet jutni.)
- Most mindenki találja meg az utat mindhárom bárányhoz! (Különböző színnel jelölhetjük az utat az egyes bárányokhoz.)
- Térjünk vissza a feladat céljának meghatározásához: Ebben a feladatban nem az a cél, hogy megtaláljuk, hogy a gyerek mely bárányhoz tud eljutni, hanem hogy minden egyes bárányhoz megtaláljuk az utat!

Tanítás

- Jézus is minden emberhez megkeresi az utat.

5 perc *Feladat*

- Színezd ki azt az arcot, ami leginkább jellemzett téged, amikor minden bányát megtaláltál a képen! (Nem baj, ha valaki a fáradt, csodálkozó vagy közömbös arcot színezi ki. Lehet, hogy már délután van, és nagyon elfáradt az iskolában.) Kérdezzük meg, ki miért érezte azt, amit választott.
- Mit mond Jézus, mit érzett az az ember, aki megtalálta az elveszett bányát? Karikázd be azt az arcot!

Tanítás

- Jézus minden emberhez megkeresi az utat, és örül minden megtalált embernek.

Feladat

- Jelöld meg az első nagy képen azt a bányát, amelyiket a legnehezebb volt megtalálnod! Rajzolj mellé egy örülő arcot.

5 perc *Ének*

Sűrű erdő mélyén (EÉ 537) vagy *Megy a pásztor* (EÉ 542)

Kincsesládánkba tegyünk egy rajzot egy bányáról (vagy egy kis bányáfigurát), amellyel azt jelképezzük, hogy Jézus minden elveszettet megkeres, akkor is, ha csak százból egyről van szó.

39. A tíz leprás (Lk 17,11–19)

Betegség és gyógyulás

A lepra héber neve *saraat*, ami az „Istentől megvert” jelentésű *sr* tőből vezethető le. Az Ószövetség ismeri még a ruhanemű és a ház lepráját is, amivel kapcsolatban gondolhatunk a penészre vagy a házon megjelenő salétromkivirágzásra. A leprás emberek tisztátalannak számítottak, a közösségből kizárták őket. Fizikailag is elkülönítették ezeket az embereket. Fallal körülvett városokban nem tartózkodhattak. Ez a körülmény és a közös nyomorúság is szerepet játszott abban, hogy a kilenc zsidó ember egy samáriaival alkotott közösséget. A falvakba bemehettek, de távolságot kellett tartaniuk mindenki mással. Ezt a célt szolgálta az evangéliumban szereplő betegek kiáltozása. Eleget tettek a rájuk vonatkozó törvénybeli előírásnak, ugyanakkor mégis Jézus könyörületét, vagyis szívbeli közelségét áhították. Jézus válaszában nem fogalmaz meg sem együttérzést, sem biztatást, de még elutasítást sem. Elküldi őket: mutassák meg magukat a papoknak. 3Móz 13,50 értelmében a betegség megállapítása a papok dolga, s ugyancsak ők hivatottak megállapítani és deklarálni a gyógyulást s vele együtt a közösségbe való visszafogadást is.

Hitük különös próbája, hogy a gyógyulásra utaló legkisebb jel vagy ígéret híján indulnak el mégis megmutatni magukat a papoknak. Nyilvánvalóan csakis a bennük feltámadt reménység lehet elindulásuk mozgatórugója. Gyógyulásuk külsőségeiben a kapernaumi százados szolgájának gyógyulásához hasonlítható. Nincs érintés, kézrátétel, Jézus bármilyen cselekménye, „csupán” az ő irgalmas szeretete és a betegek minden kedvezőtlen látszattal szembemenő reménysége.

Hála és hit

A tíz emberből csak egy tér vissza Jézushoz köszönetével, méghozzá az, aki samáriai volt. Talán mert egyedül ő nem érezte természetes, magától értődő járandóságnak Dávid Fiának segítségét? Vagy helyzeténél fogva ő élte át méltatlanságát és érdemtelenségét a gyógyulásra? A legmélyebb alázattal fejezte ki háláját: arcra borult Jézus lábánál. Talán nem túlzás azt állítani, hogy Jézusnak most nem egy elveszett miatt van fájdalmas hiányérzete, hanem kilenc miatt. Hiszen a hittel indulók közül csak egy érkezett meg igazán. „A hit csak hálával együtt lesz teljessé és maradandóvá. A hit kérésből és elfogadásból él, de Isten dicsérete nélkül elvész. Mind a tízen részesültek a kegyelemben: visszatérhettek a gyülekezetbe és az emberek közé, de új emberré csak ez az egy lett, mert hite nemcsak elfogadás volt, hanem személyes válasz is arra, amit Jézus tett vele.” (Próhle: *Lukács evangéliuma*, 264. o.)

* * *

Az óra célja

Megtanítani, hogy amink van, az nem „jár” nekünk, hanem mennyei Atyánk nagy szeretetéből fakadó ajándék. Aki köszönetet mond, az nem csupán az ajándékot fogadja el, hanem az ajándékban felkínált közösséget is.

Kulcsfogalmak

hála, köszönet

Az óra menete

- 5-10 perc *Játék*
Egyesével hívjuk ki a gyerekeket, tegyünk a markukba valami apróságot, közben súgjuk a fülükbe: „Hoztam neked ajándékot, mit szólsz hozzá?”
Az ajándék ne cukorka vagy efféle legyen, hanem olyasmi, amin el lehet gondolkodni, hogy ezt miért adtuk. Kavics, egy szál virág, egyéb aprócska tárgy, az sem baj, ha nem mindenkié egyforma. Valóban tudakoljuk meg, hogy mit szólnak a gyerekek az ajándékhoz, ki-ki fülbe súgva mondja el a választ. Ha már mindenkivel „sugdolóztunk”, fedjük fel a nagy titkot: mindenki ugyanazt a mondatot hallotta, s miféle válaszokat kaptunk. A játék célja, hogy ennek alapján lehessen beszélgetni a köszönetről. Vajon hány gyereknek jutott eszébe megköszönni az ajándékot? Mit tükröznek a kapott válaszok?
- 10 perc *Tanítás*
A tíz leprás története. Hangsúlyok:
 - A betegség ismertetése (súlyos, életveszélyes, kirekesztéssel jár – ne bocsátkozzunk naturalista részletekbe).
 - Jézus közeledik, a betegek felismerik.
 - A gyógyítás módja: el kell indulniuk a betegeknek már akkor, amikor még nem látszanak a gyógyulás jelei. Ez hitük próbája.
 - Gyógyulás – egészség, újra a közösség tagjai lehetnek.
 - Köszönet (arcra borult Jézus lábánál és hálát adott neki).
 - Jézus kérdése: Hol van a többi kilenc?
- 10 perc *Beszélgetés*
Bábokkal játsszuk el a gyerekeknek a következő jelenetet:
Valaki nehezen boldogul a házi feladattal, társától kér segítséget. Amikor elkészülnek, így szól: Na szia, most már mehetsz.
Mi a véleményük erről a viselkedésről? Hogy érezhette magát az, aki segített? (Ő maga nem számít, csak a segítség, ami jól jött tőle.) Éltek-e át a gyerekek hasonló csalódást? Mondjanak érveket, miért illik, miért jó köszönetet mondani.
- 10 perc *Beszélgetés, tanítás*
 - Beszéljük meg, hogy mostanában vagy akár kisebb korukban volt-e úgy, hogy nem szívesen mondtak köszönetet. (A bábokkal rögtönözhetnek ők is hasonló helyzeteket, amelyeket átéltek vagy el tudnak képzelni.)
 - Miért (volt) nehéz az?
 - Van-e úgy, hogy egyszerűen megfeledkezünk a köszönetről?
 - Vajon miért feledkeztek meg a meggyógyult emberek erről?
 - Talán ilyenkor az ember arra figyel inkább, *amit* kapott (ajándék, segítség vagy gyógyulás), s kevésbé arra, *akitől* kapta azt.
 - Beszélgessünk arról is, amikor az ellenkezője történik: valaki ajándékot ad, de nem ér rá, hogy együtt kipróbáljuk vagy együtt örüljünk annak.
 - A köszönet, a hála lényege nem a megalázkodás, hanem a szeretet felénk való megnyilvánulására adott válasz. Az ajándékozó, a segítséget nyújtó idejéből, javaiból, saját lényéből ad valamit. A köszönettel ezt méltányoljuk (értékeljük), viszonzozzuk.
 - Imádságainkban sokszor kérjük Jézus segítségét, de hajlamosak vagyunk megfeledkezni a köszönetről. (Még az étkezésnél is megtörténik, hogy előtte imádkozik a család, befejezőkor pedig megfeledkeznek erről – ha egyáltalán mindenki megvárja az étkezés végét...)
 - Végül kis cédulákra mindenki rajzolhat vagy egy-két szóval írhat valamit, aminek ma vagy tegnap örült, amit együtt megköszönhetünk Istennek. Tegyük ezt egy kosárkába, s a tanár foglalja össze imádságban az óra végén mindezeket.
- 5 perc *Ének*
Dicsérjük Istent! (EÉ 52)

Kincsesládánkba betehetjük a fenti „imádságcedulákat”.

40. Aki kősziklára épít (Lk 6,47–49)

Epilógus

Ahogy Máténál, úgy Lukácsnál is a kősziklára épített házról mondott példázattal zárul a Hegyi beszéd. Ez az epilógus, amelyben Jézus inti a hallgatóit: ne legyen hiába elmondott szó mindaz, amit eddig hallottak. Egyes kommentárok a példázatban megszólaló komoly fenyegetettséget érzik hangsúlyosnak: az alapok elvesztésének, az egész felépítmény pusztulásának lehetőségét. Utalnak rá, milyen mély hatása lehetett Jézus szavainak. Hiszen a zsinagógákban áldással volt szokás befejezni az istentiszteletet, s amennyiben ilyen hangvétellű fenyegető próféciákkal végződött a felolvasás, az utolsó vers elhangzása után még egyszer visszatértek az előző vershez, nehogy Isten haragvó szavával térjenek haza otthonaikba. Jézus mégis a közelgő megpróbáltatásokról szól beszédének végén.

A házépítés

A hegyvidéki emberek a hegyoldal szikláira építkeztek. Ha a hegy lábánál kezdtek házépítéshez, ahol földréteg is fedte a köveket, akkor addig ástak, míg el nem érték a köves talajt, a szilárd sziklát. A síkságon élők szintén erős alapot készítettek: mélyre ástak, majd erősen visszadöngölték a földet. A szegényebbek vályogból építkeztek. Gödröt ástak, abban volt a vizes agyag, ami közé a pelyvát szórták. Ezt fakeretbe döngölték, majd kiborították, és a napon szárították keményre. Fejlettebb változat a téglából való építkezés: a törek nélküli agyagtéglákat kemencében égették ki. A tetőn gerendákat fektettek végig, arra szalmát hordtak, majd sárral letapasztották. Kőből csak a leggazdagabb paloták készültek. Ezeket díszítették is fával vagy elefántcsonttal. A legegyszerűbb lakások egyetlen helyiségből álltak, s az egész háznép abban lakott, az állatokat is beleértve. Az épület lapos tetejét is hasznosították, különféle tevékenységeket folytathattak ott, vagy növényeket száríthattak. A módosabbak udvarházat építettek, aminek közepén kert vagy kút is lehetett.

(Szemléletes segédanyag lehet Vitális Ilona és Gaál Éva *Gyere velünk a Biblia korába* című könyve.)

Az árvíz

A Hegyi beszéd Lukács szerinti változatára különösképpen is igaz, hogy csak az utolsó ítélet, az üdvösség és az örök élet felől nézve értelmezhető. Ez a kérdés éppen a házépítés példázatában éri el tetőfokát. A sziklára és a homokra épített ház külső megjelenését tekintve semmiben sem tér el egymástól. A különbség akkor derül ki, amikor megpróbáltatások következnek. A Kánaán földjén élő emberek számára sokatmondó képet használ Jézus. Gyakori tapasztalat volt, hogy a hirtelen, kiszámíthatatlan esőzések megduzzasztották a folyókat, s ez földcsuszamlásokat okozott. A laza talajra épített házak ilyenkor menthetetlenek voltak. A sziklás alap jelenthetett csak biztonságot. Ez a közelgő ár az utolsó ítéletet példázza.

„Jézus az Úr kedves esztendeje meghirdetésével kezdte működését, a boldogmondásokkal Hegyi beszédét. Kihirdette, hogy Isten vár az ítélettel. Befejezésül arra figyelmeztet, hogy nem örökké.

Mi következik ebből? Először is az, hogy fel kell készülni rá. Jézus kortársai szívesen gondoltak Isten országa eljövételére: a jelen világból a jövőbe vágyódtak. Jézus példázata azt mondja, hogy az eljövendő ítéletre gondolva már most jól meg kell építeni a házat. Kortársai a jelen felől néztek az üdvösség felé. Jézus az üdvösség felől a jelen felé fordítja figyelmünket. Aki az eljövendő világban reménykedik, annak itt, ebben a világban kell megállnia a helyét.

A másik következtetés az, hogy Jézus saját ígéjéről szól, amikor a helyes házépítést követeli. A

rabbizmusban is használták a házépítés hasonlatát, de úgy alkalmazták, hogy az épít jó házat, aki a törvényt tanulja és megtartja. Soha rabbinak eszébe nem jutott saját beszédét ilyen alapnak tekinteni. Jézus a maga igéjéről szól. Az ő beszéde több, mint törvény. Hirdeti és adja az Atyának szeretetét, és erre építi fel a szeretet etikáját. Ebből következik a példázat harmadik és fő mondanivalója: az ítéletben csak az áll meg, aki a jézusi szeretet parancsát nemcsak hallgatja, hanem meg is tartja. A példázat nem Jézus beszédét azonosítja a kősziklával. Hiszen mindkét esetben beszédének hallgatóról szól. A kettő között a különbség nem az ige hallgatásában, hanem megtartásában van. Jézus szavának hallgatása és cselekvése alkotja azt az alapot, melyen biztosan áll az egyház. A tanítványoknak és az egyháznak az a küldetése, hogy hirdesse az evangéliumot, de Isten előtt csak akkor áll meg, ha teljesíti a szeretet parancsát is.” (Pröhle Károly: *Lukács evangéliuma*, 125. o.)

* * *

Az óra célja

Semmi esetre sem lehet célunk az ítélettel való fenyegetés! Életkoruknál fogva az első osztályos gyerekek még nem tudnak hosszú távon gondolkodni, különösképpen nem az örök élet perspektívájában, ami még a felnőttek számára is bonyolult. Ezért fokozottan szükségük van arra, hogy Isten igéjéből biztatást kapjanak: van szilárd alap, amire épülhet az életük.

Kulcsfogalmak

alap, építés, próba

Az óra menete

- 10 perc *Játék*
Fakockákból építsünk tornyot. A csoport létszámától függően egyénileg vagy kis csoportokat alkotva különböző „alapot” adjunk az építkezéshez: asztallap, rongykupac, hungarocell golyók vagy más laza anyag. Beszéljük meg, melyik miért állt meg jól, vagy éppen miért nem. Ha van lehetőség a szabadban tartani az órát, legjobb egy homokozóban szemléltetni a példázatot. Építhetünk homokvárat, öntözőkannával rendezhetünk árvizet.
- 10 perc *Tanítás*
Mondjuk el, hogyan építkeztek Jézus hazájában az ő földi élete idején. (Használhatjuk a fent említett Vitális–Gaál könyvet vagy egyéb szemléltetést.) Legyen hangsúlyos az alapok fontossága. Említsük meg, hogyan készítik el ma egy ház alapját.
Beszélgetés
Melyik házat választanátok ezek közül? Miért? (Fontos az otthonosság érzése, a biztonság.) Láttatok-e olyan hírt a tévében, hogy összedőlt egy ház? (Csak röviden beszéljünk erről.)

- 10 perc *Tanítás*
- Jézus azt szeretné, hogy régi és mai tanítványai is biztonságban érezhessék magukat. Nem csupán a házukban, hanem egész életükben.
 - Hogyan gondoskodnak az emberek a saját biztonságukról? (Bezárják az ajtót. Pénzt keresnek, hogy mindenük meglegyen, amire szükség van. Biztosítási díjat fizetnek. Sokat tanulnak, hogy jó munkát kaphassanak.) Ezek fontos dolgok. Úgy is nevezhetjük, hogy az életünk házának falai.
 - De mi legyen az alap? Jézus azt mondja: Ha meghallgatjuk az ő tanítását, és meg is tartjuk azt, akkor örökre megáll az életünk háza.
 - Lapozzunk vissza a könyvben, keressünk példákat: Miket tanultunk már meg Jézustól? (Mindenként egyaránt szeret – megáldja a gyermekeket; azt akarja, hogy kövessük őt – Lévi; hagyjunk fel azzal, amit rosszul tettünk – Zákheus; stb.)
 - A felhozott példák alapján beszéljük meg, hogyan érezheti magát biztonságban az, aki meghallja és megtartja Jézus szavát, és miért békétlen az, aki egyiket, másikat, vagy akár mindkettőt elmulasztja. (Pl. a gyermekeket elutasító felnőttek éppen Jézus tanítását hallgatták, mégsem tudták örömmel fogadni a kicsiket; Lévi vagy Zákheus soha nem érezte volna a megváltozott élet örömét, ha elkezdtek volna számolgatni, mennyi pénzt adnak oda, és mennyit tartanak meg maguknak; stb.) Mi hogyan hallhatjuk és tarthatjuk meg Jézus szavát? (Azt tanítja nekünk, hogy szeressük őt és embertársainkat. Mondhatnak néhány példát, hogyan tudják ezt kifejezni.) Ez a meghallás és megtartás az életünk alapja. Isten egyszer mindnyájunk életét megvizsgálja, hogy jó alapra építettük-e. Együtt örülhetünk vele, ha majd úgy látja, hogy igen.
- 5 perc *Ének*
A bolond homokra épített
<http://szentkilit.hu/dokumentum/zenesarok/ifjusagi/kottagyujtemeny.pdf>
- 10 perc *Feladat*
Rajzlapra rajzolják le a sziklára épült ház körvonalait. Ragasztózzák be, majd szórják meg homokkal.

Kincsesládánkba tehetünk egy kődarabot, amely az erős alapot szimbolizálja.

41. Összefoglalás

tkk-M

Az óra célja

A Jézus életéből eddig tanultak ismétlése játékos keretek között.

Kulcsfogalmak

Jézus élete

Az óra menete

Az órán játszhatjuk a tanári kézikönyv mellékletében található társasjátékot, egyelőre a nagyheti és húsvéti eseményeket nélkülöző változatban. (A társasjáték felső harmadán a kardokat és az elhengerített követ ábrázoló mezőt satírozzuk le, ragasszuk le, vagy csak hagyjuk ki.) Amikor egy-egy bibliai történethez, szereplőhöz, eseményhez érkezünk, ismételjük át a hozzá kapcsolódó információkat, de semmiképpen sem számonkérő módon, hanem egyszerű beszélgetés során.

42. Isten gyermeke vagyok

„Isten gyermekeinek neveznek minket, és azok is vagyunk” (1Jn 3,1)

TK, tkk-F

A keresztség

A keresztség és az úrvacsora szentség, mert bennük Isten igéje egyesül a látható jegyekkel, a keresztség esetében a vízzel. A szentségek a kegyelem látható jelei, amelyeket hittel ragadhatunk meg. Ezeket Krisztus rendelte, és bennük ő maga is jelen van közöttünk, bennük Isten cselekszik. A keresztség gyakorlásával Jézus mennybemenetelekor bízta meg tanítványait (Mt 28,18–20). A kereszteléskor tiszta vizet használunk, amiből a lelkész „Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében” mondattal három ízben önt a gyermek (felnőtt) fejére. Személyhez szólóan hangzik Isten igéje.

A keresztség által Isten bűnbocsánatot, új életet és üdvösséget ad. A gyermekkeresztség gyakorlatával azt a hitünket fejezzük ki, hogy Isten ingyen, kegyelméből fogad gyermekévé, nem pedig tudás- vagy hitbeli teljesítmény alapján.

A keresztség a történelmi egyházak között egyetemesen elfogadott szentség. Nem a keresztség tesz evangélikussá, reformátussá, katolikussá. A keresztséggel Isten egyházának tagjává leszünk. A keresztség üdvösségre indít. Jézus a keresztségben büntől megváltott új élettel ajándékozott meg, ami akkor válik üdvösségünkre, ha azt hittel elfogadjuk. Luther azt tanítja, hogy a keresztségben erőt kapunk arra, hogy megerősödjék bennünk az új ember. Naponkénti megtérésre van tehát szükségünk, ami nem más, mint visszatérés a keresztséghez.

* * *

Az óra célja

Megtanítani a gyermekeknek, hogy keresztény életünk alapja a keresztség, amelyben személyesen felénk irányul Isten elfogadó szeretete.

Kulcsfogalmak

keresztség

Az óra menete

10 perc *Feladat*

- Tegyük fel a táblára a lankadt virág, a szomjas turista, a piszkos gyerek és a vitorlás képét.
- Keressük meg, mi a közös bennük, mire van mindegyiknek szüksége (vízre).
- Ezután a tankönyvben is rendeljék egymáshoz a párokat.
- Közben beszéljük meg röviden (ne tolódjon át a hangsúly a keresztség helyett valamilyen ökológiai témára), milyen érzés a szomjúság, s milyen jó dolog felüldülni egy pohár friss vízzel; milyen a kiégett fű vagy a kiszáradt fa, s milyen szép az öntözött kert; milyen veszélyei vannak a tisztaság hiányának, s mitől jó tisztának lenni; mekkora hajókat tud a „hátán” cipelni a víz.

10perc *Beszélgetés*

- Nézzük meg a keresztlőt ábrázoló képet. Beszéljük meg, mi történik ott. Ki vett már részt keresztelésen? Van-e, aki emlékszik a saját keresztlőjére, mert nem volt már akkor kisbaba?
- Kik vannak ott jelen? (Gyermek – lehet egészen kicsi, nagyobb, de akár felnőtt is –, szülők, keresztszülők – felnőttél tanú, lelkész.)
- Mit tesznek, mit mondanak? (A lelkész megkérdezi, akarják-e, hogy megtörténjen a keresztség, s vállalják-e, hogy tanítják gyermeküket Isten ismeretére.
- Ezután háromszor vizet önt a gyermek fejére, miközben ezt mondja: X, megkeresztellek téged az Atya, Fiú, Szentlélek nevében. (Ezt egy játékbabával el is játszhatjuk.)

5 perc *Tanítás*

- Miért van szükség vízre a keresztségkor? Nézzük meg újra a táblára helyezett képeket.
- Mitől tudunk még olyan állapotban lenni, mint a lankadt virág vagy a szomjas turista? (Ki is fejezhetjük ezt a testtartásunkkal.) Haragszunk, elégedetlenek vagyunk, semmihez sincs kedvünk, könnyen megbántódunk. Ilyenkor nincs bennünk elég szeretet, úgy hiányzik, mint máskor a víz. Amikor megkeresztelték bennünket, Isten szeretetével itatta át a szívünket, s azt ígérte, ehhez a forráshoz bármikor visszatérhetünk, amikor csak szükségünk van rá.
- Nézzük meg a maszatos gyereket is. Mi piszkos rajta? (Arca, keze stb.) Lehet-e a szívünk piszkos? Kire mondják, hogy tiszta szívű? (Aki jó szándékú, becsületes, önzetlen stb.) Tudunk-e mindig ilyenek lenni? Érezted-e már, hogy „rossz voltam”, hogy „nehéz jóvátenni, amit elrontottam”?
- A keresztség arra is emlékeztet, hogy Jézus a szívünket is meg tudja tisztítani. Megbocsátja bűneinket, és azt akarja, hogy mindig teljes szívünkkel bízunk benne. (Utóbbi kitétel azért fontos, mert a bűnbocsánat nem csupán a konkrét elkövetett bűnökre vonatkozik, hanem mindenekelőtt az Isten iránti bizalmatlanság megszüntetésére. Ez így nyilván nem érthető a gyerekeknek, csak háttérnek szánom.) Ha szükséges, közelebb hozhatjuk annak értelmét az „Egyszer volt egy kemence...” kezdetű gyerekdal segítségével. A klasszikus változat úgy végződik: „Arra jött a mamája, nem ismert a fiára, becsukta a kemencét, jól elverte Kisbencét.” Barátságosabb verzió szerint azonban: „Becsukta a kemencét, megmosdatta Kisbencét.” Ez utóbbi a bűnbocsánat. Fontos, hogy ha Kisbencének máskor is piszkos lesz a keze, nem akarja eldugni, hogy meg ne lássa a mamája, hanem kéri, hogy mossa meg.
- A hajó utasai egy közösséget alkotnak. Ha jó a széljárás, együtt haladnak előre, ha vihar támad, mindannyiuk érdeke, hogy megküzdjenek vele. Jézus sokszor szállt hajóba tanítványaival. Amikor megkeresztelték minket, az egyház tagjai lettünk. Azok az emberek tartoznak az egyházba, akik Jézust szeretnék követni. Jézus azt ígéri, hogy ha szeretjük őt, akkor útitársak lehetünk azon a hajón, aminek ő a kapitánya, s ami az Isten országába tart.

15 perc *Feladat*

Vágjanak ki hat vízcseppformát a gyerekek. Egyre-egyre írják fel: új élet, bűnbocsánat, Isten országa (írjuk elő a táblán). Színezzék ki, majd mindegyik feliratos vízcseppet ragasszák össze egy felirat nélkülivel. A két réteg közé ragasszanak fonalat, hogy fel lehessen függeszteni, majd a három vízcseppet kössék fel sorban egy hurkapálcára. A pálcát két végére kötött fonalból készíthetünk akasztót is. Ha valaki gyorsan elkészül, rajzolhat is a vízcseppek üres oldalára.

5 perc *Ének*

Dicsérjük Istent (EÉ 52,1)

A mellékletből vágjuk ki az Ézs 43,1 igeverset. Egyet tegyünk be a csoport kincsesládájába. A saját kincsesládájába mindenki elrakhatja a saját igéslapját.

Az igeverstől kapott kincsünk az üzenet: Jézus mindenkit nevével szólít, s biztat, hogy ne féljünk.

Utaljunk vissza a 4. leckére, amikor a „neveden szólított” részt már megtanultuk, s amikor arról beszéltünk, hogy Jézus mindenkit saját nevével hív magához.

43. Figyelj szavaimra (Péld 4,20–22)

A kinyilatkoztatás

„A kinyilatkoztatás (gör. *apokalüpszisz*, lat. *revelatio*, a *velum*, 'kendő' szóból) általános értelemben a személy részéről olyan önmagára vonatkozó ismeret önkéntes, szabad és szeretetből történő közlése, mely senki mástól, semmiféle más módon nem szerezhető meg (kendővel, fátyollal eltakart arc, test fölfedése, láthatóvá tétele; önmagáról másképpen meg nem tudható ismeret közlése). A lat. *velatio*, 'elkendöz, elfátyoloz' szó ellentétéként a *revelatio* föltárást, leleplezést jelent.” (*Magyar katolikus lexikon*. <http://lexikon.katolikus.hu/K/kinyilatkoztat%C3%A1s.html>. Letöltve: 2013. július 26.)

Isten megismerésére nem az ember kíváncsisága miatt nyílik lehetőség, hanem mert Isten maga akarja, hogy az ember ismerje meg őt. Isten szólítja meg az embert, hírt ad magáról, jelét adja jelenlétének. Ezt nevezzük kinyilatkoztatásnak. A kinyilatkoztatás fent megfogalmazott általános értelme azért fontos, mert Isten kinyilatkoztatásaira nézve is meghatározó, hogy ő szeretettől és jóindulattól vezérelve fordul az ember felé. Kinyilatkoztatásával nem megrettenteni akarja az embert, hanem felkínálja a lehetőségét, hogy az ember tudjon Istenről és kapcsolatba kerüljön, kapcsolatot ápoljon vele. Isten és ember kommunikációjában Isten a kezdeményező fél. A megtapasztalt kinyilatkoztatás nem istenbizonyíték, hanem Isten önközlése, ami által hitet akar ébreszteni az emberben.

A kinyilatkoztatás útjai

Isten sejteni engedi jelenlétét az egész teremtettségben: a természetben, a történelemben és az emberek lelkiismeretében. Ez az általános vagy egyetemes kinyilatkoztatás.

A Zsoltárok könyvében számos himnuszt olvashatunk, melyek a világ Alkotójának nagyságát dicsérik. Későbbi korok tudósainak bizonyágtételével is találkozhatunk, akik kutatásaik nyomán térdet hajtanak Isten hatalmas műve előtt. De egyszerű természetjárás közben is részesülhetünk Isten közelségének élményében a teremtett világot csodálva. „*Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meg-látható.*” (Róm 1,20)

Az ószövetségi történetírás egyenes ok-okozati összefüggést lát Isten akarata és a megtörténő események között. A kiválasztott nép mindig újra Isten szándékával konfrontálódik. A világtörténelmet szemlélve is láthatjuk, hogy Isten akaratát nem lehet következmények nélkül átlépni. Személyes életünk eseményeiben is felfedezhetjük, sokszor csak utólag, hogy Isten nem passzív szemlélője azoknak, hanem kezében tartja azokat.

A lelkiismeretünk az a belső hang, ami Istennek a szívbe írt útmutatásaira emlékeztet.

Az igei kinyilatkoztatás: Isten emberi szavakon keresztül is szól hozzánk. Elhívott embereit megszólítja, s megbízza őket üzenetének közvetítésével. Isten szavával találkozhatunk a testté lett Ige, valamint az írott és a hirdetett Ige által, vagyis Jézus Krisztus, a Szentírás és az igehirdetés által.

* * *

Az óra célja

Megtanítani, hogy Isten nem hagyja magát kinyilatkoztatás nélkül. Tapasztalhatjuk jelenlétét és aktivitását a világban.

Kulcsfogalmak

Isten szól hozzánk

Az óra menete

10 perc *Beszélgetés*

Nézegezzünk természetfotókat! Minden egyes képről mondjanak valami jellemzőt (egy jelzőt, de ezt a szót ők még nem ismerik) egyetlen szóval. Pl. szép, nagy, hatalmas, erős, pici, csodálatos, ügyes, kedves, mély, ragyogó stb. Ki alkotta ezeket? (Már tanultunk a teremtésről.) Milyen lehet az, aki ilyet tud alkotni? (A gyerekek nyilván csupa antropomorf kifejezést tudnak erre használni, úgy, mint erős, ügyes, tudós stb. Fogalmazzuk meg, hogy Isten ereje, tudása, hatalma felette van az emberének.) Miért teremtette ezeket Isten? Azért, mert jónak látta. A teremtett világon keresztül érezhetjük szeretetét, jóságát, gondoskodását.

Ének

Hallgassuk meg és kezdjük el megtanulni: *Róla beszél fű, virág* (ÚÉ 139)

10 perc *Játék*

(A játék célja annak érzékeltetése, hogy szándékunkat szavak nélkül is egymás értésére adhatjuk. Isten szándékát sem direkt módon tudjuk meg, hanem az ő sokféle formában felénk érkező közlése által.)

Egy önként jelentkező kimegy a tereméből. Ezalatt a többiek megegyeznek egy egyszerű cselekvéssorban, amit a bejövőnek végre kell hajtania. (Pl. töltsön vizet az öntözőkannába, s öntözze meg a virágot. A helyi adottságoknak megfelelően bármi mást is kitalálhatunk.) Lépésről lépésre vezetjük e megoldás felé. Az ismert „hideg-meleg” játékhoz hasonlóan, akár ugyanennek a szabálynak megfelelően vagy más egyezményes jellel irányíthatjuk a játékost. (Pl. ha jó irányba tesz egy lépést, a játékvezető sziszeg, ha másfelé fordul vagy indul, elhallgat a sziszegés.)

5 perc *Beszélgetés*

- Könnyű volt-e megérteni, hogy mit szeretnének a többiek? Volt-e olyan pillanat, amitől fogva már lehetett sejteni? (Feltételezhető, hogy ha már rátalált az öntözőkannára, akkor sejteni kezdte, mire is kell majd használnia, innen könnyebb dolga volt neki is és a játék irányítójának/irányítóinak is.)
- Hogyan érhetjük meg Isten üzenetét? Hogyan tudhatjuk, mit kíván tőlünk, mit tegyünk? (Könnyen előfordulhat, hogy erre semmilyen választ nem tudnak adni a gyerekek, de szoktak olyasmit mondani, hogy a Bibliából, vagy hogy a szívünkön keresztül. Fogadjuk el ezeket a válaszokat.)
- Valami belső hang működik bennünk. Nem sziszeg, de sokszor érezzük, hogy mit kell tennünk. Néha jobban hallatszik, máskor erősebben kell figyelniünk, hogy merre is menjünk tovább. Olyan is előfordul, hogy rossz irányba indulunk, de ha jól figyelünk, időben kiderül a tévedés. Ha már sokat haladtunk a jó irányba, érthetőbbé kezd válni a feladat. Úgy, ahogy az öntözőkannával kapcsolatban láthattuk: mikor már kézben van, valószínűvé válik, hogy a virágot kell megöntözni vele.
- Egy másik belső hang a lelkiismeret. Példaképpen felmutathatunk egyet-egyét a korábban már használt szituációs kártyák közül: ha ezt látod, mit mond a lelkiismereted? (Csak egymondatos válaszokat kérjünk.)

15 perc *Játék*

Hogyan lehet még szavak nélkül beszélni? Lehet egyeseket vagy párokat megbízni a feladattal, de lehet úgy is, hogy mindenki együtt hajtja végre (ha nagy létszámú a csoport, akkor érdemes utóbbit választani, hogy mindenki aktív lehessen).

Szavak nélkül fejezzük ki: hívás (intés), figyelmeztetés (ujjrázás), elismerés (taps), gyorsítás (lendületes kézmozdulat), elutasítás (magunk elé tartott kézzel integetés), búcsúzás (integetés), vigasztalás (simogatás), üdvözlés (kézfogás).

Fogjunk egy játékbabát. Ez a baba még nem tud beszélni. Hogyan mondjuk el neki, hogy mit akarunk? Csak mi mondjuk el neki az akaratunkat? (Azt is szeretnénk megérteni, hogy neki mire van szüksége, mit gondol, mit szeretne tenni, játszani.) Hogyan beszélgetünk a babával? (Szavakat és mozdulatokat együtt használunk. Amit teszünk, azt el is magyarázzuk: edd meg szépen az ebédet; Julcsi most betakar téged; nézd, ez a kutya; vigyázz, a vasaló forró – el is húzzuk a kezét. Bizonyos dolgokért megdicsérijük, meg is simogatjuk. Más dolgokra azt mondjuk, nem szabad, és összeráncoljuk a homlokunkat. Ha őt szeretnénk megérteni, figyeljük a tekintetét, a mozdulatait, s megkérdezzük: Éhes vagy? Fázol? Labdázunk? Mindjárt fel is kínáljuk az ételt, a takarót, a labdát.) Isten is így szól hozzánk. Ami az életünkben történik, azt sokszor szavával megmagyarázza, hogy érthessük, mi az ő akarata. Szavát megérthetjük a Bibliából, egy igehirdetésből a templomban, a hittanórán vagy otthon a szüleinkkel beszélgetve mindezekről.

5 perc *Ének*

Megtanuljuk az előbb elkezdett énekét: *Róla beszél fű, virág* (ÚÉ 139). Felállva kezünkkel magunk elé rajzolhatjuk mindazt, amiről az ének szól.

Kincsesládánkba tehetünk valamit a természetből, ami szép. Lehet egy lepréselt virág vagy valami érdekes termés, csigaház, kagyló, madártoll.

44. Szólok hozzád, Istenem (1Thessz 5,16–18)

tkk-M

Az imádság

Luther az imádságot a bűn elleni harc legfőbb fegyverének tartja, amire szükségünk van, hogy a parancsolatokat megtarthassuk. Magát az imádságra való felhívást is a parancsolatok sorába helyezi. A szigorú parancs mögött mégis az a mélységes szeretet húzódik, amely fel akarja rázni az embert az imádsággal szembeni restségéből, illetve abból a kétségből, amely az imádság meghallgatását illetően van benne. Ne gondolja senki méltatlannak magát arra, hogy Isten elé álljon kéréseivel és dicsőítő szavával. Szavait nyílt, őszinte szívvel mondja, ne csupán megszokásból vagy kötelességszerűen. Ne is kételkedjen abban, hogy eljut-e kérése Istenhez, s hogy ő meghallgatja-e azt, hiszen Isten maga adott ígéretet erre. Fontos tehát, hogy az imádságot már egészen kicsi gyerekkortól kezdve gyakoroljuk, Istenhez forduljunk minden dolgunkban, de ne csak a magunkéban, hanem mások ügyében is, mert ez a védő fal az ördög rontása ellen. (Luther: *Nagy káté – A Miatyánk*)

Isten ajándéka

„Csaknem minden ember imádkozik... Néhányan rendszeresen imádkoznak. Mások meg akkor, amikor éppen valami különös történik velük. És – Isten meghallgat minden imádságot. Imádkozhatunk röviden, olyan szavakkal, amikre éppen rátaláltunk. Imádkozhatjuk azokat az imádságokat, amiket még egészen kisgyermek korunkban tanultunk. Imádkozhatjuk azt az imádságot, amire még Jézus tanított: a Miatyánkot.” (Britt G. Hallqvist: *Imádságok gyermekeknek*. MEE Sajtóosztálya, 1999)

„Gyermek-imádságom nekem is volt. Külön gazdagságnak érzem, hogy a gyermekkori imádságot haló porukban is áldott szüleimtől kaptam. [...] Jézus számára az imádság nem a vallásos élethez tartozó kegyes szokás volt, hanem ez volt életének szíve. Az imádságból élt. [...] Azért imádkozom, mert ezt nála láttam. Az Ő példája indított engem imádkozó életútra. [...] Annyi erővel szeretném ma elmondani, amennyivel ez csak lehetséges: az imádkozásban sokkal-sokkal fontosabb az, hogy Isten beszél hozzánk, mint az, hogy mi beszélünk hozzá. Amit Ő mond, az vigasztalóbb annál, mint amit mi tudunk mondani. Ezért nekünk igen nagy gonddal alkalmat kell nyújtanunk Istennek arra, hogy szólhasson hozzánk. Ez az alkalom – az elmélyült, belső, lelki csöndesség – az imádság.” (Ordass Lajos: *Az imádkozásról*. Evangélikus Sajtóosztály, 1989)

„Sokféleképpen próbálták meghatározni, kicsoda is az ember. A munka tesz emberré, mondták – a gondolkodás, a szabadság, a kételkedés, a szeretet. Mindez igaz, de csak a valóság egyik részére utal. Az embert az imádsága teszi a legteljesebben emberré: felismert és elismert kapcsolata Istennel, létének gyökerével és céljával, vágyainak forrásával és beteljesítőjével.” (*Fohászok és vallomások*. Szerk. Lukács László. Vigília, 1988)

„Ugye a nagy titkokat nem kell elmondani? Még neked se. És nem fogsz sírni miatta? A titkokat csak az ujjaimnak mondom el, amikor elélem jönnek. Múltkor ezért dugtam a kezem a takaróm alá.” (Ágai Ágnes) (Ez utóbbi idézet nem az imádságról szól. Csupán ráhangolódás a hitoktatónak. Fontos átéreznünk azt, hogy a ránk bízott gyermekek – akár hittanórán, akár a családon belül – nem tulajdonaink, hanem kezdettől megvan belső világuknak az a területe, amibe nincsen betekintésünk. Ezt felnőttként is tiszteletben kell tartanunk.)

Az imádságról is írhatta volna Pál apostol, hogy felette nagy titok. A fenti vallomások az utolsó gyermekverset leszámítva mind erről tanúskodnak. Az imádság az ember belső, személyes ügye Istennel. Létforma, lélegzetvétel, ami sokszor nem is ölt formát, csak körülvesz minket. Belső világunk,

legmélyebb énünk gyökér-kapaszkodása, ami nélkül elsorvadnánk. Mégis gyakorolnunk kell magunkat benne. A gyermekvers is tükrözi a belső szükségét: van egy olyan rétege a gondolatainknak, lelkünk mélyének, ami a legbizalmasabb emberi kapcsolatainkat is meghaladja, s mégis vágyunk rá, hogy ehhez is kapcsolópontot találjunk. Ez az imádság. Ezért amikor imádkozni tanítjuk gyermekeinket, szeretnénk megkísérelni, hogy az imádságnak ebből a légköréből mutassunk meg először valamit, s ebbe ágyazottan tanítsunk imádságszövegeket.

„Mindenkor örüljétek, szüntelenül imádkozzatok, mindenért hálát adjatok, mert ez az Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra.” (1Thessz 5,16–18)

Figyelemre méltó Pál apostol gondolatfűzésében az imádság helye: az öröm és a hála között. Gondolhatunk arra is, hogy az imádság az örömben gyökerezik és a hálában teljesedik ki. Hogyan tehetünk eleget a maximalista igényeknek: „mindenkor, szüntelen, mindenért”? Van, aki arra következtet, hogy mivel a gyülekezeti közösséghez szól az apostol, szüntelenül lennie kell valakiknek, akik örömben, imádságban, hálaadásban teljesítenek szolgálatot, mintegy stafétaszerűen átadva azt egymásnak.

Többet jelenthet azonban számunkra, ha az imádságos élet belsővé válására gondolunk. Az imádságnak arra a mélységére, ami már nem csupán az imádság térben és időben elkülönített eseményére érthető, hanem az imádságos lelkületre, amely számol Istennek minden pillanatban valóságos jelenlétével. Nincs olyan helyzet, ami ne Isten színe előtt lenne az életünkben, nincs olyan esemény, aminek ne lenne ő is részese velünk. Istennek ez a jelenléte nem a lelkiismeretünket tartja rettegésben. Az Istenben hívó ember számára ez megnyugtató, biztonságot adó jelenlét, ami az öröm forrása akkor is, ha nehézségeink vannak, s éppen ezért hálára indít.

* * *

Az óra célja

Jézus imádkozó élete legyen a gyerekek előtt példa. Sok helyen hiányzik a családi minta, ezért jobb, ha nem irodalmi műfajként, kötelező szokásként találkoznak az imádsággal, hanem valódi kincset ismernek meg benne.

Kulcsfogalmak

imádság

Az óra menete

- 5 perc *Játék*
„Üzenetemet küldöm.” Körbeállunk, megfogjuk egymás kezét. Egy játékos középre áll. A kezdő játékos megnevezi egy társát: üzenetemet küldöm x-nek. Az „üzenetet” bármelyik irányban útnak indíthatja szomszédja kezének megszorításával. Ha megérkezett az üzenet, a címzett hangosan bejelenti: „megkaptam”. A középen álló játékos dolga, hogy elcsípjé az üzenetet, vagyis leleplezze, hol tart éppen a kézszorítás.
Kis létszámú csoport esetében játszhatjuk a következőt: a hitoktató az egyik gyerek fülébe súgva üzenjen egy feladatot egy másiknak. Az iménti gyerek ezt mutogatással adja tudtára a címzettnek. Ha jól megy, beiktathatunk még egy láncszemet: a hitoktató súgja X-nek, ő ezt lerajzolja Y-nak, aki elmutogatja Z-nek.
- 10 perc *Beszélgetés*
- Mit jelent az, hogy üzenet? (Valakivel, aki távol van tőlünk, közlünk valamit, ami fontos.)
 - Kinek küldhetünk üzenetet? (Aki közel áll hozzánk. A felnőttek hivatalos ügyeiket is intézik ilyen formában.)
 - Hogyan szoktak régen az emberek egymásnak üzenetet küldeni? (Füstjel, postagalamb, futár, morzetávíró.) Hogyan teszik ezt ma? (SMS, e-mail, fax, postai levél, Skype, Facebook, személyesen valaki által.) Használjuk a képeket, fedezzék fel a gyerekek a számukra ismerőseket, majd kiegészíthetjük őket érdekességképpen a többivel.
 - Te már küldtél valakinek üzenetet? Voltál-e már valahol a szüleid nélkül? Érezted-e, hogy nagyon várod, hogy újra találkozzatok? Meséld róla! (Kiemelhetjük az üzenetküldésnek azt a vonását, hogy az üzenet segít áthidalni a fizikai távolságot; akit nem látunk éppen személyesen, testközelben, azzal mégis megoszthatjuk a gondolatainkat, megbeszélhetjük fontos dolgainkat. Vágyunk rá, hogy legyőzzük a távolságot, amely pillanatnyilag távol tart minket egymástól.)
 - Pótolhatja-e az üzenet a személyes találkozást? Miben más egy személyes beszélgetés? Mi mindent lehet így elmondani, amit egy üzenetben nem?
 - Mit jelent számodra az elalvás előtti beszélgetés? Meséljenek ehhez kapcsolódó szokásaikról.
- 5 perc *Feladat*
Kinek szól az üzenet? Írjuk fel a papírra, hogy az imádság üzenete Istennek szól.
- 5 perc *Beszélgetés*
- Tudunk Istennek levelet írni? (Nem, de vágyunk rá, hogy valami módon hozzá is eljussanak a gondolataink, kéréseink.)
 - Hogyan szólíthatjuk meg őt? (Imádságban.)
 - Hogyan imádkoznak az emberek? (Összekulcsolják a kezüket.) Üzenetet küldenek Istennek, vagy személyesen beszélgetnek ilyenkor vele? (Fontos, hogy mielőtt – ahelyett, hogy! – bármi formáságot a gyerekekre erőltetnénk az imádsággal kapcsolatban, hagyjunk lehetőséget az őszinte véleménynyilvánításra. Az imádság külső formai megnyilvánulása csak eszköz az összpontosításhoz, vagy diszkrét – nem magamutogató – jelzés mások felé, hogy éppen „beszélgetünk” – Istennel. Célunk azonban semmiképpen sem az, hogy az imádkozás külső fegyelmét sulykoljuk. Jézus úgy tanított imádkozni, hogy bizalmat ébresztett a mennyei Atya iránt. Mi sem törekedhetünk másra. Lehet, hogy a gyerekeknek egészen furcsa, egyéni képzeletük vannak az imádságról. Ne söpörjük le ezeket, hanem használjuk kiindulópontnak a megközelítéshez.)
 - Mondjuk el egyszerű szavakkal, hogy bizony előfordul, hogy úgy érezzük, Isten megszűnt, csak üzenetet tudunk neki küldeni, s nem vagyunk biztosak abban, hogy válaszolni fog. Máskor meg tele van a szívünk bizalommal, és érezzük, hogy nem a levegőbe beszélünk. Kapcsolódjunk a gyerekektől hallottakhoz. Ha egy kis létszámú

csoportban éppen olyan gyerekekkel van dolgunk, akik közel érzik magukhoz Istent, ha imádkozó családból jöttek, nincs szükség rá, hogy elidegenítsük őket, s megtanítsuk, hogy másképp is szokott ez lenni. Sokkal valószínűbb azonban, hogy olyan gyerekekkel (is) találkozunk, akik számára idegen az imádság. Ebben az esetben is szükség van az őszinteségre, megnyugtató magyarázatra, hogy nincsenek egyedül ezzel az érzéssel. (A következőkben éppen arról lesz szó, hogy Isten kezdeményezi az imádságot, ő ad lehetőséget, hogy hozzá forduljunk.)

15 perc *Tanítás*

- Jézus nagyon sokat imádkozott. Fontos volt számára, hogy mindent megbeszéljen Istennel. Nézzük meg az ehhez tartozó képeket! A történetek közül még nem mindet tanulták a gyerekek, most sem fogjuk megtanulni őket. Elégedjünk meg azzal, hogy rájuk tekintve elmondják első benyomásaikat. Keltsük föl a gyerekek érdeklődését: vajon milyen helyzetekben lehetett itt Jézus? Önként jelentkezők próbálják meg az általuk kiválasztott helyzeteket megjeleníteni. Szerintük az adott helyzetben mit beszélhetett meg a mennyei Atyával Jézus? Milyen érzései, gondolatai lehettek akkor? A többiek segítsék őket gondolataikkal.
- Jézus a hegytetőn: Mit csinálhat itt? Egyedül van. Voltál már úgy, hogy szerettél volna kicsit magadban lenni, játszani, vagy csak elgondolkodni? Jézus bizonyára megbeszélte Istennel mindazt, ami aznap történt: ami aznap elfárasztotta, elszomorította, megörvendeztette. Kérhetett erőt és útmutatást a további küldetéséhez, az emberek között végzendő feladataihoz. Sokszor vonult így félre imádkozni. Lehetett köztük olyan is, amikor nem mondott semmit, csak figyelt Istenre, és megtöltötte a szívét a tőle kapott szeretettel, bátorsággal, erővel.
- Beteget hoznak Jézushoz, hogy meggyógyítsa: Mit érzel, ha valaki bajban van, segítségre szorul a közeledben? Miért Istennel beszél ilyenkor Jézus? Nem a betegre és családtagjaira kellene figyelnie? Isten szeretetében ajánlja a beteget, a gyógyulását, s hitet kér számára. Isten az, aki legjobban tudja, mire van igazán szüksége a betegnek.
- Jézus kenyérrel és hallal lakatja jól az ötezer embert: Mit teszel, ha szükséged van valamire: éhes vagy szomjas vagy, szeretnél megkapni egy játékot? Tudod-e szépen kérni, van-e türelmed kivárni, míg megkapod? Eszedbe jut-e megköszönni? Jézus itt hálát ad az ételért, Isten gondoskodásáért.
- Jézus a kereszten (ezt nyilván nem fogjuk eljátszani): Mit mondasz, mit teszel, ha fáj valamid, ha bánt valaki, ha félsz? Jézus számára a legnehezebb pillanatban is erőt adó volt az imádság. Amikor az őt bántalmazókra nézett, nem átkozódott, hanem Isten bocsánatát kérte rájuk. Istenhez kiáltott akkor is, amikor nagyon távolinak érezte őt. Végül pedig Isten kezébe tette lelkét.
- Jézus példája arra bátorít minket, hogy mi is bizalommal forduljunk mennyei Atyánkhoz. Minden dolgunkat megbeszélhetjük vele, akár örömteli, akár nehéz dolgokról van szó. Az életképeket kiszínezhetik és a Jézusról szólókhöz kapcsolhatják a gyerekek.
- Jézus egyedül imádkozik: ábrándozó gyerek. (Amikor egyedül vagyunk, Isten akkor is velünk van. Nem azért, hogy megzavarja, hanem hogy békességgel töltsen meg egyedülletünket.)
- Jézus gyógyít: Betegeinket orvosokra, ápolókra bízunk, és sokszor magunk is ápoljuk őket. Az egymást segítő emberek Isten munkatársai. A gyógyulás, a gyógyító munka eredménye Isten ajándéka. Lehet azonban a gyerekeknek olyan tapasztalatuk is, amikor valaki nem gyógyul meg. Eléjük tárulhat vagy részesei lehetnek egy balesetnek, ijesztő vagy érthetetlen helyzetnek, ami miatt esetleg még később is aggodalom él bennük, ami akkor is foglalkoztatja őket, amikor nem beszélnek erről senkinek. Nagy segítség, ha megtaníttuk: esti imádságunkban kérhetjük Istent, vigyázzon a balesetet szenvedettre,

a gyógyíthatatlan betegre is. De lehet szó egy segítségre szoruló osztálytársról is, vagy bárkiről.)

- Az ötezer ember megvendéglése: ebédelő család. (Megköszönjük, amit Istentől kapunk. Amink van, az nem „jár”, hanem Istennek tartozunk érte hálával.)
- Jézus a kereszten: csúfolódók. (Nehéz helyzetben is fordulhatunk Istenhez segítségért.)

5 perc

Ének

Összeteszem két kezem (EÉ 543)

Kincsesládánkba vágjuk ki a tankönyvi mellékletből a Mt 7,8 igeverset.

45. Imádság

Az óra célja

A gyerekeket vezessük be az imádság gyakorlatába.

Kulcsfogalmak

imádság, öröm, hála, kérés

Az óra menete

5 perc *Ének*

Összeteszem két kezem (EÉ 543)

10 perc *Beszélgetés*

Nézegezzünk együtt különböző imádságoskönyveket – főleg gyerekeknek szólót, de lehet köztük mindenféle. Válogassunk belőle. Ha a képek alapján felkelti valamelyik imádság a gyerekek érdeklődését, felolvashatunk akár többet is. Elhangozhat ez úgy, mint ami a szívünkől szól, de meg is beszélhetjük, mi mindenért imádkoznak azok, akik ezt megfogalmazták. Azt válasszuk, amit éppen a csoport őszinte áhítata lehetővé tesz.

30 perc *Feladat*

- Vágjunk ki a kézikönyv melléklete alapján minden gyerek részére egy-egy virágot, súlyt, vidám és szomorú hangulatjelet. Osszuk ki ezeket a gyerekeknek.
- Kezdjük kötetlen beszélgetést: Mi az, aminek mostanában nagyon örültél? Ki-ki meséljen élményeiről. Miután kibeszélgettük magunkat, mindenki rajzolja rá a legfontosabbat a vidám hangulatjelre. Hagyjunk arra is lehetőséget (majd a továbbiakban is), hogy olyat rajzoljanak, amit nem osztanak meg a többiekkel. Ezután teljesen szabadon és önkéntes alapon foglaljuk imádságba az örömeinket. Semmiképpen se erőltessük, hogy a gyerekek fogalmazzanak imádságot. Ezt csak akkor várjuk, ha valaki valóban jókedvűből, szívesen teszi. Egyébként a közösen megbeszélte témákat a hitoktató foglalja imádságba. Az imádsághoz meggyűjthetünk egy gyertyát is. A mosolykákat ezután – vagy az óra végén – mindenki beteheti a kincsesládájába.
- Következhet a szomorú hangulatjel. Van-e olyan, amit rosszul tettél? El akarod mondani, vagy csak magadban gondolsz rá? Ha nem mondod el, akkor csak magadban gondold át a következő kérdéseket: Mit gondolsz, miért volt rossz, ami történt? Hogyan tudnád jóvátenni? Ezután lerajzolhatják, amire gondoltak, akár úgy is, hogy nem nézi meg senki. Itt különösen is ügyeljünk arra, nehogy vallatás legyen a beszélgetésből. Ne keltsünk bűntudatot, ne vájkáljunk a gyerekek lelkében, és ne keressünk feltétlenül valami hibát, ha azt mondják, nem emlékeznek most olyasmire, amit rosszul tettek. Ha így van, köszönjük meg Istennek, hogy ő mindig a jó úton vezet minket, ad mellénk olyan embereket, akik szeretnek bennünket, s folyamatosan tanulhatjuk tőlük, mi a jó és mi a rossz, s magunk is igyekezzünk a jóra. Ennek a résznek a célja, hogy a gyerekek bizalmát felébredjük Isten iránt, akinek félelem nélkül elmondhatják mindazt, ami bántja őket. Az imádság egyedülálló lehetőségét szeretnénk felkínálni nekik, ami egész életükben támaszuk lehet. Nagy a felelősségünk, nehogy tapintatlanságunkkal inkább elzárjuk ezt a lehetőséget. Ugyanez áll a következő szakaszra is.

- A súlyra azt rajzolhatják, ami valamiért nehéz. Lehet ez egy nehéz feladat, egy rossz tulajdonság, ügyetlenség, szomorúság, fájdalmas esemény, veszteség vagy valami nehéz körülmény. Ismét bízzuk a gyerekekre, mit osztanak meg a közösséggel. Utóbbi két szakaszban, ha elhangzottak konkrétumok, foglaljuk azokat egészen egyszerű mondatokkal imádságba, ha nem, kérjük Isten bocsánatát elkövetett hibáinkért, és segítségét mindabban, ami nehéz. Adjunk hangot a bizalomnak, hogy figyel imádságunkra. Ezeket a kártyákat is betehetik a gyerekek a kincsesládába. Otthon is elmondhatják velük kapcsolatos imádságaikat. Felvethetjük, hogy egymás örömeire és gondjaira is gondolunk imádságainkban.
- A virágra rajzoljuk hálánkat és kéréseinket, azokat, akikért imádkozunk.
- Ha nyitottak a fentiekre a gyerekek, mind a 30 percet is eltölthetjük vele, iktathatunk az egyes részek közé éneklést.
- Ha elfáradnak vagy nem köti le őket eléggé, a fele időben megtanulhatjuk az étkezés előtti és utáni imádságot, valamint az esti imádságot:
- Jöjj, Úr Jézus, légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk. Ámen.
- Aki ételt, italt adott, Isten neve legyen áldott. Ámen.
- Én Istenem, jó Istenem, becsukódik már a szemem.
- De a tied nyitva, Atyám, amíg alszom, vigyázz reám.
- Vigyázz kedves szüleimre, meg az én testvére(i)mre,
- Mikor a nap újra fölkel, köszönthessük egymást reggel. Ámen.

46. Ének

tkk-M

Az óra célja

Legyen kedvük a gyerekeknek énekelni. Ismerjék meg az éneklés felszabadult örömét, és azt, hogy az ének is lehet imádság.

Kulcsfogalmak

öröm, hála, ének

Az óra menete

10 perc *Játék*

- Mi ad hangot a természetben? Ki-ki gondoljon valamire, ami hangot ad, s próbálja meg azt utánozni. A többiek találják ki. (Nagy létszámú osztályban kisebb csoportok együtt oldják meg a feladatot.)
- Milyen hatással vannak ránk ezek a hangok? (Pl. a madarak éneke megnyugtató; a szél zúgása fenséges, vagy épp a szabadság érzését keltheti, fázhatunk már a hallatán is; a vihar ijesztő; a patak csobogása játékos; az ágreccsenés felriaszt; az avar zörgése élvezetes; a kövek gurulása, koppanása pattogó, erőteljes stb. Természetesen egyéni válaszok at várunk, másképp is megélhetik ugyanezeket a hangokat a gyerekek.)

5 perc *Ének*

Minden, mi él, csak téged hirdet (ÚÉ 191)

10 perc *Beszélgetés*

- Mikor szoktatok énekelni? Készítsünk néhány táblára illeszthető nagyméretű feliratot: öröm, hála, kérés, panasz.
- Válogassunk a hittanórán tanult énekekből, de akár népdalokat is vegyíthetünk közéjük. Énekeljünk belőlük néhány, a fentiekre jellemző sort. A gyerekek keressék ki a feliratok közül, melyik illik éppen ide. Valaki közülük mutassa fel vagy helyezze a táblára. (Pl. *Olyan örömet, mint a forrás; Hála, hogy újra itt a reggel; Jöjj le hozzánk, jer közénk; Szent, örök Isten, nincsen hova lennem*)

20 perc *Feladat*

Készítsünk hangszereket. Flakonba, fém italosdobozba magvakat szórunk, s lezárjuk – csörgődob (más-más méretű magok más hangot adnak, készülhet több változat, használhatunk egyszerűen mákgubót is). Kerek dobozra feszítsünk erős bőrdarabot, celofánt vagy nejlont, s jó szorosan kössük le – dob. Próbáljuk ki őket az imént tanult ének kíséretére. Aprólékos munkára hajlandó gyerekekkel készíthetünk hárfát is. A tankönyvi melléklet papírformáját vágják ki, majd varrótűvel „húrozzák” föl cérnával. Ez a hangszer nem fog szólni, csupán dísz lesz belőle.

Kincsesládánkba helyezzük az elkészített hangszerek egyikét.

47. Hozsánna a Dávid Fiának! (Mt 21,1–11)

TK, tkk-F

Bevonulás

Jézus jeruzsálemi bevonulása fontos fordulópont az evangéliumban. A Galilea területén végzett szolgálat végéhez érkezett, s megérkezett Jeruzsálembe.

A jeruzsálemi bevonulás során Jézust úgy köszöntik, mint Dávid Fiát, Izrael Megváltóját. Mégis épp ez az, ami miatt elutasítják majd őt az emberek. Bevonulásakor minden ember örül neki, az egész tömeg nagy hangon üdvözli. Ám amint Jézus megmutatja, hogy ő nem az emberek általános elvárása szerinti király, nem az emberi gondolkodás szerinti uralkodó, hanem Isten szerinti Messiás, akkor már nem állnak mellé, nem támogatják őt éljenző tömegként, nem üdvözlik őt hangos szóval az emberek. Sőt éppen azt, akit most olyan nagy örömmel üdvözölnek, a halálba küldik azért, mert annak vallja magát, aminek most őt az emberek mondják.

Szamár

Jézus alázatosan vonul be Jeruzsálembe, egy igénytelen igavonó állaton. Választásának többféle jelentés is hordozó üzenete van:

- A szamár a prófétát jelképező állat az Ószövetségben (lásd 11. vers).
- A szamár a lóval ellentétben békés állat volt. Az ókori keleti kultúrákban a ló harci állatnak számított, amelyen a földi királyok háborús időkben közlekedtek. Jézus ezzel is arra utal, hogy ő másfajta király, aki békességet hoz. (vö. Zak 9,9)
- Jézus azt az állatot választja, amely minden földműves ember teherhordó állata volt. Ily módon is közösséget vállal a társadalom minden rétegével.

Jézus egy olyan szamarat választ, amelyen „*még nem ült soha senki*” (Mk 11,2). Máté ezt a szamár-csikó képével fejezi ki, amely még annyira fiatal, hogy az anyjával megy.

Az alázatos bevonulás ellenére sokan félreértették mindezeknek az üzenetét. Egyes csoportok gondolatai olyan király körül forogtak, aki hatalmat szerez magának, dicsőséget hoz a népnek, legyőzi a római elnyomókat, és nemzeti-politikai királyságot alapít. Jézus célja azonban egy sokkal mélyebb értelmű királyság megalapítása, amelyhez nincs szükség pompás bevonulásra: lovakra, hadseregre, kürtökre, dobokra, palástra, koronára. (Máté utal Zak 9,9-re.) Ezeknek az elemeknek helye sincs a bevonulásnál, hiszen nem Jézus szándékát és üzenetét fejeznék ki.

Hozsánna

Jézus bevonulására nagy tömeg gyűlik össze, akik körbevéve őt, az arámi *Hozsánna!* kiáltással fogadták, amelynek jelentése: „Ments meg!”, „Most ments meg!” Liturgiai használata során a szó az „Isten megment” és a „Dicsőség legyen (a Messiásnak)” jelentéseket kapta. A *hozsánna* szó a Zsolt 118,25-ben található meg, amelyet a zarándokok a templomba való bevonuláskor énekeltek, s amellyel Isten dicsőségére és megmentő cselekedetére utaltak.

* * *

Az óra célja

Ismerkedjenek meg a diákok Jézussal, az alázatos királlyal és a bevonulás történetével.

Kulcsfogalmak

Jézus a király, hozsánna

Az óra menete

5-10 perc *Játék*

Öltöztessük be a gyerekeket, hogy királynak érezhessék magukat. (Lehetőség szerint minél több gyereket öltöztessünk be, de ne egyszerre, hanem egymás után. Ebben az esetben mindnek feltehetünk más-más kérdést. Vigyünk egy koronát, palástot, jogart, aranyszínű csatot a palásthoz, stb.)

Kérdések:

- Most te vagy a király. Milyen érzés? Mit teszel?
- Hogyan lépsz ki az emberek elé? Hogyan szólítod meg az embereket?
- Mit adsz nekik? Mit kérsz tőlük? Van-e, amit elveszel tőlük?
- Hogyan indulsz csatába? Hogyan jössz haza?
- Hogyan vonulsz be egy városba?
- Hogyan fogadnak az emberek? (A tömeget eljátszhatják a többiek.)

- 10 perc *Beszélgetés*
 Most nézzük meg a tankönyv bal oldali képét.
- Milyennek látjuk itt Jézust?
 - Hogyan lép ki az emberek elé? Hogyan vonul be a városba?
 - Hogyan fogadják az emberek? Ha a gyerekek maguktól nem veszik észre, akkor hívjuk fel a figyelmet arra, hogy nem csak örülő emberek vannak a tömegben. Olyan is van, aki megijed, aki csodálkozik, aki kételkedik, aki gyanakodik, s talán még mérges arckifejezést is találhatunk. Megbeszélhetjük velük, hogy vajon mitől félnek (a római katonáktól?), miért ijednek meg (a nagy tömeg miatt?), mi zavarja őket (a zaj, felfordulás?), amitől mérgesek lehetnek. A végén emeljük ki, hogy a legtöbben mégis örülnek!
 - Keressünk „ismerősöket” a képen: megtalálhatjuk Zákeust, Máriát, Mártát, a meggyógyított béna négy barátját a háztetőn, s még az irgalmas samaritanust is (a lépcsősor előtt).
 - Vajon Jézus királyként vonul be?
- Tanítás*
 Mondjuk el Jézus bevonulásának történetét.
 Hangsúlyok:
- alázatos király, aki békességet akart teremteni,
 - az emberek örültek neki, és ujjongva köszöntötték,
 - de voltak, akik nem ismerték, és kérdezték, hogy ki ő, s voltak, akik csodálkoztak.
- (Visszautalhatunk a karácsonyi várakozás témájára: már ott is szó volt [lehetett] erről a bevonulásról Zak 9,9 kapcsán: ezt a bevonulást várták az emberek évszázadokon át.)
- Ma a virágvasárnap (angolul „pálmavasárnap”, Palm Sunday) viseli a bevonulásra való emlékezés ünnepének nevét. Ez a húsvétvasárnap előtti vasárnap. A pálma a győzelem jelképe.
 - Ha az 50. leckében nem használjuk fel a tanári kézikönyv pálmaágmellékletét, akkor erre az órára bevihetjük.
- 5 perc *Feladat*
- Kössük össze a számokat! Milyen állatot kaptunk? Ezen az állaton vonult be Jézus Jeruzsálembe.
- Tanítás*
- A szamár nem harci, királyi állatnak számított, hanem a próféták (Isten embereinek) közlekedési eszköze volt.
- 5 perc *Feladat*
- Olvassuk össze a labirintusban elbújtatott betűket (bal oldalról lépünk be a labirintusba), s írjuk a vonalakra a betűket. (A „zs” betűt egy vonalra írjuk.)
- Tanítás*
- Ezzel a köszöntéssel fogadták Jézust az emberek. Azt jelenti: „Ments meg!”
- 5 perc *Feladat*
- A kis képek közül karikázzuk be azt, amelyik szerepel a bal oldali nagy képen (és a történetben), és húzzuk át azt, amelyik nem szerepel.
- 5 perc *Tanítás (összefoglalás)*
 Jézus nem olyan király, mint a földi királyok. Neki nincs szüksége palástra vagy koronára ahhoz, hogy király legyen. Ő alázatos király, aki békességet hoz.
 Elmondhatjuk azt is, hogy ő egy nagy király utóda, Dávid király leszármazottja, akit a próféciák így jövendölnek meg.
 Ezért köszönti őt úgy a tömeg, hogy „Hozsánna a Dávid Fiának!”
- 5 perc *Ének*
Minden, mi él (ÚÉ 191)

Kincsesládánkba tegyük be a tankönyvi mellékletből kivágható igés lapot: Lk 19,38.

48. Jézus meghalt értünk (Mt 26–27 részletek, Jn 3,16)

TK, tkk-F

Helyszínek

Gecsemáné-kert: a héber szó jelentése olajprés. Több, nagyobb lehetett, mint egy kert, valószínűleg egy olíva-fákkal beültetett területről lehetett szó. A Kidrón-völgy felett helyezkedett el, az Olajfák hegyének egyik lejtőjén.

Golgota: a görög szó (Γολγοθα) átírása az arám koponya (ܩܘܠܓܘܬܐ, *gulgulta*) szónak, jelentése Koponya-hely. (Latinul a koponya *calvaria*, innen származik a kálvária kifejezés.) A Golgota olyan helyet jelöl, ahol kivégzéseket hajtottak végre, de egyes magyarázók szerint maga a domb is koponya alakú volt. A Golgota mai helye már Jeruzsálem városán belül helyezkedik el, de a keresztre feszítés idején valószínűleg a városfalon kívül volt. A keresztre feszítést a főútvonal mentén hajtották végre, hogy sokak elrettentésére szolgáljon. (Erre utal a Mt 27,39 is.)

Imádkozás

Jézus a Gecsemáné-kertben megkéri a tanítványokat, hogy várják meg őt, amíg imádkozik. Az arcra borulás gyakori imádkozási forma az Ószövetségben, legtöbbször a félelem, az Isten tisztelete és az engedelmisség jeleként találkozhatunk vele. Jézust a szorongás és gyötrődés indítja imádkozásra. Ahogy közeleg a halála, valószínűleg egyre inkább elfogja a rettegés és talán a halálfélelem is.

Máté evangéliumában ez az egyik alkalom, amikor a tanítványok közül a hozzá legközelebb állókat (Péter, János, Jakab) magával viszi. Ebben a nehéz órában érthető, ha érzelmi támogatásra vágyik a legközelebbi barátaitól. A tanítványok azonban kudarcot vallanak abban, hogy Jézust támogassák, s vele együtt virrasszanak és imádkozzanak. A tanítványok felületesnek tűnhetnek azzal, hogy elalusszanak, s később az Újszövetség leveleiben a virrasztásra való képtelenség már erkölcsi hanyatlásnak is minősül (lásd pl. Kol 4,2; 1Thessz 5,6–7; Ef 5,14; 1Pt 5,8).

Elfogadás

Jézus elfogatásakor Júdás még a tanítványi körbe tartozik, hiszen a tizenkettő közül egyként van megemlítve. A Jézus elfogására induló „nagy sokasághoz” valószínűleg a templomi őrség tartozott, néhány felbérelt emberrel és római katonákkal együtt. Erre utal az, hogy a sokaság éppen a nép véneitől és a főpapoktól indult el. A tömeg és a fegyverek (kardok és botok) arra utalnak, hogy úgy vélték, veszélyes bűnözőt kell elfogniuk. Talán még attól is féltek, hogy a vele lévő tanítványok mindenáron meg fogják akadályozni az elfogatást, akár fegyveres harc árán is.

A csókkal való köszöntés megszokott forma volt barátok között (egykes közel-keleti országokban még ma is az). Ezt a jelet valószínűleg azért adhatta meg Júdás, hogy a sötétben el ne tévessze az őrség, hogy kit kell elfogni. Júdás a bevett köszönési formát használja: „Üdvöz légy, Mester”, ami azt is jelenti: „Béke veled, Mester.”

Jézus válasza („barátom”, 50. vers) azonban cseppet sem ironikus, hiszen nem a mai értelemben vett barátságot jelentette ez a szó, hanem a bajtársat, de bármilyen társaságot is kifejezhetek vele. A folytatás is („hát ezért jöttél”) költői kérdésként sokkal inkább csalódást, kiábrándulást fejez ki, nem valamilyen cinikus kérdésként értendő.

Jézusnak a sokasághoz mondott szavaiban (55. vers) is érezhető a csalódás és egyfajta kritika: nem

fényes nappal fogták el a templomban, a valódi problémáikra építve a vádakat, hanem éjszaka mennek érte, felfegyverkezett tömeg élén.

Jézus halála

Máté nem beszél a keresztre feszítés részleteiről. Fontosabbnak tartja azt, hogy a katonák és a körülötte állók viselkedéséről írjon, hiszen a kereszthalál szenvedéseit az olvasó – különösen abban a korban – magától is el tudja képzelni.

Jézus halála délután három óra tájban következett be. Még a sabbát kezdete előtt (vagyis hat óra előtt) le kellett venni a testet a keresztről. Arimátiai József, Jézusnak egy tanítványa megy el Pilátushoz, hogy elkérje Jézus testét. Pilátus ezt a kérést azonnal teljesíti. Egyrészt annak idején szokás volt, hogy a tanítványok temették el mesterüket; másrészt Pilátus és a katonák sem akarták, hogy a testek éjszakára a kereszten maradjanak; harmadrészt Arimátiai József gazdag, befolyásos ember volt, a Szanhedrin tagja, ezért Pilátus könnyen engedett kérésének.

A korabeli szokás szerint a tehetősebb emberek sziklába vájt sírokba temették hozzátartozóikat. A „tisztá gyolcs” fehér vásznat jelent. Az új sír arra utal, hogy Arimátiai József valószínűleg épp akkor vágatta a sziklába a sírt (lehet, hogy egy idős rokona számára), és még nem tették bele senki más testét. (Ez később a testek összekeverésének kizárása miatt lehet fontos.) Noha Jézust úgy feszítik keresztre, mint egy közönséges bűnözőt, s a zsidó felfogás szerint így Isten átka alá kerül, mégis tisztességes temetést és sírhelyet kap.

Jn 3,16

Az evangélium hitvallásos összefoglalását olvashatjuk ebben az igeversben, amely azzal a lényeges üzenettel kezdődik, hogy Isten szeretetéből fakad egyetlen Fiának a világért történő adása, s azzal ér véget, hogy az emberek ezért nem vesznek el, hanem Isten szeretetében élhetnek életükben és halálukban is. Az egyetlen Fiú odaadása magában foglal olyan fontos dogmatikai kérdéseket is, mint a megtestesülés vagy a helyettes áldozat kérdése. Mégis a legfontosabb hangsúly ebben az „összefoglalásban” is Isten szeretetén van: ez a háttere, a célja s az értelme mind a testet öltésnek, mind Jézus keresztre feszítésének. Ez az alapja mindannak, amit az evangéliumokban olvashatunk.

Jézus elfogatásának történetében a tanítványok iránti szeretet és a világ gonoszságának ellentéte is jól példázza és hangsúlyozza ezt az evangéliumi összefoglalást. Ezért Jézus keresztre feszítésének és halálának tanításakor is Isten szeretetén kell hogy legyen a hangsúly.

* * *

Az óra célja

Jézus halálának történetével és értelmével való megismerkedés.

Kulcsfogalmak

elfogadás, kereszthalál

Az óra menete

Az óra tervezésénél fontos figyelembe venni, hogy a Jézus haláláról és feltámadásról szóló leckék között ne teljen el sok idő, például semmiképp ne kerüljön az előbbi még a tavaszi szünet elé, az utóbbi pedig majd a tavaszi szünet utáni órákra.

5 perc *Beszélgetés*

A jeruzsálemi bevonulás történetének átisméltése.

Jézus Jeruzsálemben is tovább tanította az embereket, együtt volt a tanítványokkal.

10 perc *Tanítás (a történet elbeszélése)*

(Közben nézzük a képet, vagy a tanár elmondja a történetet, s ennek a történetnek a hangulata alá kerülve sokszor nincs szükség arra, hogy a gyerekek figyelmét kérdésekkel kössük le. Ha mégis szükséges, akkor a történet elbeszélését megszakíthatjuk kérdésekkel.)

Hangsúlyok:

- Jézus tudta, hogy az emberek között vannak olyanok, akik el akarják őt fogni. (Miért akarták őt elfogni? Voltak, akik féltették tőle a hatalmukat, voltak, akik irigyek voltak rá, voltak, akik félték tőle, voltak, akik mást vártak volna tőle: például azt, hogy fegyvert fog, és leveri a római hatalmat).
- Jézus sokat imádkozott Istenhez, hogy mit tegyen. A bevonulás utáni negyedik nap (nagycsütörtök) estjén is elment imádkozni tanítványaival az Olajfák hegyére, a Gecsemánékertbe. A kert nem volt messze, a jeruzsálemi városfaltól kb. 500 méterre. Legfeljebb fél óra séta. (Egyedül ment a kertbe? – Nem, tanítványaival.)
- Megkérte tanítványait, hogy imádkozzanak vele. (Imádkoznak vele? – Nem, elfáradtak és elaludtak.)
- Jézus nagyon szomorú volt. (Vajon miért?) Mert a tanítványok nem maradtak ébren vele, de leginkább azért, mert tudta, hogy másnap meg kell halnia.
- A katonák és a főpapok eközben nagy sokasággal jöttek, hogy elfogják őt. (Mi volt a kezükben?) Kardok, botok voltak a kezükben. (Vajon miért?) Arra számítottak, hogy a tanítványokkal majd fegyveres összetűzésre kerül sor.
- Elsőként Júdás ment oda Jézushoz, hogy csókot adjon az arcára, s ezzel megmutassa, hogy kit kell elfogni. (Már sötét volt stb.) (Innen származnak a „Júdás-csók” és az „áruló Júdás” kifejezések.) (Melyik alak lehet a rajzon Júdás? – A sárga ruhás, ő mondja a katonának, hogy csókkal fogja elárulni Jézust.)
- Júdás így köszönti Jézust: „*Üdvöz légy, Mester!*”, majd megcsókolja őt.
- Jézus erre így válaszol: „*Barátom, hát ezért jöttél!*” (Mit fejez ki Jézus szava? – Csalódottságot és szomorúságot.)
- Ekkor a katonák elfogták. Egy tanítvány megpróbálta karddal megvédeni Jézust, de Jézus ráparancsolt, hogy tegye el a kardját. Jézus nem akart verekedést, harcot.
- A katonák elvitték Jézust a papi és a római vezetők elé. A nép kérésére ők elítélték, és másnap (nagypénteken) keresztre feszítették.

20 perc *Tanítás*

- Jézus a kereszten halt meg. Ezért a kereszt a keresztények számára a legfontosabb szimbólum. Azt jelöli számunkra, hogy Jézus, Isten Fia az életét adta minden emberért – mert ennyire szerette az embereket! Azért vállalta, hogy őt elfogják, és a kereszten haljon meg, mert ezáltal szerzett az embereknek üdvösséget. Halálával Jézus nekünk örök életet adott.

Feladat

- Isten szeretetét és Jézus halálát az egyik bibliai mondat nagyon szépen foglalja össze. Keressük meg ezt a mondatot a szórejtvényekben, s írjuk a mondatot a kereszt középre. (Akik nem szeretnek írni, a megoldást az egyes részek fölé is írhatják vagy csak jelölhetik – például a mondat negyedik részénél, a szavakat vonallal elválasztva.)

5 perc *Tanári magyarázat*

- Miután Jézus meghalt, levették a keresztről, s eltemették.
- Akkoriban például sziklába vájt barlangokba temetkeztek a gazdagabb emberek. Jézust is egy tehetősebb tanítványa temeti el egy ilyen sziklasírba.

5 perc *Imádság*

Ének

Királyi zászló jár elöl (EÉ 189)

Kincsesládánkba tegyük be a tankönyvi mellékletből kivágható igés lapot: Jn 3,16. (Ha nem sikerül a diákoknak megtanulniuk ezt a hosszú igeverset, akkor csak az első felét próbáljuk megjegyezni.)

49. Jézus feltámadt! (Mt 28,1–10)

TK, tkk-F

Az üres sír, a feltámadás

Máté feltámadáselbeszélése az üres sír jelenetével kezdődik. Ez egyrészt a kortörténeti háttér alapján kap jelentőséget: a zsidó vezetők őriztetik a sírt, mert félnek, hogy a tanítványok ellopják Jézus testét. Másrészt viszont az elbeszélés lényegi hangsúlya – ez talán épp a kortörténeti háttér fényében látható meg – nem azon a kérdésen van, hogy *mikor és hogyan* támadt fel Jézus. Az elbeszélés már elővételezi Jézus feltámadását.

Az evangéliumok feltámadáselbeszéléseinek különbözősége közismert teológiai probléma. Amellett, hogy nem is érdemes kísérletet tenni a harmonizálásra (hiszen mindegyik evangélista a saját hangsúlyaival, fókuszával a legjobb tudása szerint mondja el a történetet), talán érdemes megjegyezni, hogy mindegyik evangéliumban megjelennek a következő momentumok: üres sír, Jézus feltámadásának hirdetése az asszonyok számára és a feltámadott Jézus megjelenése a tanítványoknak.

Máté elbeszélésében az asszonyoknak azt is elmondja az angyal, hogy „*nincsen itt, mert feltámadt*”. Az angyal nem azért hengerítette el a követ, hogy „kiengedje” Jézust, vagy hogy Jézus „kivonulhasson”. Soha senki nem látta, hogy Jézus hogyan jött ki a sírból, s ez nem is lényegi kérdés. Az asszonyok csak egy rövid magyarázatot kapnak az angyaltól: „mert feltámadt”. Ennek módjáról, körülményeiről, idejéről semmit nem mond az angyal.

Az asszonyokat behívja az angyal a sírba, hogy saját szemekkel is megnézhessék: Jézus teste már nincs ott, ahová tették. A feltámadásba vetett hitük mégsem csak az üres sír látványából ered majd, hanem onnan, hogy az angyal kijelenti nekik Jézus feltámadását (vagyis az ígét hirdeti nekik), majd találkoznak is a feltámadott Jézussal. Az üres sír csupán másodlagos körülmény, amely csak felébreszti az érdeklődést és felveti a kérdéseket; a feltámadás „bizonyítéka” az asszonyok számára a feltámadt Jézussal való találkozás. Ugyanakkor az üres sírnek mégis van egy nagyon fontos szerepe: ha a sír nem lett volna üres (vagy nem láthatják az első követők az üres sírt), akkor az egyház soha nem hirdethette volna Jézus feltámadását.

Félelem és öröm

Máténál a feltámadás hirdetéséhez félelmet keltő jelenségek társulnak: földrengés, a kő elhengerítése, villámló tekintetű angyal megjelenése, a követőknek adott utasítások panacsszerűsége. Máté megdöbbenő kontrasztot használ mindennek hangsúlyozására: a sír – és a halott test – őrzésére kirendelt emberek maguk is holtta válnak a félelemtől, miközben a halott ember pedig élővé vált. Az angyal első dolga azonban az, hogy megnyugtassa a Jézus testét kereső asszonyokat: „*Ti ne féljetek!*”

Noha az asszonyok félelme nem párolog el egyik pillanatról a másikra (8. vers), mégis egyszerre már „nagy örömmel” telve futnak visszafelé. (A „nagy örömmel” ez a kifejezése csak 2,10-ben fordul elő Máténál, amikor a napkeleti bölcsek megörülnek a csillag láttán.) Az asszonyok cseppet sem kétkedtek az angyal szavában, hanem – félelemmel ugyan, mégis nagy örömmel – azonnal futottak, hogy továbbadják a hírt a tanítványoknak.

A feltámadt Jézussal való találkozásukban ez az örömük csak tovább fokozódik: az üzenet valósággá válik, a meghallott örömhírt most már szemekkel is láthatják. Az asszonyok félelme azonban nem párolog el teljesen: megragadják Jézus lábát, és leborulnak előtte. Ez a mozdulat a korabeli társadalomban az uralkodó iránt tanúsított engedelmesség, hódolat, alázat jele volt. Az asszonyoknál ez persze nem csak a félelem, hanem sokkal inkább a szeretet és tisztelet megnyilvánulása. Ezen a ponton már

végképp bizonyítékot nyer az, hogy Jézus nem egy különleges ember volt a sok ember között, hanem Isten kegyelmének és szeretetének megjelenése.

Jézus első szava a korabeli hétköznapi köszönésforma, majd ugyanazokat az instrukciókat adja az asszonyoknak, amelyeket az angyal is elmondott.

Asszonyok

Feltűnő, hogy az üzenet első letéteményesei és továbbadói asszonyok. A két Mária nemcsak felelőséget kap ezáltal, hanem különleges kiváltságban is részesülnek: a távol lévő férfi tanítványoknak női beszámolókra kell hagyatkozniuk. Ez a vonás a szakasz történetiségét is alátámasztja: a korabeli kultúrkörben egyetlen kitalált történet sem adott volna az asszonyoknak ekkora szerepet. (Érdeemes összehasonlítani például Pál apostol beszámolójával: 1Kor 15,5–8.)

* * *

Az óra célja

A diákok ismerjék meg a feltámadás örömhírét, jelentőségét.

Kulcsfogalmak

feltámadás

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Jézus halálának és temetésének átisméltése. Jn 3,16 ismétlése.

Hangsúly: barlangba temették, amelyet egy nagy kővel zártak le, s a sírt katonák őrizték.

10 perc *Tanítás*

- Jézus korában az volt a szokás, hogy a halott ember testét illatos balzsamokkal kenték be. Ez az asszonyok feladata volt.
- Jézus halála után pár nappal, vasárnap hajnalban az asszonyok elmentek a sírhoz.
- Amikor odaértek, furcsa dolgot láttak.

Feladat

- Mit láttak az asszonyok? Színezzük ki a rajzot, hogy megtudjuk, mit láttak.

10 perc *Tanítás*

- Az Úr angyala leszállt a mennyből, odament, elhengerítette a sír előtt lévő követ, és leült rá.
- A sírt őrző katonák és az asszonyok is megrémültek. Az angyal azonban megszólította az asszonyokat.

Feladat

- Mit mondott az angyal az asszonyoknak? Rakjuk sorba a betűket, és egészítsük ki a szavakat. (Az angyal „Ne féljete!” mondatát a szövegbuborék felső sorába írhatják a diákok; a második mondatához a magánhangzók sorrendben a szövegbuborék alatt találhatóak segítségképpen.)

10 perc *Tanítás*

- Az asszonyok gyorsan eltávoztak a sírtól, félelemmel és nagy örömmel futottak, hogy megvigyék a hírt tanítványainak.

Feladat

- Ekkor szembejött velük Jézus, és mondott nekik valamit. Oldjuk meg a feladatot, hogy megtudjuk, mit mondott Jézus az asszonyoknak! (A titkosíráshoz írjuk a betűket a vonalakra: a kettős betűket [gy] egy vonalra írjuk. Az alsó szövegrészben a kihagyott szavakat húzzuk vonallal a megfelelő helyre.)

5 perc *Tanítás*

- A feltámadt Jézussal később a tanítványok is találkoznak.
- Az üres sír látványa és a feltámadt Jézussal való találkozás újra hitet és reményt ad az asszonyoknak és a tanítványoknak.
- Jézus nem egy különleges ember volt a sok ember között, hanem Isten Fia; ő Isten kegyelmének és szeretetének a megnyilvánulása, aki üdvösséget szerzett nekünk a kereszten. A feltámadott Jézus örökké él.

5 perc *Ének*

Krisztus, virágunk (EÉ 222)

Kincsesládánkba készítsünk egy igés lapot: „*Nincsen itt, mert feltámadt, amint megmondta.*” (Mt 28,6)

50. Húsvét ünnepe

tkk-M

Az óra célja

Együtt ünnepeljük húsvét ünnepét. Éljük át a gyerekek a közösségben a nyugodt, ünnepélyes és szeretetteljes ünnepi légkört, a feltámadás örömét!

Kulcsfogalmak

húsvét, ünnep

Az óra menete

A tavaszi szünet előtti utolsó alkalomra javasolt óra.

Az óra lényege, hogy a tanár és a gyerekek együtt ünnepeljenek, s közben foglalják össze a húsvét ünnepköréről tanultakat, például az alábbi ötletek alapján. (Az óra menete természetesen történjen a csoport érdeklődésének és adottságainak megfelelően.)

- Húsvéti térkép készítése: csomagolópapírra vagy nagyméretű kartonlapra rajzoljuk fel az érintett városokat, földrajzi helyeket (Názáret, Jerikó, Betfagé, Jeruzsálem, Olajfák hegye, Golgota, Galilea). Ha adottak a lehetőségek, húsvéti terepasztalt is készíthetünk egy nagyméretű tálcán behozott homokban vagy az udvaron.
- A húsvéti történet elbábozása (a gyerekek hozhatnak bábfigurákat otthonról, s megbeszéljük, melyik figura kit fog jelölni a történetben). Akár az elkészített térképen vagy terepasztalon kis figurákkal (pl. papírból kivágott figurákkal) is eljátszhatjuk a történetet. (Nem a művészi előadás a lényeg, hanem az, hogy átbeszéljük a történetet.)
- Tanulhatunk húsvéti énekeket, elolvashatjuk az elmúlt órák bibliai szakaszait (de nem az egész passiótörténetet).
- Lehet beszélgetni a húsvéti szokásokról s azok gyökereiről. Megemlíthetjük azokat az elemeket is ezekben a népszokásokban, amelyeknek nincs vallási alapja.

Bármilyen megoldást választunk is, ezen az órán semmiképp ne maradjon el az órai imádság. Hagyjunk rá kellő időt. Beszélgessünk arról, hogy milyen jó, hogy Jézus feltámadt, s ezáltal segít minden embernek (Ádámától és Évától kezdve), és nekünk is. Mondjuk el, hogy a teremtéstörténet és a karácsony ünnepe is ebben az ünnepben teljesedik ki: a húsvét ünnepében. Ez a legfontosabb ünnepünk, mert ezzel megváltozott az életünk. Nem vagyunk már reménytelenek, amikor a bűn és a halál szomorságával találkozunk. Már most örülhetünk az új életnek.

Adjunk lehetőséget az egyéni és közös imádkozásra, s hagyjunk időt a meghitt csendre is. (Ha a közös imádkozásnál a gyerekek nem szeretnék hangosan imádkozni, akkor előre beszéljük meg, ki miért szeretne imádkozni, s a tanár fogalmazza majd meg hangosan mindezeket a kéréseket.)

Semmiképp se fejezzük be az órát nagypéntek eseményeinél, mindenképp a feltámadásé legyen az utolsó gondolat!

Amennyiben húsvét ünnepének megünneplése nehezen oldható meg (például egy-két fős csoport esetén), úgy az órán készíthetünk könyvjelzőként, igés lapként, ajtóakasztóként és más formában használható palmaágot, amelynek a közepére írjuk fel: Hozsánna! (Lásd a tanári kézikönyv mellékletét.) Ezt el is rakhatjuk a kincsesládánkba.

51. Összefoglalás, ismétlés – Jézus élete

tkk-M

Az óra célja

A Jézus életéről tanultak ismétlése játékos keretek között.

Kulcsfogalmak

Jézus élete

Az óra menete

Az órán játszhatjuk a tanári kézikönyv mellékletében található társasjátékot, most már a teljes változatban. Amikor egy-egy bibliai történethez, szereplőhöz, eseményhez érkezünk, ismétljük át a hozzá kapcsolódó információkat, de semmiképpen sem számonkérés-szerűen, hanem egyszerű beszélgetés keretében.

52. Összefoglalás, ismétlés – Jézus élete

TK

Az óra célja

A Jézusról tanultak átismétlése beszélgetés közben.

Kulcsfogalmak

Jézus élete

Az óra menete

Az órán játsszunk olyan játékokat, játékos feladatokat, amelyek segítségével a Jézusról tanultakat mélyíthetjük el. Semmiképpen ne tegyük ezt az ismétlő, összefoglaló órát sem számonkérésé, sem egymás közötti versengéssé!

Néhány példa az órai játékos beszélgetésre:

1. Kire gondolok?

- nő
- fiatal
- József jegyese
- meglátogatta egy angyal
- Jézus anyja
(Mária)

- a városkapunál ült
- megváltozott a neve
- Jézus elhívta
- vámszedő
- Jézus tanítványa lett
(Lévi Máté)

- ott volt Jézus születésénél
- népszámlálásra Betlehembe vitte a családját
- ács
- Jézus apja
(József)

- idős volt
- pap volt
- a jeruzsálemi templomban élt
- Jézus születését várta
- az újszülött Jézust a karjaiban foghatta
(Simeon)

- vámszedő
 - sokszor több pénzt szedett be az emberektől, mint szabad lett volna
 - alacsony termetű
 - felmászott egy fára, hogy láthassa Jézust
- (Zákeus)

- volt egy lánytestvére
 - követte Jézust
 - saját házában sokat főzött, sütött
 - egyik testvérét Máriának hívták
 - akkor is a ház körüli teendővel foglalkozott, amikor Jézust hallgathatta volna
- (Márta)

- beteg volt
 - voltak barátai
 - Jézus meggyógyította
 - régóta nem tudta elhagyni az ágyát
 - a barátai vitték Jézus elé, hogy gyógyítsa őt meg
- (a béna ember)

- követte Jézust
 - lánytestvére házában lakott
 - főzés és sütés helyett inkább Jézus szavait hallgatta
 - a lánytestvérét Mártának hívták
- (Mária)

- beteg volt
 - Jézus meggyógyította
 - más beteg emberekkel élt együtt, akiknek ugyanaz volt a betegségük, mint neki
 - megköszönte Jézusnak, hogy meggyógyította őt
- (a tíz leprásból az, amelyik visszament Jézushoz hálát adni)

- nem szerették az ő népét a zsidók
 - nem volt pap
 - nem volt lévita
 - Jézus egyik példázatában szerepelt
 - egyszer egy olyan embernek segített, akit nagyon megverték a rablók
- (az irgalmas samaritánus)

- Jézus egyik tanítványa volt
 - nem volt hűséges Jézushoz
 - Jézushoz vezette a katonákat és a papokat
 - elárulta Jézust
- (Júdás)

2. Kihez/kikhez tartoznak az alábbi dolgok?

fakanál – Márta

galamb – Nőé

pénzeszacskó – Lévi, Zákeus

írotábla – Zakariás

szivárvány – Nóé
Luther-rózsa – Luther
hordágy – béna ember
pálmaág – ünneplő emberek
templom – Jézus (és még sokan, pl. Simeon), mi magunk

3. Próbáljuk közösen elmondani, miről szólnak az alábbi történetek! (Mindenki mondhat egy-egy mondatot, közösen rakjuk össze a történetet. El is játszhatjuk azt, amelyiket a gyerekek választják.)

- a 12 éves Jézus a templomban
- a kősziklára épített ház
- az elveszett juh
- az irgalmas samaritánus

4. Az alábbi szavak közül néhányat írjunk fel kártyákra:

Isten, Jézus, angyal, pásztor, király, számár, rabló, vámszedő, templom, öröm, ünnep, hála (esetleg elvontabb fogalmakat is, mint növekedés, elhívás, hit, kincs, érték, türelem, várakozás, ajándék, elfogadás, közösségben Jézussal).

Tegyük ki a kártyákat az asztalra, táblára. Amikor a tanár egy-egy történetet, példázatot megemlít, akkor a gyerekek mutassanak rá azokra a kártyákra, amelyek kapcsolódnak a történethez.

Egyszerűbb változatban: minden gyerek kap egy kártyát (szót), s amelyik történetnél úgy érzi, hogy az ő szava jellemző arra a történetre, felemeli a kártyáját.

5. A tanár a tankönyv képeit felmutatva kérdezheti meg a diákokat, hogy milyen történet jut eszükbe a képről, milyen szereplők vannak benne, mi a legfontosabb az adott történetben, stb.

6. Az ismétlés történhet a kincsesládánk átnézésével is: melyik kincs kapcsán miről tanultunk, melyik miért fontos nekünk.

7. Oldjuk meg a tankönyvi összefoglaló lecke feladatait.

(A keresztrejtvény megfejtése: húsvét.)

53. Séta a természetben II.

„...a növekedést az Isten adta” (1Kor 3,6)

Növekedés

Pál apostol szavai a legtöbb írásmagyarázó szerint a hitre vonatkoznak. Pál apostol tanítása szerint a hit – legyen akár kezdeti fázisában, akár a fejlődés valamely más szintjén – mindig kizárólag Isten munkája. A munkája véghezviteléhez ugyan felhasználhat embereket – Pált, Apollóást és ma élő embereket is –, de végső soron mindig ő munkálja a hit épülését.

* * *

Az óra célja

A diákok lássák meg, hogy a növekedés – mind a természetben, mind a testünkben, mind a hitünkben – mindig Isten munkája és ajándéka.

Kulcsfogalmak

növekvő hit

Az óra menete

Az őszi séta során az érzékszerveinket segítségül hívva többek között azt tanultuk meg, hogy a hit hallásból van. Most arra helyezzük a hangsúlyt, hogy a hit növekedését – minden más dolog növekedése mellett is – Isten adja nekünk, ő munkálja bennünk.

Lehetőség szerint tegyük sétát a természetben, és ott beszéljük meg az alábbi kérdéseket. Ha ez nem megoldható, akkor maradjunk a tanteremben.

A kérdések sora tetszőlegesen bővíthető és szűkíthető, ne akarjunk minden kérdést ebben a sorrendben megbeszélni. Hagyjunk kellő időt a kérdésekre, s ha a diákok egy-egy kérdésnél szívesen időznek el, akkor inkább kevesebb kérdést tárgyaljunk meg egy-egy kategóriából. A lényeg, hogy sétáljunk, kutakodjunk, fedezzünk fel, és közben beszélgessünk.

A kérdéseknél nincs jó és rossz válasz (például milyen színek vannak többségben?). Mindenféle választ értékeljünk.

Az órán hivatkozhatunk arra, hogy összességében már volt egy hasonló óránk (remélhetőleg séta volt a természetben). Összehasonlíthatjuk az akkor szerzett tapasztalatainkat, az onnan megőrzött emlékeinket a mostani élményeinkkel.

5 perc *Beszélgetés (ismétlés)*

Elevenítsük fel az őszi séta élményeit és fő tanulságát: a hit hallásból van. Ha akkor tettünk valamit a kincsesládába, azt most vegyük elő és nézzük meg.

25 perc *Beszélgetés (séta közben)*

Bevezető kérdések, megfigyelésre épülnek:

- Mit látunk a kertben/teremben stb.?
- Milyen színeket látunk a kertben/teremben stb.?
- Maradjunk csendben egy kicsit. Milyen hangokat hallunk a kertben/teremben stb.? (Csukjuk be a szemünket hozzá.)
- Milyen illatokat, szagokat érzünk a kertben/teremben stb.? (Fogjuk be a fülünket, csukjuk be a szemünket.)
- Milyen ízelet érzünk/érezhetnénk a kertben/teremben stb.?
- Mit tudunk a kezünkkel, bőrünkkel érzekelni? Mi az, ami hideg, meleg, puha, kemény, sima, rücskös, vizes, száraz stb.?

Nehezebb kérdések, megfigyelésre és gondolkodásra épülnek:

- Miben változott az utóbbi hetekben, napokban a természet? Miben változtak a fák? A hőmérséklet változott-e? Többet süt-e a nap? Más ruhát hordunk-e?

Kérdések, amelyek a személyes gondolatokra és reflexiókra épülnek:

- Mi az a változás, aminek örülünk? (Süt a nap, katicabogár a fűben, nyílnak a virágok, zöldülnek a fák, meleg a pad, stb.)

Elemző kérdések:

- Miben más most a természet, mint ősszel volt?
- Milyen színek voltak akkor többségben, s milyenek vannak most?
- Milyen illatok voltak akkor többségben, s milyenek vannak most?
- Milyen mozgások voltak akkor többségben, s milyenek vannak most?
- Miben változtunk mi magunk? Ki lett nagyobb? Kinek nőtt ki új foga? Kinek lett hosszabb a haja? Ki tanult meg olvasni-írni? Ki nőtte ki a ruháit? Ki tanult meg furulyázni? Stb.

10 perc *Tanítás*

- Sokféle növekedés van körülöttünk és bennünk. Mindezt a növekedést Isten adja. Ő az, aki mind a természetben, mind a testünkben, mind a hitünkben a növekedést adja.
- Ebben közreműködhetnek ugyan emberek (pl. meglocsoljuk a virágot, eszünk, a lelkész/hittanár tanít minket), de Isten az, aki adja az esővizet, a testi táplálékot, a hitet.

Beszélgetés

- Milyen növekedést munkál Isten bennünk és körülöttünk? (Magasabbak lettünk, nő a hajunk, tanulunk sok új dolgot, növekednek a virágok a kertünkben, nyílnak a falevelek, stb. Összefoglalhatjuk mindazt a növekedést, amit korábban már megbeszéltünk.)
- Mit jelent az, hogy növekszik a hitünk? (Egyre több történetet és személyt ismerünk meg a Bibliából, általuk jobban megértjük Jézus tanítását, meglátjuk Isten szeretetét, ráhagyatkozunk Istenre, tudjuk, hogy hozzá tartozunk, stb.)
- Keressünk példákat az eddig tanult emberek közül, akinél láttuk, hogyan növekedett, fejlődött a hite! (Lévi, Nóé, Mária és József, pásztorok, Mária és Márta, Zákheus stb.)

5 perc *Ének*

Minden, mi él (ÚÉ 191) vagy Róla beszél fű, virág.. (ÚÉ 139)

A természetben tett séta során a kincsesládánkba gyűjthetünk „kincseket”: mindent, amit fontosnak tartunk, ami tetszik, ami érdekes és ami elvihető (nem élő növény vagy állat). A kincsekről megbeszélhetjük, hogy melyiket milyennek látjuk és halljuk. Hasonlítsuk össze, milyen kincseket találtunk ősszel, s milyeneket most.

54. Óvjuk a teremtett világot

„...*hogy azt művelje és őrizze*” (1Móz 2,15)

TK, tkk-F

Föld és ember

A föld (*adamah*) és az ember (*adam*) héber szavak között sokan már a szó feltételezett közös gyökerében kapcsolatot látnak. A közös szótő nem bizonyított, de a hasonló hangzású szavakkal való játék nem lehet véletlen a szerkesztő részéről: ezzel is hangsúlyozza az ember és a föld közötti szoros kapcsolatot. Az ember a földből formáltatott meg, életében azt kell művelnie, s halála után oda tér majd vissza. (1Móz 2–3-ban számos példát találhatunk arra, hogy Ádám vagy Éva nevéhez hasonló szavakkal fejez ki a Jahvista más dolgokat. Pl. Ádám: Éden, kelet, mély álom; Éva: élet, élő, mezei állat.)
2,15-ből egyértelmű, hogy az ember feladata az, hogy művelje és őrizze a kertet.

Művelés és őrzés

A művelés (*abad*) nagyon gyakran előforduló ige az Ószövetségben. Legtöbbször a föld megművelését jelenti, de gyakran használják vallási értelemben is, amikor Istennek tett szolgálatról van szó. Különösen papi szövegekben, például a lévítáknak a szentélyben végzett szolgálatai kapcsán jelenik meg ez a szó.

Az őrzés (*shamar*) szó is sokszor a legeggyértelműbb 'örködés', 'vigyázás' értelemben jelenik meg az Ószövetség lapjain. Ám még gyakrabban fordul elő a törvények leírásánál, amikor a vallási parancsok és kötelességek betartásáról olvasunk, különösen is a lévítáknak a szentély őrzése iránti felelősségéről, miszerint a szentélybe senki nem léphet be, aki arra nincs feljogosítva.

Mandatum Dei

Érdekes és tanulságos, hogy ez a két szó itt is és a papi iratokban is egymás mellé kerül, összekapcsolódik. A munkának – legyen az akár a föld művelése, akár vallási-papi feladat – mindig két része van: művelés és őrzés. A kettő együtt értelmezhető, a kettő csak együtt írja le a feladat teljességét. A feladat ugyanis nem a túllelkesült, elvakult, figyelmetlen, mindenáron történő megművelése a földnek, amely gyakran a föld kizsákmányolásához, feléléséhez vezet. Ugyanakkor nem is a földön való tétlen ácsorgást vagy a föld emberektől való (erőszakos) elzárását jelenti az őrzés. Művelés és őrzés, munka és várakozás együtt adják meg az ember feladatát.

Vegyük észre azt is, hogy már a bűneset előtt is dolgoznia kellett az embernek: az édeni kertben való lét nem tétlenséget, nem a munka hiányát jelenti. A munka az emberi élethez szervesen hozzátartozik, annak belső, lényegi, valódi értéke, amelyet nem az istenek hárítanak át az emberre – mint más népek mitológiájában –, hanem amelyet Isten ad feladatként az ember számára.

* * *

Az óra célja

A „művelje és őrizze” feladatát (*mandatum Dei*) értelmezzük a teremtett világ természeti és emberi dimenzióira nézve.

Kulcsfogalmak

művel, őriz

Az óra menete

- 5 perc *Beszélgetés (ismétlés)*
Teremtéstörténet, Ádám és Éva az Édenkertben
- 5 perc *Feladat*
Milyen feladatot adott Isten az embernek a teremtett világgal kapcsolatban? Keressük meg a képen! Írjuk le a vonalra.
- 5 perc *Tanítás*
- Az Édenkertben Ádám és Éva azt a feladatot kapták, hogy műveljék és őrizzék a kertet.
 - Ádámon és Éván keresztül mindannyian kaptuk ezt a feladatot az egész teremtett világra nézve.
 - Nagyon fontos, hogy ez a két feladat együtt szerepel. Így ugyanis Isten feladatul adja a föld művelését (tehát szabad felásni a földet, fejleszteni a technikákat stb.), de csak addig, amíg őrizni is tudjuk azt, s nem romboljuk le!
- 15 perc *Feladat*
- Nézzük meg a jobb oldali képeken, hogy hol nem őrzik a teremtett világot az emberek! Tegyük piros pöttyöt oda (vagy bekarikázhadjuk, áthúzhadjuk azt), ahol az emberek nem őrzik a teremtett világot.
 - A képeken a legtöbb „hiba” olyan, amelyek esetében határvonalat kell húznunk. Például jó, hogy tudunk tüzet rakni, mert így tudunk ételt készíteni vagy melegedni, de ha felügyelet nélkül hagyjuk a tüzet, akkor nem vigyázunk a természetre. Jó, hogy van fényképezőnk, de ha emiatt letapossuk a védett növényeket, akkor ez már nem jó. Jó, hogy felszántja a traktor a földet, de ha emiatt minden fát ki kell vágni a domboldalban, akkor azzal a természetnek és magunknak is ártunk. Jó, hogy van tévénk, de ha ebben már telhetetlenek vagyunk, és egyre nagyobb tévére vágyunk, az már nem jó. És így tovább.
 - Vannak egyértelműen rossz dolgok is, amivel vagy a természetre, vagy a másik ember életére és értékeire, vagy a saját életünkre nem vigyázunk. Pl. csúzli a madárra, graffiti, betörő, biciklitolvaj, gyerekek kihajol az ablakból.
 - Ha a gyerekek észreveszik, akkor olyan, nagyobbaknak való problémákról is beszélhetünk, mint szolárium, édességbolt, ketrecben tartott háziállat stb.
- Tanítás*
- Az Isten szeretete ösztönöz bennünket arra, hogy műveljük és őrizzük a világot. Ahogyan egy ajándékot megbecsül az ember az ajándékozó személye miatt, úgy vigyázzunk mi is a világra. Saját jól felfogott érdekünkben is, de hálánkból fakadóan is.

10 perc *Tanítás*

- A teremtett világnak mi is részei vagyunk, ezért ahogyan a világot, úgy a saját testünket is gondoznunk kell, és ahogyan a világ egyéb részeit őrizzük, úgy a saját testünket is őriznünk kell.

Feladat

- Karikázzuk be a bal oldali alsó képen azt, amivel tudjuk művelni és őrizni a saját testünket mint a teremtett világ részét. Húzzuk át azt, ami nem tesz jót a testünknek!
- Az itt felsorolt tárgyak között is a legtöbbször meg kell állapítani a határokat: a tévé hasznos lehet, ha ismereteket szerzünk belőle, de a sok és céltalan tévénézés rontja a szemet és az értelmet.
- A cigaretta, a kóla (a sültkrumpli) egyértelműen káros, míg a zöldség, gyümölcs, fogkefe, sapka egyértelműen hasznos.
- A feladat során hangsúlyozzuk, hogy a teremtett világra való vigyázás nem csak azt jelenti, hogy a természetet és a környezetet védjük. Ez fontos része, de nem a teljes feladat. Ahogyan a teremtésnek része az ember, úgy a teremtésvédelemnek része az embertárs is, és a saját testünk, életünk is!

5 perc *Ének*

Elfogadtál és elhívtál (EÉ 475)

Kincsesládába tehetünk egy szép természeti képet akár újságból vagy régi naptár lapjáról.

55. Isten gondviselése (Lk 12,22–31)

TK, tkk-F

Hollók és liliomok

A holló az Ószövetségben tisztátalan állatnak számított (3Móz 11,15; 5Móz 14,14), az ókori keleti kultúrákban pedig a gondatlan madár példája is volt (erre utal Zsolt 147,9 és Jób 38,41 is). A holló – az emberekkel ellentétben – nem tesz semmit a jövője biztosítása érdekében: nem raktároz télre ennivalót, nem gyűjt magának gabonát előre. Ennek ismeretében nem annyira meglepő, hogy Jézus épp egy ilyen gondatlan madarat hoz példának arra, hogy Isten még róla is gondoskodik. Ennek alapján érthető az a gondolat, hogy az emberek még ezeknél a madaraknál is értékesebbek Isten számára. Ráadásul ahogyan a holló sem – az egyébként nem létező – gondoskodó cselekedete miatt, úgy az emberek sem a cselekedeteik miatt értékesek (például azért, mert ők elraktározzák a későbbi napokra az élelmet maguknak). Ezzel szemben Jézus tanításában alapvető kiindulópont az ember értékessége Isten előtt.

A liliomok jelölhetik a mai fehér liliom (*candidium lilium*) virágot, amely elterjedt volt Izrael vidékén, ám vonatkozhatott általánosabb értelemben mindenféle olyan mezei virágra is, amely megjelenésében valamennyire hasonlított a fehér liliomra. Jézus korában a szép ruha előteremtése nagy erőbefektetést kívánt meg: mind a ruha elkészítése, megvarrása, mind egy ruha árának összegyűjtése csak hosszú és fáradságos munka elvégzésével valósulhatott meg.

Salamon király öltözködéséről semmit nem tudunk meg az Ószövetségből, arról azonban több helyen is olvashatunk, hogy királyi udvarának pompája messze földön híres volt (pl. 1Kir 10,4–5; 2Krán 9,4).

Aggódás

A hollók és a liliomok példája nem arra biztat bennünket, hogy – a hollókhöz hasonlóan – „nemtörődöm” emberré váljunk, hanem azt célozza meg, hogy felismerjük, hogy Isten számára az ember mennyire értékes. A példa azt sem üzeni, hogy mostantól fogva ne raktározzunk el magunknak télire ennivalót. Az aggódás ugyanis nem ugyanaz, mint az előrelátó gondoskodás: sem az élelem, sem a ruházkodás terén.

Az összehasonlítás célja sokkal inkább az, hogy hagyjunk fel az aggódással, mert az nem hosszabbítja meg az életet, nem segít jobb terméshez és a télire összegyűjtött ennivaló növelésében, s végső soron nem hatékony életstratégia. Amint a ruházkodás terén és az étkezés terén, úgy az élet fenntartásának semmilyen terén sem visz előre az aggódás. A liliomok és a hollók példája arra hívja fel a tanítványok figyelmét, hogy a mindennapi élethez szükséges dolgok feletti aggódás helyett elsősorban az Isten országára kell figyelniük.

Emberi szükségletek és Isten gondoskodása

Jézus azt hangsúlyozza a 23. versben, hogy az élet több, mint a mindennapi gondok túlélése és a feladatok teljesítése. Vannak olyan dolgok, amelyek nyilvánvalóan sokkal fontosabbak a túlélésnél. Tévedés lenne azonban bármilyen test-lélek dualizmust belegondolni ezekbe a mondatokba, mert itt az egész emberi élet alapvető szükségleteinek biztosításáról van szó.

Jézus szavai ezekben a mondatokban nem a luxus és a kényelmi dolgok elutasítását fejezik ki, hanem a szükségletekre vonatkoznak, amelyek az alapvető feltételeket biztosítják a fennmaradáshoz: az étel belülről táplálja a testet, a ruházat pedig kívülről védi azt az elemek és az időjárás viszontagságaitól.

Mindezeknek az alapvető dolgoknak a biztosítását Jézus is elismeri és fontosnak tartja (30. vers). Van ugyan egyfajta fokozás a beszédben: az élelem még valóban szükséglet, ahogyan a ruházat is, ám ez utóbbinak a pompája már átkerülhetne a szükségtelen dolgok kategóriájába. Azonban nem is ennek a szépségnek mint külső értéknek az elérése a cél, hanem épp ellenkezőleg. A liliomok szépségéről szóló beszéd arra mutat rá, hogy a természet szépsége felülmúlja az emberek által elérhető szépséget is: legyen szó akár a legnagyobb, legbölcsebb és leggazdagabb királyról, még ő sem érheti el azt a szépséget, amit a természetnek adhat a gondviselő Isten.

Mindez a rendkívüli természeti szépség azonban csak mulandó dolog: a mező fűvét kemencébe vetik, s így még ezzel – a Salamon ruháinál is szebb ruhába öltöztetett virággal – is az ember életéről gondoskodik Isten azáltal, hogy a rendelkezésre álló tűzifamennyiséget kiegészítve meleget ad az embernek a hideg napokon. A mezei virágok értéke nem bennük magukban van. A mezei virágok korlátozottsága, mulékonysága, haszna az ember Isten előtti jelentőségére mutat rá. Minden mögött Isten gondoskodása és törődése áll. Aki pedig ezt nem ismeri fel, nem látja meg, s nem bízik Isten gondoskodásában, hanem a saját aggódásaival korlátozza saját életét, azt Jézus kicsinyhitűnek nevezi. Ez a fajta magatartás a világi gondolkodás szerint élő pogányokat jellemzi, nem pedig az Istenben hívó és bízó keresztényeket.

* * *

Az óra célja

Isten gondviselésének megmutatása mind a teremtett világra, mind a saját életünkre nézve.

Kulcsfogalmak

gondviselés

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

- Szoktatok-e aggódni valami miatt? Mi miatt? (Hogy egészségesek legyünk, mit vegyek fel holnap, jól sikerül-e a házi, stb.) Ne siessünk mi példákat mondani, mert valószínűleg a gyerekek egészen más miatt aggódnak, mint a felnőttek. Adjunk teret a gyerekek gondolatainak! Ne befolyásoljuk, irányítsuk őket a felé, ami a mi felnőtt gondolkodásunkban megfordul.
- A szüleitek szoktak-e aggódni valami miatt? (Mi legyen holnap az ebéd, milyen ruhát vegyünk a testvéremnek, stb. Mindez akár felmerülhet úgy is, hogy lesz-e pénzünk rá, de akár más formában is.)

A beszélgetés során figyeljünk arra, nehogy valamelyik gyerek sérüljön a hátrányosabb helyzete miatt!

15 perc (A *Tanítás (a hollók és a liliomok példájának elbeszélése)*)

Hangsúlyok

- Egyszer Jézus az aggodásról tanított a tanítványainak. Azt mondta nekik, hogy se az ételért, se a ruházatért, se semmilyen más dologért ne aggódjanak.
- Két példát hozott erre: a hollókat és a liliomokat. Ezt mondta: „Nézzétek meg a hollókat: nem vetnek, nem is aratnak, nincsen kamrájuk, sem csűrük, Isten mégis eltartja őket. Mennyivel értékesebbek vagytok ti a madaraknál! Nézzétek a liliomokat, miként növekednek: nem fáradoznak, nem is fonnak, de mondom nektek, hogy Salamon teljes dicsőségében sem öltözött úgy, mint ezek közül bármelyik.”

Feladat

- Kössük össze a rajzon, hogy mivel gondoskodik a hollókról és a liliomokról Isten. (Van, amit mindkettőhöz húzhatunk, pl. eső, napsütés. Van, amit egyikhez sem, pl. a liliomoknak nincs szükségük nyakláncra, hogy szépek legyenek.)
- A feladat megoldása után hangsúlyozzuk, hogy mindaz, amit odahúztunk hozzájuk, nem rajtuk múlik, s nem is az embereken, hanem Isten adja.

10 perc *Tanítás*

- Jézus azt mondta, hogy Isten szemében az emberek sokkal értékesebbek a madaraknál és a liliomoknál.
- Ha a madaraknak és a liliomoknak megadja a táplálékot és a ruházatot, akkor mennyivel inkább megadja ezt a számára még fontosabb embereknek, nekünk!
- Nem kell aggódnunk mindezek miatt, mert Isten megadja azokat.

Feladat

- Hogyan gondoskodik rólunk Isten? Rajzoljuk le, mi mindent ad nekünk!
- Mi mindent ad Isten, amit nem lehet lerajzolni? (Szeretet, békesség, bátorítás, erő a feladatainkhoz stb).

10 perc *Feladat*

Mit mond Jézus Isten gondviseléséről? Keressük meg a mondatban a szavakat!

5 perc *Ének*

Minden, mi él (ÚÉ 191) vagy Róla beszél fű, virág (ÚÉ 139)

Házi feladat

A gyerekek hozhatnak a következő órára Bibliát (képes Biblia stb.), amelyet otthon szoktak használni.

Kincsesládánkba tehetünk egy origamimadarat.

56. Van egy jó hírem! Biblia 1.

TK, tkk-F

„Igaz beszéd ez, és teljes elfogadásra méltó” (1Tim 4,9)

A pásztorlevelekben többször is olvashatunk arról, hogy az itt leírt gondolatok jók és igaz tanítások, amelyeket tovább kell adni és meg kell őrizni. A „igaz beszéd” (πιστὸς ὁ λόγος) kifejezés jelentésében a hamis tanításokkal szemben bemutatandó „igazság” mellett nagyobb hangsúly kerül arra, hogy itt biztos alapokon nyugvó, erős, megbízható tanításról van szó. Olyan igaz beszéd ez, amelyet az evangélium örömhíre, az evangélium üzenete mutat meg az embereknek, amelynek alapját minden más igazságnál erősebb alap adja: Jézus élete és megváltó halála, Isten szeretete.

„A teljes Írás Istentől ihletett” (2Tim 3,16)

„A *hiera grammata* az ószövetségi szent iratok terminusa. Korabeli zsidó előírás szerint a gyermekeket már ötödik életévüktől kezdve be kell vezetni a szent iratok ismeretébe. Az ősegyház bibliája első renden az Ószövetség volt, és Jézus írásba foglalt vagy szájhagyomány által továbbadott szavai, mielőtt az evangéliumok és az apostoli iratok kanonikus érvényre jutottak. A 15. vers világosan mutatja, hogy az ősegyház az Ószövetséget a Krisztus-esemény világosságában értelmezte: »ismered a szent iratokat, amelyek bölccsé tehetnek téged az üdvösségre; a Krisztus Jézusban való hit által«. Az evangélium fényében értelmezett Írás, tehát a teljes Ószövetség alkalmas arra, hogy megtanítsa Isten akarására, hogy leleplezze a bűnt, hogy megvigasztalja a megtérőt, és mindezzel Istennek tetsző életfolytatásra neveljen.” (*Jubileumi Kommentár*)

Az apostol vallja az ősegyház bizonyágtételét, az ószövetségi kijelentéstörténetek, szent iratok Istentől ihletett voltát. Isten Szentlelke által, különös gondviselésével sugallta és hozta létre, őrizte meg az Ószövetség könyveit, de nem emberi eszközök kikapcsolásával, hanem azok munkába állításával (vö. Mk 12,36k; Róm 10,19–20; 2Kor 3,6.17).

* * *

Az óra célja

A Bibliával való ismerkedés, a két szövetség és a Biblia nevének megismerése s annak meglátása, hogy a Biblia Istentől ihletett könyvek sokasága, amely igaz beszédet tartalmaz.

Kulcsfogalmak

Biblia, szövetség

Az óra menete

10 perc *Beszélgetés*

- Honnan ismerjük mindazokat a történeteket, tanításokat, amelyekről eddig a hittanórákon szó volt?

Tanítás

- Régen szóban hagyományozták egymásnak az emberek a tanításokat és történeteket, de később leírták ezeket, s így sok-sok év alatt állt össze a Biblia.

Az órára vigyünk be minél többféle Bibliát. Lehetőség szerint minden gyerek kapjon a kezébe legalább egyet, de cserélgessék is egymás között a Bibliákat. (A féltve őrzött példányokat a tanári asztalnál nézhetik meg.) Vigyünk be modern idegen nyelvű, de héber, görög, latin nyelvű Bibliákat is, gyermek- és képes Bibliát, esetleg a Biblia egy könyvét tekercsen, stb. Ha a gyerekek hoztak otthonról Bibliát, akkor azokat is nézegethetjük.

Nézzük meg a Bibliákat!

Kérdések

- Milyennek találjuk a Bibliát? (Vastag, hosszú, rövid, kicsi, nagy, apróbetűs, képes, idegen, ismeretlen, ismerős, nehéz olvasni stb.)
- Talál-e benne valaki ismerős szavakat? (Jézus, Isten, ember, egyes nevek stb.)
- Ha képes Bibliát is hozott valaki, akkor találunk-e benne ismerős képeket, szereplőket?
- Vajon ugyanaz van-e megfogalmazva mindben? (Igen, csak más korban élő, más életkorú, más kultúrájú embereknek más-más nyelven van leírva.)

10 perc *Tanítás*

A Bibliának két nagy része van: Ószövetség és Újszövetség. (Szövetségnél utaljunk vissza Nőé történetére: Isten szövetséget köt az emberrel.)

- A teremtéstörténet, Ádám és Éva, Nőé történetei az Ószövetségben vannak leírva.
- Jézus élete, tanítása, történetei az Újszövetségben vannak leírva.

Feladat

- A Bibliában sok könyv található. A Bibliánk tartalomjegyzéke alapján vagy a tankönyv jobb oldali képe alapján számoljuk meg, hány könyv található az Ószövetségben és az Újszövetségben!
- A tankönyvi kép vagy a Biblia tartalomjegyzéke alapján kereshetünk a Biblia könyvei között: például találunk-e ismerős nevet, találunk-e női nevet, melyik könyvcsoport áll a legtöbb részből, vajon miről szólhatnak a királyok könyvei, hány evangéliumot találunk, stb.
- A Biblia szó jelentése: könyvek. Írjuk az oldal aljára.

10 perc *Feladat*

- Régen a könyveket nem olyan formában írták, mint most, nem lapozgatható könyv volt.
- Kössük össze a tankönyv bal oldalán szereplő felső képen a számokat, és nézzük meg, mire írták régen a Biblia könyveit. (Bal oldali és jobb oldali számcsoportot külön kell összekötni.)
- Egy tartórúdra feltekert tekercs. (Amennyiben van egy otthon vagy a könyvtárban, vigyük be órára.)

10 perc *Feladat*

- A Bibliáról két fontos mondatot megtalálhatunk a feladatokban elrejtve. Keressük meg a mondatokat, s írjuk le azokat a vonalra. (Az igehelyeket ne részletezzük: elég, ha annyit mondunk, hogy ilyen módon szokás jelölni azt, hogy az adott mondat a Biblia mely könyvéből való. Majd a következő években megtanuljuk, hogy pontosan milyen könyvek vannak a Bibliában. Nagyobb gyerekek az igehelyeket is lemásolhatják a sorokba, de nyugodtan ki is hagyhatják.)

Tanítás

Emeljünk ki két részt ebből a két mondatból:

- „Igaz”: nem mese, nem valamilyen kitalált történet. (Épp azért, mert nem mese, ne mondjunk a gyerekeknek meseszerű dolgokat, amelyek alapján a gyerekek a „mese” kategóriájába teszik a fejükben a Bibliát, például hogy Isten fogta a Biblia szavait leíró emberek kezét, vagy a fülükbe súgta az angyal, hogy mit írjanak. Ezek nem biblikus gondolatok.)
- „Istentől ihletett”: Isten Szentlelke által, különös gondviselésével sugallta és hozta létre, őrizte meg a Biblia könyveit, de nem emberi eszközök kiiktatásával, hanem sokkal inkább azok munkába állításával. Az ihletés-ihletettség témája még bonyolult a 7-8 éves korosztálynak, ezért – hacsak nem kérdeznek tovább – csak annyit mondjunk nekik, hogy Isten üzenetét, jó hírét tartalmazó könyvek, amelyeket emberek írtak le.

5 perc *Ének*

Boldog, aki hallgatja (EÉ 294)

A kincsesládába tegyük be a mellékletből kivágható utolsó igés lapot: Lk 11,28.

57. Lapozgassuk a Bibliát! Biblia 2.

TK

Az óra célja

A Bibliával való további ismerkedés.

Kulcsfogalmak

Biblia

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés (ismétlés)*

Lapozgassuk újra a Bibliákat.

5 perc *Feladat*

- A több ezer éves tekercseket ma már nehéz elolvasni, mert a papír megsérült, vagy a betűk egy része lekopott. A könyvünkben is található egy ilyen mondat. Egészítsük ki a betűket! (Az igehelyeket továbbra se részletezzük, csak utaljunk arra, hogy ez egy jelölés. Ha valamelyik gyermek felismer egy-egy igehely alapján egy könyvet, vagy érdeklődőbb és érettebb a csoport, akkor az előző oldal „bibliai könyvespolcán” megkereshetjük azokat a könyveket, ahonnan az igehely származik, s piros pöttyöt tehetünk mellé.)

10 perc *Feladat*

- Keressük meg az összetartozó mondatrészeket. Írjuk le az egész mondatokat a vonalakra.

10 perc *Feladat*

- Fejtsük meg a keresztrejvényt. Minden meghatározásnál utaljunk arra, hogy ezek a történetek elolvashatók a Bibliában.

10 perc *Feladat*

A képrejtvény alapján fejtsük meg, hogy mi a Biblia első és utolsó szava. (Az utolsó sorban a rajzok: Ádám, Éva, ember, Nóé = Ámen. Ha a gyerekek nem ismerik fel Ádámot, Évát és Nóét, akkor kérjük meg őket, hogy lapozzanak előre a könyvben, s keressék meg ezeket a figurákat az adott történetnél, így biztosan kitalálják a neveket.)

5 perc *Ének*

Szívem csendben az Úrra figyel (ZÉ 2)

58. Biblia 3.

TK-M

Az óra célja

A Bibliával való további ismerkedés.

Kulcsfogalmak

Biblia

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Az előző órán tanultak ismétlése

10 perc *Tanítás*

- A Bibliában minden fontos kérdésünkre találunk választ, találunk hozzá segítséget. Olvashatunk a Bibliában arról, hogy hogyan éljünk együtt embertársainkkal, hogyan éljünk a teremtett vilgban, hogyan szeret minket Isten, hogyan segít Isten az embereknek, hogyan gyógyított Jézus, miért halt meg, mit jelent a feltámadás, és még sok érdekes és fontos dologról.

Kérdés

- Ti milyen történetekre emlékeztek, amit a Bibliából tanultunk?

20 perc *Feladat*

- Tekercs elkészítése: Vágjuk ketté a tankönyvi mellékletet a hosszanti oldal közepénél, valamint a hosszanti alsó és felső széleket is vágjuk le. A két csíkot ragasszuk össze. (A papíron jelölve van: „ragasztás az előző kép mögé”. Ez a kis rész kerül a béna meggyógyításának rajza mögé. A felső csíkot a béna meggyógyításának rajzánál levághatjuk, de vigyázzunk, hogy a többi ragasztós felületet ne vágjuk le.) Az így kapott hosszú csík elejét és végét ragasszuk fel egy-egy hurkapálcára vagy vastagabb pálcikára, botra. A tekercset tekerjük fel hátulról kezdve.

5 perc *Tanítás*

- Az így kapott tekercsen Jézus életét látjuk azon történetek alapján, amelyeket ebben az évben tanultunk. Ezeket Lukács evangéliuma alapján tanultuk. Elmondhatjuk, hogy Lukács evangéliuma egy könyv a Biblia hatvanhat könyve közül, s egy evangélium a négy evangélium közül.
- Most Lukács evangéliumát készítettük el tekercsen – mintha képes Biblia lenne, s annak egy kivonata. Az igazi Lukács evangéliumában sokkal több történet szerepel, amelyekről majd még a következő években tanulunk.
- Az evangélium szó jelentése: jó hír.

5 perc *Ének*

Korábbiak ismétlése

Egy elkészített tekercset betehetünk a kincsesládába.

59. Az első gyülekezet (ApCsel 2,42–47)

TK, tkk-F

Az ősgyülekezet

„A gyülekezet élete többnyire az eszkatologikus várakozás jegyében folyt. A hívők egyetlen szoros közösséget alkottak. A belépési aktust az egyszeri keresztség szokása jelentette. Az összetartozás az imádság és a »kenyér megtörésének« rendszeres alkalmában (közös étkezés, amely Jézus és tanítványai asztalközösségének folytatását jelentette), valamint az özvegyek és szegények gondozásában jutott kifejezésre. Mindez úgy vált lehetségessé, hogy egyesek a közösség rendelkezésére bocsátották vagyonukat. [...] A vezetés a gyülekezet »oszlopai« kezében volt. Fokozott tiszteletben részesültek Jézus vér szerinti testvérei is, élükön Jakabbal, akik Jézus életében még hitetlenek voltak. Jakabot a Feltámadott megjelenésével tüntette ki. Péter távozása után ő volt az ősgyülekezet vezetője. Az apostolok mellett nagy tekintélynek örvendtek a próféták is (Agabosz, ApCsel 11,28; 21,10; Júdás és Szilász, ApCsel 15,32; később Caesareában Fülöp négy leánya, ApCsel 21,9). Mellettük a gyülekezetnek is joga volt részt venni a fontos döntésekben.” (HEUSSI, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.)

Közösség (κοινωνία)

A közösség (κοινωνία) volt mindazoknak a cselekedeteknek és értékeknek az alapja, amelyek az első gyülekezetet életét jellemezték. A közösség az ősgyülekezet számára már nemcsak az istentiszteleti élet közösségéről szólt, hanem egy új dimenziót is hozzá adott a korábbi jelentéstartalomhoz. A közösség kifejezte azt az összhangot és egységet, amelyet a Szentlélek adott meg a keresztények számára. Az egyéni érdek ezek után háttérbe szorult a közösség érdekével szemben, hasonlóan az esszénusok – vagy a pitagoreusok – közösségi életéhez. A korabeli művelt ember ApCsel 2,42–47 olvasásakor méltán gondolhatott arra, hogy ebben a közösségben az ideális görög társadalom valósul meg.

Az ősgyülekezet életében kétségkívül felmerültek anyagi problémák is. Azok a halászok és földművesek, akik Galilea vidékét hagyták el azért, hogy az ősgyülekezethez csatlakozzanak, nehezen tudtak megélhetést találni a fővárosban. Különösen akkor, amikor Palesztína vidékén egyébként is rendszeres éhínségek és folyamatos zavargások ütötték fel fejüket. Valójában a szegények a többséget alkották a jeruzsálemi gyülekezetben. A lelki ajándékok bőségével szinte együtt járt a földi ajándékok egyre csökkenő mértéke. A javak megosztása ezért fontos szempont volt a közösség fenntartása érdekében. Fontos azonban megemlíteni, hogy nem egyfajta „egyenlőségre” törekedtek akkor, amikor az anyagi javaikat megosztották egymással. Nem attól vélték jó közösségnek magukat, ha mindenkinek mindig ugyanakkora a vagyona. Sokkal inkább azt tartották fontosnak, hogy a rászorulóknak segítséget adjanak. Addig, amíg valaki éhezik, a közösség többi tagja nem halmozhatja fel az anyagi javait, hiszen ebben az élő közösségben ezt jelentette az összetartozás, az egység és az összhang. Nem valamilyen uniformizálásról volt tehát szó, s nem is az egyének elnyomásáról, hanem a másik ember hiányainak a felismeréséről, s ilyen értelemben igazi közös létről – közösségről. S ez valósult meg mind anyagi, mind lelki, érzelmi, spirituális szinten is. Ez az egymásra figyelő és együtt élő közösség mutatkozik meg a közös étkezésekben („a kenyér megtörésében”), az egymásért is történő imádkozásokban, a közös tanulásban, a csodák közös átélésében, megtapasztalásában.

* * *

Az óra célja

Az első gyülekezet legfontosabb jellemzőivel való ismerkedés.

Kulcsfogalmak

gyülekezet

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

- Ismétlő kérdések a templomról: Minek a helye? Mi szokott itt történni? Kik járnak ide? Miért?

10 perc *Tanítás*

- Az első gyülekezeteknek még nem volt temploma, házaknál gyűltek össze. De a régi és a mai gyülekezetek lényege ugyanaz.

Feladat

- Nézzük meg az első gyülekezet életképeit! A képek alapján fogalmazzuk meg s írjuk a képek mellé egy-egy szóban, hogy mi volt a legfontosabb számukra. (Tanításra figyelés [az apostoloktól], kenyér megtörése/úrvacsora, egymás segítése, imádság, közösség.) Hangsúlyozzuk a közösséget Krisztussal, s rajta keresztül egymással, amelyet az utolsó kép jellemez.

15 perc *Feladat*

- Hogyan vettek részt ebben a közösségi életben? Keressük meg a szavakat! (örömmel, tiszta szívvel, kitartóan, állhatatosan)
- Beszéljük meg, melyik szó mit jelent. Keressünk hozzájuk szinonimákat.
- Játsszuk el ezeket a szavakat! Mutassuk meg az arckifejezésünkkel, testtartásunkkal, mozdulatainkkal ezeket a szavakat!

Nagyobb létszámú csoporttal meg is jeleníthetjük a gyülekezet életét. (Kisebb létszámú csoportnál is, ha szeretnek bevonni pl. bábokat.)

Feladat

- „Rendezzünk be” egy gyülekezetet.
- Kinek a házában vagyunk? (Templomban, vagy valaki a saját házában?) Kik vannak jelen? Ki hova áll, ül? Ki mit csinál?
- Hogyan vannak jelen az emberek?

10 perc *Tanítás*

- Ma is ezek az értékek a fontosak a gyülekezeti közösség számára.
- A tanár vigyen egy képet a saját gyülekezetről (akár egy fénymásolt, fekete-fehér képet, akár színes fényképet), és ragasszák be a gyerekek a saját könyvükbe. (Ha semmiképpen nem tud képet vinni, akkor alternatív megoldásként írják ide a templomuk címét.)
- Gondoljunk azokra a gyerekekre, akik semmilyen gyülekezeti háttérrel nem rendelkeznek! Ne érezzék emiatt hátrányban magukat. Ezért ne legyen olyan körkérdés, hogy mindenki meséljen a gyülekezeti élményeiről. Ám ha van olyan gyerek, aki önként jelentkezik, hogy szívesen mesél a saját gyülekezetéről, és még saját képet is tud/szeretne hozni, akkor ezt kezeljük bemutatható értéként.

5 perc *Ének*

Az imádsághoz, énekléshez kapcsolódó, korábban tanult énekekből válogathatunk. Beiktathatjuk ezeket a tanításba vagy a beszélgetésbe is, amikor a gyülekezeti közösséggel kapcsolatban ezek az elemek kerülnek elő.

A kincsesládánkba is tehetünk egy képet a gyülekezetünkről.

60. Keresztények vagyunk – Isten nagy családja (ApCsel 11,26)

tkk-M

Keresztyén – keresztény

Ahogy az Apostolok cselekedeteinek könyvében is olvashatjuk: „*a tanítványokat Antióchiában nevezték először keresztyéneknek*” (ApCsel 11,26). A Jézus Krisztust követők közösségét jelöljük ezzel a szóval, amely Magyarországon kétféle formában terjedt el: keresztyén és keresztény. Az első kifejezés a görög Χριστιανός ('Krisztusé') szó szláv formáján keresztül honosodott meg hazánkban a Kr. u. 10. század környékén. A keresztény szavunkat a „kereszt” szóból képezték a 18. században.

* * *

Az óra célja

A kereszténységnek mint sok-sok gyülekezet nagy közösségének a bemutatása.

Kulcsfogalmak

kereszténység

Az óra menete

5 perc *Beszélgetés*

Ismétlés: a gyülekezetéről, közösségről előző órán tanultak.

25 perc *Beszélgetés*

Nézzünk képeket (összegyűjtött képek csatolva a kézikönyv digitális változatához) és beszéljünk arról, hogy a keresztények közössége milyen nagy és sokféle.

Említsünk meg más felekezeteket: katolikus (római és görög), református, baptista, metodista stb. (Ezen a ponton nem célunk az, hogy a felekezeti különbségeket megtanítsuk, amint az sem, hogy minél több felekezetet felsoroljunk. A cél inkább az, hogy tudatosítsuk a gyermekekben, hogy a katolikus, református és más felekezetű embereket is éppúgy keresztényeknek nevezzük, amint magunkat is. A szó nem véletlenül emlékeztet minket a kereszttség szavára: mindannyian ugyanabban a kereszttségben részesültünk.)

Lehetnek más öltözködési szokások, más hagyományok, más vallási szokások, de ők mind keresztények, mind Isten nagy családjához tartoznak. A mi gyülekezetünk is része ennek a nagy keresztény közösségnek. Mindegyik keresztény közösségben ugyanazok az ismérvek vannak, mint az őskeresztény gyülekezetben:

- Isten igéjét hallgatják,
- kiszolgáltatják a szentségeket (megtörik a kenyeret),
- imádkoznak,
- segítik egymást,
- közösséget alkotnak.

10 perc *Beszélgetés*

Beszéljünk arról, hogyan van ez a mi gyülekezetünkben, milyen formákban látjuk ezeket megvalósulni, melyiket milyen gyakran, kik miben hogyan vesznek részt, stb.

5 perc *Ének*

Áldásoddal megyünk (EÉ 553)

Alternatív lehetőség ehhez az órához:

Amennyiben kivitelezhető, javasolt ismét egy templomlátogatást tenni. Ezúttal azonban nem a rendezési tárgyak megismerésén lenne a hangsúly, hanem az ott folyó eseményeken. Már ismerős helyként látogatnák a templomot, ezért nem lenne újdonság, hanem inkább már ismétlés a rendezési tárgyak neve, s így figyelhetnének a részletekre: akár el is képzelhetnek (el is játszhatnak) egy istentiszteletet. Nem a liturgia pontos menetét akarjuk megtanítani, hanem az egyes mozzanatokat, amelyeket ebben a leckében fentebb már felsoroltunk. Pl. levehetik a polcra az énekeskönyvet – ebből szokott a gyülekezet énekelni. Énekelhetnek, imádkozhatnak – nem játékból – ott a helyszínen. Megnézhetik a keresztelési és úrvacsorai edényeket, odavihetik, ahol használatosak. Kipróbálhatják, hol állnak, ülnek, térdelnek közben a gyülekezet tagjai, feleleveníthetik, hogyan történik a keresztelés, mire emlékeznek.

Ha nincs a közelben templom, de van valamilyen diakóniai intézmény, akár ott is tehetnek egy látogatást.